

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น
THE PROPOSED POLICY FOR THE EFFECTIVENESS OF INCLUSIVE
SCHOOLS IN KHON KAEN PROVINCE

นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว

วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2553

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

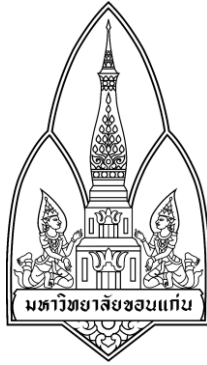
พ.ศ. 2553

**THE PROPOSED POLICY FOR THE EFFECTIVENESS OF INCLUSIVE
SCHOOLS IN KHON KAEN PROVINCE**

MR. PONGSAK PHUKABKHAO

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY PROGRAM
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์: ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คัมภีรปกรณ	ประธานกรรมการ
ดร. ประยุทธ์ ชูสอน	กรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ สารรัตนะ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. กนกอร สมปราชญ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีชัย บุญเติม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สุวรรณน้อย	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ประยุทธ์ ชูสอน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พงษ์ศักดิ์ ภูคาบขาว. 2553. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน
เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ดร. ประยุทธ์ ชูสอน, ศ. ดร. ผดุง อารยะวิญญู

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน
เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดตามกรอบ
โครงสร้างชีวิต ในด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอนและเครื่องมือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัย
เชิงนโยบาย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี
คือ 1) การศึกษาเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหา 2) การสนทนา
กลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม และ 3) การศึกษาพหุกรณีสถานศึกษา
ต้นแบบ และขั้นตอนที่สองการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากผลการวิจัย
ในขั้นตอนแรก ตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ
ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และ
3) การประชาพิจารณ์

ผลจากการวิจัย

1. ได้วิสัยทัศน์ว่า “ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียน
ร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องตามความ
ต้องการจำเป็นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง
ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้” และได้พันธกิจ 9 ประการ คือ 1) พัฒนา
ระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการได้
เข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐาน
และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้าน 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้
สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติ 5) สร้างและ
พัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการและระบบการคัดกรอง แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 6) พัฒนาศักยภาพ
ของครูและบุคลากรให้มีเจตคติที่ดี มีทักษะในการทำงานและมีขวัญกำลังใจ 7) พัฒนาหลักสูตร การ
เรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วย
กระบวนการวิจัย 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ
ครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษา

ในด้านสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

2. ได้ชุดของเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างชีวิต ที่มุ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ อาทิ มุ่งมั่นในการบริหารจัดการ มีระบบการคัดกรอง มีการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการเตรียมความพร้อมของเด็กและส่งต่อเข้าเรียน มุ่งวางแผน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม จัดตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดมาตรฐาน ติดตาม กำกับและประเมินผล ระดมสรรพกำลังความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินงาน จัดโครงสร้างการบริหาร สร้างทีมงาน มีเป้าหมายทิศทางและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ มุ่งจัดระบบการจัดการเรียนร่วม ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ประชาสัมพันธ์ จัดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

Pongsak Phukabkhao. 2010. **The Proposed Policy for the Effectiveness of Inclusive Schools in Khon Kaen Province.** Doctor Philosophy Thesis in Educational Administration, Graduate School, Khonkaen University.

Thesis Advisors : Dr. Prayuth Chusorn, Prof. Dr. Padoong Arayawinyoo

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the proposed policy for effectiveness of inclusive schools in Khon Kaen Province, including: vision, mission, goal, strategy, and indicators according to SEAT Framework regarding to the students, environment, activities, and tools by Proposed Research Methodology with 2 phases. The first phases was the preparation proposed policy including 3 methods of research methodology: 1) the survey to study current situation as well as guidelines in problem solving, 2) the focus group discussion for discussing the strength, weakness, opportunity, and threat. 3) the study of multi-cases of pilot schools. The second phases was the development of the proposed policy from synthesized information from the research result of the first process, based on criterion of congruity, propriety, utility, feasibility, and acceptability. There were 3 research methodologies: 1) the focus group discussion, 2) the operational seminar, and 3) the public hearing of stakeholders.

The research findings:

1. There was the vision that “In 2015, Khon Kaen Province would be a leading province in managing the inclusive classrooms in schools at all level with equality and quality including adequate policy based on the disabled children’s needs so that they would be developed with full potential in self -help skill, social and living skill, academic skill, working and occupational skill, and live in society happily under environmental condition could be accessed and utilized by them.” Nine missions were: 1) the development of inclusive educational management system with efficiency and effectiveness. 2) the creation of equal opportunity for disabled children to learn in the inclusive schools at all level. 3) the enhancement and development for disabled children based on standard criterion as well as development of necessary basic skills with full potentiality in every aspect. 4) the enhancement and development of disabled children’s quality of life so that they could live independently with human dignity, and participate in society in every dimension. 5) the creation and development of participatory network party, service origin

and selection system from every sector. 6) the development of teachers and staffs to have knowledge and understanding, good attitude and working skill as well as creating good morale in work practice. 7) the development of curriculum, instruction, evaluation and transfer of learning achievement as well as developing a new knowledge through the research process. 8) the enhancement and support by the work units of public, private, local administrative organization, or family, in organizing the inclusive education with quality standard, and 9) the development of readiness in schools regarding to the environment condition, technology, facilities, educational media, service, and support that could be able to access and utilize by the disable children.

2. According to the finding, the package of goal, strategy, and indicators, based on SEAT Framework focusing on the success according to vision and mission such as the persistence in administration and management, the selection system for classifying the kind of disabilities, competency rehabilitation, preparation for children and transfer to studying, focusing on the environmental planning and analysis, establishment in work center, determination of the standard, following up, monitoring and evaluating, the collection of all power in collaboration, encouragement and support the schools for being independent in implementation, the management of structure in teamwork, development with goal and direction, the development of standard criterion of quality assurance, the emphasis on the inclusive educational management to be relevant to children's needs, advertisement, budget allocation, technology, facilities, educational media, service, and support for being accessed and utilized by the disabled children.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจาก ดร.ประยุทธ์ ชูสอน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์และคอยให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชาญ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีชัย บุญเติม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาตรวจสอบและเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี ดังรายนามในภาคผนวก ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้การตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างดีดังรายนามในภาคผนวก ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครองของสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษ กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรการศึกษาพิเศษ และผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาสละเวลาที่มีค่าในการตอบแบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาเชิงสำรวจ ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และเข้าร่วมการประชาพิจารณ์ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ทำให้การศึกษาวิจัยได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยจนได้ข้อเสนอเชิงนโยบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้ คุณพ่อพา ภูภาพขาว คุณแม่จันทร์ ภูภาพขาว คุณตาทองฮวด ตรีโอษฐ์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว ขอกราบขอบพระคุณคุณยายประยูร ตรีโอษฐ์ บุตรและภรรยา ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานและญาติพี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ

พงษ์ศักดิ์ ภูภาพขาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
2. คำถามของการวิจัย	7
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
4. ขอบเขตของการวิจัย	8
5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	9
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
1. ความหมายความสำคัญและประเภทของความพิการ	13
1.1 ความหมายของความพิการ	13
1.2 ความสำคัญของความพิการ	15
1.3 ประเภทของความพิการ	17
2. การจัดการจัดการเรียนร่วม	19
2.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วม	19
2.2 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม	21
2.3 ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม	23
2.4 หลักการของการจัดการเรียนร่วม	25
2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม	31
2.6 รูปแบบของการจัดการเรียนร่วม	33
3. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	37
3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	38
3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	38
3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554	40
3.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550	46
3.6 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551	51
3.7 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554	56
3.8 แนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พ.ศ. 2546-2555	59
3.9 นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม	62
4. กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท	65
4.1 ด้านนักเรียน (Students: S)	66
4.2 ด้านสภาพแวดล้อม (Environment: E)	66
4.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities: A)	68
4.4 ด้านเครื่องมือ (Tools: T)	71
5. มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม	73
5.1 มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม	74
5.2 มาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน	75
6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน	82
6.1 ความหมายของประสิทธิภาพ	83
6.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน	84
6.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน	86
6.4 ลักษณะความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน	89
7. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย	96
7.1 ความหมายของนโยบาย	96
7.2 ความสำคัญและลักษณะของนโยบายที่ดี	99
7.3 องค์ประกอบของนโยบาย	103
7.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ	112
7.5 รูปแบบการกำหนดนโยบาย	119
7.6 กระบวนการกำหนดนโยบาย	120
8. การวิจัยเชิงนโยบาย	125
8.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบาย	125
8.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบาย	126
8.3 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงนโยบาย	127

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
9. การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น	134
9.1 บริบทจังหวัดขอนแก่น	134
9.2 การจัดการเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น	136
10. กรอบแนวคิดการวิจัย	140
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	145
1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ	145
1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย	148
1.3 การศึกษาพหุกรณี	148
2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	151
2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ	151
2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	152
2.3 การประชาพิจารณ์	153
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	156
1.1 ผลการศึกษาริบทการจัดการเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น	156
1.2 ผลการศึกษาพหุกรณี	180
1.2.1 การศึกษาบริบทของสถานศึกษาต้นแบบ	180
1.2.2 การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ร่วมของสถานศึกษาต้นแบบ	190
1.2.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ	229
1.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาริบทการจัดการเรียนรู้ร่วม ในจังหวัดขอนแก่นและการศึกษาพหุกรณี	241
1.4 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความร่วมมือประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนรู้ร่วม จังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1)	263
2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	303
2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ	304
2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	332
2.3 การประชาพิจารณ์	337

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมามีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น : ผลลัพธ์สุดท้ายของการวิจัย	
1. ความเป็นมาของข้อเสนอเชิงนโยบาย	347
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมามีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น	349
2.1 วิสัยทัศน์	349
2.2 พันธกิจ	350
2.3 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด	350
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	373
2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	375
3. สรุปการวิจัย	375
3.1 วิสัยทัศน์	376
3.2 พันธกิจ	376
3.3 จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด	376
3.4 แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ	378
3.5 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นจากการวิจัย	380
4. การอภิปรายผล	381
4.1 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย	381
4.2 ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย	385
5. ข้อเสนอแนะ	392
5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	392
5.2 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ	394
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	395
บรรณานุกรม	397
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ	413
ภาคผนวก ข รายนามผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมาย	417
ภาคผนวก ค รายนามผู้เข้าร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ	421

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
ภาคผนวก ง	รายนามผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	425
ภาคผนวก จ	รายนามผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์	429
ภาคผนวก ฉ	ภาพแสดงกิจกรรมการวิจัย	435
ภาคผนวก ช	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	443
ภาคผนวก ซ	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์	465
ประวัติผู้เขียน		475

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกสัดส่วนตามหน่วยงาน	145
ตารางที่ 2	ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ	147
ตารางที่ 3	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยรวม	168
ตารางที่ 4	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านนักเรียน	171
ตารางที่ 5	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสภาพแวดล้อม	173
ตารางที่ 6	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านกิจกรรมการเรียน การสอน	175
ตารางที่ 7	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเครื่องมือ	178
ตารางที่ 8	สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	241
ตารางที่ 9	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น โดยรวม	309
ตารางที่ 10	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน	313
ตารางที่ 11	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม	315
ตารางที่ 12	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของ โรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	318
ตารางที่ 13	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ	326
ตารางที่ 14	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม	351
ตารางที่ 15	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน	354

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 16	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม	356
ตารางที่ 17	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	358
ตารางที่ 18	เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ	367

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	ความเชื่อ หลักการ และเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วม	30
ภาพที่ 2	กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	57
ภาพที่ 3	การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)	73
ภาพที่ 4	โรงเรียนที่มีประสิทธิผลในทัศนะของ Halton	91
ภาพที่ 5	รูปแบบความมีประสิทธิผลของโรงเรียนของ Hoy & Miskel	93
ภาพที่ 6	ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลตามทัศนะของ Woods & Orlik	94
ภาพที่ 7	โครงสร้างเชิงองค์ประกอบของนโยบาย	105
ภาพที่ 8	ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและขั้นตอนอื่นในขั้นตอนนโยบาย	115
ภาพที่ 9	แนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วมตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ	134
ภาพที่ 10	กรอบแนวคิดการวิจัย	141
ภาพที่ 11	ขั้นตอนของการวิจัย	144
ภาพที่ 12	แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านท่าสำราญ	182
ภาพที่ 13	แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร	185
ภาพที่ 14	แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์	188

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับคนพิการในประเทศไทย พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มสูงตามการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยในปี 2517 มีคนพิการประมาณ 2 แสนคน หรือร้อยละ 0.5 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็น 1.1 ล้านคน หรือร้อยละ 1.7 ในปี 2545 และจากฐานข้อมูลคนพิการที่จดทะเบียนแล้วของสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 พบว่า ด้านความชุก คนพิการส่วนมากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ ร้อยละ 37.78 รองลงมาอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ สำหรับกรุงเทพมหานครมีจำนวนน้อยที่สุด และด้านการศึกษา คนพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 39.23 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.34 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 13.46 ได้รับการศึกษาก่อนประถมศึกษา และมีการศึกษาระดับอุดมศึกษาน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.68 หรือประมาณร้อยละ 90 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับ ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2539) กล่าวว่า ด้านการศึกษาประมาณ 1 ใน 3 ของคนพิการทั้งหมด ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้รับการศึกษา ส่วนผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามีจำนวนน้อยมาก และจากข้อมูลที่สำรวจโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2548 พบว่า มีประชากรพิการวัยเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1.54 ล้านคน มีโอกาสได้รับบริการการศึกษาแล้ว 0.21 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.49 ยังไม่ได้รับบริการจำนวน 1.33 ล้านคน หรือเป็นร้อยละ 86.51 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548)

หลังจากที่ประเทศไทย ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำเนิดแผนฉบับแรกคือแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแผนระดับชาติด้านคนพิการ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการ ได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2534) สอดคล้อง กับเจตนารมณ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่รัฐบาลไทยได้ให้สัตยาบันไว้กับองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเด็กมีสิทธิพื้นฐาน ได้แก่ สิทธิที่จะอยู่รอด สิทธิที่จะพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพ สิทธิที่จะได้รับ การพิทักษ์ปกป้อง และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการกระทำที่เหมาะสม (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548) ในปี พ.ศ. 2536 สหประชาชาติได้ประกาศกฎมาตรฐานของการสร้างความเท่าเทียมกันในโอกาสของบุคคลแห่งสหประชาชาติ (The 1993 United Nations Standard Rules of the Equalization of Opportunities

for Persons with Disabilities) เพื่อเรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ ต้องประกันว่าการศึกษาลำหรับเด็กพิการหรือคนพิการ ต้องเป็นส่วนที่บูรณาการของระบบการศึกษา ซึ่งเป็นผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องมีนโยบายเร่งรัดในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ค)

องค์การสหประชาชาติ (1994 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2542ก) ได้ประกาศว่า การให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนร่วมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (education for all) ไม่ใช่การศึกษาที่จัดให้เด็กปกติในโรงเรียนหนึ่ง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอีกโรงเรียนหนึ่ง และ ผดุง อารยะวิญญู (2542ข) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสื่อได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา ซึ่งประเทศไทยได้ขานรับและสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยคำนึงสิทธิมนุษยชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การศึกษาเพื่อปวงชน (education for all) เกิดขึ้นและเป็นจริง จึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายจากเดิมที่จัดให้เด็กและเยาวชนพิการเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ มาเป็นนโยบายให้เรียนร่วมกับเด็กและเยาวชนทั่วไป ซึ่งในปี 2542 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการว่าคนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน และต่อมาในปี 2543 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่าคนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ทั้งนี้ เพื่อเร่งรัด ปรับปรุง และขยายบริการการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพยิ่งขึ้น และในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ในปัจจุบันรัฐบาลไทย จึงได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะทางของความพิการแต่ละประเภท การจัดการศึกษาเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ อาจกระทำได้หลายลักษณะ แต่ในระยะแรกนั้นเป็นวิธีการจัดการเรียนร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศและประสบความสำเร็จพอสมควร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก) โดยองค์การสหประชาชาติ (2000 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ได้วางกรอบปฏิบัติการดาการ์ ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนไว้ว่า การศึกษาถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่าที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบนโยบายของประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการศึกษาให้นักเรียนพิการ คือ การกำหนดไว้ในกฎหมายว่า ต้องจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กเรียนทุกคน ไม่ว่าจะมีความพิการมากเพียงใดก็ตาม ต้องให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัด ด้านสภาพแวดล้อม และทักษะทางสังคมของคนพิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ศรียา นิยมธรรม และคณะ (2546) กล่าวว่า

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการประเภทต่าง ๆ นี้ เรียกว่าเป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาปกติทั่วไป เนื่องจากผู้เรียนมีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้คนปกติ การศึกษาพิเศษนี้มีหลายรูปแบบ อาจจัดในสถานศึกษาเฉพาะทาง หรือจัดในสถานศึกษาปกติทั่วไปก็ได้ ซึ่งคนพิการต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เติบโตตามศักยภาพ มีส่วนร่วม ในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค...การส่งเสริม ความตระหนักรู้และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์เน้นแนวทางให้การศึกษาเพื่อให้คนพิการตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองพร้อมจะพัฒนาตนเอง...ด้วยการปฏิรูประบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพคนพิการ การสร้างความเข้มแข็งให้คนพิการ องค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในบริบทที่คนพิการ ครอบครัว คนพิการ ชุมชน สังคม ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ จากแนวคิดเวทมนิยมที่เมตตาสงสารให้คนพิการเป็นผู้รับการสงเคราะห์ สู่มิติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิคนพิการ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550) และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้ ให้ความหมายว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการ ทางกายภาพ การศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2549) ที่สำคัญคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 วรรคสองว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งทำให้เกิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในรูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมขึ้นในประเทศไทย จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวสถานศึกษาจึงต้องเผชิญกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่ซับซ้อนแปลกใหม่ และท้าทายต่อการนำศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในการบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545ค) กล่าวว่า ปรัชญาการจัดการศึกษาเรียนร่วม คือ มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น การจัดระบบการศึกษา จึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคนโดยไม่แยกความบกพร่องหรือฐานะเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมในสังคม ดังนั้น การจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็ก

เหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม การเรียนร่วมในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างแต่ละบุคคล ดังนั้น การจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอน เพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อพัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) สนับสนุนให้การดำเนินการบริหารจัดการเรียนร่วม ให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) นับเป็นจุดแข็งในการดำเนินงานและทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน โดยอาศัยความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ผสมกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) จะก่อให้เกิดทั้งการจัดการและรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นทั้งในชั้นเรียนปกติและในโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงาน

จากแนวคิดในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมหรือเรียนรวมนี้ ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากประเทศในซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ส่วนใหญ่มาจากความเชื่อทางปรัชญา แต่ข้อมูลในทางปฏิบัติ (empirical data) ยังพบว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของประเทศเหล่านี้ยังมีปัญหาในด้านเจตคติที่ไม่ดีต่อเด็กพิเศษ การบริการสนับสนุนวิธีสอนที่ไม่ยืดหยุ่น นักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไปและขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นต้น (Mitchell, 2001) สำหรับประเทศในเอเชียการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ยังประสบปัญหาอยู่มาก เพราะแม้แต่การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมที่จัดขึ้นในสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาอยู่มาก เช่น ในด้านการบริหารจัดการ (อุบล เล่นวารี, 2548) และยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขและพัฒนาอีกมาก ทั้งด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอน โดยพบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ ครูขาดทักษะในวิธีการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยียังไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอ ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุน ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาและการนิเทศการติดตามไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) และการศึกษาพิเศษที่จัดให้แก่เด็กพิการนั้น พบว่า สามารถรับเด็กพิการในวัยเรียนได้เพียงร้อยละ 7 ของเด็กพิการทั้งหมดเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากขาดแคลนสถานที่เรียน การเดินทางไม่สะดวก ขาดงบประมาณในการศึกษา ขาดครูและตำราสำหรับคนพิการโดยตรง ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เอกชน มูลนิธิ และสื่อมวลชน เป็นผลให้คนพิการไม่ได้รับการศึกษาและเป็นปัญหาในการพัฒนาประเทศ (อนุชา นิลประพันธ์, 2548)

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการตามนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการของกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปี 2542 ดังกล่าว

พบว่า ยังไม่สามารถจัดอุปสรรคบางประการในโรงเรียนทั่วไปที่เด็กและเยาวชนพิการเข้าไปเรียนร่วม ทั้งด้านเจตคติของผู้เกี่ยวข้อง กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลโดยมีความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังพบว่าบทบาทของผู้บริหารมีผลต่อการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนและในโรงเรียนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมที่จะจัดการเรียนร่วม (เบญจา ชลธารันนท์, 2545)

สำหรับจังหวัดขอนแก่นมีหลายหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคมผู้ปกครอง โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากการวิเคราะห์เอกสารรายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปสภาพปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) การที่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายสังกัดและหลายแห่งจัดการศึกษาพิเศษ ทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการ การให้บริการยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน มีคุณภาพมาตรฐานแตกต่างกัน ขาดการกำกับติดตามดูแลคุณภาพมาตรฐาน ขาดการกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม ขาดการรับรองคุณภาพจากการประเมินภายในและภายนอกสถานศึกษา 2) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการพัฒนาเด็กพิการโดยองค์กรร่วมและการบูรณาการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านการส่งเสริมอาชีพ ให้ได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน และจากการสรุปผลการประเมินตนเองของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ปรากฏว่า การประกันคุณภาพของโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (self assessment report) ทุกปีการศึกษา แต่ยังไม่ได้จัดทำในส่วนของการจัดการเรียนร่วม นอกจากนี้พบว่าครูผู้สอนมีการสอนและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) แต่ยังไม่ดำเนินการไม่ชัดเจน มีการสอนและประเมินผลไปพร้อมกัน แต่ยังไม่ได้บันทึกผลไว้ และการรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน พบว่า โรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติโดยยังไม่ได้ประกาศรับสมัครคนพิการเข้าเรียน ยังไม่ได้คัดแยกและเตรียมความพร้อมนักเรียน รวมทั้งยังไม่ได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน และคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม (environment) สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งในห้องเรียน อาคารเรียน และสภาพทั่วไปของโรงเรียนได้รับการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน แต่ยังไม่สมบูรณ์และเพียงพอบุคลากร

บางคนได้รับการฝึกอบรมและศึกษาต่อด้านการศึกษาพิเศษ จำนวนบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนพิการหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ควรมีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร หรือวัสดุ อุปกรณ์ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านเครื่องมือ สื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใดทางการศึกษา ยังมีไม่ทั่วถึงและเพียงพอกับความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของนักเรียน (สันติ ฤทธิชัย, 2548) จากการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงบประมาณ การบริหารจัดการหลักสูตร สื่อ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศติดตามประเมินผล การวิจัยและพัฒนา การมีระบบข้อมูลสารสนเทศและการมีปัจจัยสนับสนุนความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan: IIP) การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น, 2550) และจากการประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า มีปัญหาและแนวทางพัฒนาที่สำคัญ คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน สื่อ งบประมาณ คุณภาพผู้เรียน และการสร้างกรอบการปฏิบัติงานสำหรับใช้ในการดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2550) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้ให้ข้อเสนอแนะในบทสรุปสำหรับผู้บริหารไว้ว่า การประสานความร่วมมือของเครือข่ายพบว่า รูปแบบการทำงานที่จะเกิดผลดีที่สุด คือ การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาเป็นฐานในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งนี้การจัดการเรียนร่วมต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (trans disciplinary team) ในลักษณะการรวมพลัง คือ การร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหาอย่างทันที่ทันที่ ร่วมติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนางานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ รวมทั้งร่วมรับความสำเร็จในผลงาน และการสร้างความเข้มแข็ง (empowerment) ให้กับสถานศึกษา จากแนวโน้มในเรื่องของการกระจายอำนาจและการเพิ่มมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ชุมชน และท้องถิ่น สถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนระบบโครงสร้างและการบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการร่วมมือตามบทบาทภารกิจ ตลอดจนการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันและความร่วมมือดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้บริบท ปัจจัยเอื้อและข้อจำกัดโดยสถานศึกษาและท้องถิ่นนั่นเอง ซึ่งเป็นการพัฒนางานที่ตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน การสับเปลี่ยนผู้บริหารและบุคลากรสามารถกระทำได้หากบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานด้วยความตระหนักรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีเจตคติเชิงบวกต่อการพัฒนางาน มุ่งองค์ความรู้และสามารถทำงานได้ โดยมีบรรยากาศของความ

ร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ได้องค์กรที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องตามกรอบการดำเนินงานปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสร้างความหลากหลายในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสืบค้นว่าองค์ประกอบเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นนโยบายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา (all for education) มีกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลนโยบาย โดยพิจารณาจากการตัดสินใจร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปสู่การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามเกณฑ์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม เป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ อันเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ (action policy) นโยบายที่มีชีวิต (living policy) เป็นนโยบายที่มีพลังขับเคลื่อน ทันสมัย ปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของท้องถิ่น และนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของจังหวัดขอนแก่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการครอบคลุมทุกประเภทความพิการ ทั้งการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ และรูปแบบการจัดการศึกษาเรียนร่วม มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรียนร่วมหลายแห่งมีความพร้อมในด้านบุคลากร นักวิชาชีพสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่ร่วมดูแลช่วยเหลือครอบคลุมทุกด้าน และเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาเรียนร่วม 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย สกลนคร กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม รวมทั้งมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาพิเศษระดับบัณฑิตศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. คำถามของการวิจัย

การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีคำถามการวิจัย คือ สภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างไร การจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีลักษณะเป็นอย่างไร และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับกับบริบทของจังหวัดขอนแก่นมีอะไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมามีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตของข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการบริหารจัดการเรียนร่วม

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา กำหนดตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านเครื่องมือ

4.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา จำแนกออกเป็นสองลักษณะเพื่อให้มีความสอดคล้องกับคำถามการวิจัยที่กำหนดข้างต้น ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่ศึกษาเพื่อการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ตามสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น จำนวน 140 แห่งดังนี้

(1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 30 แห่ง

(2) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 18 แห่ง

(3) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 14 แห่ง

(4) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 43 แห่ง

(5) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 22 แห่ง

(6) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 9 แห่ง

(7) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน จำนวน 4 แห่ง

2) พื้นที่ศึกษาในการศึกษาพหุกรณี เป็นสถานศึกษาต้นแบบในการจัดการเรียนร่วม จำนวน 3 แห่ง คือ (1) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานของรัฐบาล จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ (2) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และ (3) สถานศึกษาสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรของเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ เป็นสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหาร

จัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น ซึ่งพิจารณาจากผลงานของผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นสถานศึกษาได้รับรางวัลและการเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานอื่นภายนอกสถานศึกษา และสถานศึกษาที่มีกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อม มีระบบการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการอื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรม การเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ และหรือความสำเร็จหรือความโดดเด่นของสถานศึกษานั้น เกิดจากความเห็นพ้องจากหน่วยงานต้นสังกัด

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจที่สอดคล้องตรงกันสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำจำกัดความสำหรับศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง สาระเกี่ยวกับนโยบายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

5.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการเรียนร่วมตามเกณฑ์กำหนด ทั้งด้านผลผลิต (outputs) และผลลัพธ์ (outcomes) ในองค์ประกอบ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

5.3 โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น และสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น

5.4 เด็กพิการ หมายถึง เด็กที่มีความพิการหรือที่มีความบกพร่อง 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้อน

5.5 เด็กพิการเรียนร่วม หมายถึง เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งกำลังเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม

5.6 การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยมีองค์ประกอบครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านนักเรียน (Students: S) ได้แก่ เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องและเด็กทั่วไปที่อยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม

2) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment: E) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป นักการภารโรง พ่อแม่ผู้ปกครอง นักกายบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ และผู้เกี่ยวข้องอื่น เป็นต้น

3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities: A) ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งรวมถึงการใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan: IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดประเมินผล และการรายงานความก้าวหน้าของเด็ก การประกันคุณภาพ การรับเด็กเข้าเรียน การจัดตารางเรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน

4) ด้านเครื่องมือ (Tools: T) ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยเด็กในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงสถานที่ สื่อ บริการความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

6.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

1) เป็นการนำเสนอรูปแบบการศึกษาสภาพปัจจุบัน แนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคามการบริหารจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ที่ยึดหลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (triangulation) อาจนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาหรือเป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัยและพัฒนา นโยบายในการพัฒนางานอื่นต่อไป

2) เป็นการวิจัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยภาพรวม ตลอดจนเป็นการขยายองค์ความรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

3) นักวิจัยหรือนักวิชาการสามารถศึกษารูปแบบการวิจัยแบบผสมที่ยึดการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) การมีส่วนร่วม กับหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) ที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อปรับปรุงหรือ พัฒนารูปแบบการวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

6.2 ประโยชน์ในเชิงการประยุกต์ใช้

1) สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนา เป็นแนวทางการดำเนินงานและตัดสินใจเพื่อให้เกิดประโยชน์สู่การปฏิบัติจริง

2) ผลการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนงานที่เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ อันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ส่วนท้องถิ่น และประชาชนในการดำเนินงานต่อไป

3) บุคคลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการอื่น สามารถศึกษาเรียนรู้รูปแบบจากการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ปรับใช้ หรือเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ได้แบ่งเนื้อหาการนำเสนอเป็น 10 ประเด็นหลัก ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายความสำคัญและประเภทของความพิการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วม กฎหมายและนโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วม กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย การวิจัยเชิงนโยบาย การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น และกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของความพิการ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ แต่เนื่องจากคำที่ใช้อยู่ในวงการศึกษาศึกษาพิเศษมักจะมีคำที่ใช้เรียกเด็กพิการอยู่หลายคำ เช่น เด็กพิเศษ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นและมีความชัดเจนการวิจัยนี้ใช้เรียกว่าเด็กพิการ ซึ่งเป็นคำที่มักใช้ทั่วไปในการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายของชาติ ซึ่งนิยมใช้ว่าคนพิการหรือเด็กพิการ จึงได้สรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวกับความพิการไว้ คือ ความหมายของความพิการ ความสำคัญของความพิการ และประเภทของความพิการ ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของความพิการ

Wrigley (1996 อ้างถึงใน ศิริวิมล ใจงาม, 2547) กล่าวว่า ในอดีตความพิการเป็นปรัชญาที่อยู่นอทาง คือ ไม่ค่อยจะมีใครอยากพูดถึง เป็นลักษณะที่คนอื่นพยายามจะมองในแง่ลบ แต่ว่าในศตวรรษนี้เหตุการณ์เปลี่ยนไปกลายเป็นว่าสังคมพยายามแสวงหาความพิการ เพื่อจะได้นำมาช่วยเหลือจนกระทั่งกลายเป็นความปกติให้มีความสามารถ การมองคนพิการให้มองด้วยเหตุผลที่เป็นธรรมไม่ใช่เหตุผลจากความเคยชิน ให้พิจารณาว่าอะไรคือคนอะไรคือความสามารถ ซึ่งมีสถาบันหรือองค์การและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพิการหรือความต้องการพิเศษหรือคำที่มีความหมายคล้ายกันไว้อย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

WHO (1993) ได้ให้ความหมายของคำว่าความพิการไว้หลายความหมาย คือ ความพิการ (disability) หมายถึง ความจำกัดของความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ความพิการนี้จะเน้นที่การหย่อนความสามารถระดับบุคคล เช่น ทำงานไม่ได้ เดินไม่ได้ เป็นต้น ส่วนความผิดปกติหรือความบกพร่อง (impairment) หมายถึง ความผิดปกติทางด้านจิต ด้านสรีระหรือด้านกายภาพของโครงสร้างหรือการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ เช่น ด้ทำงานบกพร่อง

กล้ามเนื้อลีบและอ่อนแรง เป็นต้น และความด้อยโอกาส (handicap) หมายถึง ความจำกัดในการดำเนินชีวิต เนื่องจากอุปสรรคทางสังคม เช่น คนตาบอดไม่สามารถเรียนหนังสือได้ เพราะระบบสังคมไม่ได้จัดให้เขา เป็นต้น สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2550) ให้ความหมายว่า ความพิการ หมายถึง ความบกพร่องหรือการสูญเสียสมรรถภาพของร่างกาย และหรือจิตใจ จะทำให้มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ การสื่อความหมายทั้งด้าน การพูด ฟัง อ่าน เขียน การทำกิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ การสร้างสัมพันธภาพกับคนในสังคม ซึ่งคนหนึ่งอาจจะมีความบกพร่องและ มีขีดจำกัดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ เช่นเดียวกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542ข) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เด็กนอกระดับ (exceptional children) หมายถึง เด็กที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (children with special needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า พิการ หมายถึง เสียไปจากสภาพเดิม และบกพร่อง หมายถึง ไม่ครบบริบูรณ์เท่าที่ควรมีควรเป็น หย่อนความสามารถ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายของคนพิการไว้ว่า คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ ด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายของคนพิการไว้ว่า คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับ มีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2551ก) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป และพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กล่าวไว้ว่า คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ วารี ธีระจิตร (2544) กล่าวว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทาง

กายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่ง Wrigley (1996) อธิบายคำศัพท์ disability ว่าประกอบด้วยคำว่า dis กับ ability ซึ่งเป็นธรรมชาติของบุคคลที่มีทั้งสามารถ และไม่สามารถ คนพิการถึงจะหูหนวกหรือตาบอด แต่ก็มีความสามารถด้านอื่นเพราะมีสมอง เพียงแต่จะเรียนรู้ก็ต้องอาศัยการศึกษาพิเศษ เช่น ใช้อักษรเบรลล์ ใช้ภาษามือช่วย ความพิการไม่ใช่เป็นเรื่องที่ติดตัวและไม่ได้หมายความว่าเมื่อพิการแล้วจะไร้ความสามารถ ไปตลอด หากได้รับการฝึกและจัดหลักสูตรที่เหมาะสมเขาก็สามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริบุญ (2539) กล่าวถึงเรื่องราวของอัสปาทาสชาวกรีก นักเล่นนิทานอัจฉริยะของโลกไว้ว่า อัสปเป็นคนพิการ (เป็นใบ้) คนขี้เหร่ อับลักษณ์เหลือแสนแต่มีจิตใจงดงาม ทำงานเป็นทาสผู้ต่ำต้อย แต่แล้วจู่ ๆ วันหนึ่งก็เกิดพูดได้ แถมวาจาที่กล่าวก็เป็นวาจาของอัจฉริยะผู้ชาญฉลาดจนปราชญ์ชาวตุส ผู้เป็นนายยังต้องรับฟัง เป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก และนิทานอัสปได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เกือบทุกภาษาของโลก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) กล่าวถึงความหมายคนพิการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการ มีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 ไว้ว่า คนพิการ หมายถึง คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหรือบุคคลที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นคนพิการตามหลักเกณฑ์และวิธีที่คณะกรรมการกำหนด

โดยสรุปแล้วความพิการ หมายถึง ข้อจำกัดของความสามารถในการดำรงชีวิตหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดจากบุคคลอื่นหรือมีความต้องการและจำเป็นพิเศษต้องได้รับบริการทางการแพทย์และการศึกษา เพื่อให้ได้รับการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล สำหรับในวงการศึกษาก็ใช้คำว่าเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จึงใช้คำว่า “เด็กพิการ” ที่สอดคล้องกับคำที่นิยมใช้ทั่วไปตามกฎหมายและนโยบายของชาติ ทั้งนี้ ได้รับคำยืนยันจากคำกล่าวตอนหนึ่งในกระบวนการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ที่กล่าวว่า “ภาษาที่ใช้ อ้อมไป อ้อมมา ไม่เกิดประโยชน์ พูดตรง พูดชัดเจน แก้ปัญหาให้ตรง ให้ชัดเจน ดีกว่า อ้อมไป อ้อมมา หูแต่ไม่ get ควรใช้เด็กพิการ เพราะทุกคนเข้าใจและยอมรับได้” (ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์, 8 กรกฎาคม 2553)

1.2 ความสำคัญของความพิการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ก) กล่าวว่า ในระยะเริ่มแรกก่อนคริสต์ศักราช คนพิการมักถูกกีดกัน ละเลย ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนกระทั่งในยุคต่อมาเป็นช่วงที่ศาสนาคริสต์มีอิทธิพล คนพิการจึงได้รับการปกป้องและให้ความสงสาร จนถึงกลางศตวรรษที่ 16 มีการยอมรับคนพิการโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนหูหนวกและคนตาบอดขึ้นในประเทศฝรั่งเศสและในที่สุดได้มีการจัดการศึกษา

พิเศษสำหรับเด็กพิการประเภทอื่น ๆ อีก ทั้งมีการแพร่หลายไปยังประเทศอื่น ๆ และได้พัฒนาตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ วาริ ธิระจิตร (2544) กล่าวว่า ในอดีตเด็กพิการมักถูกละเลยหรือจะต้องถูกฆ่าทิ้ง เช่นในสมัยของสปาร์ต้าจะคัดเลือกเอาเฉพาะเด็กสุขภาพดีเท่านั้น มีผู้เริ่มสนใจเด็กพิการเมื่อประมาณ 3,500 ปีมาแล้ว เริ่มจากเมื่อผู้ปกครองอียิปต์ได้สั่งให้จัดการดูแลเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ส่วนพวกกรีกโบราณนั้น ไม่ได้ให้ความสนใจแก่เด็กเหล่านี้มากนัก ประชาชนในสมัยนั้นเรียกเด็กเหล่านี้ว่า “อิดีเยต” (idiot) หมายถึงคนโง่เขลา เป็นคำเรียกเชิงดูถูกเหยียดหยาม เด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลเลย จะถูกนำไปปล่อยให้ตายที่เชิงเขา ในสมัยโรมันเด็กพิการถูกนำไปเป็นตัวตลกให้ความบันเทิงแก่ผู้มีอำนาจทั้งหลาย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ก) กล่าวว่า ในสังคมมนุษย์ย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ซึ่งไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมปกติได้ สอดคล้องกับ WHO (1993) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความพิการว่า ความพิการถือเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเมื่อคนพิการที่ขาดโอกาสและไม่ได้รับการพัฒนา ช่วยเหลือตนเอง ประกอบอาชีพ และเลี้ยงตนเองไม่ได้ ก็กลายเป็นภาระของครอบครัวและสังคม เช่น คนพิการเป็นขอทาน อาชญากรรมที่เกิดจากคนปัญญาอ่อนและคนพิการทางจิต เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวสะท้อนสภาพสังคมที่เพิกเฉย และมองข้ามปัญหาที่ควรป้องกันและแก้ไขได้ ปัญหาความพิการเป็นปัญหาที่ใกล้ตัว ความพิการเป็นภาวะที่เกิดกับใครและเมื่อไรก็ได้ อุบัติเหตุทางการแพทย์และสมองถูกทำลายจนเป็นอัมพาตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกวัน ฉะนั้นการมองหาทางแก้ไขและการร่วมกันพัฒนาระบบฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการคือการสร้างหลักประกันในอนาคตสำหรับคนพิการ คนพิการ ในประเทศต่าง ๆ มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละประเทศมีวิธีการสำรวจและเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน ในประเทศที่พัฒนาแล้วกลับพบว่า สถิติของคนพิการที่สูงกว่าสถิติที่ได้จากประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาที่เป็นเช่นนี้ เพราะการสำรวจในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นการค้นหาคู่คอกที่มีภาวะความผิดปกติหรือความบกพร่องบางประการ จึงทำให้ครอบคลุมไม่ครบทั้งหมด องค์การอนามัยโลกประมาณการว่ามีคนพิการทั่วโลกถึงร้อยละ 7 และสถิติในประเทศไทยจากการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำรวจประชากรที่มีความพิการและหรือมีปัญหาสุขภาพหรือเจ็บป่วย ที่เป็นต่อเนื่อง ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จากครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 49,997 ครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า จากประชากรทั้งสิ้น ประมาณ 63,303,000 คน เป็นคนพิการประมาณ 1,098,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550)

โดยสรุปแล้วความพิการถือว่าเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ที่จะปฏิเสธไม่ได้ สังคมย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมได้ สังคมจะต้องช่วยสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกในมิติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิความเสมอภาคเท่าเทียม และถือเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพ ได้รับการคุ้มครองสิทธิ การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ด้วยความเสมอภาค และสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค

1.3 ประเภทของความพิการ

การจัดประเภทของความพิการ สามารถจัดได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับหน่วยงาน และจุดประสงค์ในการจัดประเภทนั้น ๆ ซึ่งได้จัดความพิการไว้หลายประเภทดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ (2534) ได้จัดประเภทคนพิการไว้ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ไว้ 5 ประเภท คือ คนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย คนพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) แบ่งประเภทของเด็กพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และเด็กปัญญาเลิศ และ วารี ธีระจิตร (2544) แบ่งประเภทเด็กพิการในด้านการศึกษาไว้ 2 ประเภท คือ 1) มีความจำกัดทางสติปัญญา (intellectual limitation) แยกเป็น กลุ่มเรียนช้า (slow learner) กลุ่มปัญญาอ่อนพอเรียนได้ (educable retarded children) หรือปัญญาอ่อนเล็กน้อย (mild grade) และกลุ่มปัญญาอ่อนพอฝึกได้ (trainable retarded children) หรือปัญญาอ่อนขั้นปานกลาง (moderate grade) 2) มีความจำกัดทางร่างกาย (physical limitation) แยกเป็น กลุ่มบกพร่องทางการเห็น (visually impaired) แบ่งเป็นตาบอด (blind) และสายตาเห็นเลือนราง (low vision) กลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน (hearing impaired) แบ่งเป็นหูหนวก (deaf) และหูตึง (hard of hearing) กลุ่มบกพร่องทางการพูด (speech impaired) แยกเป็นพูดไม่ได้ (aphasia) และพูดผิดปกติ (disorders of speech) กลุ่มบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (crippled and other health impaired) เช่น แขนขาด้วน เป็นอัมพาต และกลุ่มบกพร่องทางพฤติกรรม (behavior disorders) แยกเป็นอารมณ์ไม่ปกติ (emotional disturbed) และผิดปกติทางสังคม (socially maladjusted) นอกจากนี้คนเดียวอาจมีความพิการหลายอย่างเรียกว่าพิการซ้ำซ้อน (multiple handicap) สำหรับ ผดุง อารยะวิญญู (2542) แบ่งประเภทของเด็กพิการไว้ 12 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้ เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมาก เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล เด็กปัญญาเลิศ เด็กออทิสติก และเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา ไว้ 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น ตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ตาบอด และตาเห็นเลือนราง

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับรุนแรงจนถึงระดับน้อยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ หูหนวก และหูตึง

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง คนที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว มีสติปัญญาน้อยกว่าคนปกติ และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหว

5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจและการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูดและ/หรือภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือการคิดคำนวณ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง คนที่มีความบกพร่องในเรื่องของการออกเสียงพูด หรือคนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจและการใช้ภาษาพูด การเขียน และหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมหรือวัฒนธรรม

8. บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป

9. บุคคลพิการซ้อน หมายถึง คนที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทของคนพิการออกตามพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ไว้ 9 ประเภท ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน

โดยสรุปแล้วสามารถแบ่งประเภทความพิการของเด็กพิการทางการศึกษาได้ 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีความ

บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้อน สำหรับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสเสริมสร้างสมรรถภาพหรือสร้างเสริมความสามารถให้มีสภาพที่ดีขึ้นและให้มีโอกาสสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ทัดเทียมคนปกติ ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจำเป็นต้องครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง คนพิการย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วม ยึดหลักการว่าเด็กพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กปกติทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติ เด็กพิการควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติด้วย โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญประกอบด้วย ความเป็นมาของการเรียนร่วม ความหมายของการเรียนร่วม ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม หลักการของการจัดการเรียนร่วม ประโยชน์ของการเรียนร่วม และรูปแบบการเรียนร่วม ดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มุ่งเน้นการให้โอกาสการศึกษาที่เท่าเทียมเพื่อพัฒนาความสามารถให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การจัดการศึกษาให้สำหรับเด็กพิการจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา ซึ่งความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

ในอดีตคนพิการในประเทศไทยอยู่ในสภาพที่ถูกจำกัดสิทธิทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากการได้รับการยกเว้นจากการเข้าโรงเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2478 อันเป็นเหตุให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ต่อมานักการศึกษาพิเศษได้พยายามจัดการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กพิการ เด็กพิการประเภทแรกที่ได้รับการศึกษาพิเศษในประเทศไทย คือ เด็กตาบอด โดยมีบัณฑิตสตรีตาบอดชาวอเมริกัน ชื่อ เยเนวีฟ คอลฟิลด์ (Genevieve Caulfield) เป็นผู้ริเริ่มประดิษฐ์อักษรเบรลล์ภาษาไทย สำหรับเด็กตาบอดในปี 2481 และรับเด็กเข้ามาเรียน ต่อมา พ.ศ. 2482 มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ (วาริ ธีระจิตร, 2544) ต่อจากนั้นจึงมีผู้ริเริ่มจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการประเภทอื่น ๆ เป็นการจัดอย่างไม่เป็นทางการ คือ เอกชน มูลนิธิ หรือผู้ใจบุญ เป็นผู้จัดทั้งสิ้น การจัดอย่างเป็นทางการจริง ๆ นั้น เริ่มขึ้นเมื่อมีกองการศึกษาพิเศษเกิดขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2494

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) สรุปความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทยตามลำดับดังนี้ ในปี พ.ศ. 2478 ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ

ประกาศยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน พ.ศ. 2494 ทดลองเปิดโครงการและโรงเรียนพิเศษ เฉพาะความพิการและจัดตั้งหน่วยทดลองสอนเยาวชนหูหนวกในโรงเรียนเทศบาล 17 วัดโสมนัสวิหาร พ.ศ. 2495 จัดตั้งมูลนิธิเศรษฐเสถียรและเปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก แทน และใน ปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้โปรดเกล้า ฯ ทรงรับมูลนิธิ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ และเปลี่ยนชื่อมูลนิธิใหม่เป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชินูปถัมภ์ พ.ศ. 2499 นักเรียนตาบอดเข้าเรียนกับนักเรียนปกติเป็นครั้งแรกในระดับมัธยมศึกษาที่ โรงเรียนเซนต์คาเบรียล พ.ศ. 2500 เริ่มจัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กเรียนซ้ำเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน ปกติ ระดับประถมศึกษาเป็นครั้งแรก 7 แห่ง พ.ศ. 2501 กรมสามัญศึกษาจัดทำโครงการสอนเด็ก เจ็บป่วยด้วยโรคโปลิโอ (ไขสันหลังอักเสบ) ตามเตียงแบบตัวต่อตัวที่โรงพยาบาลศิริราชตั้งมูลนิธิ สงเคราะห์ คนพิการขึ้น ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระบรมราชินูปถัมภ์ของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ. 2503 กระทรวงสาธารณสุขจัดตั้งโรงพยาบาลปัญญาอ่อนซึ่ง ต่อมาคือโรงพยาบาลราชานุกูล พ.ศ. 2504-2508 จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กพิเศษ และในปี พ.ศ. 2508 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานชื่อใหม่ว่าโรงเรียนศรีสังวาลย์ พ.ศ. 2504 จัดตั้ง โรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นอีกแห่งปัจจุบันคือโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ พ.ศ. 2505-2509 ขยายการ เปิดชั้นเรียนร่วมสำหรับเด็ก ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประเภทหูตึงขึ้นในโรงเรียนพญาไท ซึ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นประถมศึกษาปกติ มีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไข การพูดให้นักเรียน ชั้นเรียนในลักษณะนี้ยังคงดำเนินการอยู่จนกระทั่งปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะมีโครงการ จัดชั้นเรียนร่วมลักษณะอื่น ๆ พ.ศ. 2512-2516 มีการตั้งศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการชั้นเด็กเล็กขึ้นใน วิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษ ในระดับปริญญาเป็นแห่งแรก พ.ศ. 2513 จัดให้เด็กอนุบาลปกติเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กอนุบาลหูตึง นับเป็นวิธีการจัดการเรียนร่วมแบบ หนึ่งที่เรียกว่า reversed integration ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ ขยายโครงการสอนเด็กเรียนซ้ำและเด็กหูตึงเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2520-2531 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชูปถัมภ์ประกาศจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กและบุคคล ปัญญาอ่อนขยายงานไปสู่ภูมิภาคที่จังหวัดนครปฐม เชียงใหม่ อุตรธานี และสงขลา พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานจัดการเรียนร่วมภายใต้ ชื่อโครงการ พัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็ก พิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในกรุงเทพมหานคร ทดลองจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและ สติปัญญา และในปี พ.ศ. 2533 ขยายไปยังจังหวัดต่าง ๆ และปี พ.ศ. 2538 ขยายผลการจัดการเรียน ร่วมได้ครบทุกจังหวัด และเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอ คณะรัฐมนตรีขออนุมัตินโยบายประกาศให้ “พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ” โดยมี นโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ทั้งนี้เพื่อเร่งรัด ปรับปรุง และขยายบริการ การศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ในปี พ.ศ. 2543 กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่า “คนพิการ ทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” และ

ในปี พ.ศ. 2547 จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 390 โรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดการศึกษาพิเศษในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จากประสบการณ์ทั่วโลกชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาพิเศษสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุด โดยการเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนทั่วไป แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยความพยายามร่วมกันทั้งฝ่ายโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่ เพื่อน ฝ้ายครอบครัว และอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงแพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์และอื่น ๆ ที่ต้องร่วมมือกันอย่างเป็นสหวิทยาการ

2.2 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม

Kauffman and others (1975 อ้างถึงใน อภิลิทธิ เดชะกำภู, 2544) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างบุคลากรฝ่ายบริการ ฝ้ายสอน และฝ้ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ Stephen (1982 อ้างถึงใน สุวรรณ เค้าฝ้าย, 2540) ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่าเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กพิการชั้นไม่รุนแรงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด โดยมีพื้นฐานจากปรัชญาความเสมอภาคทางการศึกษา จัดให้มีแผนการเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ทางการเรียนและให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข จรัล ทองปิยะภูมิ (2531) กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วม คือ การผสมผสานกันของการศึกษาภาคปกติกับการศึกษาพิเศษ การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วม จึงไม่ใช่การบริหารโรงเรียนปกติที่มีเด็กพิเศษมาฝากปนอยู่ในโรงเรียน แต่การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมจะต้องเป็นการเอาคุณค่า ปรัชญา หลักการและกลวิธีของการศึกษาพิเศษ เข้ามาประสานงานกับศาสตร์และศิลป์ของการบริหารโรงเรียนปกติ ดังนั้น การบริหารโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านธุรการหรือในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งต้องถือว่าการเรียนร่วมเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของโรงเรียน วารี ธิระจิตร (2544) กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นการรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม ภายใต้พื้นฐานการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการปรับตัวทางสังคม เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและสามารถพัฒนาตนเองให้ได้มากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ก) กล่าวถึงการเรียนร่วมว่า คือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทุกประเภท และเด็กปัญญาเลิศได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไป มีการร่วมกิจกรรมและใช้

เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการกับเด็กทั่วไป การเรียนร่วมในแนวคิดใหม่ เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน (Collaboration) ระหว่างครูทั่วไปกับครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนในความดูแล และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545ง) กล่าวถึงการเรียนรวมไว้ว่า การเรียนรวม หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้าน โดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน การช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนและเด็กทุกคน มีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียน มีสิทธิ มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2551ก) กล่าวถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรวม หมายถึง การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ ซึ่ง UNESCO (2005) ได้ให้นิยามของการเรียนรวมว่า การเรียนรวม เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนที่มีลักษณะของความแตกต่างกันของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชน เป็นกระบวนการที่พยายามลดการแบ่งแยกหรือการแยกออกจากกันทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอนเด็กวิธีที่ครูนำมาใช้สอน ตลอดจนกลไกต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดผลประเมินผล ซึ่งจะต้องครอบคลุมการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน ตามความเหมาะสมกับอายุและความสามารถของเด็ก และถือเป็นการรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะต้องดำเนินการดังกล่าว อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Kliever (2007) กล่าวว่า การเรียนรวม (inclusive education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน (inclusion) เป็นหลักนั่นคือการสอนที่ดีเป็นการสอนที่ครูกับนักเรียนช่วยกันให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โดยการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้กับชุมชนและโรงเรียน การอยู่ร่วมกัน (inclusion) จึงเป็นการทำให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น การอยู่ร่วมกัน (inclusion) จึงมีความหมายรวมไปถึงกิจกรรมทุกชนิดที่จะนำไปสู่การสอนที่ดี (good teaching) ซึ่งเป็นการคิดอย่างรอบคอบเพื่อหาหนทางให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนได้ เป็นการกำหนดทางเลือกหลาย ๆ ทาง การให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรวมกันได้ไม่ว่าเขาจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตาม และ The Ition Kong Institute of Education (2007 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์, 2551) กล่าวไว้ว่า การเรียนรวม (inclusion) เป็นปรัชญาที่มีความเชื่อว่าทุกคนเท่าเทียมกันทุกคนควรได้รับการยอมรับที่มองเห็นคุณค่าอย่างเท่าเทียมกัน บนรากฐานของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ดังนั้น บุคคลทุกคนในชุมชนไม่ว่าจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตาม จะต้องมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทุกชนิด

ในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมทางการศึกษา การให้การศึกษาดังกล่าวเรียกว่าการเรียนรู้รวม (inclusive education) เป็นการให้การศึกษแก่เด็กปกติรวมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยไม่มีการแบ่งแยก แต่จะต้องมีระบบการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจึงจะทำให้การเรียนรู้รวมดำเนินไปได้ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนจะต้องเข้าใจและให้ความร่วมมือในการให้การศึกษาคำนี้ถึงความแตกต่าง

จากความหมายของการเรียนรู้รวมทั้งกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้รวม คือ การจัดการศึกษาบนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน และต้องจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นการศึกษที่ไม่มีการแบ่งแยกตั้งแต่ระดับชั้น ตลอดจนการดำรงชีวิตในสังคม จะต้องดำเนินการไปในลักษณะรวมกัน ที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน และใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก

2.3 ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้รวม

ปรัชญาของการเรียนรู้รวม นักการศึกษาพิเศษได้เสนอปรัชญาของการเรียนรู้รวมเกิดจากพื้นฐาน 3 ประการ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก) และบังอร ต้นปาน (2535) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาต้องจัดบริการการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดโครงการและปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมเกิดคุณค่า และสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกันเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนรวม จึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ผดุง อารยะวิญญู (2539) ได้สรุปทฤษฎีพื้นฐานการเรียนรู้รวม ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้น ไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนด้วยกับเด็กปกติเท่าที่จะสามารถจะทำได้

2. เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นควรจัดรูปแบบ และวิธีการให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถแต่ละคน ปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม สติปัญญา การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากันและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

วารี ธีระจิตร (2544) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานความเชื่อหรือหลักปรัชญา ดังนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ

2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน โดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

3. การจัดการศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็กพิเศษผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรง จนไม่อาจเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตามควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ

5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่าง อาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่คำนึงถึงสภาพพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจการแห่งตน และมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

8. การศึกษาพิเศษ ควรจัดอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นเรื่องอาชีพด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545ง) กล่าวถึงแนวคิดและมุมมองในการจัดการศึกษาพิเศษแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ไว้ดังนี้

แบบดั้งเดิม (tradition approach) มองว่าอุปสรรคในการเรียนและการมีส่วนร่วมในสังคมของนักเรียนเกิดจากความพิการ หรือความบกพร่องของนักเรียน และนักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปกติ ซึ่งเป็นมุมมองบนพื้นฐานของรูปแบบทางการแพทย์ (medical model) เน้นการประเมินเด็กโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้วินิจฉัยและจัดเด็กเข้าโปรแกรมที่จัดเตรียมไว้แล้วในโปรแกรมที่คิดว่าเหมาะสม และเน้นการเปลี่ยนแปลงนักเรียนโดยการสอนเสริมวิชาที่เป็นประโยชน์กับนักเรียน โดยการบูรณาการวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ และการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอย่างเป็นทางการ

แบบใหม่ (inclusionary approach) มองว่าอุปสรรคในการเรียนและการมีส่วนร่วมในสังคม เกิดขึ้นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบริบทแวดล้อม เช่น ผู้คน สถาบัน นโยบาย วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นมุมมองบนพื้นฐานของรูปแบบทางสังคม (social model) เน้นการตรวจสอบการสอน / องค์ประกอบในการเรียนรู้ และเน้นการปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน เช่น การปรับหลักสูตร ตารางสอน วิธีการสอน การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการ และความเชี่ยวชาญในการสอนของครูทั่วไปในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนนโยบายและวัฒนธรรมในการทำงาน

จากปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานการเรียนร่วมดังกล่าว ได้สนองตอบการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ ด้วยรูปแบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วยการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพร่วมกันในสังคมด้วยสันติและมีความสุข

2.4 หลักการของการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ศรียา นิยมธรรม (2531) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับเพื่อนครู ผู้ปกครอง
2. ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายเอื้อต่อสิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
3. ผู้ปกครอง เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อเด็ก

ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2539) ได้กล่าวว่า

1. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่อเด็กอายุยังน้อย ดังนั้นควรเริ่มเรียนร่วมตั้งแต่

ในชั้นปฐมวัย

2. ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ

4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาแห่งนั้น ให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบ

5. สถานศึกษาต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Program) หรือใช้ชื่อย่อว่า IEP เพราะแผนการศึกษาเป็นรายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้

7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็กต้องกระทำสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอและหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

Reynolds and Birch (1977 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2533) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จ มี 10 ประการ ได้แก่

1. ครูจะต้องทำงานประสานกัน และร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ

2. หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ไข

3. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

3.1 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา

3.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน

3.3 ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ

3.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีรายชั้ดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก

3.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
6. มีการประเมินการเรียนความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ
7. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
8. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม
9. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียน
10. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

ซึ่งสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2551ช) กล่าวถึงเกณฑ์ของสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้กำหนดสัดส่วน ครู : นักเรียนพิการ แต่ละประเภทไว้ คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 1 : 5 คน บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 1 : 5 คน บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 1 : 5 คน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 1 : 4 คน บุคคลพิการซ้อน 1 : 4 คน บุคคลออทิสติก 1 : 3 คน บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 1 : 4 คน บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 1 : 4 คน และบุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 1 : 4 คน

ผดุง อารยะวิญญู (2542ก) กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นปรัชญาเป็นแนวคิดเป็นความเชื่อของนักการศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ แนวคิดนี้อาจสะท้อนหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม

ความยุติธรรมในสังคม (social justice) เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กปกติทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติด้วย หากกีดกันไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนปกติหลายคนมีความเชื่อว่า นั่นคือความไม่ยุติธรรมในสังคม ที่ใดไม่มีความยุติธรรมที่นั่นจะตามมาซึ่งความสับสนวุ่นวายในภายหลัง นักการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคม ซึ่งจะนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคมนั้น มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคมของเด็ก กล่าวคือเด็กทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ต้องการความรัก ต้องการความสนใจ ต้องการการยอมรับ ต้องการมีบทบาท และมีส่วนร่วมในสังคม เพราะมนุษย์ทุกผู้ทุกนามล้วนเป็นสัตว์สังคมทั้งสิ้น การศึกษาพิเศษในอดีตที่ผ่านมามุ่งเห็นความแตกต่างมากกว่ามุ่งเน้นความเหมือน มุ่งเน้นจุดอ่อนหรือความไม่สามารถของเด็ก แทนที่จะเน้นความสามารถ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถมากมาย บางคนมีความสามารถมากกว่าคนปกติเสียอีก ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาพิเศษจึงมุ่งเน้นความสามารถของเด็กและการยอมรับของสังคม

2. การคืนสู่สภาวะปกติ

การคืนสู่สภาวะปกติ (normalization) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมามีความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาพิเศษในลักษณะที่เป็นการคืนสู่สภาวะปกติ ซึ่งหมายถึงการจัดสภาพการใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เช่น ในด้านที่อยู่อาศัย ในอดีตคนพิการมักถูกส่งเข้าไปอยู่รวมกันในสถานสงเคราะห์ต่อมามีการสร้างบ้านสำหรับคนพิการขึ้นในชุมชน เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสร้างสถานสงเคราะห์คนพิการในรูปแบบต่าง ๆ จึงลดลงและหันมาให้บริการแก่ผู้บกพร่องในลักษณะดังกล่าวแทน ผู้ที่มีความบกพร่องอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนปกติ ความเคลื่อนไหวนี้ มีขึ้นในระบบการศึกษาเช่นเดียวกัน มีการหยุดขยายงานโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด แต่หันมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนปกติ เด็กที่อยู่ในโรงเรียนเฉพาะทั้งหลายก็ถูกส่งกลับบ้านเพื่อให้เข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนพิเศษเป็นจำนวนมากจึงถูกปิดลง

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment) หลักสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาพิเศษก็คือการจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัด น้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุดโดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด โรงเรียนเรียนร่วมเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้กับทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ด้วยเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าใจเด็กว่าในโลกนี้ยังมีเด็กประเภทนี้อยู่ในโลก อยู่รวมสังคมกับเรา เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะทำเป็นเอาหูไปนา เอาตาไปไร่ ไม่ยอมเห็น ไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว ครูและผู้ปกครองควรจะยอมรับว่า มนุษย์เรานั้นมีความหลากหลาย และความหลากหลาย คือ ความเป็นมนุษย์และความเป็นสังคมของมนุษย์ด้วยความเข้าใจอันนี้เป็นความเข้าใจพื้นฐานที่จะทำให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ ที่จะให้คนในสังคมอยู่รวมกันได้

อย่างไรก็ตามเด็กทุกคนไม่จำเป็นต้องเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ การเลือกว่าจะเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ หรือในโรงเรียนพิเศษควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะอาจมีบางรายที่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนพิเศษก็ได้ หากสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่าโรงเรียนเรียนร่วม นโยบายทางการศึกษาพิเศษของประเทศที่เจริญแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือญี่ปุ่น ต่างดำเนินไปในลักษณะนี้ทั้งนั้น นั่นคือให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้อิสระในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

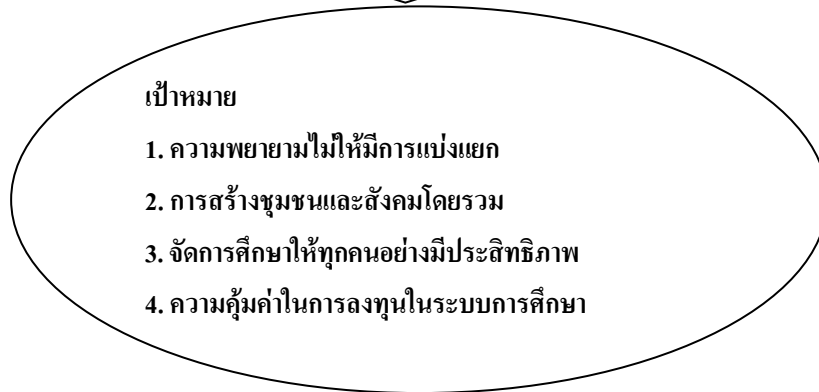
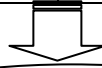
4. การเรียนรู้

การเรียนรู้ (learning) เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมา หลายคนเชื่อว่าเด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนหนังสือได้ แต่ต่อมามีการพิสูจน์ว่าเด็กปัญญาอ่อนสามารถเรียน

หนังสือได้ ที่เห็นชัดก็คือ เด็กปัญญาอ่อนประเภทสามารถเรียนได้ (educable mentally retarded children) สามารถเรียนหนังสือได้ อาจเรียนสำเร็จในชั้นประถมศึกษาหรือในระดับชั้น ที่สูงกว่า หากเด็กที่มีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องและถูกวิธี เด็กปัญญาอ่อน ที่มีระดับสติปัญญาต่ำมากแม้จะไม่สามารถเรียนหนังสือได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เขาก็สามารถเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ได้ดีกับการเรียนเก่งนั้นแตกต่างกัน เด็กที่เรียนเก่งอาจเก่ง ในเนื้อหาวิชา บางคนอาจจะเก่งจึงทำข้อสอบได้ดี จึงทำให้เด็กได้คะแนนดี และได้รับการยกย่องว่าเป็นเด็กเรียนเก่ง แต่ในขณะนี้หลักสูตรเปลี่ยนไป วิธีวัดผลเปลี่ยนไป การจัดการเตรียมการสอนเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ความเก่งของเด็กได้รับการประเมินในแนวที่แตกต่างไปด้วย เด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายคนอาจเป็นเด็กเรียนเก่งหลายคนอาจเรียนรู้ได้ดี แต่การเรียนการสอนจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของ แต่ละคน การสอนให้จำอย่างเดียว ไม่ได้ว่าเป็นการสอนที่ดี และไม่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีเพราะเด็กที่เรียนรู้ได้ดีในเนื้อหาวิชา อาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการงานก็ได้ การเรียนรู้ที่ดีอาจพิจารณาได้จากการที่เด็กมีความพึงพอใจในการเรียน มีความพึงพอใจในงานที่ตนเองทำ ซึ่งความพึงพอใจอาจแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นโรงเรียนที่จะจัดการเรียนร่วมได้ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี ควรปรับกระบวนการเสียใหม่ตั้งแต่ปรัชญาการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผลให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545ง) กล่าวไว้ว่า จากการประชุม ระดับโลกเรื่องการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ: การเข้าถึงและคุณภาพการศึกษา จัดโดยองค์การยูเนสโกและกระทรวงศึกษาและวิทยาศาสตร์แห่งประเทศสเปน เมื่อวันที่ 7-10 มิถุนายน 2537 ณ เมืองซาลามันกา ประเทศสเปน โดยสรุปหลักการของการเรียนร่วมไว้ดังภาพที่ 1

ความเชื่อ	หลักการ
1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการศึกษา 2. เด็กทุกคนมีคุณลักษณะความเข้าใจความสามารถความต้องการในการเรียนรู้เฉพาะตัว และมีระดับการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน	1. ยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็ก 2. จัดบริการที่เหมาะสมกับรูปแบบและอัตราความเร็วในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน 3. ประกันความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดระบบองค์กร การใช้ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 1 ความเชื่อ หลักการ และเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วม

จากภาพที่ 1 หลักการพื้นฐานของโรงเรียนแบบเรียนร่วม ถือว่าเด็กทั้งหมดควรเรียนด้วยกัน เท่าที่เป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ หรือความแตกต่างใด ๆ ที่อาจจะมี โรงเรียนแบบการเรียนร่วมต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งรูปแบบและระดับของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และประกันคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนทั้งหมดโดยวิถีทางของการใช้หลักสูตร การจัดระเบียบทางการบริหาร ยุทธศาสตร์ การสอน การใช้ทรัพยากร และการสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับชุมชนของโรงเรียนอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรมีการให้การสนับสนุนและบริการที่ต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นเพื่อให้สอดคล้องกับลำดับขั้นของความต้องการพิเศษของเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทุก ๆ แห่ง ภายในโรงเรียนแบบเรียนร่วม เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมในสิ่งที่พวกเขาต้องการ เพื่อประกันว่าพวกเขาจะได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิผล การให้การศึกษาแบบการเรียนร่วมเป็นวิธีการ ที่มีประสิทธิผลที่สุดสำหรับการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเพื่อน ๆ ของพวกเขา การให้เด็กเข้าไปอยู่ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ชั้นเรียนพิเศษ หรือแผนกพิเศษภายในโรงเรียนหนึ่ง ๆ เป็นการถาวร ควรเป็นกรณีกเว้นจริง ๆ

เมื่อสามารถชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ห้องเรียนปกติไม่สามารถให้การศึกษาได้ตรงกับความต้องการทางการศึกษา หรือทางสังคมของเด็กคนนั้น หรือต้องการจัดให้เด็กคนนั้นเพื่อเป็นสวัสดิการ

ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2541 อ้างถึงใน จิตติมา อิมอุตม, 2543) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมเรื่องการศึกษาวิจัยแนวโน้มแห่งความเป็นไปได้ของการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในโครงการการเรียนร่วมของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดการเรียนร่วมเป็นไปได้ในทางบวก ถ้าได้รับการสนับสนุนก็พร้อมที่จะทำงานได้ ผู้บริหารมีความรู้สึกเมตตา และให้ความช่วยเหลือเด็กพิการทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ยินดีที่จะจัดการเรียนร่วม รวมถึงผู้ปกครองก็อยากให้มีการจัดการเรียนร่วมขึ้นในโรงเรียนปกติ

โดยสรุปการเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จหรือไม่ มีสิ่งสำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ บุคลิกภาพ มโนภาพแห่งตน การติดต่อกับผู้อื่น การได้รับการปฐมนิเทศ ฝึกฝนในการติดต่อกับผู้อื่น

2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

Schindele (1981 อ้างถึงใน ประภาพร เสกศิริ, 2542) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ เด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาหลักสูตรทั้งหมดพร้อมเพื่อนนักเรียนปกติ สามารถได้รับความรู้และประสบการณ์มากมายจากเพื่อน

2. ประโยชน์ในด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เด็กพิเศษที่เรียนร่วมสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนนักเรียนปกติได้ ทำให้อคติและทัศนคติแง่ลบต่อกันหมดไป

3. ประโยชน์ในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในอนาคต เด็กพิเศษมีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ของการทำงานร่วมกันและการแข่งขันกับผู้อื่น อันเป็นสภาพจริงของเขาที่จะต้องประสบเมื่อผ่านชีวิตการศึกษาไปแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541ข) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่ต้องเดินทางไปเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครอง

2. การมีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง เด็กมีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการและเป็นการช่วยให้ครอบครัวเกิดความสำนึกและตระหนักในการรับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยไม่พยายามผลักภาระให้แก่ผู้อื่น

3. การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กปกติมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะช่วยให้เด็กปกติและผู้ปกครองของเด็กปกติมองโลกได้กว้างขึ้น และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสังคมนิยมคิดกัน เด็กจะเรียนรู้ที่จะเข้าใจความต้องการของเพื่อนและวิธีที่จะช่วยเหลือกันและอยู่ร่วมกัน เนื่องจากทุกสังคมมีทั้งคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษ

4. ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ การอยู่ร่วมกันก็จะช่วยให้สังคมได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

5. ประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษหรือศูนย์เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

Buacaglia and Williams (1979) ได้อธิบายถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการเรียนร่วมดังนี้

1. เด็กพิเศษจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ทั้งทางการเรียนและทางสังคมดีขึ้น เมื่ออยู่ดีการแบ่งแยกเด็กออกไป

2. โรงเรียนปกติช่วยเด็กพิเศษในการปรับตัวและควบคุมอารมณ์ เมื่อโตขึ้นและเข้าไปอยู่ในโลก “ที่แท้จริง” ได้ดีกว่าโรงเรียนพิเศษหรือสถานศึกษาที่แบ่งแยกออกไป

3. การได้สัมผัสกับเด็กพิเศษจะช่วยเด็กปกติให้มองโลกได้กว้างขึ้น โดยการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น และยังช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ของเด็กพิเศษ ซึ่งสังคมนิยมคิดกัน

Hotchkin (1984 อ้างถึงใน สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2539) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น ถ้าเด็กในโรงเรียนพิเศษครูก็จะให้ความพิเศษแก่เด็กมากไปหรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่าเด็กมีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็ต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น ทำให้เด็กได้รับทักษะต่างๆ มากขึ้น

2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิเศษเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกหลานมาเล่นด้วยเพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน

3. การเปลี่ยนเจตคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเด็กพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ชวนขันในท่าทาง และรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้ยังเรียนรู้ เด็กพิเศษต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิเศษดีขึ้น ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิเศษสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่าย และงบประมาณไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่นครูสอนซ่อมเสริมหรือครูเวียนสอนหรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหาร ก็มีผู้บริหารของโรงเรียนปกติคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐ

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่จะได้ประโยชน์ทั้งเด็กพิการและเด็กทั่วไป ทั้งในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์ของการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการแข่งขันกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสภาพการณ์จริงที่ประสบในชีวิตจริงในสังคม ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและมีทักษะทางสังคมมากขึ้น ตลอดจนสามารถประหยัดงบประมาณของรัฐได้ด้วย

2.6 รูปแบบของการจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก) กล่าวว่า การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทำให้หลายรูปแบบ คือ

การเรียนร่วมเต็มเวลา (mainstreaming) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสได้เรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติทุกอย่างตลอดเวลาที่เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนและได้รับการบริการการเรียนการสอนและบริการนอกห้องเรียนเช่นเดียวกับเด็กปกติ

การเรียนร่วมบางเวลา (integration) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับเด็กปกติ แต่เด็กเหล่านี้อาจถูกจัดให้อยู่รวมกันเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและในบางวิชาที่ไม่ใช่กลุ่มวิชาทักษะ เด็กมีโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น วิชาพลศึกษา ดนตรี เป็นต้น หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กีฬาสี งานแสดงต่าง ๆ โดยคาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ

วารี ธีระจิตร (2544) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนร่วมไว้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา

การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ จัดให้กับเด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็นก็สามารถเรียนร่วม

กับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษช่วยทางการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการ แนะนำแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้ เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอนและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยได้รับการบริการพิเศษ

การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติเป็นเวลาโดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวและโปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถค่อนข้างสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ

เด็กที่มีความบกพร่องมากและไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน

การจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาลสถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็ก และที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็กพิการทางกายและสุขภาพหรือเด็กปัญญาอ่อน

ผดุง อารยะวิญญู (2541) กล่าวถึงการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะ ต่อไปนี้เป็นวิธีจัดการเรียนร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศและประสบความสำเร็จพอสมควร รูปแบบการจัดการเรียนร่วมมีดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนมีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มี

ความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนตลอดจน การปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้อื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กและช่วยประเมินผล พัฒนาการ ในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษา พิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็ก ในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คนต่อโรง) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยัง โรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิม จึงเรียกครูประเภทนี้ ว่าครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมงหรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษ ของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการ อาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการ สอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริม วิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบาง วิชาที่เด็กต้องการไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภท เดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

การจัดการเรียนร่วมในลักษณะนี้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนร่วมใน ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542) สำหรับในส่วนของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยดำเนินการร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา จนกระทั่งปี 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีการดำเนินงานโครงการ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติขึ้น โดยมอบหมายให้ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครดำเนินการทดลองจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการสอง ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขึ้น ที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนพญาไท

โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนวัดเขตะวันธรรมมาวาส ในการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกตินี้ คณะกรรมการผู้ดำเนินงานได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบของการดำเนินงานตลอดจนความเป็นไปได้ของการจัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ก่อนที่จะนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการขยายผลการปฏิบัติงานการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป และโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดการเรียนร่วม 3 รูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) คือ

1. จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา
2. จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษเฉพาะและเข้ารับการเรียนร่วมกับเด็กปกติ บางวิชา
3. จัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะแต่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน

ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2551) กล่าวว่า ในการจัดรูปแบบ

การให้บริการจัดการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ ซึ่งที่ปฏิบัติกันมากมี 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การเรียนรวมเต็มเวลา (full inclusion) หมายถึง การที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน หากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถจะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ถือเป็นการกิจของครูผู้สอน ที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอน วิธีจัดกิจกรรมในลักษณะที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จนเขาสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ในการสอบหากวิธีการทดสอบที่ครูนำมาใช้ เป็นอุปสรรคต่อการสอบของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยน (accommodation) วิธีการสอบของครู (แต่ไม่ลดเนื้อหาวิชา) จนกระทั่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถทำการสอบได้ เช่น เนื้อหาเดิม ข้อสอบเดิม แต่แทนที่จะให้เด็กอ่านข้อสอบเอง ครูอาจให้อาสาสมัครอ่านข้อสอบให้เด็กฟัง เป็นต้น

จำนวนเด็ก มีความสำคัญอย่างยิ่ง จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะเรียนรวมเต็มเวลาในห้องเรียนปกติ ควรมีจำนวนน้อยที่สุดที่ครูผู้สอนจะดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวนที่ควรจะเป็น คือ ห้องละ 1 คน จำนวนสูงสุดที่เป็นไปได้ คือ ไม่เกินห้องละ 2-3 คน หากเกินกว่านี้ จะทำให้ครูผู้สอนดูแลเด็กลำบาก อาจส่งผลต่อเด็กทำให้เด็กไม่พัฒนาเท่าที่ควร หากมีเด็กมากกว่า 1 คน ควรรับเด็กคนที่มีความบกพร่องน้อยที่สุดในห้องเรียนรวมเต็มเวลา จำนวน 1 คน ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนอื่นควรจัดส่งเข้ารับบริการในรูปแบบอื่น

รูปแบบที่ 2 การเรียนรวมบางเวลา (partial inclusion) ประเภทห้องเสริมวิชาการ (resource room model) เป็นการเรียนรวมกันในบางเวลาและแยกกันเรียนบางเวลา เวลาส่วนใหญ่เรียนรวมกัน เวลาส่วนน้อยเท่านั้นที่แยกกันเรียน และแยกเรียนเฉพาะวิชาที่เรียนรวมกันไม่ได้ เพราะทักษะในวิชานั้นแตกต่างกันมาก เช่น ในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่สามารถเรียนเนื้อหาวิชาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เพราะทักษะของนักเรียนอยู่ใน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงต้องแยกให้เขามาเรียนในห้องเสริมวิชาการและเรียนเนื้อหาของภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อเขามีทักษะดีแล้ว เขาจึงเรียนเนื้อหาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ เมื่อเขามีทักษะในระดับชั้นเดียวกับเพื่อนแล้วเขาสามารถเรียนร่วมกับเพื่อนได้ ก็ไม่ต้องแยกเขาออกมาเรียนในห้องเสริมวิชาการอีก เขาก็กลับไปสู่ full inclusion ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้จึงกลายเป็นเด็กปกติในที่สุด

ควรมีการจัดตารางให้ชัดเจนว่ามีเด็กคนใดบ้างจะต้องมาเรียนในห้องเสริมวิชาการในวันใด เช่น ทุกชั่วโมงภาษาไทยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ กลุ่มที่ถูกกำหนดไว้จะต้องมาเรียนในห้องเสริมวิชาการ ซึ่งมีครูสอนประจำห้องนี้อยู่แล้ว เมื่อหมดเวลาเรียนชั่วโมงภาษาไทยเด็กต้องกลับไปเรียนในห้องเรียนปกติเพื่อเรียนสาระอื่น ๆ ตามตารางสอน

รูปแบบที่ 3 การเรียนรวมเต็มเวลา (full inclusion) ประเภทมีครูผู้ช่วย (teacher-aid model) รูปแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องที่รุนแรงมากขึ้นกว่า 2 รูปแบบแรก ครูจะต้องจัดให้มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 1 หรือ 2 หรือ 3 คน ในหนึ่งห้อง เด็กกลุ่มนี้นั่งเรียนที่โต๊ะเดียวกัน มีครูผู้ช่วยประจำอยู่ในห้องและคอยช่วยเหลือนักเรียนตลอดเวลาเรียนเนื้อหาตามที่ IEP กำหนด ครูผู้ช่วยจะต้องมีการกำหนดคุณสมบัติ และผ่านการอบรมแล้ว อาจเป็นอาสาสมัคร หรือเป็นอัตราจ้างก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน

ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นจุดประสงค์หลักของนักการศึกษา คือ ลดสภาพที่มีขีดจำกัดมากที่สุด ให้เด็กพิการสามารถปฏิบัติงานได้ตามสภาพจริง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่องและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องน้อยและมีความพร้อมสูงอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความบกพร่องมากขึ้นและมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไปตลอดจนต้องคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ด้วย จึงจะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุผลให้ได้มากที่สุด

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาระหว่างเด็กทั่วไปและเด็กพิการ โดยให้เด็กได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมดูแลเด็กที่เรียนร่วมกันให้สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ โดยใช้กิจกรรมวิธีการและสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเด็ก

3. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาในเวลาที่ยาวนานกว่า 60 ปี และได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในแต่ละยุคแต่ละสมัย มาโดยตลอด สำหรับในยุคปัจจุบันนี้ มีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังนี้

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติถึงความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษหรือที่เกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการ คือ มาตรา 43 ระบุว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” มาตรา 55 ระบุว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิในการรับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ” และมาตรา 80 ระบุว่า “รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงชาย สงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงการจัดการศึกษาพิเศษหรือที่เกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการ คือ มาตรา 49 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ... ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น” มาตรา 54 ระบุว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” และมาตรา 80 ระบุว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมการสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย เสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว ชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้”

3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนี้

มาตรา 9(3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ดังต่อไปนี้

(1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษากับบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา (3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่มตามมาตรา 10

วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความ เป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในกฎกระทรวง

3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 ไว้ว่า แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งประกาศใช้ในปี่มหามงคคนี้ เป็นแผนที่เกิดจากการระดมพลังความคิดและการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยจากทุกภาค ส่วนทุกหมู่เหล่าทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มาร่วมกันดำเนินการในทุกขั้นตอนอย่างกว้างขวาง และ เห็นพ้องร่วมกันอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการ พัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อใช้เป็น แนวทางใน การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่สังคม อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน อันจะเป็นการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า สมดัง พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการ ติดตามประเมินผล คือ วิสัยทัศน์ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (green and happiness society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมรอบอุ้น ชุมชน เข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจ มีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่ง ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมี ศักดิ์ศรี พันธกิจ (1) พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมี ศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ที่ขับเคลื่อนด้วย การเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพ อย่างสมดุลระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้าง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป้าหมาย (1) เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน ให้คนไทยทุกคน ได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพและมีความ มั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะ นำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและสังคมไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (5.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและ สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับ (1) การพัฒนาคนให้มี คุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ

ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่าง มีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (2) การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ เสริมสร้างคนไทยให้มีความมั่นคงทางอาหารและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ (3) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจ สังคมที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วถึง สร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง และความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อลดความขัดแย้ง และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล (6.1) เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการจัดแบ่งบทบาทหลักชัดเจนของภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสถาบันต่าง ๆ รวมถึงภาคชุมชน เพื่อสามารถดำเนินภารกิจร่วมมือสนับสนุน ซึ่งกันและกันได้ ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ให้กับภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อมีส่วนร่วมขับเคลื่อนและจัดทำแผนปฏิบัติการระดับต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยภาครัฐจัดทำและขับเคลื่อนแผนบริหารราชการแผ่นดินและแผนปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ ที่ยึดโยงกับมิติของงานตามภารกิจ มิติของพื้นที่ และมิติตามวาระ งานพิเศษ และใช้กลไกกระบวนการชุมชนสร้างการบูรณาการกับแผนท้องถิ่น แผนจังหวัด / กลุ่มจังหวัด และภาคไปจนถึงแผนระดับชาติ ตลอดจนให้มีกลไกที่ปรึกษาภาคประชาชนเพื่อร่วมขับเคลื่อน ในระดับพื้นที่... (6.4) ศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้และกระบวนการการเรียนรู้เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ ที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้และการเผยแพร่ขยายผลให้เกิดประโยชน์ ทั้งในระดับการปฏิบัติและระดับนโยบายได้ต่อไป โดยมีประเด็นสาระงานวิจัยหลัก ๆ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

3.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 1) การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึง การเรียนรู้ เป้าหมาย (1) เด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปีทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา (2) เด็กทุกคนจบการศึกษาภาคบังคับเก้าปี (3) คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี (4) มีกำลังคนด้านอาชีวศึกษาระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (5) มีการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย (6) ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดในหลากหลายรูปแบบ และ (7) มีการจัดบริการการศึกษาในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกในการศึกษาของประชาชนทุกคน กรอบการดำเนินงาน (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม (3) จัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการและความสนใจ (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนทุกระดับ ในภาคการผลิตต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ยกระดับความรู้ความสามารถในทางวิชาชีพ ได้อย่างต่อเนื่อง (5) ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความหลากหลาย และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น (6) จัดบริการการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ (7) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเฉพาะทางเพื่อสนองความต้องการเฉพาะโดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และ (8) ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นที่ทางการรับรองและการเผยแผ่ศาสนาธรรม ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ในทุกระดับและประเภทการศึกษา

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 2) การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เป้าหมาย (1) ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นคนดีและมีความสุข (2) ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และความสามารถในการจัดกระบวนการการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (3) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และ (4) สถานศึกษาทุกแห่งมีการประกันคุณภาพการศึกษา กรอบการดำเนินงาน (1) การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และ(3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา แผนนโยบายเพื่อดำเนินการ 3) การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดั่งงาม เป้าหมาย (1) มีการบูรณาการด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ทั้งในเนื้อหา กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (2) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นทุกแห่ง ร่วมคิดและร่วมดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมทั้งค่านิยมเชิงสุนทรียภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบ วิถีชีวิตที่ดั่งงาม และ(3) คนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมตามระบบวิถีชีวิตที่ดั่งงาม กรอบการดำเนินงาน (1) ปฏิรูปโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรในทุกระดับการศึกษาให้มีสาระของความรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิต และธรรมชาติ หลักธรรมของศาสนา คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามของระบบวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก (2) ส่งเสริมบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันวัฒนธรรม และสถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ (3) บูรณาการการศึกษาและศาสนาเข้าด้วยกันโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในแก่นธรรมของแต่ละศาสนาที่ตนนับถือ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน และ (4) ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ด้วยกระบวนการทางการศึกษาและฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ 2 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ แผนนโยบายเพื่อดำเนินการ 5) การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน เป้าหมาย (1) คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ (2) คนไทยทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักผิดชอบชั่วดี มีระเบียบวินัย ประหยัดอดออม มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีสุขภาพแข็งแรง และ (3) คนไทยทุกคนมีโอกาส และทางเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงอายุแต่ละวัยจากสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการ

ที่หลากหลาย มีคุณภาพ และยืดหยุ่นตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
กรอบการดำเนินงาน (1) จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เปิดกว้าง และ
เข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกคน (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาครูและบุคลากรที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต รวมทั้งการสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ตลอดชีวิต (3) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้ครอบคลุมวิทยาการที่หลากหลายสำหรับการศึกษาทั้ง
ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ระดับชุมชน
จนถึงระดับชาติ (4) พัฒนาข้อมูลสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
และ(5) จัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ครอบคลุมทั้งความรู้วิชาการทั่วไป ความรู้
ด้านวิชาชีพ และความรู้ด้านศาสนา ที่อำนวยความสะดวกทั้งกับตนเองและผู้อื่น แนวนโยบายเพื่อ
ดำเนินการ 6) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของคนและ
สังคมไทย เป้าหมาย (1) เพิ่มสัดส่วนการสนับสนุนด้านการวิจัยและการพัฒนาของประเทศจาก
ภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.5 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเพิ่มขึ้นตามสมรรถนะ
ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และความจำเป็นเร่งด่วนในการวิจัยและพัฒนาเฉพาะเรื่อง
โดยจัดระบบการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (2) มีการวิจัยด้าน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และมนุษยศาสตร์ ทั้งที่เป็น
การวิจัยพื้นฐานและการวิจัยที่มุ่งการประยุกต์ใช้ประโยชน์ในบริบทของสังคมไทยมากขึ้น และ
(3) มีบุคลากรเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในอัตราที่ใกล้เคียงกับที่มี
ในประเทศผู้นำในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน
และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 8) การส่งเสริม
และสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บนฐานของศาสนา ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น/ไทย เป้าหมาย (1) สถาบันในสังคมทุกสถาบันสามารถทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันพัฒนา
จิตใจ คุณภาพชีวิตที่ดีงามและมีความสุขของคนและสังคมไทยได้ตลอดไป และ (2) มีการฟื้นฟู
พัฒนาและสร้างสรรค์พฤติกรรมของคนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เกิดความดีงาม เพื่อประโยชน์
ในการพัฒนาจิตใจ และคุณภาพชีวิตที่ดีงาม และมีความสุขของคนและสังคมไทย กรอบการ
ดำเนินงาน (1) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านศาสนาเพื่อนำไปสู่ความสุขและความดีงามของ
สังคมไทยและสันติสุขของโลก (2) พัฒนาส่งเสริมและสร้างสรรค์ความรู้และการเรียนรู้ด้านศิลปะ
วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย และทำความเข้าใจเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาสากล (3) ส่งเสริม
ด้านศิลปวัฒนธรรม (4) ส่งเสริมด้านสังคม วัฒนธรรม (5) ส่งเสริมการพลศึกษา นันทนาการ
และการกีฬา และ (6) ผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรม
โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลน รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาศิลปิน..แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ
9) การจำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิด และหรือคงไว้ ซึ่งความยากจน ขัดสน
ด้อยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม เป้าหมาย

(1) ประชากรในวัยเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ซึ่งครอบคลุมถึง กลุ่มผู้ยากไร้ ผู้อยู่ห่างไกล ที่เสียเปรียบ ผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ผู้พิการและทุพพลภาพ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีในรูปแบบที่หลากหลายที่จัดอย่าง มีคุณภาพและทั่วถึง

(2) ประชากรผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มมีโอกาสในการเข้าถึงและได้รับการบริการทางการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพที่จัดอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (3) มีการบริหารและการจัดการศึกษาที่เป็นอิสระ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และ

(4) ประชาชน ชุมชน องค์กรประชาคมมีความเข้มแข็ง สามารถร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสาธารณะที่มีผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่น โดยรวม กรอบการดำเนินงาน (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีอย่างมีคุณภาพของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ (2) ปฏิรูประบบงบประมาณเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุนที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจน (3) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความหลากหลายในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 เป็นต้นไป และ(4) ใช้มาตรการทางการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมเพื่อขจัดความยากจน...นโยบายเพื่อดำเนินการ 11) การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย เป้าหมาย (1) ทุกส่วนของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีส่วนร่วมระดมทุนเพื่อการเรียนรู้ของคนไทยทุกคน (2) เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมในการร่วมลงทุนจัดการด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในระดับที่เอกชนมีศักยภาพในการจัดมากขึ้น และ(3) มีการจัดสรรทรัพยากรจากร่วมลงทุนของทุกภาคส่วนในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมีความหลากหลายและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ กรอบการดำเนินงาน (1) ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อจัดการด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอย่างพอเพียง (2) จัดระบบและวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมที่สร้างความเสมอภาคเป็นธรรม (3) จัดระบบการบริหารและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามโครงสร้างการกระจายอำนาจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากร และ (4) จัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา เพื่อประสิทธิภาพความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นไปอย่างบูรณาการ บรรลุวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ นั้น จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่มีหลักการกำหนดโครงสร้างการบริหารแผนการศึกษา โดยให้หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ประชาชน องค์กรประชาคม และองค์กรอิสระ/วิชาชีพ ต้องเข้ามามีส่วนร่วม

อย่างจริงจัง ภายใต้โครงสร้างที่มีกลไกการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลเป็นระยะ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ชี้แนะการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน / โครงการ

3.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2550 โดยที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นใช้แทน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2550) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

“การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ” หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

“การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“องค์การคนพิการแต่ละประเภท” หมายความว่า องค์การสมาชิกระดับชาติตามประเภทความพิการที่ได้แจ้งชื่อไว้กับสำนักงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา บุตร สามी ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรืออุปการะคนพิการ

“ผู้ช่วยคนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 15 การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์การเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้

การกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำหรืองดเว้นกระทำการ ที่แม้จะมีได้มุ่งหมายให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรง แต่ผลของการกระทำนั้น ทำให้คนพิการต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับเพราะเหตุแห่งความพิการด้วย

การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุผลทางวิชาการ จารีตประเพณี หรือประโยชน์สาธารณะสนับสนุนให้กระทำได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้กระทำการนั้นจะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาหรือรักษาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์แก่คนพิการตามความจำเป็นเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา 16 คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา 15 มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้ หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 17 ในการใช้สิทธิตามมาตรา 16 คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการอาจขอให้องค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร้องขอหรือฟ้องคดีแทนได้ การฟ้องคดีตามมาตรา 16 วรรคสอง ไม่ว่าคนพิการเป็นผู้ฟ้องเองหรือองค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ฟ้องแทน ให้ได้รับยกเว้น ค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา 18 ให้สำนักงานเป็นสำนักงานทะเบียนกลาง สำหรับคนพิการในกรุงเทพมหานคร โดยมีเลขธิการเป็นนายทะเบียนกลาง สำหรับจังหวัดอื่นให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนจังหวัดสำหรับคนพิการในจังหวัดของตนอีกหน้าที่หนึ่งโดยมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นนายทะเบียนจังหวัด

มาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิตามมาตรา 20 คนพิการอาจยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด ณ สำนักงานทะเบียนกลาง สำนักงานทะเบียนจังหวัด หรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ หรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการถึงขั้นไม่สามารถไปยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ดูแลคนพิการ แล้วแต่กรณี จะยื่นคำขอแทนก็ได้ แต่ต้องนำหลักฐานว่าเป็นคนพิการ ไปแสดงต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัดแล้วแต่กรณีด้วย

การยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการและการออกบัตร การกำหนดสิทธิหรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ การขอสละสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัวคนพิการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

(2) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษา

ทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก
สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความ
เหมาะสม

(3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครอง
แรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และ
บริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและ
ประกอบอาชีพของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
ประกาศกำหนด

(4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง
อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่ง
อำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและ
บริการอันเป็นสาธารณะ ผลลัพธ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการจัดหาทุนความว่าต่างแก่ต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท
ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
กำหนดในกฎกระทรวง

(7) บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทางหรือเครื่องช่วยความ
พิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับ
สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่า
เพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

(9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ
กำหนดในระเบียบ

(10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มี
สวัสดิการอื่น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ช่วยคนพิการให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม
ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและ
การเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการ

ให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดูการจัดการศึกษาการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

คนพิการและผู้ดูแล คนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรา นี้ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 21 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศแล้วแต่กรณีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 22 ให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใด มีหน้าที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอำนาจหน้าที่นั้น

มาตรา 23 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงาน เรียกว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การศึกษาและการประกอบอาชีพของคนพิการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ โดยจัดสรรให้อย่างเป็นทางการและทั่วถึง

มาตรา 24 กองทุนประกอบด้วย (5) เงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 34

มาตรา 27 ให้สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ได้รับเงินสนับสนุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการจากกองทุน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

มาตรา 33 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

มาตรา 34 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการ เข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา 33 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 24(5) ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ จะต้องนำส่งเข้ากองทุน

มาตรา 37 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะบริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 38 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ที่จ้างคนพิการเข้าทำงาน มากกว่า ร้อยละหกสิบของลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น โดยมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใดมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 41 ให้ถือว่าบัตรประจำตัวคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็นบัตรประจำตัวคนพิการตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 45 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

3.6 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2551 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่อง

อื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไป มีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามเณร ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใด ที่รับดูแลหรือรับอุปการะคนพิการ

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถ และศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการ ดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับ ปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบ การศึกษาทั่วไปทุกระดับ และหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการ เรียนการสอน สำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่ จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอก ระบบ หรือตามอัยยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และ จัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อเทคโนโลยีสิ่ง อำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดใน ประกาศกระทรวง

“ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษา นอกกระบบ หรือตามอัยยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้ จัด ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตร ระยะสั้น

“องค์กรคนพิการแต่ละประเภท” หมายความว่า องค์กรสมาชิกระดับชาติตามประเภทความพิการที่ได้แจ้งชื่อไว้กับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

(1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 6 ให้ครูการศึกษาพิเศษในทุกสังกัดมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด ให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู และคณาจารย์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพ องค์กรความรู้ การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชน การกุศลที่จัดการการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ หลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดสถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

มาตรา 9 ให้รัฐจัดเงินอุดหนุน เพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้ราชการส่วนท้องถิ่น ออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 2 การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา 18 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการ รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

(2) สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

(3) วิจัย และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ

(4) ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการ

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน

(7) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิตและพัฒนาเทคโนโลยี
สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

(8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา
สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

(9) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการ ให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุน กำกับ ดูแล ให้สำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ให้ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบ
ในการปฏิบัติราชการของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และ
แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา 19 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา
โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่าง
ทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้การสนับสนุนทรัพยากร องค์ความรู้ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ
เฉพาะด้านแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 20 ให้สถานศึกษาเฉพาะความพิการของรัฐ มีหน้าที่จัดการศึกษาตาม
ภารกิจแก่คนพิการ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

หมวด 3 กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา 21 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้น เรียกว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา
สำหรับคนพิการ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุน
และพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยกองทุนประกอบด้วย

(1) เงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากเงินกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการตาม
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2546

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(3) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) เงินรายได้ที่ได้จากการออกสลากหรือการจัดกิจกรรม

- (5) ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (6) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (7) รายได้บางส่วน จากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการ

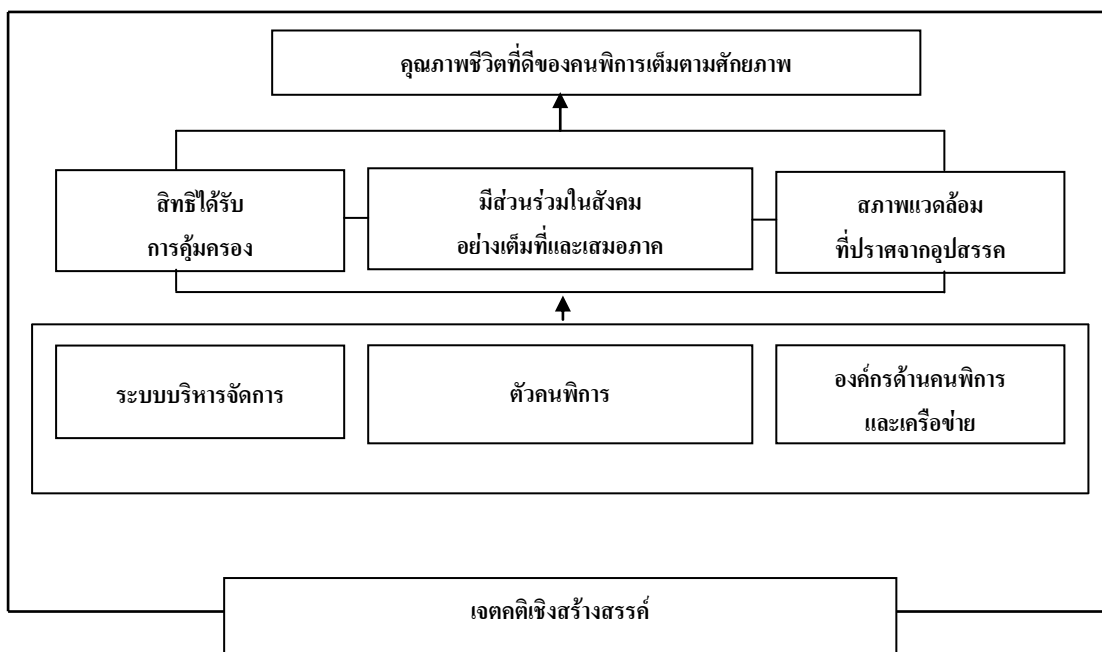
ตามที่กฎหมายกำหนดโดยเฉพาะกาล

มาตรา 29 ให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านการอบรมวุฒิปัตรีครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอนุมัติก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้

ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้ที่ผ่านการอบรมวุฒิปัตรีครูการศึกษาพิเศษ ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอนุมัติ มีสิทธิได้รับแต่งตั้งเป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้

3.7 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554

คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2550) กล่าวว่า แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554 ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบ ทิศทาง แนวทางในการดำเนินงานด้านคนพิการ ให้ภาคีภาครัฐและองค์กรเอกชนด้านคนพิการใช้เป็น แนวทางการบริหารจัดการ การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และ พันธกิจ สู่วิสัยทัศน์ของแผนที่กำหนดไว้ว่า คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตเต็ม ตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจาก อุปสรรค ด้วยการปฏิรูประบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การสร้างความ เข้มแข็ง ให้คนพิการ องค์กรด้านคนพิการ และเครือข่าย ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในบริบทที่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน สังคม ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากแนวทาง เวทนานิยม ที่เมตตาสงสารให้คนพิการเป็นผู้รับการสงเคราะห์ สู่มิติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิ คนพิการ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

จากภาพที่ 2 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ยุทธศาสตร์ซึ่งตอบสนองแต่ละพันธกิจ ได้มีการนำไปปฏิบัติสู่เป้าหมายให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค ตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554 ซึ่งได้กำหนดพันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ ไว้ดังนี้

พันธกิจที่ 1 ปฏิรูประบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เต็มตามศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและเป้าประสงค์ คือ 1) มีระบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำหน้าที่กำหนดและกำกับนโยบายแผนงานงบประมาณด้านคนพิการอย่างบูรณาการ 2) คนพิการเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเองในทุกมิติของสังคม สามารถเลือกรูปแบบการบริการที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลและสามารถดำรงชีวิตอิสระ พันธกิจที่ 2 ส่งเสริมให้คนพิการ องค์กรด้านคนพิการ ได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและเป้าประสงค์ คือ องค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถส่งเสริม

ศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการ ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการ ครอบครัวและสังคม ที่มีต่อความพิการและคนพิการ และเป้าประสงค์ คือ สังคมยอมรับและเปิดให้คนพิการและองค์กรด้านคนพิการ มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมทางสังคมอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพ และเสมอภาคกับคนทั่วไป

ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิและโอกาสของคนพิการ ตามปฏิญญาว่าด้วยคนพิการไทย 14 ข้อ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550) ดังนี้

1. มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป
2. มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ กายอุปกรณ์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลทั่วไปโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
4. อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการโดยเฉพาะให้ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้า

5. มีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี
6. มีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิด รับสื่อและบริการทางการศึกษาฟรี
7. มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนกรณีเรียนในโรงเรียนเอกชน
8. สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คนขึ้นไป ต้องจ้างคนพิการ 1 คน
9. การคิดคำนวณภาษี นายจ้างมีสิทธิหักค่าแรงใช้จ่ายได้ 2 เท่าของค่าแรงคนพิการ

10. มีสิทธิกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ
11. กิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

12. มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพในกรณีช่วยเหลือตนเองไม่ได้จริง ๆ
13. คนพิการทางด้านร่างกาย คนตาบอดข้างเดียวและคนหูหนวกมีสิทธิทำใบขับขี่

14. อาคารสาธารณะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ โดยที่ประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการขอรับสิทธิของคนพิการ

ไว้ 2 ขั้นตอน คือ 1) ในส่วนกลาง จัดทะเบียนคนพิการจากศูนย์บริการเบ็ดเสร็จจุดเดียวสำหรับคนพิการ อาคาร 1 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สะพานขาว เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร และ 2) ในต่างจังหวัด จัดทะเบียนคนพิการจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ณ จังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ คนพิการที่จดทะเบียนแล้วจะได้สิทธิ 4 ด้าน ดังนี้ (1) การบริการทางการแพทย์ (2) การบริการทางการศึกษา (3) การบริการทางอาชีพ และ (4) การรับบริการทางสังคม โดยกฎหมายให้กระทรวงสาธารณสุขกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการที่จะจดทะเบียนออกเป็น 5 ประเภท คือ พิการทางการมองเห็น พิการทางการได้ยิน หรือการสื่อความหมาย พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และพิการ

ทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมสังกัดโรงพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม โรงพยาบาลของรัฐวิสาหกิจ และโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศ กำหนดเป็นผู้วินิจฉัยความพิการพร้อมทั้งออกเอกสารรับรองความพิการ (สำนักส่งเสริมและ พิทักษ์คนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ, 2550) และประกาศกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เรื่องประเภทและ หลักเกณฑ์ความพิการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อประโยชน์ในการรับสิทธิต่าง ๆ ให้คน พิการ อาจยื่นคำขอมิบัติประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัดได้ เพื่อให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่น จากรัฐได้แก่ การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดย กระบวนการทางการแพทย์ การศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การมีส่วนร่วมในทางสังคม สิทธิโดยผลของกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร บริการล่ามภาษามือ สิทธิที่จะใช้สัตว์นำทาง สิทธิการรับ เบี้ยความพิการ และการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยรัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ได้ออกประกาศเรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ กำหนด ประเภทความพิการที่อาจยื่นคำขอมิบัติประจำตัวคนพิการ ไว้ 6 ประเภทความพิการ คือ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทาง การเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมหรือออทิสติก ความพิการ ทางสติปัญญา และความพิการทางการเรียนรู้

3.8 แนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พ.ศ. 2546-2555

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้สรุปจากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยกับการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาพิเศษ ในอนาคต ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาพิเศษ ยุทธศาสตร์การ ให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ลักษณะการจัดการศึกษาพิเศษในอนาคต คุณลักษณะ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พึงประสงค์ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร การพัฒนา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษา บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ การปรับแนวคิดแนวปฏิบัติของการจัดการศึกษาพิเศษสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ไว้ดังนี้

1. นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาพิเศษ

จากนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี กระทรวงศึกษาธิการในฐานะ เป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ ไว้ในมาตรการที่ 7 ดังนี้ “รัฐจัดและ สนับสนุนเอกชน และองค์กรต่าง ๆ จัดการศึกษาให้กับผู้ด้อย โอกาสทุกกลุ่มเป้าหมายเป็นการเฉพาะ ทั้งการศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาพิเศษในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามศักยภาพและสภาพของผู้เรียน” ส่วนวิธีการที่จำเป็น ต้องใช้จัดการศึกษาพิเศษนี้ ต้องใช้วิธีการจัดที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ จำเป็นพิเศษทางการศึกษาของแต่ละบุคคล รวมทั้งการอบรมครูและบุคลากรที่จัดการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการจัดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องมือต่างๆ ให้เหมาะสม

2. ยุทธศาสตร์การให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

จากรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่องสถานภาพการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย ได้สรุปข้อเสนอแนะในการกำหนดยุทธศาสตร์และรูปแบบการ ให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้ในประเทศไทย สำหรับ กลุ่มเป้าหมายเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการให้บริการการศึกษา โดยยึดหลัก 4 ประการ คือ 1) ความเสมอภาคและบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นสิทธิและความเท่าเทียมของเด็กทุกคนที่ควรได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน 2) คุณภาพการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต โดยจะต้องมีทั้งด้านวิชาการ และด้านการดำรงชีวิตในสังคมที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็ก พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็กให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม 4) ปลุกฝังและพัฒนาเด็กให้มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เปิดโลกทัศน์ของเด็ก ให้เห็นคุณค่าของ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทย และยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรม ทั้งนี้ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การให้บริการการศึกษาไว้ดังนี้

2.1 การรวมพลังของทุกส่วนในสังคมทุกระดับ ให้เกิดเครือข่ายการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การปรับกระบวนการให้บริการให้เกิดความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของเด็กด้อยโอกาส

2.3 พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการการศึกษาเด็กด้อยโอกาส ให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนการเสริมทักษะการจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส

3. ลักษณะการจัดการศึกษาพิเศษในอนาคต

3.1 มีการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมกับ เด็กปกติทุกระดับ

3.2 รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษโดยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติเพิ่มมากขึ้น

3.3 รัฐสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาพิเศษ โดยให้เด็กที่มีความต้องการ พิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.4 การจัดการศึกษาพิเศษ ที่ยึดหลักแนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน

4. คุณลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พึงประสงค์

พัฒนาการด้านร่างกาย เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสุขภาพอนามัยดีและมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย มีความกระตือรือร้น เชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถทำกิจวัตรประจำวันของตนเองได้

พัฒนาการด้านสังคม เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม มีระเบียบวินัย มีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เคารพในเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความเป็นผู้นำ

พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กที่มีความพิเศษแต่ละประเภทควรมีคุณสมบัติในด้านการพัฒนาศักยภาพให้สามารถอยู่ในสังคมได้

5. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร

5.1 การกำหนดมาตรฐานของหลักสูตร งานวิจัยเสนอให้ครูมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก หน่วยงานที่ดำเนินงานการศึกษาพิเศษ มีแนวคิดเพื่อการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีอยู่ให้มีความสามารถในการช่วยตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีหลักสูตรของเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท โดยมีจุดเน้นและกิจกรรมที่แตกต่างตามสภาพของเด็กโดยมีความยืดหยุ่นได้อย่างหลากหลาย

5.2 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการควบคุมคุณภาพ โดยมีระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาพิเศษที่มีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการให้โรงเรียนและบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพ

6. การพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ในอนาคตจะเห็นความสำคัญของการผลิตบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเพิ่มมากขึ้นเพราะถือว่าบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาพิเศษเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ

7. บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษา

ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษมากขึ้น โดยมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น

8. บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเข้ามาให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาพิเศษทุก ๆ ด้าน มีการศึกษาและติดตามพฤติกรรมของเด็กในปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

9. การปรับแนวคิด แนวปฏิบัติของการจัดการศึกษาพิเศษสู่การเรียนรู้ร่วม

9.1 การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรเอกชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทุกระบบและครบวงจร

9.2 การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งปลูกจิตสำนึกและสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการโดยให้สังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชนตระหนักถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างและเฉพาะบุคคลรวมถึงสิทธิเท่าเทียมของบุคคลทุกคน

9.3 การจัดการศึกษาให้กับเด็ก ๆ ทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่รวมทั้งจัดให้มีบุคคลสนับสนุน

3.9 นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมที่มีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

นโยบายการจัดการเรียนร่วมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2547 ดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษาธิการ) มีนโยบายดังนี้

1. ให้คนพิการทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี
2. ให้จัดการศึกษาให้เป็นพิเศษ
3. ให้จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัว
4. ให้ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
5. ให้จัดการศึกษาให้แก่คนพิการอย่างหลากหลายรูปแบบ

6. ให้ดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนเรียนร่วมมาตรฐาน โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการบริหารจัดการ
7. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
9. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
10. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
11. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
12. ให้มีหลักสูตรเฉพาะคนพิการระดับมาก
13. ให้เพิ่มเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ต้องสอนให้แก่คนพิการเฉพาะบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล
14. ให้ปรับเนื้อหาสาระทั่วไปสอดคล้องกับคนพิการแต่ละประเภท
15. ให้ใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการบริหารจัดการเรียนร่วม
 - S - Students (นักเรียน)
 - E - Environments (สภาพแวดล้อม)
 - A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน)
 - T - Tools (เครื่องมือ)
16. ให้โรงเรียนและศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
17. เมื่อเขตพื้นที่ใดมีความพร้อม ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้การสนับสนุนให้เขตพื้นที่นั้นจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลพิการ
18. ให้สถาบันราชภัฏยกเลิกการผลิตครูการศึกษาพิเศษระดับปริญญา และให้ผลิตในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตและระดับปริญญาโททางการศึกษาพิเศษแทน
19. สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยต่างผลิตครูผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อพร้อมให้บริการแก่คนพิการ
20. ให้ใช้เงินกองทุนการศึกษาเพื่อคนพิการ สนับสนุนการพัฒนาครู และผู้บริหาร

21. ให้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 (19 สิงหาคม 2545) โดย 3 วิธีการ คือ ขอยืมตามรายการในบัญชี ก. ขอยืมเงินเพื่อจัดซื้อตามรายการในบัญชี ก. และ ค. และขอรับตามรายการบัญชี ข. และ ค.

22. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ให้กับคนพิการที่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ รวมทั้งนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

23. ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2545 โดยให้จัดสรรงบประมาณแต่ละปี เป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการตามกฎกระทรวง ฯ ให้จัดสรรงบประมาณในอัตราที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่นักเรียนทั่วไปต่อคนให้จัดตั้งกองทุนการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยใช้เงินของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 200 ล้านบาท และสนับสนุนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

24. จัดหลักสูตรอบรมผู้ที่จะให้บริการแก่คนพิการตามรหัสรายการในบัญชี ค. ของกฎกระทรวง โดยใช้เงินสนับสนุนจากกองทุนการศึกษาเพื่อคนพิการ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์และกิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้น ในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. พันธกิจ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

3. เป้าประสงค์ ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. กลยุทธ์ เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพและเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง คือ 1) กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เพื่อบรรลุให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีอย่างทั่วถึง โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยมีจุดเน้น คือ ทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบข้อมูลที่ใช่วางแผนการศึกษาและจัดทำแผนการบริการให้ครอบคลุมทั่วถึง เพิ่มอัตราการเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ และอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

และมัธยมศึกษาปีที่ 4 และลดอัตราออกกลางคันและนำเด็กตกหล่นเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนเด็กที่สำรวจได้ 2) กิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสริมความเข้มแข็งให้ศูนย์การศึกษาพิเศษระดับจังหวัดและศูนย์เขตการศึกษา โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่จัดตั้งไว้เดิม และขยายโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และ 4 3) กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ...นักเรียนเรียนร่วมทุกคนผ่านตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และขยายโรงเรียนเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษาให้ครบทุกอำเภอ 4) กิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ คือ สำรวจและวางระบบจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยขยายไปสู่โรงเรียนในพื้นที่ให้ครอบคลุมอย่างน้อยร้อยละ 25 ส่งเสริมการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลในห้องเรียนที่นักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถแตกต่างกันอย่างมาก จากนโยบายข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารจัดการศึกษาสำหรับการจัดการเรียนร่วมนั้น จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกว้างขวางขึ้น การพัฒนาเด็กพิการในลักษณะบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานและบุคลากรอื่นในลักษณะร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ (collaboration) ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา ขององค์การสหประชาชาติ คือ การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (Availability) การจัดการศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessibility) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (Acceptability) และการจัดการศึกษาที่สามารถปรับให้เหมาะกับผู้เรียน (Adaptability)

4. กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) กำหนดกรอบแนวคิดและกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เป็นนโยบายที่มีพลังขับเคลื่อนทันสมัยปรับเปลี่ยนและนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีทิศทางชัดเจน ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการดำเนินงาน นอกจากนี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในการพัฒนางานโดยมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายภายใต้สภาพปัญหาและบริบทของแต่ละแห่ง ทำให้เกิดการตรวจสอบและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจา ชลธาร์นนท์ (2545) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น (2548) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 (2551) ดังนี้

4.1 ด้านนักเรียน (Students: S)

โรงเรียนเรียนร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา / จังหวัด ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการเพื่อการเรียนร่วม ดังนี้

1) นักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่เพื่อนจะเข้ามาเรียนร่วม ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาในวันเปิดเรียนวันแรกบอกให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยให้เด็กทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ

2) นักเรียนพิการ จำเป็นต้องได้รับบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา / จังหวัด ก่อนเข้าเรียนร่วม เพื่อเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเป็นเฉพาะบุคคล

ซึ่งมีผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้ส่งเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ ผลการศึกษา พบว่า ในด้านการเตรียมความพร้อมนักเรียนพิการ พบว่ามีโรงเรียนร้อยละ 24.62 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และร้อยละ 75.38 ได้ดำเนินการแล้ว โดยในจำนวนโรงเรียนที่ได้ดำเนินการแล้ว มีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมากเพียงร้อยละ 19.85 และปฏิบัติได้น้อยร้อยละ 15.36 นอกนั้น ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.17 และสำหรับการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป พบว่ามีโรงเรียนร้อยละ 21.72 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และร้อยละ 78.28 ที่ได้ดำเนินการแล้ว โดยในจำนวนโรงเรียนที่ได้ดำเนินการแล้วนั้น ปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ระดับน้อย และระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 18.44, 24.98 และ 34.86 ตามลำดับ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ศึกษาระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างชี้ทและการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาพบว่าการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่ความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา เฉพาะบุคคล โรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.46 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป โรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.08 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56

4.2 ด้านสภาพแวดล้อม (Environment: E)

โรงเรียนจำเป็นต้องบริการจัดการสภาพแวดล้อม ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนพิการใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยและเข้าถึงได้ (barrier-free and accessible) คือ การจัดสภาพแวดล้อม

ภายนอกอาคาร เช่น บริเวณภายนอกอาคาร ประเภทของตัวอาคาร ทางเชื่อมอาคาร ทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ลานจอดรถ เกาะกลางถนน ต้นไม้ ร่องน้ำ เป็นต้น และการจัดสภาพแวดล้อม ภายในอาคาร เช่น ประตู สวิตช์ไฟ ทางลาด ระบบเตือนภัย บันได ลิฟท์ ทางเดินภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ โทศัพท์ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความ ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

2) บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม (significant others) ได้แก่ พ่อแม่ ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำดำเนินการ คือ จัดประชุมทุกกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วม และจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง เป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการ ยอมรับนักเรียนพิการเรียนร่วมในโรงเรียนให้ครูและบุคลากรทุกคน แม่ค้า รวมทั้ง นักการ ยาม และคนขับรถ รับรู้และร่วมมือกันดูแลและช่วยเหลือเด็กพิการอย่างถูกวิธี จัดให้มีคณะกรรมการ จัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาชีพ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ บุคคลภายนอกจากชุมชน ร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคคลทุกคนและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน และประชาสัมพันธ์ โครงการให้บุคลากรทุกคน และชุมชนทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและ ชุมชนมีส่วนร่วม

ซึ่งมีผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้สังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่ามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 53.18 รองลงมาคือปฏิบัติได้ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 28.49 และปฏิบัติได้ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.07 สำหรับโรงเรียนที่ยังไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยให้ เหตุผลว่าไม่มีความจำเป็นต้องปรับ เพราะนักเรียนที่เรียนร่วมเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการ เรียนรู้ จึงเรียนในสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไปได้ หากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการได้ยินและทางการเห็น ครูจะปรับตำแหน่งที่นั่ง เช่น ให้นั่งข้างหน้า นั่งใกล้กับโต๊ะ ครู หรือให้นักเรียนที่เรียนดี นั่งใกล้ ๆ เป็นต้น และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของ นักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 41.35 รองลงมาดำเนินการได้ ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 32.56 และอีกที่เหลือยังไม่ได้ดำเนินการคิดเป็นร้อยละ 8.50 และยังพบว่าในหลายโรงเรียนเรียนร่วม ยังดำเนินการโดยครูการศึกษาพิเศษเพียงคนเดียว หรือมี คณะครูร่วมดำเนินการ 2-3 คน และในการให้ผู้ปกครองของเด็กพิการอาสาเป็นวิทยากรหรือ มาร่วมกิจกรรมและร่วมมือดูแลเด็กนั้น ยังดำเนินการได้น้อย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 1 (2550) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการประเมินพบว่า ในด้านบริบทการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่าผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งใน 3 อันดับแรก ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและยอมรับเกี่ยวกับความพิการและความต้องการพิเศษของเด็กพิการ การรับเด็กพิการเข้าเรียนของโรงเรียน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อช่วยเหลือและดูแลเด็กพิการ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.91, 2.88 และ 2.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85, 1.01 และ 0.74 ตามลำดับ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ศึกษาระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทและการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก โรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57

4.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities: A)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและโรงเรียน หมายถึงการบริหารและการใช้หลักสูตร เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความพิการระดับมากหรือรุนแรง (severe) หลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชาหรือหลักสูตรเพิ่มเติม เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดให้เรียนภาษามือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจัดให้เรียนรู้ทักษะชีวิตประจำวัน การดูแลสุขลักษณะของตนเอง นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนยังหมายถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ เช่น การวิเคราะห์งาน (task analysis) การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน การเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) การสอนเสริมและการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน เป็นต้น

อัญชลี สารรัตน์ (2550) กล่าวถึงการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนร่วม (accommodation for inclusive environments) ไว้ว่า การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนร่วม ในด้านการปรับเนื้อหาที่ใช้สอนและวิธีสอน มีหลักการ คือ การกำหนดความคาดหวังที่เป็นมาตรฐานและการจัดวางระบบหรือโครงสร้าง การปรับกิจกรรมและสื่อการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งเสริมแรง การให้งานมีความดึงดูดและน่าสนใจ ดังนี้

1. การกำหนดความคาดหวังที่เป็นมาตรฐานและการจัดวางระบบหรือโครงสร้าง คือ 1) ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการจัดการ 2) กำหนดกฎระเบียบ หรือกำหนดการ สำหรับการงานทางวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ 3) ตัดกำหนดการทำงานที่ทำไว้อย่างดีแล้ว สำหรับการงานทางวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ 4) ปรับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารให้ง่ายและเหมาะกับระดับความสามารถของเด็ก และ 5) ทำอย่างสม่ำเสมอคงเส้นคงวา

2. การปรับกิจกรรมและสื่อการสอน คือ 1) สอนนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเน้นการสอนอ่านที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน 2) แบ่งงานหรือชองงาน ออกเป็นงานย่อย ๆ 3) เริ่มต้นบทเรียนด้วยการให้สิ่งช่วยจัดมโนมติล่วงหน้า (advance organizers) 4) ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการเรียนการสอน 5) จัดกลุ่มเพื่อนช่วยตัว 6) ปรับกระบวนการสอบโดยอาจขยายเวลาให้มากขึ้นหรือให้นักเรียนตอบด้วยวิธีการที่แตกต่างจากเด็กปกติ เช่น ฟังข้อสอบจากเทป และ 7) ประเมินประสิทธิภาพของวิธีสอนที่จัดทำขึ้น สำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคลหากไม่ได้ผลให้ปรับ

3. การให้ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งเสริมแรง คือ 1) เมื่อนักเรียนทำตัวดีหรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ให้ชมนักเรียนให้ทราบว่าเป็นดีแล้ว 2) ให้รางวัลนักเรียนสำหรับการปรับปรุงตนเอง 3) ชมนักเรียนเมื่อนักเรียนทำดีหรือเรียนได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ 4) เตือนนักเรียน เมื่อนักเรียนทำได้ไม่ถึงความคาดหวัง และ 5) กระตุ้นให้นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อน พัฒนาความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และกระตุ้นนักเรียนปกติอื่น ๆ ให้ทำด้วย

4. การให้งานมีความดึงดูดและน่าสนใจ คือ 1) มอบหมายงานหรือให้นักเรียนทำงานที่ตรงกับความสนใจ 2) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนและกิจกรรม 3) ใช้หลักสูตรและสื่อที่นักเรียนสนใจมากที่สุด และ 4) สนับสนุนให้เด็กได้ทำงานร่วมกันระหว่างมีกิจกรรมพิเศษ

ซึ่งมีผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้สังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 28.63 และได้ปฏิบัติแล้วร้อยละ 71.37 โดยในจำนวนโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วนั้น ปฏิบัติได้ในระดับมากเพียงร้อยละ 14.68 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 26.02 และปฏิบัติได้ในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 30.67 ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มี การจัดทำหลักสูตรเฉพาะความพิการ แต่มีการปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละคน เช่น ปรับหลักสูตรให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความยากง่ายของเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน ปรับการฝึกพัฒนากล้ามเนื้อมือแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายในชั้นเรียนแทนการดึงนักเรียนออกจากชั้นเรียนเพื่อมารับการฟื้นฟูเพราะจะทำให้ นักเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน เป็นต้น ด้านแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 47.48 รองลงมาได้จัดทำในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 33.63 ได้จัดทำในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 9.35 และอีกที่เหลือยังไม่ได้จัดทำคิดเป็นร้อยละ 9.54 และยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มอบให้เป็นหน้าที่ของครูเพียงคนเดียวจัดทำ IEP และยังจัดทำ IEP ให้นักเรียนพิการ ไม่ครบทุกคน รวมทั้งยังไม่ครอบคลุมในสาระสำคัญทั้งองค์ประกอบในการจัดทำและวิธีการจัดทำ นอกจากนี้พบว่าบางโรงเรียนครูยังไม่มีความรู้ในการจัดทำ IEP ส่วนด้านการนำ IEP ไปใช้นั้นพบว่ามีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการ

สอนโดยร่วมมือกับครูประจำชั้น แต่ยังใช้ประโยชน์ จาก IEP ได้ไม่มากทั้งเรื่องการตรวจสอบนักเรียนและการวางแผนการสอน การจัดการเรียนรู้และการใช้ IEP ในการประเมินความก้าวหน้านักเรียนเพื่อการพัฒนาและการปรับปรุง IEP ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ด้านแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดทำ IIP คิดเป็นร้อยละ 23.80 และที่ได้จัดทำแล้วคิดเป็นร้อยละ 76.20 โดยในจำนวนโรงเรียนที่ได้จัดทำแล้วนั้นที่ปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากและระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 18.50 เท่ากัน นอกนั้นปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.20 อย่างไรก็ตามครูผู้สอนที่ยังไม่ได้จัดทำให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนพิการมาก ยังไม่เข้าใจกระบวนการจัดทำ มีภาระงานมากและอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำ

สำหรับด้านการตรวจสอบทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนที่ไม่มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 6.67 และที่ได้ปฏิบัติแล้วคิดเป็นร้อยละ 93.33 โดยในจำนวนโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วนั้นส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 50.63 นอกนั้น ปฏิบัติได้ในระดับมากและระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 21.44 และ 21.26 ตามลำดับ ซึ่งยังพบว่าการประเมินนักเรียนยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน และบางโรงเรียนมีปัญหาในการคัดแยก / คัดกรอง เนื่องจากขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการค้นหาและตรวจสอบความบกพร่องของนักเรียนพิการแต่ละประเภท ส่วนในด้านการสอน พบว่าโรงเรียนที่ยังไม่ได้ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 11.64 ที่ดำเนินการได้เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 88.36 โดยในจำนวนโรงเรียนที่ดำเนินการได้เหมาะสมนั้น ที่สามารถปฏิบัติได้ ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 28.48 ปฏิบัติได้ในระดับปานกลางและระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 45.79 และ 14.09 ตามลำดับ ในด้านการรายงานความก้าวหน้านักเรียน พบว่า มีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 24.31 และโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 10.13, 33.33 และ 32.23 ตามลำดับ และยังพบว่าการรายงานที่ได้ดำเนินการไปนั้นยังมีรูปแบบไม่สมบูรณ์ ในด้านการประกันคุณภาพ พบว่ามีโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 36.86, 37.67 และ 13.82 ตามลำดับ และที่เหลืออีกร้อยละ 11.65 ยังไม่ได้ปฏิบัติ ซึ่งยังพบว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ทุกปีการศึกษา แต่ยังไม่ได้จัดทำในส่วนของการจัดการเรียนร่วม และมีการสอนและประเมินผลตามแผน IEP แต่พบว่ายังดำเนินการไม่ชัดเจน ในด้านการรับนักเรียนพิการเข้าเรียน พบว่ามีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติในระดับมาก ระดับปานกลางและระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.53, 33.72 และ 14.94 ตามลำดับ ซึ่งโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติโดยไม่ได้ประกาศรับสมัครคนพิการ เข้าเรียน และในด้านการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม พบว่ามีโรงเรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติร้อยละ 17.36 และโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติได้ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 32.55, 32.01 และ 18.08 ตามลำดับ และพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีตารางการสอนเสริมที่ชัดเจนและมีปัญหาเรื่องเวลาที่จะจัดสอนเสริมในแต่ละเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีหลากหลายวิชาและมีระดับความยากต่าง ๆ กัน และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัด

ขอนแก่น ซึ่งได้ศึกษาระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างชี้และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนปฏิบัติได้ที่อยู่ในระดับมาก คือ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชนการประกันคุณภาพการศึกษา และการรับนักเรียนพิการเข้าเรียน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ นอกจากนี้ Sakes (1987) ศึกษาพบว่า ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี มีความสามารถในการสอนขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในตนเองของครูในการสอนเด็กประเภทนี้ เช่น ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการศึกษาพิเศษหรือผ่านการอบรมมาโดยเฉพาะ

4.4 ด้านเครื่องมือ (Tools: T)

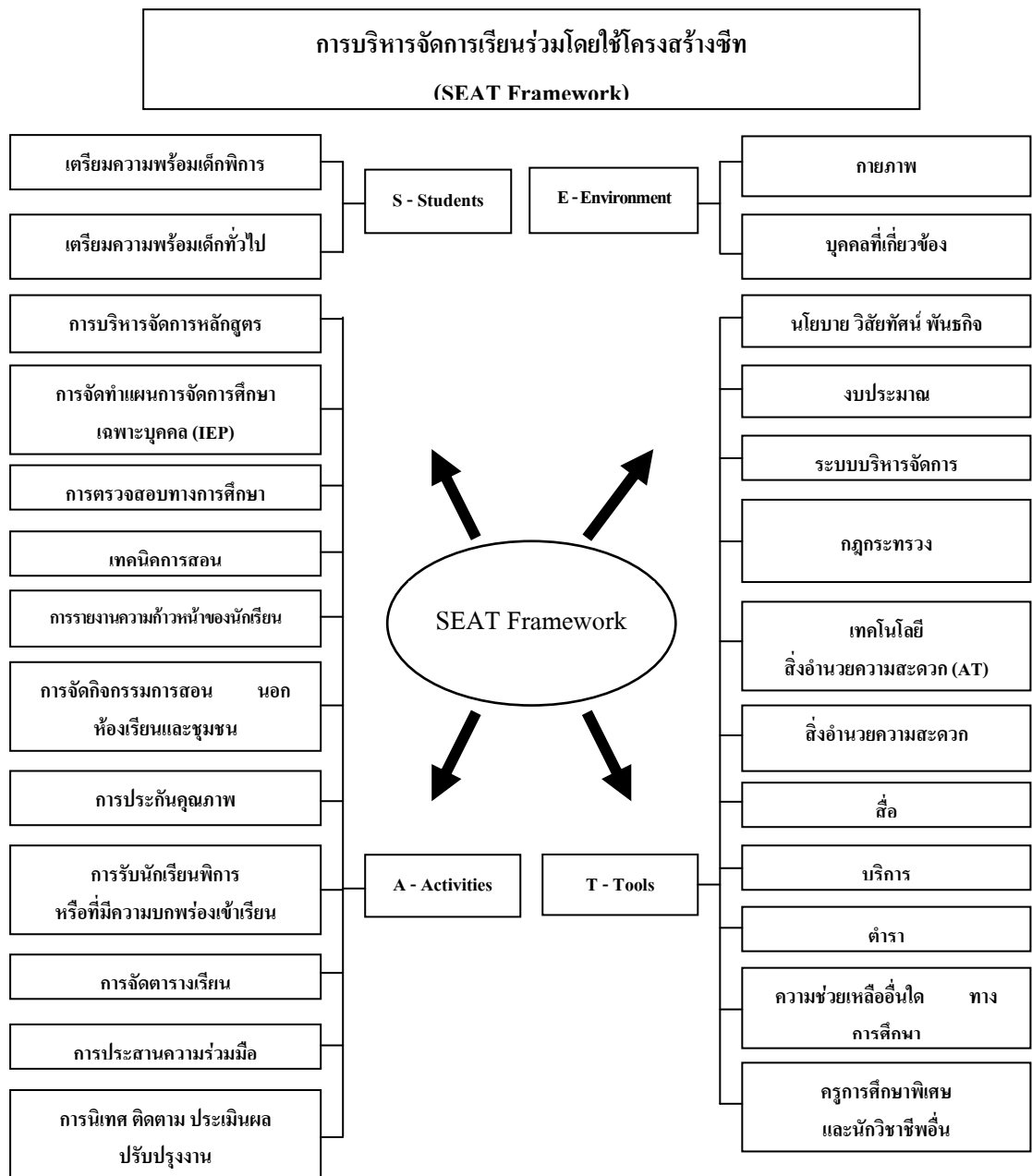
เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง หมายรวมถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนพิการเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น 1) งบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา / จังหวัด รับผิดชอบในการบริหารจัดการต่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 2) วิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล 3) บริการ เช่น บริการสอนเสริม กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด 4) สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) ระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผนโดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งมีผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้สังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจได้ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 41.71 และปฏิบัติได้ในระดับปานกลางและระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 37.17 และ 15.78 ตามลำดับ ในด้านงบประมาณ พบว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติแล้วคิดเป็นร้อยละ 66.61 และปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 14.52, 25.41 และ 26.68 ตามลำดับ ในด้านระบบบริหารจัดการ พบว่ามีโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติแล้วคิดเป็นร้อยละ 87.59 และปฏิบัติได้ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 32.29, 31.81 และ 23.49 ตามลำดับ สำหรับด้านสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.93 และปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก และระดับน้อยคิดเป็น

ร้อยละ 20.33 และ 27.59 ตามลำดับ และยังไม่ได้ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 12.15 และด้านบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ พบว่าโรงเรียนปฏิบัติได้ในระดับมาก และระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 24.19 เท่ากัน และนอกนั้นปฏิบัติได้ในระดับ ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46.24 และยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีบุคลากรในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทำงานแต่ไม่ได้จบการศึกษาพิเศษ จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรม ศึกษาดูงาน และจัดหาบุคลากรมาเพื่อดูแลช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกทักษะเฉพาะด้าน การฝึกกิจกรรมบำบัดและการฝึกกายภาพบำบัด เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการเป็นการเฉพาะบุคคล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 (2550) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการประเมินด้านปัจจัยการจัดการเรียนร่วมพบว่า นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนงาน / โครงการ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมโรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.77 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ศึกษาระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทและการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านเครื่องมือโรงเรียนปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง ทุกรายการ

จากกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ข้างต้น จะเห็นว่าสิ่งที่สำคัญคือการนำกรอบโครงสร้างซีทสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนเรียนร่วม โดยปรับเปลี่ยนและสร้างเสริมการดำเนินงานให้ครบทุกด้านให้เกิดผลเชิงประจักษ์และจัดทำรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานของการจัดการเรียนร่วม และขยายผลการจัดการศึกษาโดยมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนทุกระดับ

กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งมีรายละเอียด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

5. มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

มาตรฐานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมที่จะนำเสนอมีอยู่ 2 ส่วน คือ มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2543 และมาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐานสำหรับ 4 ประเภทความพิการ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

5.1 มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545จ) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน มี 2 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 2 บุคคลในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของนักเรียน ตัวบ่งชี้ คือ บุคคลในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของนักเรียน

2. ด้านการเรียนการสอน มี 3 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ตัวบ่งชี้ คือ วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลโดยจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

มาตรฐานที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ 1) จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมและหรือฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนเพื่อการเรียนร่วม 2) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนร่วม 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วม และ 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพรายบุคคล

มาตรฐานที่ 3 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

3. ด้านการบริหารจัดการ มี 7 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 สสำรวจและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ ตัวบ่งชี้คือ สสำรวจและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 2 ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อและจัดเข้าเรียน ตัวบ่งชี้คือ ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อและจัดเข้าเรียน

มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ ตัวบ่งชี้คือ 1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ 2) สนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และ 3) ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจ ให้แก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมการใช้งบประมาณสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ ตัวบ่งชี้คือ 1) ส่งเสริมการใช้งบประมาณสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ และ 2) ใช้งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 7 นิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ 1) นิเทศติดตามการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน และ 2) ประเมินผลการจัดการเรียนร่วม

4. ด้านปัจจัย มี 1 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม ตัวบ่งชี้คือ 1) ครูการศึกษาพิเศษมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างถูกต้อง 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม และ 3) ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม

5.2 มาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องใช้มาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน สำหรับ 4 ประเภทความพิการ คือ ประเภทความพิการทางการเห็นทางการได้ยิน ทางร่างกาย และทางสติปัญญา เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกาศเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 ดังต่อไปนี้

5.2.1 อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลดังกล่าวข้างต้นมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน จึงมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทย ผู้มีความพิการ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก ทั้งนี้ เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ความพิการ 4 ประเภท คือ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยิน ความพิการทางร่างกาย และความพิการทางสติปัญญา ให้ดำรงชีวิตด้วยตนเองอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ และเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต อันจะเป็นการเสริมรากฐานสังคมไทยให้เป็นสังคมที่แข็งแกร่ง มีความเป็นประชาธิปไตย มีความสมานฉันท์เอื้ออาทร เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

5.2.2 หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน

ในการจัดการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่จัดสำหรับผู้พิการ เฉพาะ 4 ประเภทความพิการ ดังกล่าวข้างต้น ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1) หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละบุคคล ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ อยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และมีความเป็นประชาธิปไตย

2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรักและภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นและประเทศไทย มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตเต็มตาม ศักยภาพ มีความขยัน อดทน ประหยัด มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ตามประเภทความพิการ) เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งครอบครัว ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก

3) หลักการแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่เลือกชั้นวรรณะหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4) หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการ ร่วมกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเฉพาะ ความพิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรี และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5) หลักการแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานการศึกษา พิเศษ เพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ (4 ประเภทความพิการ) กับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ. 2551 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย

ซึ่งมีมาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐานประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางร่างกาย และทางสติปัญญา ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 8 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีตัวบ่งชี้ เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรม เบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีความกตัญญูกตเวทী 4) มีเมตตากรุณา

เอื้อเพื่อพ่อแม่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม 5) ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และ 6) ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และ 2) เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม / โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็นและทางร่างกาย คือ 1) มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ 2) เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน 3) ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง 4) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ 5) มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

ประเภทความพิการทางการได้ยิน คือ 1) สามารถวางแผนทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) รักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ 3) มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันและมีทักษะชีวิต/ทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม 2) สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ 3) ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ และ 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 2) สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และ 3) มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 2) มีผลการทดสอบบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์ 3) สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ 4) สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และ 5) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 2) สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนได้ หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ ตามศักยภาพ 3) สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศตามศักยภาพ และ 4) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว 2) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างเหมาะสม และ 2) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ 2) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามความบกพร่องแต่ละระดับและประเภทความพิการ 3) ไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ 4) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น และ 5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู ผู้อื่น และชอบมาโรงเรียน

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุได้อย่างเหมาะสม 2) มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายตามความบกพร่องแต่ละระดับและประเภทความพิการ 3) ไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ 4) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น และ 5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู ผู้อื่น และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและ กีฬา มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) สนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ 2) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ โดยไม่ขัดหลัก ศาสนา 3) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ และ 4) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ต้งามของท้องถิ่นและของไทย

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ ชื่นชมและชอบกิจกรรมด้านศิลปะ หรือด้านดนตรี/นาฏศิลป์ หรือด้านกีฬา นันทนาการหรือกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

2. มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มี 2 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับ งานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุก ประเภทความพิการ คือ 1) มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3) มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอน และพัฒนาผู้เรียน 4) มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง 5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และครูประจำชั้น/ประจำกลุ่มผ่านการอบรมครูสอนการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรที่ ก.ค. กำหนด หรือจบ ป.บัณฑิตการศึกษาพิเศษ หรือปริญญาตรีทางการศึกษาพิเศษ 6) สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด และ 7) มีจำนวนครูตามเกณฑ์ (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้มีทั้งเหมือนกันของทุกประเภทความพิการและ ที่แตกต่างกัน แยกเป็น

ตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) มีความรู้ความเข้าใจ เป้าหมาย การจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) มีการวิเคราะห์ศักยภาพของ ผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3) มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 4) มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้อัตนเองและผู้เรียน 5) มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิง พัฒนาการของผู้เรียน 6) มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ 7) มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัตนเองและผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนา ผู้เรียน

มีเฉพาะประเภทความพิการทางการเห็น คือ 8) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ทักษะความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (orientation and mobility: O & M) ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (activity daily living: ADL) และสามารถนำมาบูรณาการสอน ในรายวิชาอื่นรวมทั้งการดำรงชีวิตได้ และ 9) มีความสามารถในการใช้อักษรเบรลล์

มีเฉพาะประเภทความพิการทางการได้ยิน คือ 8) สามารถสอนการใช้ภาษา
มือและอ่านริมฝีปาก (speech reading)

3. มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มี 7 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ปรัชญาและวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาแสดงเอกลักษณ์ของสถานศึกษา และดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) วิสัยทัศน์ระบุจุดเน้นการพัฒนาสู่อนาคต และสะท้อนเอกลักษณ์ของสถานศึกษา 2) แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา และวัตถุประสงค์เฉพาะของการจัดการศึกษา และเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ 3) ระดับการพัฒนาบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพประจำปีของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 12 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้คือ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2) มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ และ 4) มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์ 2) มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน 3) มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ 5) ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานมีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา 2) มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม 3) มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา 4) มีรูปแบบ การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และ 5) มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 2) มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ 3) มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 4) มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูล

ของผู้เรียน 6) มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ และ 7) มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้อัดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและท้องถิ่น 2) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียน 3) มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 4) มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 5) มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน 6) มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ และ 7) มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง 2) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน 3) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ 4) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 5) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ และกีฬา/นันทนาการ 6) มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย และ 7) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง 2) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนอย่างหลากหลาย 3) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม 4) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ และกีฬา/นันทนาการ 5) มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย และ 6) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม 2) มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน 3) มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4) มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี และ 5) มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 2 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีตัวบ่งชี้ของแต่ละประเภทความพิการแตกต่างกัน แยกเป็น

ประเภทความพิการทางการเห็น ทางการได้ยิน และทางร่างกาย คือ 1) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น และ 2) สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

ประเภทความพิการทางสติปัญญา คือ 1) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น และ 2) สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 19 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทุกประเภทความพิการ คือ 1) เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน และ 2) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาพิเศษได้ระบุถึงคุณภาพของผู้เรียนที่คาดหวัง การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและปัจจัย ในการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

จากการศึกษาปรัชญา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตเนื้อหาสำหรับการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น โดยยึดขอบเขตของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่จะกล่าวถึงในหน้า 140

6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญ คือ

ความหมายของประสิทธิผล แนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน และลักษณะความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ดังนี้

6.1 ความหมายของประสิทธิผล

ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (effectiveness) มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายทัศนะดังเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า หมายถึง ผลสำเร็จผลที่เกิดขึ้น Daft (2003) ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ว่า หมายถึง ระดับของการบรรลุสู่เป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ และ Drucker (1983 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2542) กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบการปฏิบัติงานที่สำคัญสองประการ คือ ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพ โดยความมีประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การได้ดี (do the things right) ส่วนความมีประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการกำหนดจุดหมายขององค์การได้อย่างเหมาะสมถูกต้องทิศทางและทำให้บรรลุผล (do the right things and goals attainment) ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ (2540) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ กล่าวคือ เป็นการวัดว่ากิจกรรมสามารถดำเนินไปให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ธีรวัฒน์ พิเศษฐวงศ์ (2541) ได้สรุปความหมายของประสิทธิผลไว้ คือ ประสิทธิภาพเป็นการบรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ บุญชู โสตา (2543) กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพเป็นการประเมินว่าโครงการนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนหรือไม่ ถ้าบรรลุวัตถุประสงค์ก็ถือว่าเกิดประสิทธิผลแล้ว (effectiveness is goal achievement) เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) กล่าวว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลว่า คำทั้งสองคำนี้มีความใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ประสิทธิภาพเป็นการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยยึดหลักการประหยัดทรัพยากร สำหรับประสิทธิผลก็คำนึงถึงความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์เช่นกัน แต่การปฏิบัติอาจจะไม่ประหยัดหรือไม่มีความมีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะยึดเป้าหมายของงานเป็นหลัก ทิศนา แชมมณี (2547) ให้ความหมายว่า หมายถึง การดำเนินงานได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และ Downson (1996); Fidler & Bowles (1991); ธงชัย สันติวงษ์ (2538) ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้สอดคล้องกัน คือ ผลที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์การหรือระดับความสามารถของการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าว่าได้ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านผลผลิต (outputs) และผลลัพธ์ (outcomes) ตามพันธกิจอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

6.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

การบริหารงานในปัจจุบันเป็นโลกของการแข่งขันที่มีองค์การเป็นจำนวนมาก ในสังคม องค์การที่มีชีวิตอยู่ได้คือ องค์การที่สามารถดำเนินงานเป็นที่ยอมรับของสังคมและถือเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ เพราะประสิทธิผลจะบ่งบอกถึงความสามารถขององค์การและแสดงถึงความจำเป็นที่สังคมจะต้องมีองค์การเหล่านั้นอยู่ (วันชัย มีชาติ, 2549) ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิผลขององค์การไว้หลากหลาย เช่น Gaertner & Ramnarayan (1983) กล่าวว่าไว้ว่า ประสิทธิผลขององค์การเป็นผลมาจากการดำเนินงานหรือผลที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์การที่บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (goals and objectives) ขององค์การ โดย Lock & Crawford (2000) ; Robbins (1996) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ระดับ (degree) ที่องค์การดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งแนวคิดในการวัดประสิทธิผลขององค์การมีมิติที่หลากหลาย แต่การวัดประสิทธิผลขององค์การจากการบรรลุเป้าหมาย (goal attainment approach) หรือวัตถุประสงค์ เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าองค์การทุกองค์การมีเป้าหมายของตนเอง ระดับความสำเร็จขององค์การจึงสามารถวัดได้จากระดับของการบรรลุเป้าหมายขององค์การตามที่ได้ตั้งไว้ องค์การที่มีประสิทธิผลจึงได้แก่องค์การที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายขององค์การ การวัดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดนี้จะให้ความสำคัญกับผลผลิต (output) ขององค์การ ซึ่งแตกต่างกันออกไป องค์การที่จะเลือกใช้แนวคิดนี้ในการวัดประสิทธิผลขององค์การจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ 1) องค์การมีเป้าหมายที่แท้จริง (ultimate goal) หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์การที่จะทำให้สามารถนำมาใช้ วัดความสำเร็จได้ 2) เป้าหมายขององค์การจะต้องมีความชัดเจน และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของสมาชิกในองค์การ 3) เป้าหมายขององค์การจะต้องไม่มากเกินไปเพราะการมีเป้าหมายมาก จะก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานได้ 4) เป้าหมายขององค์การจะต้องเป็นที่เห็นพ้องต้องกันของสมาชิกในองค์การ กล่าวคือ สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับเป้าหมายดังกล่าว และ 5) เป้าหมายจะต้องสามารถวัดได้ (Stephen P. Robbins, 1990) และ วันชัย มีชาติ (2549) ได้กล่าวว่า การวัดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดนี้จะให้ความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย (ends) มากกว่าวิธีการในการปฏิบัติงาน (means) และเห็นว่าองค์การเป็นหน่วยงานที่มีเหตุผล มีเป้าหมายของตนเองและจะแสวงหาวิธีการที่ดีในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งแนวคิดการวัดประสิทธิผลขององค์การจากเป้าหมายจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยวัตถุประสงค์ (management by objective) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์การร่วมกับผู้บริหารด้วย

โรงเรียนเป็นองค์การประเภทหนึ่ง ดังนั้น ประสิทธิภาพของโรงเรียน จึงมีความหมายเดียวกับประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งองค์ความรู้เรื่องประสิทธิผลขององค์การเกิดจากการศึกษาและวิเคราะห์วินิจฉัยองค์การอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดการนิยามและการตีความหมายที่หลากหลาย นักวิชาการได้ให้ความหมายประสิทธิผลขององค์การไว้แตกต่างกัน ตามลักษณะ

องค์การและมุมมองของนักวิชาการ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2551) โดยนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ศิริชัย กาญจนาวาสี (Kanjanawasee, 1989) กล่าวว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นความสามารถของโรงเรียนในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติที่ทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่วน Hoy & Miskel (2001) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องอาศัยกระบวนการ input process และ output โดยในแต่ละกระบวนการก็จะมีเกณฑ์ความมีประสิทธิภาพ (criteria effectiveness) และทั้งสามกระบวนการจะต้องคำนึงถึงกลุ่มประชาชนที่มีสิทธิ์มีเสียงในโรงเรียน ระยะเวลา ตัวชี้วัดที่หลากหลาย และ Hoy & Miskel (2005) ให้ความหมายว่าหมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ Hrincu (1992) ได้ทำการวิจัยเรื่องมโนทัศน์ของประสิทธิผลองค์การ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนด้านมโนทัศน์ประสิทธิผลองค์การ ผลการวิจัยพบว่าแบบจำลองประสิทธิผลองค์การที่พบในวรรณกรรมส่วนมากจำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1) แบบจำลองการบรรลุเป้าหมาย (a goal attainment model) เป็นแบบจำลองที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดและถูกใช้เป็นตัวพิจารณาประสิทธิผลองค์การ กล่าวคือองค์การจะมีประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การนั้น ๆ 2) แบบจำลองการแสวงหาทรัพยากรเข้าสู่ระบบ (a system resource model) เป็นแบบจำลองที่วัดประสิทธิผล จากความสามารถขององค์การในการแสวงหาทรัพยากรที่หายากและมีข้อจำกัดเข้าสู่องค์การนั้น ๆ และ 3) แบบจำลองวิวัฒนาการ (an ecological model) เป็นแบบจำลองที่มององค์การในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของสังคม การที่จะตัดสินว่าองค์การนั้น ๆ มีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อองค์การนั้นอยู่รอดและมีการเติบโต และวิโรจน์ สารรัตนะ (2553) ให้ทัศนะไว้ว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผล (effective school) หรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน (school effectiveness) เป็นคำที่ยากจะให้นิยามได้อย่างชัดเจนว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง เป็นเรื่องที่จะต้องมีการอภิปรายหรือถกเถียงกันได้ไม่จบ หากมองในทัศนะของผู้ปกครองโรงเรียนที่มีประสิทธิผลก็อาจหมายถึง เด็กของฉันมีความสุขหรือไม่ เด็กของฉันได้คะแนนดีหรือไม่ เด็กของฉันปฏิบัติตนเหมือนฉันหรือไม่ โรงเรียนสะอาดสะอ้านดีหรือไม่ โรงเรียนเป็นปกติดีหรือไม่ ครูเอาใจใส่เด็กดีหรือไม่ ที่โรงเรียนมีคนที่คุณชอบและเชื่อถือหรือไม่ หรือเราควรจะมีมือกับโรงเรียนดีหรือไม่ เป็นต้น ในทัศนะของครูก็อาจมองว่าเด็กทุกคนได้เรียนรู้หรือไม่ ฉันควรให้เด็กของฉันเรียนที่นี่หรือไม่ โรงเรียนมีสภาพเป็นชุมชนหรือไม่ คณะครูเอาใจใส่เด็กและมีความผูกพันกับภารกิจหน้าที่ดีหรือไม่ ผู้บริหารให้การสนับสนุนดีหรือไม่ มุ่งการพัฒนาเพียงใด และฉันควรอยู่ในโรงเรียนนี้อีกต่อไปหรือไม่ เป็นต้น หรือในทัศนะของผู้บริหารอาจมองว่า โรงเรียนเป็นที่นิยมกันหรือไม่ เราเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น เด็กมาเรียนโรงเรียนนี้กันหรือไม่ เรามีคณะครูที่ดีหรือไม่ หรือผู้ปกครองบ่นตำหนิหรือไม่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านผลผลิต (outputs) ผลลัพธ์ (outcomes) ตลอดจนผลกระทบ (impacts) ซึ่งครอบคลุมถึงผลผลิตที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติ ผู้ปกครอง และผู้รับบริการอื่น

6.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ Pollack, Chrispeels & Watson (1987) ได้จำแนกองค์ประกอบความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ 1) บรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน 2) การปฏิบัติการเรียนการสอน และ 3) โครงสร้างและกระบวนการองค์การ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของภาวะผู้นำ (leadership) ที่ส่งผลต่อองค์ประกอบทั้งสามด้วยซึ่ง Hrinco (1992) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องมโนทัศน์ของประสิทธิผลองค์การ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนด้านมโนทัศน์ประสิทธิผลองค์การ พบว่า ตัวแบบประสิทธิผลองค์การที่พบในวรรณกรรม ส่วนมากจำแนกได้ 3 ประเภท คือ ตัวแบบการบรรลุเป้าหมาย (a goal attainment model) ตัวแบบการแสวงหาทรัพยากรเข้าสู่ระบบ (a system resource model) และตัวแบบวิวัฒนาการ (an ecological model) โดยที่ Heneveld (1995) ได้เสนอตัวแบบความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน (model of school effectiveness) ไว้ว่า ในรูปแบบของกระบวนการเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ กลุ่มปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนด้านปัจจัยป้อนเข้าต่าง ๆ (supporting inputs) เช่น นโยบายและการเงิน หลักสูตร มาตรฐาน และการประเมินผล ตำรา/วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และครู 2) ผู้ปกครอง และชุมชน (parents & community) เช่นทัศนคติต่อโรงเรียน การส่งเสริมการบริหารจัดการและการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และกลุ่มปัจจัยภายในโรงเรียน (within school factors) ได้แก่ 1) วัฒนธรรมโรงเรียน เช่น ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล คุณภาพของครู ระเบียบวินัย การบริหารหลักสูตร และความคาดหวังสูง 2) กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน เช่น เวลาการเรียนรู้ ในห้องเรียน วิธีการสอนที่หลากหลาย การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 3) สภาพของผู้เรียน (children's condition) เช่น สุขภาพ และความพร้อมในการเรียนรู้ และ 4) ด้านผลลัพธ์ (outcomes) เช่น การเข้าถึงและการบรรลุความสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความต่อเนื่องของการศึกษา

Cheng (1996) ได้เสนอตัวแบบประสิทธิผลของโรงเรียน (models of school effectiveness) ซึ่งปรับปรุงจากตัวแบบของ Cameron (1984) มี 8 ตัวแบบ (model) คือ 1) ตัวแบบเป้าหมาย (goal model) 2) ตัวแบบทรัพยากรปัจจัยป้อน (resource-input model) 3) ตัวแบบกระบวนการ (process model) 4) ตัวแบบความพึงพอใจ (satisfaction model) 5) ตัวแบบการดำเนินงานถูกต้องตามหลักการ (legitimacy model) 6) ตัวแบบเน้นการดำเนินงานที่ยังไม่บรรลุผล (ineffectiveness model) 7) ตัวแบบการเรียนรู้ขององค์การ (organizational learning model) และ

8) ตัวแบบการบริหารคุณภาพโดยรวม (total quality management model) สำหรับ Hoy & Miskel (2001, 2005) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนตามระบบสังคมแบบเปิด (open social-systems) ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพแวดล้อม มนุษย์ และทรัพยากรที่สำคัญ ภารกิจและเป้าหมาย วัสดุวิธีการและเครื่องมือ ด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเรียนการสอน โครงสร้างโรงเรียน บุคลากร วัฒนธรรมและบรรยากาศ และนโยบายทางการเมืองและด้านผลผลิต ซึ่งเป็นเป้าหมายขององค์กร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในงาน การขาดงาน การออกกลางคันของนักเรียน และคุณภาพโดยรวม ซึ่งทั้งหมดอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอก และยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน ไว้ว่า ต้องพิจารณาจากหลายส่วนโดยได้จำแนกแนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพขององค์การออกเป็น 3 ทัศนะ คือ

1) แนวคิดรูปแบบที่เน้นการบรรลุเป้าหมาย (goal model) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การตามรูปแบบที่เน้นการบรรลุเป้าหมาย (goal model of organizational effectiveness) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เป้าหมายระดับองค์กร (official goals) เป็นเป้าหมายที่มีรูปแบบแน่นอนชัดเจนที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับพันธกิจ และภารกิจของโรงเรียน ส่วนประเภทที่สอง เป้าหมายระดับปฏิบัติการ (operative goals) เป็นเป้าหมายที่กำหนดภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้สะท้อนไปถึงความคาดหวังขององค์กรในอนาคต และการตั้งเป้าหมายขององค์กรนั้น ยังมีข้อตกลงเบื้องต้นในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นองค์การที่มีประสิทธิผล 4 ประการ คือ การตั้งเป้าหมายต้องเป็นเป้าหมายที่ได้มาจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจขององค์กร เป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องครอบคลุมภารกิจในการบริหารองค์การทั้งหมด เป้าหมายจะต้องชัดเจน และมีความเข้าใจตรงกันกับผู้ที่มีส่วนร่วมและที่เกี่ยวข้อง และเป้าหมายจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ

2) แนวคิดรูปแบบที่เน้นทรัพยากรเชิงระบบ (system-resource model) จากข้อวิจารณ์ของรูปแบบที่เน้นการบรรลุเป้าหมายทำให้มองเห็นว่ารูปแบบประสิทธิผลขององค์การที่เน้นเป้าหมายยังไม่เพียงพอ รูปแบบที่เน้นทรัพยากรเชิงระบบจึงถูกเสนอเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งเกี่ยวกับแนวคิดประสิทธิผลขององค์การ โดยให้นิยามประสิทธิผลว่าเป็นศักยภาพขององค์การในการรักษาความได้เปรียบในการถือครองทรัพยากรที่มีค่าในภาวะที่ขาดแคลน และให้ความสนใจต่อศักยภาพขององค์การในการให้ได้มาซึ่งทรัพยากร นอกจากนี้ยังถือว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นจะเน้นความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ความยั่งยืนและความสามารถในการแสวงหาความได้เปรียบ ด้านทรัพยากรให้มากที่สุด ดังนั้น เกณฑ์สำหรับการวัดประสิทธิผล คือ ศักยภาพขององค์การในการถือครองทรัพยากร โดยรูปแบบนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นและหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ (Yuchtman & Scashoc, 1967; Goodman & Pennings, 1977) 1) องค์การเป็นระบบเปิดจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอก 2) การพัฒนาปรับปรุงองค์การทุกระบบมีความสอดคล้องกัน 3) องค์การจะมีการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และ

4) ความต้องการในการใช้ทรัพยากรขององค์การทุกขนาดต่างมีความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่แตกต่างกัน

3) แนวคิดรูปแบบการบูรณาการระบบที่เน้นเป้าหมายและทรัพยากรเชิงระบบ (integrate goal and system-resource model of effectiveness) Goodman & Pennings (1977); Steers (1977) และ Campbell (1977) การใช้เป้าหมายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ เป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติที่เน้นระบบทรัพยากร เห็นว่าเป้าหมายจะเป็นสิ่งที่หลากหลาย เปลี่ยนแปลงไม่คงที่ และจะเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาอันสั้น ยิ่งกว่านั้นการบรรลุเป้าหมายระยะสั้นบางเป้าหมายอาจแสดงถึงพื้นฐานใหม่เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายอื่นที่ตามมา

March (1965 cited in Owens, 2001) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์การที่มีประสิทธิผลไว้ว่า ในองค์การใดองค์การหนึ่งนั้นจะประกอบไปด้วยปัจจัยภายใน 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านภาระงาน 2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง 3) ด้านเทคโนโลยี และ 4) ปัจจัยด้านคน ซึ่งทั้งสี่ปัจจัยนี้จะไม่หยุดนิ่ง จะผันแปรไปตามกาลเวลา คือ จากเวลาหนึ่งไปสู่อีกเวลาหนึ่ง จากองค์การหนึ่งไปสู่อีกองค์การหนึ่งทั้งสี่ปัจจัยนี้ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก ซึ่ง Purkey & Smith (1983 cited in Hoy & Miskel, 2005) ได้สรุปปัจจัยโรงเรียนที่มีประสิทธิผล 13 ปัจจัย คือ 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางด้านการเรียนการสอน 2) หลักสูตรมีจุดหมายที่ดี ชัดเจน 3) เป้าหมายโรงเรียนชัดเจนและคาดหวังสูง 4) มีการทำงานตรงตามเวลา 5) ให้ความสำคัญการบรรลุผลสำเร็จด้านวิชาการ 6) มีบรรยากาศดี เป็นระเบียบเรียบร้อย 7) มีความสำนึกในความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 8) มีการส่งเสริมสวัสดิการและความมั่นคงของบุคลากร 9) มีการพัฒนาบุคลากร 10) มีระบบการวางแผนแบบมีส่วนร่วม 11) มีการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 12) มีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และ 13) การได้รับสนับสนุน และรางวัลบุญธิมา (2542) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า คุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ซึ่งอธิบายได้ว่าคุณภาพการสอนหรือการปฏิบัติงานของครูเป็นความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนด้วยการชี้แนะ การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การให้ข้อมูลย้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นคุณภาพการปฏิบัติงานของครู จึงถือเป็นหัวใจสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยป้อนเข้า (input) คือ วัสดุทัศนัย เป้าหมาย พันธกิจ ภาระงาน โครงสร้าง เทคโนโลยี ทรัพยากร บุคลากร การสนับสนุนของชุมชน และความเชื่อในศักยภาพนักเรียน และปัจจัยด้านกระบวนการ (process) คือ การบริหารจัดการ ยุทธวิธี ภาวะผู้นำ กระบวนการเรียนรู้ การให้ข้อมูลป้อนกลับ การมีส่วนร่วม การตัดสินใจ และบรรยากาศสภาพแวดล้อม

6.4 ลักษณะความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

ลักษณะความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน (school effectiveness) นั้น ซึ่งมีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้พยายามให้คำนิยามและอธิบายไว้อย่างหลากหลาย เช่น Mortimore (1991 อ้างถึงใน Myers, 1996) ได้ให้ความหมายว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ (effective school) คือ โรงเรียนซึ่งมีความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนมากขึ้นกว่าที่คาดหวังไว้ในตอนที่เข้ามาเรียน Sammons et al. (1995 อ้างถึงใน Myers, 1996) กล่าวว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ โรงเรียนที่มีการเพิ่มมูลค่าพิเศษให้แก่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นที่รับนักเรียนเข้ามาเหมือน ๆ กัน สอดคล้องกับ Pratt (1994) ได้กล่าวถึงแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลว่า การที่โรงเรียนจะเกิดประสิทธิผลได้หรือไม่ขึ้น หลักฐานและการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้ 1) ต้องสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน 2) มีการประชุมและปรึกษาหารือกันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ 3) มีการสร้างเป้าหมายและขอบเขตในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน 4) พัฒนาปัจจัยที่เป็นความรับผิดชอบร่วมกัน 5) มีการฝึกอบรมภายในอย่างเป็นระบบ 6) ไม่คาดหวังว่าทุกคนจะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง 7) มีการติดต่อระหว่างบุคลากร 8) มีการกำหนดเวลาและทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ 9) จะต้องปฏิบัติงานอย่างไม่สิ้นหวัง และ Lemlech (1994); Ames & others (1995) ได้กล่าว ความสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้นั้นประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ๆ 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร (Administrator) ผู้บริหารจะต้องดูแลเรื่องการจัดวางแผนการจัดตารางเวลา การกำหนดความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนต้องประชุมและนิเทศครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียน 2) ปัจจัยด้านผู้สอน (teacher) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือระดับการพัฒนาการสอนของครู และคุณภาพของการสอนหรือการปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วผู้สอนต้องมีความยึดหยุ่นในการนำวัสดุอุปกรณ์ไปใช้ในการเรียนการสอน และจะต้องสามารถนำวัสดุอุปกรณ์เก่ามาปรับใช้ในการเรียนการสอนได้ และ Sergiovanni (2001) ได้ให้ความหมายของ effectiveness school ไว้สองนัย คือ 1) ความหมายทั่วไป (common mean) หมายถึง ความสามารถในการทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ซึ่งในความหมายนี้โรงเรียนจะมีประสิทธิผลจึงขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละกลุ่ม และ 2) ความหมายในเชิงเทคนิค (technical mean) ในวงการศึกษานี้ effectiveness school หมายถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีในทักษะพื้นฐานและความสามารถด้านอื่นที่วัดหรือประเมินผลโดยแบบทดสอบมาตรฐาน รวมทั้งด้านการบริหารจัดการ การสอนของครูและควมมีภาวะผู้นำที่รวมอยู่ในความหมายนี้ด้วย

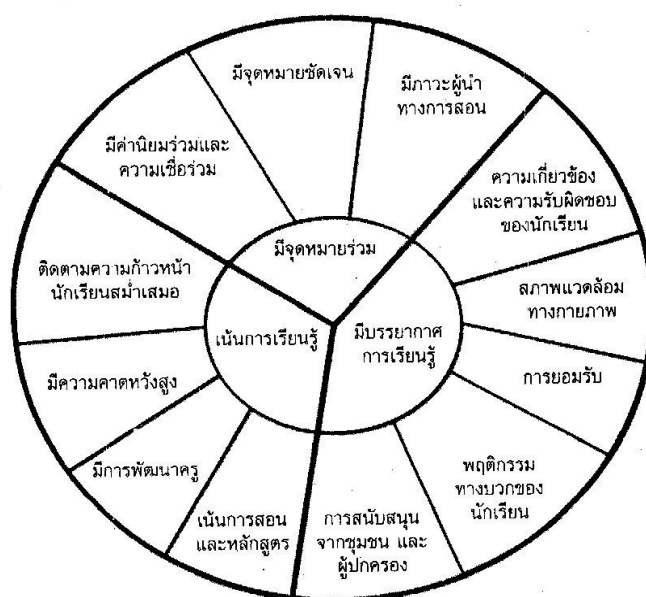
Mott (1972 cited in Hoy & Miskel, 2001) ได้สร้างตัวแบบ (model) เกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลขององค์กร (perceived organizational effectiveness) โดยการรวมเอาผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานที่สำคัญ 5 ประการ คือ ปริมาณของผลผลิต (quantity of product) คุณภาพของผลผลิต (quality of product) ประสิทธิภาพ (efficiency) ความสามารถในการ

ปรับตัว (adaptability) และความยืดหยุ่น (flexibility) โดยให้เหตุผลว่า เกณฑ์ทั้ง 5 เหล่านี้เป็นตัวกำหนดความสามารถขององค์กรในการระดมพลังสำหรับปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และการปรับเปลี่ยนโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น ก่อให้เกิดเจตคติในทางบวกของนักเรียนที่มากกว่า ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า และสามารถแก้ปัญหาภายในได้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ยึดรูปแบบที่เน้นเป้าหมาย และระบบทรัพยากร ขณะที่ Woods & Orlik (1994) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลไว้ว่าควรมีลักษณะดังนี้ คือ 1) ความคาดหวังสูงการสอนที่ท้าทายความสำเร็จในหลายด้าน 2) บริบทและวัฒนธรรมโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม 3) การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรให้มีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน 4) พัฒนาในวิชาชีพมีความผูกพันระยะยาวเพื่อความเติบโตพัฒนาทางสติปัญญา 5) จิตสำนึกชุมชน การตัดสินใจร่วมและการวางแผนร่วมกันเพื่อมีพันธะผูกพัน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบเชิงสังคมเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน 7) มีการตรวจสอบภายในระบบการประเมินนโยบายและการปฏิบัติของโรงเรียนจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 8) สามารถรับการตรวจสอบได้จากผู้ตรวจสอบ ภายนอกใช้ดัชนีและเหตุการณ์เป็นตัวชี้วัด Hoy & Miskel (2001, 2005) นำเสนอตัวชี้วัดสำคัญด้านผลลัพธ์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณลักษณะของความสำเร็จของโรงเรียนไว้ 3 ประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (academic achievement) ความพึงพอใจในงานของครู (job satisfaction) และการรับรู้ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งหมด (overall perceptions of school effectiveness) และได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าโรงเรียนเป็นองค์การที่มีลักษณะเป็นระบบเปิด ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) โดยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการภายใน 5 ประการ ได้แก่ การเรียนและการสอน โครงสร้าง บุคคล วัฒนธรรม และบรรยากาศ ตลอดจนนโยบายทาง การเมืองที่มีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กัน และถูกกำหนดโดยอำนาจของสภาพแวดล้อมภายนอก ส่วนผลผลิตของโรงเรียนนั้นจะประกอบด้วย ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนได้

Chrispeels (1990) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนโดยการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 แห่ง โดยทำการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 8 แห่ง การวิจัยดังกล่าวศึกษาเกี่ยวกับ 1) วัฒนธรรมและบรรยากาศในโรงเรียน 2) หลักสูตรและการสอน 3) ภาวะผู้นำของครูใหญ่ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา 5 ปี ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถาม ผลของการทดลอง และแบบบันทึกข้อมูล ผลจากการศึกษาพบว่า 1) การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหลักสูตรและครูได้ทำงานร่วมกันมีความจำเป็นสำหรับการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน 2) โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นครูใหญ่ต้องมีภาวะผู้นำ และ 3) ต้องมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรที่ดี

Shepherd (1991) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ ขอบเขตการยอมรับทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน และประสิทธิผลองค์การโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครู ในกระบวนการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับขอบเขตการยอมรับวิชาชีพและระดับความพึงพอใจของครู รวมทั้งสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนหรือไม่ ผลการวิจัย พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับขอบเขตการยอมรับวิชาชีพ ความพึงพอใจในงานกับประสิทธิผลองค์การ หรืออาจกล่าวได้ว่า วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและวิธีการสอนมีผลต่อขอบเขต การยอมรับวิชาชีพและผลต่อความพึงพอใจของครู รวมทั้งมีผลต่อประสิทธิผลองค์การ

Halton (1992 อ้างถึงในวิโรจน์ สารัตนะ, 2553ข) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีจุดหมายร่วม 2) เน้นการเรียนรู้ และ 3) มีบรรยากาศการเรียนรู้ โดยแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยออกไปอีก ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โรงเรียนที่มีประสิทธิผลในทัศนะของ Halton

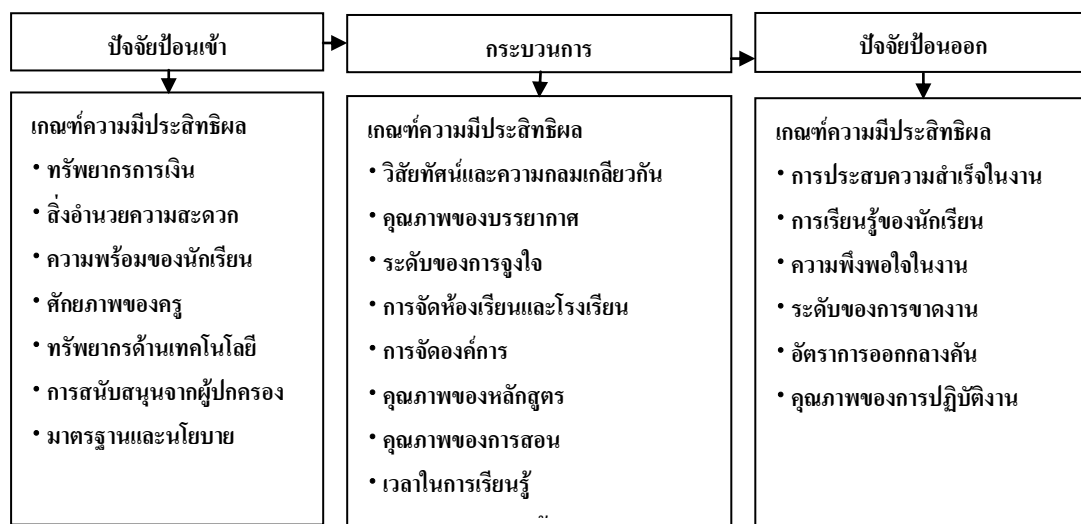
จากแนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน จะเห็นว่าปัจจัยกระบวนการ ผลผลิต และการมองแบบองค์รวม (holistic) ซึ่งสามารถสรุปเป็นตัวบ่งชี้สำหรับการวัดประสิทธิผลของโรงเรียนได้สองลักษณะคือ ตัวบ่งชี้ทั่วไป และตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของโรงเรียนที่สอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) สรุปได้ดังนี้ ตัวบ่งชี้ทั่วไป ได้แก่ ปริมาณของผลผลิต คุณภาพของผลผลิต ประสิทธิภาพ ความสามารถในการปรับตัว ความยืดหยุ่น / อิสระ

หลากหลาย การพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาวิชาชีพครู การมีส่วนร่วมของชุมชน ความสามารถจัดการทรัพยากร สภาพ/บรรยากาศขององค์กร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การนิเทศติดตามผล การประเมินกิจกรรมวิชาการ ความคาดหวังสูง บริบท/วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม การปรับปรุงหลักสูตร มีวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วม การรวมพลังการเรียนการสอนที่มีความหมาย/การเสริมแรง ความสามารถในการประสานงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความสามารถในการแก้ปัญหา และตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของครู การรับรู้ประสิทธิผล คุณลักษณะของนักเรียน ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การบรรลุเป้าหมาย / ผลผลิต จำนวนผู้เข้าเรียนและจำนวนผู้ลาออก / ออกลูกกลางคัน

Caldwell & Spinks (1990) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประเมินความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน 6 ด้าน จำนวน 43 รายการ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร คือ โรงเรียนมีจุดหมายปลายทางการศึกษาที่ชัดเจน โรงเรียนมีแผนงานที่ได้รับการวางแผนไว้อย่างสมดุลและเป็นระบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ โรงเรียนมีแผนงานพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่ต้องการและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนในระดับสูง 2) ด้านการตัดสินใจ คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายของโรงเรียนในระดับสูง คณะครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับโรงเรียนในระดับสูง และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับโรงเรียนในระดับสูง 3) ด้านทรัพยากร คือ โรงเรียนมีทรัพยากรอย่างเพียงพอที่จะช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนมีครูที่มีความสามารถและมีแรงจูงใจ 4) ด้านภาวะผู้นำ คือ มีผู้บริหารที่สามารถแบ่งสรรหน้าที่และทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากรได้สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษา ตอบสนองและสนับสนุนความต้องการของครู ใส่ใจต่อการพัฒนาในวิชาชีพของครู กระตุ้นคณะครูให้มีการพัฒนาวิชาชีพและใช้ครูที่มีทักษะ มีความตระหนักถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในโรงเรียนในระดับสูง สร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชนครูและนักเรียน มีรูปแบบการบริหารที่ยืดหยุ่น มีความพยายามที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จัดให้มีข้อมูลย้อนกลับสำหรับครูในระดับสูง และมีการตรวจสอบแผนงานอย่างต่อเนื่องและวัดความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมาย 5) ด้านบรรยากาศ คือ โรงเรียนกำหนดค่านิยมที่สำคัญผู้บริหาร ครู นักเรียน แสดงความผูกพันและจงรักภักดีต่อจุดหมายและค่านิยมของโรงเรียน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่รื่นรมย์ ตื่นเต้นและท้าทายต่อครูและนักเรียน มีบรรยากาศการยอมรับและเชื่อถือซึ่งกันและกันของครูกับนักเรียน มีบรรยากาศความไว้วางใจและการสื่อสารแบบเปิดในโรงเรียน มีความคาดหวังในโรงเรียนว่านักเรียนทุกคนจะทำดี มีพันธะที่เข้มแข็งที่จะให้มี การเรียนรู้เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีความคาดหวังในความสำเร็จระดับสูง นักเรียนมีขวัญกำลังใจในระดับสูง นักเรียนมีความยอมรับนับถือผู้อื่นและความเป็นเจ้าของผู้อื่น จัดให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มีความเป็นระเบียบวินัยที่ดีในโรงเรียน ผู้บริหารอาวุโส มีโอกาสเล็กน้อยที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องวินัยของนักเรียน อัตราการขาดเรียนของนักเรียนต่ำ อัตราการพักการเรียนของนักเรียนต่ำ อัตราความประพฤติเหลวไหลของ

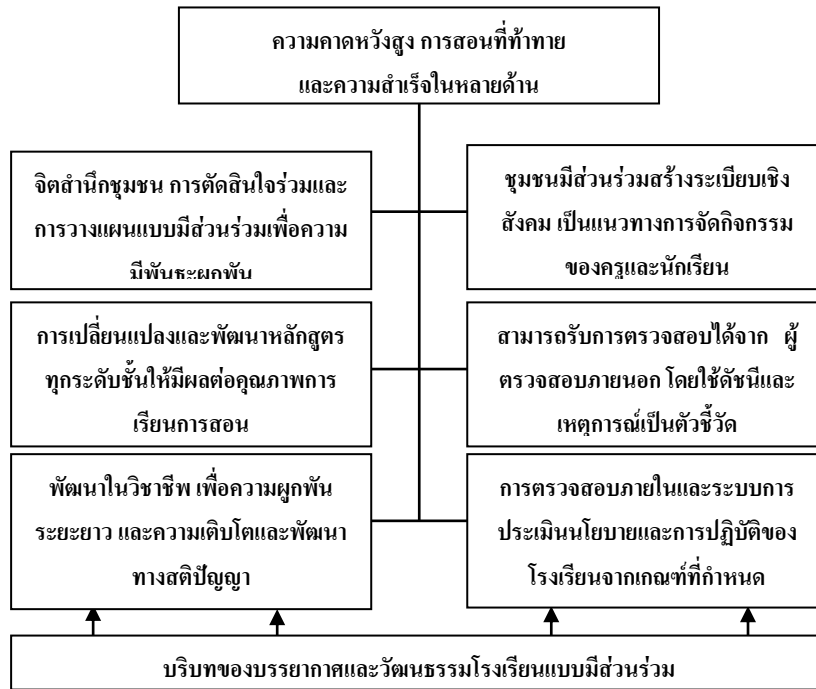
นักเรียนต่ำ ครูมีขวัญกำลังใจในระดับสูง ครูมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและน้ำใจความเป็นกลุ่มในระดับสูง และการย้ายของครูมีเพียงเล็กน้อย และ 6) ด้านผลลัพธ์ คือ อัตราการออกกลางคันของนักเรียนต่ำ คะแนนทดสอบ แสดงถึงความสำเร็จในระดับสูง และความสำเร็จในการศึกษาต่อหรืองานทำของนักเรียนอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเกณฑ์ประเมินความมีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในโรงเรียนอีก 12 ประการดังนี้ 1) ด้านกระบวนการ คือ ความต้องการได้รับการกำหนดและจัดลำดับความสำคัญ ได้คำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่นและโรงเรียน ทรัพยากรการเงินถูกจัดสรรตามลำดับความต้องการทางการศึกษา คณะครูผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ผู้มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจในกระบวนการการมีส่วนร่วมนั้น มีการประเมินผลกระทบจากการจัดสรรทรัพยากรนั้นอย่างชัดเจน มีการจัดทำเอกสารการเงินแก่บุคลากรเพื่อความเข้าใจอยู่เสมอ มีการกำหนดระเบียบการเพื่อการติดตามและควบคุมการใช้จ่ายที่เหมาะสม และสามารถถ่ายโอนประเภทของเงินเมื่อความต้องการเปลี่ยนไป และ 2) ด้านผลลัพธ์ คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่จัดในลำดับสูงได้รับการตอบสนองจากแผนการจัดสรรทรัพยากรนั้นในทุกด้าน ใช้จ่ายจริงเป็นไปตามที่ประมาณการไว้ แต่ยืดหยุ่นได้เมื่อความต้องการเปลี่ยนไป และมีความเข้าใจและยอมรับกันทั่วไปในผลลัพธ์จากการจ่ายงบประมาณ

Hoy & Miskel (2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553ข) ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์การชั้นนำชุดหนึ่ง โดยให้คำนึงถึงหลักการสำคัญสามประการคือ 1) หลักการเรื่องเวลา ซึ่งเห็นว่าควรให้มีการประเมินความมีประสิทธิภาพทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2) หลักการเรื่องความเป็นพหุขององค์ประกอบในการประเมิน โดยประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย และ 3) หลักการเรื่องความเป็นพหุของเกณฑ์ โดยคำนึงถึงความเป็นระบบที่จะต้องประเมินทั้งปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการและปัจจัยป้อนออก ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนของ Hoy & Miskel

สำหรับ Woods & Orlik (1994) ได้เสนอแผนภาพแสดงองค์ประกอบสำคัญ
ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลในบริบทของบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลตามทัศนะของ Woods & Orlik

ซึ่ง Reynolds, M.C. and Birch, J. (1997 อ้างถึงใน อุบล เล่นวารี, 2542)
ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการและเด็กทั่วไปประสบผลสำเร็จ คือ

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมของการจัดการเรียนร่วมก่อนการดำเนินการ
2. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ
3. การเรียนร่วมต้องได้รับการสนับสนุนและการแก้ปัญหา จากผู้บริหารโรงเรียน
4. ผู้ปกครองและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม
5. ควรใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้มากที่สุด
6. โรงเรียนควรมีความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ และได้รับความร่วมมือจากชุมชน
7. ควรมีการอบรมครูที่สอนเด็กทั่วไปในโรงเรียนเรียนร่วม และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจก่อนการดำเนินการ

8. มีการประสานงาน ปรีกษาหารือ แก้ปัญหาและร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครู ปกติและครูการศึกษาพิเศษ

9. ครูผู้สอนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม เช่น เชื่อว่าเด็กทุกคนพัฒนาได้ และมีสิทธิได้รับการศึกษา ครูควรตั้งใจสอนและวางแผนการสอนอย่างรอบคอบ จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งพึงระลึกอยู่เสมอว่าการพัฒนา ด้านอารมณ์และสังคม มีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

10. ประเมินผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบ สำคัญ ที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ โอกาสในการเข้ารับ การศึกษา การเข้าถึงการศึกษา การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของสถานศึกษา ความร่วมมือ ของชุมชนและเครือข่าย และคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้การเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ท เพื่อให้มีการบริหารจัดการเรียน ร่วมครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารจัดการตาม บริบทของโรงเรียนได้โดยความร่วมมือจากเครือข่ายทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นและคมชัดในการดำเนินงานทั้งในระดับชั้นเรียนร่วมและ ในโรงเรียนทั้งระบบ และการเพิ่มประสิทธิภาพโดยการใช้โรงเรียนเป็นฐาน เนื่องจาก ความเข้มแข็งของโรงเรียนต่างกัน จุดเริ่มต้นจึงต้องหาจุดแข็งที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานไปได้ ในขณะที่โรงเรียนอื่นบางโรงเรียนมีครูผู้สอนเข้มแข็งและบางโรงเรียนผู้บริหารเข้มแข็ง ทั้งนี้บทบาท ดังกล่าวขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน ซึ่งต้องเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีความเข้มแข็ง ในทุกรูปแบบจากในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งถึงแม้โรงเรียนมีอิสระบังคับบัญชาในเรื่องการ บริหารจัดการตนเองได้ แต่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทุกส่วน ซึ่งต้องทำงานควบคู่กันไปโดยมี ระบบที่ชัดเจนจึงจะเกิดผลสำเร็จ

จากทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ สรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลาย ๆ ประการ คือ ความเป็นผู้นำ หลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียนและอื่น ๆ อีกหลายประการ ซึ่งองค์ประกอบ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยภายในโรงเรียน ซึ่งจะต้องมีการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กันในการทำงานอยู่ ตลอดเวลา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาเรียนร่วมเพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องเตรียม ในเรื่องทัศนคติ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องของเด็กพิการให้แก่ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากร และเด็กทั่วไปในโรงเรียน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นก่อนดำเนินการ

7. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย

ในหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต่างให้ความสำคัญกับเรื่องนโยบาย โดยเฉพาะผู้บริหาร ที่จะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนโยบาย เพราะจะต้องนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นนโยบายคืออะไร นโยบายมีความสำคัญอย่างไร ลักษณะของนโยบายที่ดี และองค์ประกอบของนโยบายมีอะไรบ้าง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

7.1 ความหมายของนโยบาย

นโยบาย (policy) มีความหมายที่ยืดหยุ่นสูง นิยามได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553ก) ที่มีหลากหลายทัศนะดังเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) กุลธนาพงศธร (2540) กล่าวว่านโยบายหมายถึง อุดมคติหรือกลเม็ดที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นทางที่นำไปสู่เป้าหมายของส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสมที่สุดแล้ว วิทยากร เชียงกูล (2547) ให้ความหมายว่านโยบายหรือแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายบางอย่าง พงศ์เทพ สุธีรัฐ (2548) กล่าวว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางที่สังคมโดยส่วนรวมเห็นว่าเป็นหรือเชื่อว่า ควรที่จะดำเนินการไปในทางนั้น โดยเป็นแนวทางที่เป็นสัมมาทิฐิภายใต้พื้นฐานแห่งศีลธรรมและความสมดุลทางเศรษฐกิจ โดยที่ คีริอร์ ชันธหัตต์ (2539) ประชุม รอดประเสริฐ (2545) ศิริวิมล ใจงาม (2547) และคณิง สายแก้ว (2549) ได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันว่า นโยบายเป็นกรอบหรือเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ เป็นแนวทางในอันที่จะปฏิบัติภารกิจที่รับมอบหมาย และช่วยให้ผู้บริหารสามารถประสานความพยายาม ในการทำหน้าที่ของสมาชิกภายในองค์การว่าได้ตามนโยบายหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2550) สรุปว่า นโยบายสาธารณะ คือ สิ่งที่รัฐบาลเลือกทำหรือไม่ทำ (public policy is whatever governments choose to do or not to do) เพราะถือว่ามีผลกระทบต่อสังคมเหมือนกัน Greenwood (1965) Haimann & Scott (1974) Terry (1977) กล่าวว่านโยบายคือหลักและวิธีการปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้กล่าวถึงนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ (strategic policies) ว่าเป็นข้อความที่ใช้เป็นกรอบแนวความคิด หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นข้อความแสดงถึงกฎพื้นฐาน (ground rule) เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันส่วน Greenwood (1965) Haimann & Scott (1974) Anderson (1975) Terry (1977) และ Dye (1981) กล่าวว่านโยบายคือหลักและวิธีการปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้อง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

Jansson (1994) ให้ความหมายนโยบายว่า เป็นกลยุทธ์ที่เลือกสรรแล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา ดังนั้นนโยบายเปรียบเสมือนแนวทางการแก้ปัญหา การกำหนดนโยบายจึงเป็นความพยายามขององค์กร เพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในองค์กร และ International Livestock Research Institute (ILRI) (1995 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2553ก) กำหนดไว้ว่า นโยบายหมายถึง 1) เป็นแนวทางหรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติที่รัฐบาล หรือสถาบัน หรือกลุ่ม หรือบุคคล เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทางเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และโดยปกติจะสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจ ในปัจจุบันและในอนาคต 2) การตัดสินใจหรือชุดของการตัดสินใจนั้นจะออกแบบเพื่อให้แนวทาง การปฏิบัตินั้นบรรลุผลสำเร็จ 3) การตัดสินใจหรือชุดของการตัดสินใจดังกล่าวจะเกี่ยวพันกับแผนงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติด้วย 4) แผนงานที่ได้รับการวางแผนนั้นจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนา (desired objectives) และวิถีทาง (means) เพื่อการบรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับนิยามที่ วิโรจน์ สารัตนะ (2550) และ วิโรจน์ สารัตนะ และประยุทธ์ ชูสอน (2548) ได้กล่าวถึงว่านโยบาย หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใดของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ขณะเดียวกันได้จำแนกความหมายของนโยบายออกเป็น 3 กลุ่มความหมาย โดยกลุ่มแรก หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงกิจกรรมหรือการกระทำ (activity or action) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ซึ่งในที่สุดจะแปรรูปออกมาเป็นแผนงานโครงการที่กำหนดขึ้น ข้อความเชิงนโยบายในความหมายนี้ จะบอกถึงเป้าหมายปลายทางของกิจกรรม แนวทางการปฏิบัติ และคุณประโยชน์ของกิจกรรมหรือการกระทำที่กำหนดนั้น กลุ่มความหมายที่สอง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงแนวทางหรือวิธีการ (strategy or means) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อเป็นเครื่องชี้แนะและกำหนดแนวทางปฏิบัติ จากปัจจุบันสู่อนาคต กลุ่มความหมายที่สาม หมายถึงข้อความที่บอกให้ทราบถึงคุณค่าและการตัดสินใจ (value and decision) ที่ได้เลือกสรรแล้ว ซึ่งนโยบายประเภทนี้จะบ่งบอกทางเลือกที่มีหลายทางว่าทางเลือกใดดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดและจากแนวคิดที่กล่าวว่านโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารนั้น นอกจากนี้ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2550) ให้ความหมายของคำว่านโยบายสาธารณะไว้ว่า คือ นโยบายที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาล ซึ่งอาจจะป็นองค์กรหรือตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย ภายใต้ระบบการเมืองนั้น ๆ ทั้งนี้นโยบายสาธารณะ จะครอบคลุมตั้งแต่สิ่งที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ การตัดสินใจของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากรหรือคุณค่าต่าง ๆ ในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของรัฐบาล รวมถึงจนถึงผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตามมาจากการดำเนินงานของรัฐบาล

R. M. Timuss (1974 อ้างถึงใน มาริสสา ภูเพ็ชร, 2524) ได้ให้ความหมายนโยบายสังคมไว้ว่า คือ นโยบายที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่ประชาชน D.Harris, (1987) เห็นว่านโยบายสังคมจะต้องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันในการให้โอกาส

แห่งชีวิต (life chances) ของพลเมืองทุกคนในสังคม โอกาสแห่งชีวิตได้แก่โอกาสที่ประชาชนพลเมืองจะได้รับการคุ้มครองในฐานะสมาชิกของชุมชนอย่างเต็มที่ ดังนั้น นโยบายสังคมต้องเป็นสิ่งที่เอื้อให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สิ่งใดที่ประชาชนขาดแคลนอันเป็นเหตุทำให้เขาขาดการมีส่วนร่วมกับสังคม ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนทางวัตถุ หรือความรู้ การศึกษา อาชีพ การมีรายได้ ตลอดจนการบริการสังคมต่าง ๆ นโยบายสังคมต้องจัดทำให้บริการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ เพื่อว่าประชาชนทุกคนได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างเต็มที่ L. Doyal and I. Gough (1991) เห็นว่าในยุคที่มีวัฒนธรรมการแข่งขันและเศรษฐกิจแข่งขัน เป็นกระแสหลักที่รุนแรง นโยบายสังคมควรจะเป็นสิ่งที่ช่วยพิทักษ์สิทธิและประโยชน์ (advocate) ของประชาชนในการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพสูงด้านต่าง ๆ อย่างทัดเทียมกัน เช่น บริการด้านการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมอื่น ๆ นโยบายสังคมในยุคปัจจุบันต้องคำนึงถึงการตอบสนองความพึงพอใจขั้นสูง (optimise need-satisfaction) ของประชาชนด้วย และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุรงค์ (2548) กล่าวว่านโยบายสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ นโยบายเป็นสิ่งที่บอกถึงหนทางที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการว่าจะกระทำได้อย่างไร นโยบายต้องเป็นสิ่งที่มาจากพื้นฐานความเชื่อว่า สิ่งที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายนั้น ต้องเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แก้ไขได้ หรือทำให้มีสถานะที่ดีขึ้นได้ และนโยบายเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความตั้งใจ (ตลอดจนอุดมการณ์) ที่ต้องการกระทำในสิ่งที่เป็หนทางแก้ไขปัญหา เป็นการสะท้อนให้เห็นความรับผิดชอบของผู้ที่ตั้งใจจะแก้ปัญหา

ติน ปรัชญพฤทธิ (2550) ให้ความหมายว่า แนวทางที่มีลักษณะเป็นคำพูด ลายลักษณ์อักษรหรือเป็นนัย ๆ ที่กำหนดไว้ เพื่อบ่งชี้ถึงข้อจำกัดและทิศทางของการกระทำทางด้านการจัดการ นโยบายในอีกความหมายหนึ่งนั้น หมายถึง การที่รัฐบาลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดสิ่งหนึ่ง ประชุม รอดประเสริฐ (2543) ได้อธิบายถึงลักษณะของนโยบายว่า นโยบายมีลักษณะเป็นไปไม่ได้หลายฐานะ คือ มีลักษณะเป็นทั้งปรัชญา เป็นทั้งอุดมคติ หรืออุดมการณ์ เป็นสังคมศาสตร์ เป็นการวางแผน และเป็นสิ่งมหัศจรรย์หรือสิ่งที่น่าฉงน ขึ้นอยู่กับมุมมอง หากเชื่อว่าการบริหารกิจการใด ๆ ย่อมต้องอาศัยซึ่งความถูกต้องและมีเหตุมีผล เป็นหลักอย่างหนึ่งในการดำเนินงานอาจสรุปวิเคราะห์ได้ว่านโยบายมีฐานะเป็นปรัชญาหรือเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา หากนโยบายเป็นสิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้จัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุถึงความหวังหรือความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวถือว่โยบายมีฐานะเป็นอุดมการณ์ ส่วนนโยบายที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อความอยู่ดีมีสุขหรือกำหนดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมโดยรวม แสดงว่านโยบายนั้น มีฐานะเป็นสังคมศาสตร์ และถ้านโยบายที่เขียนแนวปฏิบัติซึ่งระบุวิธีการ (means) ระเบียบวิธี (methods) และหลักการ (principles) ที่ได้เลือกกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์ ที่ต้องการ (desired ends) และการวางแผน คือ กระบวนการในการตัดสินใจเลือกสรรแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ก็สรุปได้ว่านโยบายมีฐานะเป็นการวางแผนด้วย หรือนโยบายบางชนิด

ถูกกำหนดขึ้นในช่วงแห่งเวลาวิกฤตก่อให้เกิดความตื่นตระหนก ฉงนสนเท่ห์ หรือความประหลาดใจแก่คนทั่วไป เช่น นโยบายปรับค่าเงิน นโยบายปันส่วนน้ำมัน นโยบายประกาศสงคราม นโยบายนั้นก็มีฐานะเป็นสิ่งที่ประหลาดมหัศจรรย์ และเรื่องวิทย์ เกษมสุวรรณ (2550) ให้ความหมายนโยบายสาธารณะไว้ว่า เป็นแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลตั้งใจทำการแก้ปัญหาสาธารณะ ซึ่งเป็นเครื่องมือของการปกครองสมัยใหม่ แต่ก็หมายรวมถึงการเลือกที่จะไม่ทำของรัฐบาล... ทั้งนี้ นโยบายสาธารณะยังหมายความรวมถึงการเลือกไม่ทำ ซึ่งมีผลตรงกันข้ามคือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงด้วย เพียงแต่การเลือกไม่ทำอาจสังเกตได้ยาก เพราะไม่ได้ปรากฏในกระบวนการนโยบาย นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมองว่านโยบายสาธารณะไม่ใช่ นโยบายของรัฐบาลอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงนโยบายของภาคสังคมและบทบาทของภาคสังคมด้วย

สรุปได้ว่า นโยบาย คือ แผนหรือกรอบการตัดสินใจในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ผู้บริหารได้พิจารณาแล้วว่าเหมาะสม เป็นหนทางแห่งการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยนโยบายจะเป็นกรอบกว้าง ๆ หรืออาจมีความชัดเจนเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องที่ประกอบด้วย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติด้วย อาจรวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ กลยุทธ์ และยุทธวิธี เพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติในอันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลงานตามนโยบายนั้น ๆ ซึ่งนโยบายมีหลายสถานะ โดยนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก พิจารณาในโรงเรียนแก่นำจัดการเรียนร่วม ย่อมเป็นทั้งปรัชญา เป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ เป็นสังคมศาสตร์และเป็นการวางแผน

สำหรับการวิจัยนี้ ได้สรุปนิยามของนโยบายว่า นโยบายเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้ในการตัดสินใจหรือให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือวิถีทางในการดำเนินการเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนโยบายจะเป็นกรอบกว้าง ๆ หรืออาจมีความชัดเจนเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องที่ประกอบด้วย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายการพัฒนาองค์กรและนำมาเป็นกรอบชี้ทางการปฏิบัติ และเป็นเครื่องชี้ นำ การกำหนดแนวทางปฏิบัติจากปัจจุบัน สู่อนาคต เพื่อบอกให้ทราบถึงคุณค่า และกระบวนการตัดสินใจ (value and decision) ที่ได้คัดสรรทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด ครอบคลุมภารกิจทุกด้านที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง มีหลักและแนวทางดำเนินงานที่ประกันความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

7.2 ความสำคัญและลักษณะของนโยบายที่ดี

ประชุม รอดประเสริฐ (2543) กล่าวว่า นโยบายที่ดียอมทำให้การตัดสินใจถูกต้องและติดตามไปด้วย และยอมทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดย

- 1) ช่วยสนับสนุนให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง
- 2) เป็นกรอบควบคุมขั้นพื้นฐานของการบริหารงาน
- 3) ทำให้เกิดความแน่นอนและการประสานงานในการปฏิบัติงาน และ
- 4) ช่วยลดเวลาที่ต้องใช้ในการตัดสินใจ

Massie and Douglas (1981 อ้างถึงใน ประชุม รอดประเสริฐ, 2543) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายไว้หลายประการดังนี้ 1) นโยบายช่วยให้ประหยัดเวลา

กล่าวคือ นโยบายเป็นสิ่งที่คิดหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว ดังนั้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ จึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาคิดใหม่ ลองผิดลองถูกใหม่ 2) นโยบายก่อให้เกิดการประสานงาน เพราะในองค์กรหนึ่งย่อมมีหลายหน่วยงานย่อยเมื่อปฏิบัติตามนโยบายเดียวกันย่อมต้องมีการประสานงานเพื่อความถูกต้อง 3) นโยบายช่วยให้องค์กรเกิดความมั่นคง และสามารถลดความเครียดของสมาชิกภายในองค์กรได้ เพราะทุกคนเข้าใจถึงทิศทางและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน 4) นโยบายที่ชัดเจนจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารแต่ละระดับ และแต่ละบุคคลกล้าที่จะตัดสินใจ เพราะทุกคนทราบถึงพิสัยและขอบเขตของความรับผิดชอบที่ตนเอง สามารถตัดสินใจได้ 5) นโยบายจะทำหน้าที่เป็นโครงร่างที่จะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารระดับต้น และจะเป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถมอบหมายหน้าที่ให้กับผู้บริหารระดับต้นเหล่านั้น ได้ตรงตามความรู้ความสามารถ 6) นโยบายที่ชัดเจนจะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปโดยถูกต้อง ยุติธรรม และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

นโยบายและการบริหารมีความสัมพันธ์กันเพราะนโยบายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการบริหารงาน และเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจสั่งการ ดังนั้นนโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารในลักษณะดังนี้ คือ 1) นโยบายช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าใครจะทำอะไร เมื่อไหร่ อย่างไร (who get what, when and how) (Laswell & Kaplan, 1970) และใช้ปัจจัยอะไรบ้าง นโยบายช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างมีความมั่นใจ เพราะนโยบายเป็นทั้งแผนงานเครื่องชี้ทิศทางและหลักประกันที่ผู้บริหารทุกระดับชั้นต้องยึดถือ 2) นโยบายช่วยให้บุคลากรทุกระดับชั้นในองค์กรเข้าใจภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัด รวมทั้งวิธีการที่จะปฏิบัติภารกิจ ให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ซ้ำภาระหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กรเดียวกัน 3) นโยบายก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน การบริหารงานโดยมีเป้าหมายทำให้ประหยัดเงิน เวลา บุคลากร รวมถึงความสามารถ หรือศักยภาพ (potential) ของบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) นโยบายที่ดีจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรม อันนำมาซึ่งความเชื่อถือ ความจงรักภักดี และความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 5) นโยบายช่วยให้เกิดการพัฒนาการทางการบริหารเพราะนโยบายจะพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักคิดทำนโยบายขึ้น (think for) แทนการคิดปฏิบัติตาม (think by)

นอกจากนี้ ประชุม รอดประเสริฐ (2545) วิโรจน์ สารรัตน์ (2543) กาญจนา พงษ์ใหม่ (2541) Massie & Douglas (1981) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายกับการบริหารในทัศนะที่ตรงกันหลายประการดังนี้ คือ 1) นโยบายเป็นสิ่งที่กำหนดล่วงหน้า ช่วยลดการใช้ความคิดที่จะพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ มากมายให้ลดน้อยลงและช่วยประหยัดเวลา 2) ช่วยให้การประสานงาน การตัดสินใจของผู้บริหารในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ช่วยให้เกิดความมั่นใจในองค์กร ลดความสับสนของสมาชิกเพราะสมาชิกเข้าใจเป้าหมายและทิศทาง การปฏิบัติงาน 4) ช่วยกระตุ้นให้การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีพลัง ลดความไม่แน่ใจว่าการตัดสินใจ

สอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารระดับสูงหรือไม่ 5) เป็นกรอบการตัดสินใจของผู้ที่บังคับบัญชา ช่วยให้การมอบหมายอำนาจ ทำได้ดีขึ้น 6) ช่วยให้เกิดความเสมอภาค ยุติธรรม เทียบธรรม ความถูกต้อง และมีความชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากการตัดสินใจที่สอดคล้องกัน และรวดเร็ว จันทรศร (2551) กล่าวไว้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นเสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง ด้วยเหตุที่นโยบายเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้นหรือแผนงานหรือโครงการหรือแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้น เพื่อเจตนาในการแก้ปัญหา (ทั้งระยะสั้นและระยะยาว) แต่ที่ผ่านมากการส่งเสริมและผลักดันนโยบาย แผนงาน หรือโครงการด้านต่าง ๆ เพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จในการปฏิบัตินั้นยังมีเพียง ส่วนน้อย อีกทั้งความล้มเหลวที่เกิดขึ้นมักมีสาเหตุที่ไม่แน่ชัด จนเป็นผลทำให้ นโยบาย แผนงานหรือโครงการต้องล้มเลิกไปในที่สุด ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติก่อผลเสียหายต่อประเทศชาติหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจคือสิ้นเปลืองงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ สิ้นเปลืองเวลาในการดำเนินนโยบายที่ผ่านมาแต่ต้องล้มเหลวและล้มเลิกไป ตลอดจนสิ้นเปลืองบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและการดำเนินนโยบายดังกล่าว

การบริหารงานสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของนโยบายที่ดี ดังที่ไวโรจน์ สารรัตนะ (2553) กล่าวว่าไว้ดังนี้ คือ 1) นโยบายที่ดีต้องมีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยรวมมากที่สุด 2) นโยบายที่ดีควรได้มาจากการกลั่นกรองถึงความสำคัญหรือความต้องการ 3) นโยบายที่ดีควรครอบคลุมภารกิจทุกด้านในแต่ละด้านนั้นควรมีความสอดคล้องกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ควรขัดแย้งกัน 4) นโยบายที่ดีควรประกอบด้วยเป้าหมาย แนวทาง และกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้รวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด 5) นโยบายที่ดี นอกจากจะมีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานแล้ว เนื้อหาดังกล่าวควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ดีด้วย และควรคำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 6) นโยบายที่ดีจะเป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจได้ตรงกัน และกล่าวว่า อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดว่าคุณลักษณะที่ดีที่เหมาะสมของนโยบายในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง อาจถือเอาทัศนคติของบุคคลเป็นที่ตั้ง เพราะนโยบายสามารถมองได้จากหลายแง่มุม แง่มุมหนึ่งอาจเป็นที่ยอมรับของบุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่ยอมรับของอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของนโยบายอีกประการหนึ่ง คือ การถือเสียงข้างมากหรือเป็นที่ศรัทธาของ กลุ่มคนส่วนใหญ่โดยอนุโลม ที่อาจมีคนอื่นกลุ่มหนึ่งหรือจำนวนน้อยโจมตีคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์ไปตามทัศนคติหรือตามเหตุผลของบุคคลกลุ่มนั้น

Terry (1977) ให้ความเห็นว่านโยบายที่ดีมีลักษณะพึงประสงค์ควรมีลักษณะดังนี้ 1) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรและสามารถที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ 2) กำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง ไม่ใช่ข้อมูลที่เกิดจากความคิดเห็นส่วนตัวหรือข้อมูลที่เกิดขึ้นตามโอกาสที่ไม่แน่นอน แต่ในการกำหนดนโยบายบางครั้งควรคำนึงถึงความ

คิดเห็นข้อเสนอแนะ และปฏิกริยาต่าง ๆ จากภายนอกบ้าง 3) ได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะดำเนินการ โดยการกำหนดวิธี และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมแก่การดำเนินงาน แต่ทั้งนี้จะต้องไม่แจ้งรายละเอียดของกลวิธีในการปฏิบัติควรเปิดกว้างไว้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติ พิจารณาตีความแล้วนำไปปฏิบัติตามความสามารถ ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในขณะนั้น และทรัพยากรที่มีอยู่

4) กำหนดขึ้นเพื่อสนองหรือส่งผลประโยชน์ให้กับบุคคลโดยส่วนรวม และจะต้องมีการพิจารณาว่า นโยบายใดควรทำก่อนควรทำหลัง โดยการจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็น

5) เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และแถลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่สมาชิกทุกคนและทุกระดับชั้นในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน

6) มีขอบเขตและระยะเวลาในการใช้ หมายถึงขอบเขตของวัตถุประสงค์และมีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ

7) เป็นจุดร่วมหรือศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์การ กล่าวคือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้นโยบายเป็นหลักการในการปฏิบัติภารกิจของตน และสามารถประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นซึ่งมีภารกิจที่แตกต่างกันออกไปได้เสมอ

8) กำหนดขึ้นโดยให้คลุมไปถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องได้ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์โดยละเอียดรอบคอบแล้ว การกำหนดนโยบายไว้เพื่อเหตุการณ์ในอนาคตจะช่วยให้การดำเนินงานที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และงานที่กำลังจะทำในระยะเวลาอันใกล้ กับงานที่จะต้องทำในอนาคต มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน

9) สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ กล่าวคือจะต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้จะต้องสอดคล้องกับความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชน ลักษณะของนโยบายที่ดีตามที่สเนดงกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของประชุม รอดประเสริฐ (2545) และ Mondy (อ้างถึงในประชุม รอดประเสริฐ, 2545) กล่าวว่านโยบายที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้

- 1) นโยบายที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การและสามารถช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้
- 2) นโยบายที่ดีต้องกำหนดขึ้นจากฐานข้อมูลที่เป็นจริง
- 3) นโยบายที่ดีต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมี การดำเนินงานและกำหนดกลวิธีตลอดจนจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมแก่การดำเนินงาน
- 4) นโยบายที่ดีควรกำหนดขึ้นเพื่อสนองผลประโยชน์ต่อบุคคลโดยส่วนรวมและต้องมีการประสานงานร่วมกัน
- 5) นโยบายที่ดีต้องเป็นถ้อยคำที่กะทัดรัด ใช้ภาษาเข้าใจง่าย และเป็นลายลักษณ์อักษร
- 6) นโยบายต้องมีขอบเขตและระยะเวลาการใช้ และควรมีความยืดหยุ่นแต่มั่นคงอยู่บนหลักการและสอดคล้องกับระเบียบที่ถูกต้อง
- 7) นโยบายที่ดีต้องครอบคลุมถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 8) นโยบายที่ดีต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ
- 9) นโยบายต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นและอย่างมีเหตุผล
- 10) นโยบายต้องเป็นเหตุเป็นผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้และต้องได้รับการตรวจสอบและทบทวนเป็นระยะ ๆ และ ประเวศ วะสี (2547) กล่าวว่านโยบายสาธารณะที่ดี คือ นโยบายสาธารณะที่นำไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรม และประโยชน์สุขของมวลชน ควรมีกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม (Participatory Public

Policy process: PPP) ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา กระบวนการทางสังคม กระบวนการทางศีลธรรม เพื่อสนองพระปฐมบรมราชโองการให้แผ่นดินนี้มีธรรมครองและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม อำพล จินดาวัฒนะ (2548) กล่าวว่า ในแต่ละสังคมมีนโยบายสาธารณะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่เฉพาะที่เป็นนโยบายทางการเมืองของพรรคการเมืองต่าง ๆ นโยบายของรัฐบาล นโยบายในแผนพัฒนาของชาติ หรือนโยบายของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เท่านั้น แต่นโยบายสาธารณะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาจากภาคประชาชน ภาคเอกชน ชุมชน และสังคมด้วย นโยบายสาธารณะในความหมายนี้ จึงมิใช่เป็นนโยบายที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรที่กำหนดมาจากรัฐบาล หรือราชการเพียงเท่านั้น แต่นโยบายสาธารณะ ในความหมายนี้คือ “ทิศทางหรือแนวทางที่สังคมโดยรวมเห็นว่า หรือเชื่อว่าควรจะทำต่อไปในทิศทางนั้น” และวันชัย วัฒนศัพท์ (2547) อ้างถึงใน จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์, 2549) ได้ให้ความหมายของกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นนโยบายที่กำหนดออกไป โดยเป็นที่น่าเข้าใจและยอมรับ เป็นการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงว่าด้วยสันติวิธี

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ว่าใครจะทำอะไร เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการหรือสังคมโดยรวม มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ที่สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และนโยบายที่ดีต้องมีความชัดเจน กำหนดขึ้นจากข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริง ที่มีการวิเคราะห์โดยละเอียดรอบคอบแล้ว ไม่ใช่เป็นข้อมูลที่เกิดจากความเห็นส่วนตัว มีการเรียงลำดับความสำคัญและความจำเป็น เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายให้ทุกคนในหน่วยงานเข้าใจตรงกัน ตลอดจนมีขอบเขตและระยะเวลาในการใช้เป็นจุดร่วมหรือศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคมโดยรวม นอกนี้จะต้องสอดคล้องกับความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชนด้วย

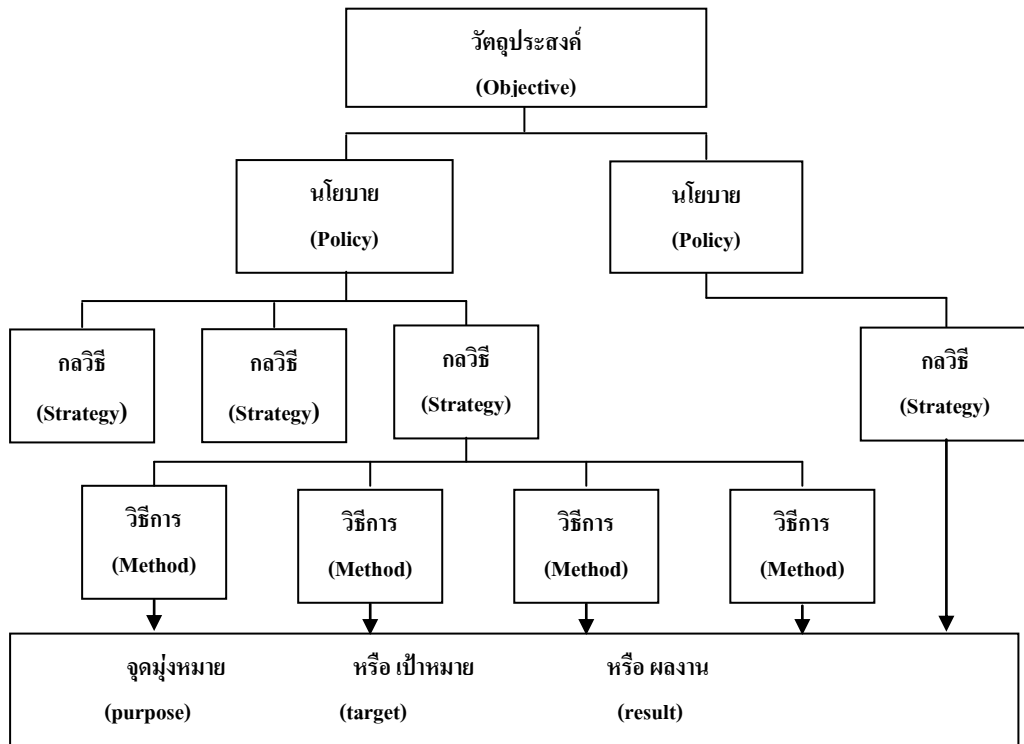
7.3 องค์ประกอบของนโยบาย

วิโรจน์ สารรัตน์ (2550) กล่าวว่า นโยบาย (policy) เป็นข้อความที่บอกให้ทราบถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์การหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy objective) และแนวทางของนโยบาย (policy means) นโยบายจะขาดองค์ประกอบสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ เช่น มีเพียงวัตถุประสงค์ไม่บอกแนวทาง สิ่งที่กำหนดนั้นก็มิใช่เป็นนโยบาย จะมีค่าเพียงเป็นความปรารถนาเท่านั้นเป็นต้น และบางครั้งนโยบายที่ดีอาจจำเป็นต้องมีองค์ประกอบส่วนที่ 3 คือ กลไกของนโยบาย (policy mechanism) อีกด้วย กลไกของนโยบายจะช่วยให้เห็นว่า การจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามแนวทางที่ชี้แนะไว้จะต้องมีกลไกอะไรบ้างเป็นเครื่องมือ กลไกนโยบายนี้หมายรวมถึงตั้งแต่ระเบียบ กฎหมายที่รองรับการปฏิบัติ หน่วยงานที่ปฏิบัติ ตลอดจนทรัพยากร

ต่าง ๆ ที่ใช้ปฏิบัติ ซึ่ง เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2550) กล่าวถึงมิติของนโยบายสาธารณะในฐานะทฤษฎีหรือตัวแบบ (as a theory or model) ไว้ว่า นโยบายสาธารณะทุก ๆ นโยบายมีฐานคิดว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลสามารถทำได้และก่อให้เกิดผลลัพธ์ ฐานคิดนี้มีความหมายในเชิงทฤษฎีหรือตัวแบบว่า นโยบายมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลต่อกัน เช่น นโยบายเป็นผลมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุ และในขณะที่เดียวกันนโยบายก่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ตามมา ถ้าหากเราสามารถคิดในรูปประโยค “ถ้า X, แล้ว Y (if X, then Y)” ซึ่งเป็นประโยคที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลแล้ว ก็แสดงว่าเรากำลังคิดถึงนโยบายสาธารณะในแง่ทฤษฎีหรือตัวแบบ

Friedrich (1963 อ้างถึงใน ประชุม รอดประเสริฐ, 2543) อธิบายถึงองค์ประกอบของนโยบายว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ เป้าหมาย (target) ของสิ่งที่ต้องการกระทำ วิธีทาง (means) ในการดำเนินงาน และปัจจัย (resources) สนับสนุนการกระทำตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ 1) เป้าหมาย (target) เป็นองค์ประกอบสำคัญสิ่งแรกในการกำหนดนโยบายเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป้าหมายอาจเป็นทั้งจุดประสงค์ (purpose) และผลงานที่เกิดขึ้นในที่สุด (ended result) ในลักษณะที่เป็นการทำอะไร ได้อะไร เพื่ออะไร 2) วิธีทางในการดำเนินงาน (means) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของนโยบาย เพราะหากไม่กำหนดวิธีทางในการดำเนินงานไว้ นโยบายที่กำหนดขึ้นอาจไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ วิธีทางที่จะสามารถทำให้นโยบายดำเนินการได้ ยังรวมไปถึงกลยุทธ์ (tactics) และกลวิธี (strategies) ต่าง ๆ อีกด้วย 3) ปัจจัย สนับสนุน (resources) ในการกำหนดนโยบายประกอบด้วยปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรือแม้แต่สภาพดิน ฟ้า อากาศ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบาย ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการกำหนดนโยบาย ซึ่งหากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแม้เพียงอย่างเดียวนโยบายก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ และ International Livestock Research Institute (ILRI) (1995 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2553) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy objectives) และ 2) เครื่องมือของนโยบาย (policy instruments) โดยวัตถุประสงค์ของนโยบายหมายถึง “จุดหมาย” (ends) ที่เป็นที่คาดหวังให้บรรลุผล และเครื่องมือของนโยบายหมายถึง “วิธีทาง” (means) ที่จะทำให้บรรลุผลในจุดหมายนั้น ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ อาจมีวิธีทางหรือทางเลือก (alternatives) เพื่อการปฏิบัติที่หลากหลาย หรือในทางกลับกัน วิธีทางหรือทางเลือกหนึ่งอาจสะท้อน เพื่อการบรรลุจุดหมายเกินกว่าหนึ่งจุดหมายได้

สำหรับโครงสร้างของนโยบายนั้น เนื่องจากนโยบายใด ๆ เกิดขึ้นจากความ ต้องการของสังคมหรือวัตถุประสงค์ของสังคม การที่จะทำให้นโยบายบรรลุถึงความสำเร็จย่อมต้องมีมาตรการหรือกลวิธีที่แน่ชัด ตามที่ ประชุม รอดประเสริฐ (2548) ได้อธิบายโครงสร้างเชิง องค์ประกอบของนโยบายไว้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 โครงสร้างเชิงองค์ประกอบของนโยบาย

จากภาพที่ 7 อธิบายได้ว่า ในการกำหนดนโยบายเพื่อสิ่งใดก็ตาม สิ่งแรกที่ต้องมีคือ วัตถุประสงค์ (objective) ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง และเป็นข้อความที่แสดงออกถึงอุดมการณ์หรือปรัชญาในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง วัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (purpose) หรือจุดหมาย (aim) หรือเป้าหมาย (target หรือ goal) เป็นจำนวนมาก ซึ่งจุดมุ่งหมาย จุดหมาย หรือเป้าหมาย ก็คือผลงานสุดท้าย (ultimate result) ของวัตถุประสงค์นั่นเอง วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายอาจมีความหมายอย่างเดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้ กรณีที่เหมือนกัน ก็คือ เป็นสิ่งที่ต้องการไปถึงหรือต้องการกระทำให้สำเร็จ แต่ในส่วนที่แตกต่างคือวัตถุประสงค์เป็นความมุ่งหมายกว้าง ๆ บ่งชี้ถึงประโยชน์หรือความสำคัญของผลที่ได้รับ ส่วนจุดมุ่งหมายจะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงว่าสิ่งใดที่ต้องจัดทำ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วต้องมีนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์หนึ่งอาจมีหลายนโยบาย หรือหลายช่องทาง ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องเลือกและตัดสินใจใช้นโยบายที่มีความเป็นไปได้ ถูกต้อง มีเหตุผล และประหยัดทั้งเวลา ทุนทรัพย์ และกำลังงาน การที่จะทำให้นโยบายดำเนินงานได้ต้องมียุทธศาสตร์หรือกลวิธี (strategy) หรือบางครั้งก็ใช้คำว่า มาตรการ (procedures) และหนึ่งยุทธศาสตร์อาจมีหลายกลวิธี และกลวิธีจะได้รับการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง

ได้ก็ต้องอาศัยวิธีการ (method) ซึ่งเป็นวิถีทางหรือแนวทางเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อการดำเนินงาน กลวิธีหนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วยวิธีการที่มีมากกว่าหนึ่งวิธีการขึ้นไป

จากการศึกษาองค์ประกอบของนโยบายอาจกล่าวได้ว่านโยบายและกลยุทธ์ต่าง เป็นประเภทของแผนงาน (types of plan) อันเป็นผลที่ได้จากระบวนการวางแผน (planning) ดังที่ กิ่งพร ทองใบ (2547) กล่าวว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางการบริหาร (managerial functions) หมายถึงกระบวนการในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์การ เพื่อให้เป็นแนวทางในการหาวิธีดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1) จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต 2) จะต้องเป็นการกระทำ และ 3) จะต้องเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจนสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นการวางแผนจึง เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันเข้ากับอนาคตด้วยการพิจารณากำหนด วัตถุประสงค์ และการเลือกแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เรียกว่า กลยุทธ์ ส่วนแนวทางในการตัดสินใจดำเนินงานระหว่างทางเลือกทั้งหลาย เรียกว่านโยบาย ดังนั้นกลยุทธ์ และนโยบายจึงเป็นแผนระยะยาวขององค์การที่กำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ David (2000) กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการ กำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ ที่มุ่งเน้นการบูรณาการหน้าที่ ทางการจัดการ ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การนำและการควบคุมประเมินผลจึง ต้องมีการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์การบนพื้นฐาน การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคจากการ ประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายใน การตัดสินใจวางแผนกลยุทธ์ที่ดีต้องมองระยะยาว 5-10 ปี และเป็นแผนที่มุ่ง การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ดังที่ เสนาะ ดีเยาว์ (2546) และ กิ่งพร ทองใบ (2547) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็น กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ได้วิธีการที่ดีที่สุดขององค์การ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือวิสัยทัศน์ (objective or vision) 2) การระบุ ทิศทางหรือภารกิจ (mission) 3) การกำหนดเป้าหมาย 4) การพัฒนากลยุทธ์ 5) การกำหนด นโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับ Wheelen and Hunger (2000) ได้กำหนดไว้ 4 ประการ คือ 1) การ ระบุภารกิจหลัก 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การพัฒนากลยุทธ์ 4) การกำหนดนโยบาย และ กล้า ทองขาว (2548) กล่าวถึงองค์ประกอบของการนำกลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) ยุทธศาสตร์ 5) มาตรการดำเนินการ และ 6) การประเมินผล และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545ก) กล่าวว่าตัวชี้วัดความสำเร็จ (indicator) เป็นเครื่องมือหรือสิ่งที่บ่งบอกความสำเร็จของงานที่ได้ ดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จหรือไม่ และถ้าสำเร็จจะมีมากน้อยเพียงไร ซึ่งตัวชี้วัดจะบ่งบอกสภาพ ความสำเร็จทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และข้อมูลตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งการวัดผลผลิต (output) และการวัดผลลัพธ์ (outcomes) ในด้านตัวชี้วัดผลผลิต (output indicators) เป็นตัวชี้วัดที่แสดง

ปริมาณ จำนวนสิ่งของที่เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมและ/หรือจำนวนผู้ได้รับการบริการ ส่วนตัวชี้วัดผลลัพธ์ (outcomes indicators) เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานอันหมายถึงแผนงานโครงการ โดยเทียบเคียงกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันเป็นผลที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับกิจกรรมดำเนินการ นอกจากนี้ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2542) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดผลงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (input indicators) ตัวชี้วัดผลผลิต (output indicators) ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (outcomes indicators) ตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (efficiency indicators) ตัวชี้วัดความคุ้มค่า (cost effectiveness) ตัวชี้วัดปริมาณงาน (workload indicators) และข้อสนเทศเชิงอธิบาย (explanatory information)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเชิงองค์ประกอบของนโยบายไว้ 5 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ จึงขอเสนอรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. **วิสัยทัศน์ (vision)** มีผู้ให้นิยามไว้หลายทัศนะดังนี้ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548ก) กล่าวว่า วิสัยทัศน์ (vision) เป็นข้อความที่แสดงถึงสภาพที่พึงปรารถนาหรือที่เป็นไปได้ของโรงเรียนในอนาคต เป็นส่วนที่แสดงถึงพลังผลักดันแห่งอำนาจที่น่าประทับใจ เป็นพลังที่เกิดจากความรู้สึก นึกคิดในหัวใจของผู้คน เป็นส่วนที่สะท้อนภาพให้เห็นถึงสิ่งที่สมาชิกต้องการสร้างสรรค์ เป็นส่วนที่แสดงถึงความบังตาใจของสมาชิกที่ต้องการให้เกิดขึ้น จากที่กล่าวมา วิสัยทัศน์จึงเป็นส่วนที่แสดงถึงความสร้างสรรค์และความบังตาใจร่วมกันของสมาชิกในองค์การ เพื่อความเป็นเจ้าของและเพื่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น การกำหนดวิสัยทัศน์จึงจะไม่ใช่เรื่องเฉพาะของผู้บริหารฝ่ายเดียวอย่างที่เคยเป็นมา แต่จะเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (shared vision) ที่เกิดจากการกำหนดร่วมกันของสมาชิกในองค์การในรูปที่เหมาะสม เสนาะ ดิยาว (2546) ได้ให้นิยามว่า วิสัยทัศน์เป็นความตั้งใจอย่างกว้าง ๆ รวมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับอนาคตหรือคิดไปข้างหน้า แสดงให้เห็นความทะเยอทะยานที่จะนำไปสู่อนาคตทั้งวิธีการและเป้าหมายอย่างชัดเจนในปัจจุบัน บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ (2547) ให้นิยามว่า วิสัยทัศน์เป็นเป้าหมายที่มีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นความต้องการในอนาคต Quigley (1993 อ้างถึงใน บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ, 2547) กล่าวว่า วิสัยทัศน์เป็นกุญแจสำคัญของการเป็นผู้นำ เป็นเสมือนแผนที่ประกอบการเดินทางไปสู่จุดมุ่งหมายในอนาคต และยังเป็นคู่มือแนะนำวิธีการเดินทางไปสู่จุดมุ่งหมาย และวิสัยทัศน์ที่ดีควรมีลักษณะเปิด (opened) และ กิ่งพร ทองใบ (2547) ให้นิยามว่า วิสัยทัศน์เป็นการกำหนดจุดหมายปลายทางที่องค์การแสวงหาเพื่อการบรรลุผลสำเร็จของการดำเนินการ การอยู่รอดและการพัฒนา วัตถุประสงค์ที่ต้องกำหนดในการวางแผนกลยุทธ์ เป็นวัตถุประสงค์ร่วม และเป็นวัตถุประสงค์หลักกว้าง ๆ ระยะยาวขององค์การ

จากนิยามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าวิสัยทัศน์เป็นภาพหรือสิ่งที่พึงปรารถนาที่องค์การใช้เป็นทิศทางที่จะนำไปสู่การกำหนดภารกิจที่มีความชัดเจน เพื่อชี้นำสิ่งที่ยังต้องการ

ต้องการจะทำและจะเป็นในอนาคต วิสัยทัศน์ทำให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและ
สิ่งท้าทายที่เกิดขึ้น วิสัยทัศน์จึงเป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์

ดังนั้นในการสร้างวิสัยทัศน์จึงต้องครอบคลุมภารกิจ (mission statement) และ
วัตถุประสงค์ (objective) ซึ่ง พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2543) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้าง
วิสัยทัศน์ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากการวิเคราะห์ทบทวนภารกิจ 2) จัดกลุ่มภารกิจหลักของ
องค์การ 3) ระบุนโยบายตอบสนองต่อความคาดหวังผลงานซึ่งครอบคลุมการจัดรูปแบบองค์การ
และระบบการบริหารจัดการ 4) กำหนดค่านิยมองค์การ (corporate values) ในรูปของจรรยาบรรณ
(ethics) ความเชื่อ (beliefs) กฎเกณฑ์ (rules) สำหรับกำหนดพฤติกรรมและแนวปฏิบัติของบุคลากร
ส่วนผู้ประจักษ์ เกษมาริช (2546) กล่าวว่ากระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ประกอบด้วย 1) ค่านิยม
(values) เพื่อกำหนดค่านิยมหลักและความหมายเชิงปฏิบัติ 2) การตรวจสอบ (scanning)
เพื่อวินิจฉัยสภาวะแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ 3) พันธกิจ (mission) เพื่อสร้าง
ความชัดเจนและจุดประสงค์หลักขององค์การ 4) การสร้างวิสัยทัศน์ (visioning) เพื่อสร้างภาพที่
ชัดเจนสำหรับอนาคตที่ต้องการให้เป็นไป และ 5) การลงมือปฏิบัติ (implementation) เพื่อสร้าง
แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และวงจรรองรับการตอบสนองต่อการปฏิบัติตามค่านิยม วิสัยทัศน์และ
พันธกิจ ที่วางไว้ และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2548ก) กล่าวว่ากำหนัดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอาจ
อาศัยข้อเสนอแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือนำมาผสมกันได้ โดยให้มีความ
เกี่ยวข้องจากคณะครู จากสมาชิกในชุมชน ในบางกรณีอาจรวมทั้งนักเรียนด้วย และเมื่อกำหนด
แล้วจะเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ที่ติดตรึงอยู่ในห้วงความคิดของบุคคลเหล่านั้นอยู่เสมอ
เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนการปฏิบัติ ได้เป็นไปตามวิสัยทัศน์
ที่พวกเขาได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมา สำหรับเทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์อาจใช้หลัก
ความมีฉันทามติ (consensus) จากกลุ่มต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากฝ่ายต่าง ๆ
ต่างกำหนดข้อความ แสดงความเชื่อหรือวิสัยทัศน์ของกลุ่มของตนนำมาอภิปรายเพื่อหาข้อตกลง
ร่วมกัน แล้วกำหนดเป็นข้อความแสดงถึง “วิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน”

2. พันธกิจหรือภารกิจ (mission) มีนักวิชาการได้ให้นิยามไว้ในหลายทัศนะ
ดังนี้ บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ (2549) ให้นิยามว่า พันธกิจเป็นสิ่งที่องค์การ หรือกิจการตั้งใจ
ที่จะบรรลุภายในขอบเขตที่ชัดเจนอันหนึ่ง ทั้งนี้ภายหลังจากที่ได้ทำการประเมินสถานการณ์และ
กำหนดวิสัยทัศน์แล้ว กิ่งพร ทองใบ (2547) ให้นิยามว่า พันธกิจ คือ ข้อความที่แสดงถึงแนวทาง
หลักในการอยู่รอดขององค์การ โดยระบุถึงหน้าที่ที่องค์การต้องทำ ลักษณะของการดำเนินงาน
และปรัชญาการบริหารองค์การ และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2548ก) กล่าวถึงพันธกิจทางการศึกษา
ไว้ว่า พันธกิจเป็นข้อความที่แสดงถึงหน้าที่ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป็นข้อความที่มี
ความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นส่วนที่จะทำให้เกิดการวางแผนว่า ควรจะเป็นไป
ในทิศทางใด เป็นสิ่งที่สมาชิกในองค์การจะต้องรับรู้และเข้าใจ และเป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารสามารถใช้
เป็นแนวทางในการประเมินผลสำเร็จ ใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติเกิดความภาคภูมิใจและความรู้สึก

เป็นเจ้าของในองค์การ และเป็นตัวที่จะทำให้เป็นที่รับรู้ถึงค่านิยม และอนาคตขององค์การจากบุคคลภายนอก

จากนิยามที่ได้กล่าวมาแล้วสรุปว่า พันธกิจ หมายถึง ภาระหน้าที่ที่องค์การหรือสถานศึกษาต้องปฏิบัติ ซึ่งแสดงลักษณะของงานหรือกิจกรรมตามกรอบภาระหน้าที่ การกำหนดกรอบภาระหน้าที่หรือขอบเขตเพื่อเสนอแนะการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ เป็นข้อความที่มุ่งเป้าหมายหรือทางเลือกที่เป็นไปได้แล้วนำมาร้อยเรียงให้เป็นข้อความภารกิจหลักขององค์การ ดังนั้นในการกำหนดพันธกิจสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ลูกค้ำของเราคือใคร บริการของเราคืออะไร เราจะแข่งขันที่ไหน วัตถุประสงค์ของเราคืออะไร ความเชื่อถือ ค่านิยม และปรัชญาคืออะไร ความได้เปรียบของเราคืออะไร ความรับผิดชอบของเราคืออะไร ทักษะคติที่เรามีต่อบุคลากรคืออะไร และองค์ประกอบของภารกิจประกอบด้วย 1) เครื่องมือ อุปกรณ์ วัตถุดิบ เทคนิควิธีการ กระบวนการผลิต และการบริการขององค์การอย่างมีคุณภาพ 2) จุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน ซึ่งอาจแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของแต่ละองค์การ 3) การกำหนดหลักการในการดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ตลอดจนหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของผู้ร่วมงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (พวงรัตน์ เกสรแพทย์, 2543) การกำหนดพันธกิจขององค์การทางการศึกษาในบางระดับมีการกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน เช่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาจะกำหนดพันธกิจไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านบริการสังคม และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและการตรวจสอบเอกสารแผนงานของโรงเรียนจำนวนหนึ่ง พบว่า มีการกำหนดพันธกิจของโรงเรียนกัน 2 รูปแบบ คือ กำหนดตามกรอบใดกรอบหนึ่งที่ชัดเจน เช่น จำแนกพันธกิจออกเป็น 4 ด้าน ตามกรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป และการกำหนดขึ้นเองอย่างเป็นอิสระ โดยคำนึงความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ ไม่มียึดกรอบใดกรอบหนึ่งเป็นหลักตายตัว...แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนอาจใช้รูปแบบผสม โดยให้มีพันธกิจทั้ง 4 ด้านนั้นเป็นพื้นฐาน และเพิ่มพันธกิจที่ริเริ่มสร้างสรรค์เข้าไปอีก ดังนั้นในการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษาจึงถือเป็นสิ่งที่ที่มวางแผนจะต้องทำให้สำเร็จ อย่างไรก็ตามการกำหนดพันธกิจเป็นสิ่งที่ยากและต้องใช้เวลา เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางอนาคตที่จะต้องมีความชัดเจนและเชื่อมโยงกัน

3. เป้าหมาย (goal) หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคตหรือผลลัพธ์ที่องค์การคาดหวังเพื่อต้องการให้เกิดขึ้น เป้าหมายช่วยให้ข้อความพันธกิจขององค์การเป็นจริง (เสนาะ ดิยาวรรุ, 2546; บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ, 2547) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กิ่งพรทองใบ (2547) ที่กล่าวว่าเป้าหมายเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้เกิดขึ้น เป็นผลลัพธ์ที่จำเพาะเจาะจงสามารถแสดงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณสามารถวัดได้ และมีระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดเป้าหมายต้องมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และพันธกิจขององค์การ ดังนั้นการ

ตั้งเป้าหมายมีลักษณะที่สำคัญ คือ 1) แสดงให้เห็นจุดยืนทางเลือกขององค์กร 2) แสดงให้เห็นกรอบและแนวทางที่ต้องการบรรลุ 3) แสดงให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันขององค์กร ซึ่งวิโรจน์ สารรัตน์ (2548) กล่าวว่า จุดหมายหรือเป้าหมาย หมายถึง ผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์กรต้องการให้บรรลุผล นอกจากนี้ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (ม.ป.ป.) ให้ความหมายว่า คือ สิ่งที่ต้องการในอนาคตหรือหมายถึง สภาพเป้าหมายในอนาคตที่องค์กรต้องบรรลุถึงเป้าหมายมีความสำคัญ เพราะ 1) กำหนดองค์การและพิจารณาความสำคัญโดยกำหนดจุดหมายปลายทางที่คาดหวังไว้ 2) เป็นเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นและเสนอแนะผู้บริหารและพนักงานในกิจกรรมประจำวัน 3) เป้าหมายจะช่วยให้การตัดสินใจโดยมุ่งสภาพที่ต้องการในอนาคตและวิธีการบรรลุสภาพนั้น 4) ผลลัพธ์ที่ต้องการกำหนดโดยเป้าหมายขององค์กรที่มีต่อการทำงานที่สามารถวัดได้คำว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์ (objectives) สามารถใช้แทนกันได้ นอกจากนี้บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเป้าหมายในการกำหนดจุดยืนขององค์กร สามารถสร้างมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารควรใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจให้สอดคล้องกับนโยบายและเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้นในการกำหนดเป้าหมายต้องมีการวางแผนทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและมุ่งไปสู่ภารกิจและวิสัยทัศน์ที่วางไว้ เป้าหมายควรเป็นสิ่งที่วัดได้และมีระยะเวลาที่แน่นอน และเป้าหมายเป็นขอบเขตของทิศทางเพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร

4. กลยุทธ์ (strategy) หมายถึงการมุ่งเน้นหรือทุ่มเททรัพยากร ไปในเรื่องใดแล้วสามารถนำพาหุ้คณะไปสู่ความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, 2549) ส่วน David (2000) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning) เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์กรบนรากฐานการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคจากการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน การตัดสินใจกลยุทธ์ ที่ดีต้องอาศัยหลักเหตุและผลของวิธีการแก้ปัญหาอย่างวิทยาศาสตร์ โดยศิริวรรณ เสรีรัตน์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่ากลยุทธ์ เป็นแผนการปฏิบัติการซึ่งอธิบายถึงการจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2547) ที่กล่าวว่า การเลือกกลยุทธ์ เป็นกระบวนการทางเลือกต่าง ๆ ที่เกิดจากผลการวิเคราะห์ SWOT ดังนั้น ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ควรปฏิบัติคือการศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานขององค์กรต่อไป โดยพยายามทำให้องค์การสามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ในอนาคต โดยศึกษาถึงจุดแข็ง (strengths) จุดอ่อน (weakness) โอกาส (opportunities) และอุปสรรค (threats) ซึ่งมีคำอธิบายพอสังเขปดังนี้ จุดแข็ง (strengths) หมายถึง การดำเนินงานภายในองค์กรซึ่งสามารถทำได้ดี องค์กรต้องวิเคราะห์การดำเนินงานภายใน เช่น การบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัยและพัฒนาเพื่อพิจารณาถึง

ความสำเร็จจากการนำจุดแข็งมาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จุดอ่อน (weakness) หมายถึงการดำเนินงานภายในองค์กรที่ยังทำได้ไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม อันอาจเกิดจากตัวผู้บริหาร บุคลากร หรือสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งต้องปรับปรุงจุดอ่อนเหล่านี้ให้ดีขึ้น โอกาส (opportunities) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร และองค์กรต้องคาดคะเนถึง การเปลี่ยนแปลงภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และการแข่งขันเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และอุปสรรค (threats) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินการขององค์กร จนทำให้องค์กรไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุถึงความสำเร็จได้ (บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ, 2547) หลักการสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์คือจำเป็นต้องมีข้อมูลรอบด้านหรือที่เรียกว่าการ “รู้เขา รู้เรา” ซึ่งถือว่าเป็นหลักการเบื้องต้นที่สำคัญและภายใต้หลักการนี้ จึงมักใช้วิธีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อจะทำให้รู้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT นี้ จึงเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดทิศทางและวิธีการหรือยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ดำรง วัฒนา, 2548 อ้างถึงใน จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์, 2549) ซึ่งหลักการคิดนี้จะต้องสามารถตอบคำถามได้ว่า “เราอยู่ที่ไหน” (where are you now ?) เพื่อที่จะทำให้ทราบสภาพหรือสถานการณ์ขององค์กรหรือปัญหาในปัจจุบันเป็นอย่างไร หากไม่สามารถหาคำตอบข้อนี้ได้ การเดินทางไปยังเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็อาจจะผิดพลาดได้เช่นกัน วิธีการหาคำตอบของข้อนี้อาจใช้การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่เน้นการตรวจสอบสถานะแวดล้อมภายนอกและภายใน และการมองถึงจุดแข็ง วิฤติ และโอกาสต่าง ๆ เพื่อกำหนดกลยุทธ์นั่นเอง

5. ตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้ (indicator) หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง ระบุหรือบ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และในการเปรียบเทียบระหว่างจุดเวลา ช่วงเวลาที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ให้ความหมายว่าเป็น ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน คิริชัย กาญจนวาสี (2550 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553ก) ให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน นงลักษณ์ วิรัชชัย (2551 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553ก) ซึ่งวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ได้กล่าวว่า จากความหมายของตัวบ่งชี้ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความหมายที่สื่อไปในทิศทางเดียวกัน คือ ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บอกถึงข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อชี้ให้เห็นอะไรบางอย่าง โดยมีลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี ดังที่ Johnstone (1981 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541) กล่าวสรุปถึงลักษณะของตัวบ่งชี้ 5 ประการ คือ 1) ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่

ต้องการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และตัวบ่งชี้ต้องให้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย

2) ตัวบ่งชี้ให้สารสนเทศแสดงคุณลักษณะเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาเหมือนตัวแปรแต่ตัวบ่งชี้เป็นการรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเป็นภาพรวมกว้าง ๆ ของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษา

3) ค่าของตัวบ่งชี้ (indicator value) แสดงถึงปริมาณ (quantity) ตัวบ่งชี้ต้องแสดงสภาพที่ศึกษาเป็นค่าตัวเลข หรือปริมาณเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งที่ศึกษาจะเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพ การแปลความหมายค่าของตัวบ่งชี้ต้องเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังนั้นการสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดความหมายของเกณฑ์อย่างชัดเจน

4) ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ จุดเวลา (time point) หรือช่วงเวลา (time period) ตัวบ่งชี้บางตัวอาจใช้สารสนเทศเฉพาะปีหนึ่ง หรือเดือนหนึ่ง และบางตัวอาจให้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหรือการดำเนินการในช่วง 5 เดือนหรือ 1 ปีก็ได้

5) ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (basic units) สำหรับการพัฒนาทฤษฎี จากลักษณะของตัวชี้วัดดังกล่าวในทางการศึกษาจะช่วยให้มองเห็นภาพสารสนเทศในระบบการศึกษาว่าทำงานอย่างไร จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาตัวชี้วัดให้มีความสมบูรณ์และเป็นองค์รวมของระบบการจัดการศึกษา สำหรับการสร้างตัวชี้วัดทางการศึกษา Barlosky & Lawton (1994) กล่าวว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) การสร้างความเข้าใจว่ามีปัจจัยหรือตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การนั้น ๆ ซึ่งรวมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์การด้วย
- 2) การจัดหมวดหมู่ (grouping) ตัวแปรต่าง ๆ ให้อยู่ภายในเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจได้มาจากการสรุปหรือระดมความคิดเห็น (brain storming) หรือจากการวิเคราะห์เชิงเหตุผล หรือการใช้เครื่องมืออื่น ๆ วิเคราะห์
- 3) ให้จำแนกลำดับความสำคัญ โดยใช้คะแนนมาเป็นตัวกำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดคุณภาพของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้วิเคราะห์และการเก็บข้อมูล
- 4) ใช้วิธีการแจกแจงความสำคัญของตัวแปร เพื่อประเมินความสำคัญของตัวแปร
- 5) กำหนดวิธีการประเมินคุณภาพการทำงาน (present performance) โดยเอาคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณภาพคูณกับผลการประเมินความสำคัญ
- 6) หาค่าสูงสุดของคุณภาพของตัวแปรแต่ละตัว (maximum quality score) ที่สะท้อนผลการทำงานอย่างมีคุณภาพเต็มประสิทธิภาพ (full quality capacity) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของหน่วยงานและเป็นเป้าหมายการทำงาน
- 7) ปรับปรุงคุณภาพที่เหลือ (target) โดยคำนวณจากส่วนต่าง ๆ ของคุณภาพเต็มประสิทธิภาพกับคุณภาพการทำงาน ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลควรสะท้อนให้เห็นถึงระดับคะแนน จากน้อยไปมากเพื่อนำไปประเมินภาพรวมในเชิงคุณภาพและความสำคัญของตัวชี้วัดแต่ละตัวพร้อมแสดงเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

7.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการนโยบาย การประกาศนโยบายไม่ได้มีค่ามากไปกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจริง ฉะนั้นหากไม่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนาที่กำหนดไว้ นโยบายก็ไม่มีหมายอะไร ขั้นตอนของ

การนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์การและบุคคล ซึ่ง Berman (1978) ได้ศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนระดับมหภาค (macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (micro) การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องยาก เนื่องจากการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการระดับล่าง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐและอยู่นอกเหนือจากการควบคุมของรัฐ หน่วยงานระดับล่างของรัฐ จึงมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองมากพอสมควร ดังนั้น การนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติ จึงต้องอาศัย (1) หน่วยงานระดับสูง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสม เรียกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค และ (2) หน่วยงานระดับล่างเมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเอง ให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ เรียกว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยของความล้มเหลวหรือนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

7.4.1 ลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Mazmanian and Sabatier (1983) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความหมายตรงไปตรงมา ดังที่พจนานุกรม Webster ให้ความหมายการนำนโยบายไปปฏิบัติ (implement) ไว้ว่า เป็นการจัดวิธีดำเนินการหรือทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation) จึงเป็นกระบวนการนำการตัดสินใจที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปปฏิบัติ อาทิ กฎหมาย คำตัดสินของศาล คำสั่งผู้บริหาร หรือการออกกฎหมายตามระบอบรัฐสภา หรือมติและคำสั่งของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี Milbrey McLaughlin (1975) มีความเห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการขององค์การที่ต่อเนื่องเป็นพลวัต ซึ่งได้รับการปรุงแต่งและหล่อหลอมโดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายและกลยุทธ์ของนโยบาย กับสภาพขององค์การที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง กล่าวอีกนัยหนึ่ง การนำนโยบายไปปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย โดยพยายามปรับเปลี่ยนประนีประนอมระหว่างเป้าหมายและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้กับข้อจำกัด เงื่อนไข และสภาพแท้จริงของหน่วยปฏิบัติ ซึ่ง Williams (1982) ได้ชี้ว่ากริยาที่เรียกว่า นำไปปฏิบัติ (implement) มีความหมายหลักอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก คือ การจัดหาหรือเตรียมวิธีการทั้งหลายทั้งปวงที่จะทำให้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงให้พร้อม และประการที่สอง คือ การดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง การนำไปปฏิบัติในหน่วยงานหนึ่งสามารถเกี่ยวข้องกับความหมายทั้งสองประการ ในขณะเดียวกันนั้น คือ หมายถึงการพยายามอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ในอันที่จะยกระดับความสามารถของหน่วยงานนั้น หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง และศุภชัย ยาวะประภาส (2550) กล่าวว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มักเห็นพ้องต้องกัน

ในประเด็นที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการ นั่นคือ มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วเลือนหายไป ไม่ใช่กิจกรรมที่ชั้ยกช่ยอน แต่เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา และประเด็นที่สอง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งแฝงความหมายว่าก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีตัวนโยบายก่อน และต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์กำหนดไว้ด้วย นั่นคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนหนึ่งในขั้นตอนนโยบายทั้งหมด โดยเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบาย

Randall Ripley and Grace Franklin (1982) กล่าวถึงลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แยกแยะให้เห็นว่ามี 5 ประเด็นที่สำคัญ คือ

1. ผู้เกี่ยวข้อง ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นใครก็ได้ที่ต้องการ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งหมด เมื่อเข้ามาแล้วจะเลือกอยู่ฝ่ายใดก็ย่อมทำได้ กติกาในการมีส่วนร่วมก็มักเปิดกว้างและปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา

2. วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของนโยบายหนึ่ง ๆ มักมีลักษณะกระจัดกระจาย มีจำนวนมากและมักสับสนไม่ชัดเจน บางครั้งวัตถุประสงค์แต่ละข้ออาจไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มมักมีความมุ่งหวังในนโยบายหนึ่ง ๆ แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าไม่เคยมีวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันโดยดุขฎฐิปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น อย่างดีที่สุดคือสามารถระบุได้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ในบางครั้งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายได้แก่อะไร บางครั้งวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ขัดกันโดยสิ้นเชิงทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ของนโยบายเดียวกัน สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรอง และการประนีประนอมกันระหว่างผู้กำหนดนโยบายทั้งหลาย ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่มดังกล่าวแล้ว ในการประนีประนอมนั้นวิธีที่ง่ายที่สุดคือการนำเอาความเห็นที่แตกต่างกันทั้งหมดมาใส่รวมไว้เป็นวัตถุประสงค์ของนโยบาย แม้ว่าวัตถุประสงค์แต่ละข้อ จะแตกต่างกันและวัตถุประสงค์บางข้ออาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในทางปฏิบัติก็ตาม

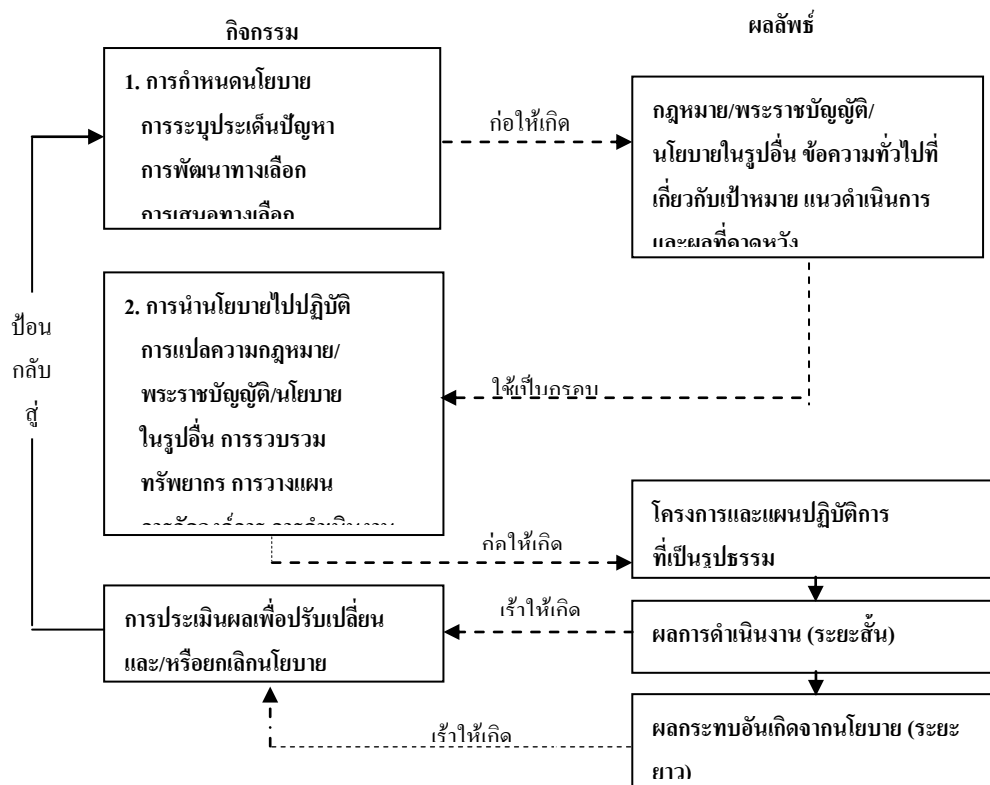
3. การขยายตัวของรัฐบาลและโครงการต่าง ๆ จากการที่จำนวนงบประมาณและข้าราชการที่เพิ่มตลอดเวลาสะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาไปด้วย ซึ่งอีกนัยหนึ่งคือการนำนโยบายไปปฏิบัติอันเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับนโยบายต่าง ๆ ต้องมีจำนวนและขอบเขตเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานจากหลายกระทรวงในหลายระดับ

5. ปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุม

นอกเหนือจากนี้ Randall Ripley and Grace Franklin (1982) ชี้ให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติมักต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้เลย ปัจจัยเหล่านี้อาจได้แก่

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่รวดเร็วและฉับพลัน ความผันผวนทางเศรษฐกิจของประเทศและ/หรือของโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีลักษณะซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น และ ศุภชัย ยาวะประภาส (2550) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลมาจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นก่อนและขณะเดียวกันก็มีผลกระทบต่อกิจกรรมที่ตามมาด้วย ซึ่งลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะของกิจกรรมที่สำคัญและเป็นหัวใจของขั้นตอนนโยบายนั้น สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและขั้นตอนในขั้นตอนนโยบาย ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและขั้นตอนอื่นในขั้นตอนนโยบาย

จากภาพที่ 8 จะพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากการตรากฎหมาย หรือพระราชบัญญัติเรียบร้อยแล้ว กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะครอบคลุมถึงการแปลงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือพระราชบัญญัติ ซึ่งโดยปกติมักจะกว้าง คลุมเครือ และกำกวมให้เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม การระดมทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว การวางแผนและวางรูปโครงการเพื่อให้ตอบสนองต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดองค์การและปฏิบัติการให้

เป็นไปตามโครงการที่วางรูปแบบและกำหนดแผนไว้ โดยทั่วไปการนำนโยบายไปปฏิบัติในความเป็นจริงมีลักษณะที่สับสนกว่าขั้นตอนที่แสดงไว้ในภาพ ซึ่งเป็นเพียงภาพจำลองของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงซึ่งยากจะจำลองให้เห็นได้จริง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องลำดับและความต่อเนื่องไม่ขาดตอนของกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาระหว่างกิจกรรมในขั้นตอนเดียวกัน และกิจกรรมต่างขั้นตอนอื่น ภาพเหล่านั้นคือปรากฏการณ์จริงที่ยากจะแสดงให้เห็นชัดเจนในภาพ

7.4.2 ปัจจัยของความสำเร็จหรือล้มเหลวการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ศุภชัย ยาวะประภาส (2550) กล่าวว่า ปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติมีหลายประการ ได้แก่ ลักษณะของนโยบายนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ทางเทคนิคหรือทฤษฎี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

โดยที่ปัจจัยด้าน 1) ลักษณะของนโยบาย หมายถึง ประเภทของนโยบาย ผลประโยชน์สัมพัทธ์ของนโยบายนั้น ๆ ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ ประสบการณ์ที่ผ่านมาและความต้องการของผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้น ความเป็นไปได้ในการทดลองปฏิบัติ ความเห็นผลได้ของนโยบายนั้น และคุณภาพของการส่งข้อมูลย้อนกลับ 2) วัตถุประสงค์ของนโยบาย หมายถึง ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องต้องกันของวัตถุประสงค์ ความยากง่ายในการรับรู้วัตถุประสงค์ ดัชนีชี้ความสำเร็จของนโยบาย และความเที่ยงตรงของข่าวสารที่มีไปยังผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 3) ความเป็นไปได้ทางการเมือง หมายถึง การเจรจาระหว่างรัฐบาลกับเอกชน ความสนับสนุนจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของนโยบายที่มีต่อกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพล การสนับสนุนจากชนชั้นนำ การสนับสนุนจากสื่อมวลชน และการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 4) ความเป็นไปได้ทางเทคนิคหรือทฤษฎี หมายถึง การร่างนโยบาย ข้อเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีที่เชื่อถือได้ และลักษณะของเทคโนโลยี 5) ความเพียงพอของทรัพยากร หมายถึง ความสนับสนุนทางการเงิน กำลังและคุณภาพของบุคลากร และปัจจัยด้านบริการ 6) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ประเภทของหน่วยงาน โครงสร้างและลำดับชั้นการบังคับบัญชา ความสามารถของผู้นำ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย และลำดับชั้นของการสื่อสารแบบเปิด 7) ทศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ทศนคติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบาย ผลกระทบที่จะมีต่อพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผลกระทบที่มีต่ออำนาจ คักดิ์ศรี และผลประโยชน์ของผู้นำเอานโยบายไปปฏิบัติ และ 8) ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนจุดตัดสินใจ ความสัมพันธ์ดั้งเดิม และการแทรกแซงของหน่วยงานระดับบน

ซึ่ง วรเดช จันทรศร (2532) กล่าวว่า ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอยู่มากมาย ซึ่งอาจแบ่งปัญหาหลักออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ 5 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 2) ปัญหาด้านการ

ควบคุม 3) ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 4) ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง และ 5) ปัญหาด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และวราเดช จันทรศร (2551) ได้สรุปผลของการศึกษาวิเคราะห์เชิงบูรณาการและข้อเสนอแนะ จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวได้ว่า ผลการศึกษาที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในการนำตัวแบบที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ไปประยุกต์ใช้ในการนำนโยบายสาธารณะหรือนโยบายด้านอื่น ๆ ไปปฏิบัติ มีความไม่แน่นอนอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1) ความไม่แน่นอนของเวลาที่ใช้ในการดำเนินนโยบาย (variation of times) ซึ่งในที่นี้หมายความรวมถึงเวลาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (point of times) และหมายถึงระยะเวลาที่นโยบายนั้นต้องดำเนินไปจนถึงจุดสิ้นสุดของนโยบาย (period of times) ทั้งนี้ จากประสบการณ์และการศึกษาที่ผ่านมาจึงพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องมีความเหมาะสมในด้านของการนำมาใช้ให้ถูกเวลาด้วย อาทิเช่น มีการนำนโยบายมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการเร่งด่วน เพื่อขจัดปัญหาที่เพิ่งเริ่มเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที หรือมีการวางแผนเพื่อนำนโยบายมาใช้ในอนาคต เพราะยังเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาที่นโยบายจะได้รับ ความสำคัญเท่าที่ควร หากนำนโยบายไปปฏิบัติทันที นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายบางนโยบายนั้นอาจประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ก็ไม่ควรที่จะให้นโยบายนั้นมีผลบังคับใช้นานจนเกินไป หรือนโยบายบางนโยบายอาจต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ เพื่อทำให้เกิดการบรรลุ ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีก จะเห็นได้ว่า การนำตัวแบบทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นยังต้องคำนึงถึงเรื่องของเวลาด้วย

2) ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ (variation of policy contexts) ในที่นี้หมายถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสถานการณ์อื่น ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายนอกประเทศที่อาจมีผลกระทบต่อ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งความไม่แน่นอนของสถานการณ์รอบด้านย่อมมีผลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้กำหนดนโยบายจึงต้องให้ความสำคัญต่อการวางแผนนโยบายล่วงหน้าให้มากเท่าที่ควร

3) ความไม่แน่นอนของผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (variation of players) การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ผู้เล่น (players) ในกระบวนการของนโยบายอาจมีหลากหลายองค์กรหรือหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีจุดประสงค์และความหวังในนโยบายนั้นแตกต่างกัน รวมถึงผลประโยชน์ที่ต้องการได้รับก็อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ได้ง่าย

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นทฤษฎีที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก ครอบคลุมไปถึงองค์ความรู้ในด้านการบริหารองค์กร การบริหารเวลา

การวางแผนและการควบคุม การประเมินผล และยังต้องอาศัยระยะเวลาในการพิสูจน์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะพัฒนาให้เกิดเป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551ก) กำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามนโยบาย ประจำปีงบประมาณ 2551 มี 4 มิติการติดตามและประเมินผล และแต่ละมิติมี 4 ระดับคุณภาพ ดังนี้

1. ความตระหนัก (Awareness: A_1) คือ การรับรู้ เข้าใจ ตระหนักเห็นคุณค่า คุณภาพระดับ 1 รับรู้นโยบาย จุดเน้น สภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณภาพระดับ 2 เข้าใจมีแนวทางแก้ไขปัญหา คุณภาพระดับ 3 คิดปรับประยุกต์ แสวงหาทางเลือกจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน และคุณภาพระดับ 4 กระตือรือร้น มุ่งมั่น ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้/นวัตกรรมก่อนการดำเนินงาน เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ SWOT การประเมินความต้องการจำเป็นรวมทั้งการกำหนดมาตรการ

2. ความพยายาม (Attempt: A_2) คือ $A_{2.1}$ การดำเนินการตามแผนการส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณ พัฒนาข้อมูล ติดตาม ประเมินผล และ $A_{2.2}$ การดำเนินงาน/ปฏิบัติ ที่แตกต่างจากที่กำหนดที่ส่งผลให้บรรลุเป้าหมาย การนำไปสู่การปฏิบัติ คุณภาพระดับ 1 มีระบบ/ฐานข้อมูล กำหนดผู้รับผิดชอบและมีแผนการดำเนินงาน คุณภาพระดับ 2 ผ่านระดับ 1 ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม คุณภาพระดับ 3 ผ่านระดับ 2 นิเทศติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ช่วยเหลือ และประเมินผล และคุณภาพระดับ 4 ผ่านระดับ 3 นำผลการประเมิน หรือใช้กระบวนการวิจัยหรือวิธีการเชิงระบบอื่น เช่น PDCA, KM มาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ (Achievement: A_3) คือ ผลที่เกิดขึ้น เทียบกับเป้าหมายหรือเทียบกับเกณฑ์ คุณภาพระดับ 1 ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเป้าหมาย คุณภาพระดับ 2 ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมาย คุณภาพระดับ 3 ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเป้าหมาย และคุณภาพระดับ 4 ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมาย / สูงกว่าเป้าหมายและมีนวัตกรรม / best practice

4. ความยั่งยืน (Accredited System: A_4) คือ ต่อยอด ยั่งยืน ต่อเนื่อง (เกิด A_3 ระดับ 2 ขึ้นไป) คุณภาพระดับ 1 มีการประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือขยายผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ คุณภาพระดับ 2 ผ่านระดับ 1 และเกิดเครือข่ายการดำเนินงานภายใน/ภายนอก คุณภาพระดับ 3 ผ่านระดับ 2 และมีแผนระยะยาวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และคุณภาพระดับ 4 ผ่านระดับ 3 และมีแนวโน้มผลการพัฒนาที่สูงขึ้น หรือสามารถผลคุณภาพที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อย 2 ปี)

จากแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าในการวิเคราะห์หรือศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรม และทรัพยากรองค์การและการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพแวดล้อมการ

ดำเนินการ ปัจจัยเหล่านี้ผู้บริหารต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ เพื่อนำมาแยกประเด็นและจัดทำ ตารางสรุปหรือตารางตรวจสอบรายการ SWOT เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการต่อไป โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตัดสินใจอาศัย ข้อมูลสารสนเทศอย่างแท้จริง และทำงานโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ

7.5 รูปแบบการกำหนดนโยบาย

Razik & Swanson (2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553ก) ได้กล่าวถึง รูปแบบการกำหนดนโยบายไว้ว่า การกำหนดนโยบายสามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ แต่ละ รูปแบบมีจุดเน้นแตกต่างกันไป บางรูปแบบก็สามารถนำมาผสมผสานเข้าด้วยกันได้ บางรูปแบบก็ มีความแตกต่างกันออกไปโดยสิ้นเชิง ดังนี้

1. รูปแบบผู้นำ (elite model) กำหนดโดยผู้นำ ยึดถือหลักอำนาจนิยมว่า ผู้นำ ต้องการอะไร เมื่อกำหนดมาแล้วก็เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตาม ที่จะนำนโยบายนั้นไป ปฏิบัติให้บรรลุผล

2. รูปแบบกลุ่ม (group model) กำหนดโดยกลุ่ม ยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและการหาจุดร่วมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาจอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอมหรือการเจรจาต่อรอง

3. รูปแบบสถาบัน (institutional model) กำหนดโดยสถาบัน ยึดหลักความเป็นสถาบัน อ้างอิงความเป็นสถาบันที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามอาจมีบทลงโทษ

4. รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป (incremental model) ยึดถือแนวคิดความต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต “สมัยก่อนเคยทำกันอย่างไร สมัยนี้ก็ทำกันไปอย่างนั้น” ทั้งนี้อาจ เนื่องจากมีเวลาจำกัด งบประมาณน้อย หรือไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

5. รูปแบบระบบ (system model) ยึดแนวคิดว่า นโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (output) ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (input) ของปัญหา ความต้องการ หรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์การหรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (process) ของโครงสร้างองค์การ หรือสังคมที่จะกำหนดเป็นนโยบายออกมา

6. รูปแบบกระบวนการ (process model) ยึดถือแนวคิดว่า การกำหนดนโยบาย เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนต่าง ๆ เป็นกระบวนการ ดังนี้ คือ มีขั้นตอนการกำหนดปัญหา ความต้องการหรือข้อเรียกร้อง มีขั้นตอนการเสนอแนะทางเลือกนโยบายหลากหลายทางเลือก มีขั้นตอน การเลือกนโยบายที่ดีที่สุดหรือที่เหมาะสม มีขั้นตอนการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ และมีขั้นตอน การประเมินผลนโยบาย

7. รูปแบบมีเหตุผล (rational model) คำนึงถึงผลตอบแทน (gain) ที่จะได้รับ มากกว่าค่าใช้จ่าย (cost) ซึ่งผลตอบแทนไม่ได้หมายถึงเฉพาะเรื่องเงินเท่านั้น แต่หมายถึงผลได้ ผลเสียในด้านอื่นด้วย ซึ่งการที่จะกำหนดนโยบายตามรูปแบบนี้ออกมาได้ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการ เช่น รู้ว่าองค์การหรือสังคมต้องการอะไรมีน้ำหนักมากน้อย

กว่ากันอย่างไร รู้ทางเลือกนโยบายทุกทางที่มีอยู่ สามารถคาดการณ์ผลของทางเลือกนโยบายแต่ละทางได้ถูกต้อง สามารถคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับแต่ละทางเลือก และสามารถเลือกนโยบายที่ให้ประสิทธิภาพสูงสุด

วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายหรือการให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งดังกล่าวข้างต้น เกี่ยวข้องกับรูปแบบการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จำแนกออกเป็นสองลักษณะ คือ 1) การตัดสินใจแบบมีเหตุผล (rational decision making) เป็นการตัดสินใจที่มีกระบวนการที่จะทำให้มีข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอ และ 2) การตัดสินใจแบบไม่มีเหตุผล (non-rational decision model) อาจเป็นการตัดสินใจ ตามความพอใจ (satisfying) มุ่งหาทางเลือกที่คิดว่าเป็นที่พึงพอใจ ไม่คำนึงว่าเป็นทางเลือกที่ดีแล้วหรือไม่ หรืออาจเป็นการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป (incremental) มุ่งเพียงเพื่อให้อยู่ในระดับที่พอทนได้ ขาดฝ่าเอาหนารอด ไม่หวังผลระยะยาว หรืออาจเป็นการตัดสินใจแบบสุ่มเสี่ยง (rubbish-bin) เป็นต้น ซึ่งเป็นการแน่นอนว่าสิ่งที่พึงประสงค์ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายหรือให้ข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้ नेताใด ๆ กลุ่มใด ๆ หรือสถาบันใด ๆ ก็คือรูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล ซึ่งกระบวนการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอนั้นก็คือ การวิจัยเชิงนโยบาย (process of policy research)

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ จากรูปแบบ การกำหนดนโยบายดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับหลายรูปแบบ คือ รูปแบบกลุ่ม (group model) รูปแบบระบบ (system model) รูปแบบกระบวนการ (process model) และรูปแบบมีเหตุผล (rational model) ซึ่งจะพิจารณาได้จากระเบียบวิธีวิจัยที่จะกล่าวถึงในบทที่ 3

7.6 กระบวนการกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการนโยบาย เมื่อกำหนดนโยบายได้แล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป การกำหนดนโยบายยังแยกออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ การสร้างระเบียบวาระหรือการกำหนดระเบียบวาระ (agenda building or agenda setting) และการกำหนดนโยบาย (policy formulation) ระเบียบวาระนโยบายมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย หากไม่มีระเบียบวาระนโยบายก็จะมีใครนำประเด็นปัญหามาพิจารณา ส่วนการกำหนดนโยบายเป็น การจัดเตรียมแผนเพื่อแก้ปัญหาตามระเบียบวาระ ขั้นตอนทั้งสองนี้สัมพันธ์กัน เพราะก่อนกำหนดระเบียบวาระนโยบายก็ต้องคิดหาทางแก้ปัญหาไว้ก่อน อันได้แก่ การคาดการณ์ถึงแนวทางกำหนดนโยบาย ขณะเดียวกันลักษณะการบรรจุเป็นระเบียบวาระนโยบายก็เป็นตัวชี้วัดว่าแนวทางการแก้ปัญหา นโยบายจะเป็นอย่างไร (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550) กระบวนการกำหนดนโยบายจะก่อให้เกิดผลผลิตเป็นนโยบายหนึ่ง ๆ ได้หรือไม่ และ

กระบวนการกำหนดนโยบายจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและวิธีการต่อตัวของประเด็นปัญหานโยบาย ถ้าหากนักวิเคราะห์นโยบายและ/หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจไม่สามารถค้นหาประเด็นปัญหาได้ตั้งแต่เริ่มแรกที่มีปัญหาเกิดขึ้น อาจทำให้การกำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเพื่อใช้เทคนิคต่าง ๆ มาประเมินทางเลือกของนโยบายนั้น ในภายหลัง นอกจากนี้ อาจทำให้ไม่สามารถนำทางเลือกจำนวนมากมาพิจารณาได้ เพราะมีเวลาจำกัด โดยทั่วไปองค์กรต่าง ๆ ภาครัฐกำหนดปัญหา โอกาสและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งด้วยวิธีที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ เพื่อนำผลการวิเคราะห์มากำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ แต่วิธีการที่ใช้ระบุประเด็นปัญหานโยบายและนำประเด็นปัญหานั้นเข้าสู่วาระนโยบายส่วนมากมักเป็นวิธีการทางการเมือง ถ้าประเด็นปัญหาก่อตัวในลักษณะที่ชัดเจนมาก อาจจะช่วย กระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบายโดยรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (มยุรี อนุมานราชธน, 2549) นโยบายเป็นเสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาล และหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง ด้วยเหตุที่นโยบายเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้นหรือ แผนงานหรือโครงการหรือแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้น เพื่อเจตนา ในการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (วรเดช จันทรศร, 2551) จะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมี นโยบายนั้นต้องมีกระบวนการการตัดสินใจ โดยการตัดสินใจนั้นต้องผ่านการวิเคราะห์ หรือ การศึกษาข้อมูลก่อน จึงจะกำหนดนโยบายได้ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นมี นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้หลายทัศนะ ดังเช่น

Dye (1981) ได้ให้ทัศนะถึงกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะว่าเป็น กิจกรรมทางการเมืองที่อาจสรุปขึ้นเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหา เป็นขั้นตอนที่มีการแสดงออกถึงความต้องการต่าง ๆ ที่เรียกร้องการกระทำของรัฐบาล
2. ขั้นจัดทำข้อเสนอนโยบาย เป็นขั้นตอนที่มีการจัดระเบียบวาระเพื่อให้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางและจัดทำข้อเสนอแผนงานเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา
3. ขั้นประกาศเป็นนโยบาย เป็นขั้นตอนที่มีการคัดเลือกข้อเสนอโยบาย เสริมสร้างแรงสนับสนุนทางการเมือง และการประกาศใช้นโยบาย
4. ขั้นดำเนินการตามนโยบาย เป็นขั้นตอนของการจัดหน่วยงานรับผิดชอบ จัดหาค่าใช้จ่าย หรือบริการที่จำเป็นให้ และทำการจัดเก็บภาษีอากร
5. ขั้นประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะมีการศึกษาแผนงานต่าง ๆ รายงานผลที่เกิดจากแผนงานเหล่านั้น ประเมินผลผลกระทบของโครงการที่มีต่อสังคมทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มที่ไม่เป็นเป้าหมายด้วย รวมตลอดถึงเสนอแนะแนวทางการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงต่อไป

กุลธน ธนาพงศธร (2540) ได้อธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายไว้ว่าประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการแก้ไข กล่าวคือ ก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ย่อมจะต้องมีการพิจารณาถึงปัญหาที่จะต้องแก้ไขโดยนโยบายนั้น ๆ แต่เนื่องจากในประเทศหนึ่ง ๆ ในขณะใดขณะหนึ่งย่อมจะมีปัญหาต่าง ๆ อยู่อย่างมากมาย ดังนั้น ในขั้นตอนนี้ผู้กำหนดนโยบายจะต้องทำการค้นหาและรวบรวมปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมในขณะนั้น และจัดลำดับความสำคัญริบตัวนก่อนหลังที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น แล้วตัดสินใจเลือกปัญหาที่มีความสำคัญริบตัวนที่สุดที่จะต้องแก้ไขโดยการกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

2. ขั้นการเสนอความคิดริเริ่ม กล่าวคือ เป็นขั้นของการเสนอแนะความคิดริเริ่มต่าง ๆ ที่จะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่ามีความสำคัญริบตัวนที่สุดในการเสนอแนะความคิดริเริ่มนี้ ผู้เสนออาจจะเสนอแนะหนทางเลือกวิธีแก้ไขได้หลาย ๆ วิธี และผู้เสนอแนะความคิดริเริ่มอาจจะเป็นบุคคลในฝ่ายการเมือง ข้าราชการประจำ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ได้

3. ขั้นการค้นหา รวบรวมข่าวสารข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าความคิดริเริ่มต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอแนะขึ้นนั้น เป็นความคิดที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้สำเร็จตามเป้าหมาย จึงต้องมีการประมวลรวมข่าวสารข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ที่สังคมนั้นมีอยู่หรือเป็นอยู่ในขณะนั้นให้มากที่สุดและถูกต้องตรงกับความเป็นจริงที่สุด

4. ขั้นการยกร่างนโยบายเบื้องต้น เมื่อได้ประมวลรวมข่าวสารข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องตัดสินใจได้ว่า ความคิดริเริ่มใดที่สามารถนำมากำหนดเป็นนโยบาย และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริงแล้ว ก็ดำเนินการยกร่างเป็นนโยบายขั้นแรกเอาไว้อย่างคร่าว ๆ โดยอาจที่จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง

5. ขั้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างนโยบาย เมื่อได้ดำเนินการยกร่างนโยบายขั้นต้นแล้ว ก่อนที่จะได้กำหนดเป็นนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดออกไปอย่างเด็ดขาด ผู้กำหนดนโยบายควรจะได้รับฟังความคิดเห็นทัศนคติและปฏิกิริยาจากประชาชน กลุ่มชนและองค์การต่าง ๆ เกี่ยวกับร่างนโยบายนั้น ซึ่งขั้นตอนนี้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ได้แสดงทรรศนะที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับร่างนโยบายนั้น ๆ และเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้กำหนดนโยบายมีเวลาสำรวจตรวจสอบประเมินผลและแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายนั้นให้มีความถูกต้องสมบูรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งเท่ากับเป็นการทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายมีความรอบคอบรัดกุมมากยิ่งขึ้น

6. ขั้นการกำหนดหรือวางนโยบาย หลังจากที่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในร่างนโยบายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้กำหนดนโยบายก็ดำเนินการวางหรือกำหนดนโยบายเป็นขั้นสุดท้ายซึ่งเท่ากับว่าภารกิจในการกำหนดนโยบายใกล้ที่จะสิ้นสุดลงแล้ว

7. ขั้นการประกาศใช้นโยบาย นโยบายที่ได้กำหนดขึ้นอย่างเรียบร้อยแล้วนั้น จะยังไม่มีผลบังคับใช้ตราบเท่าที่ยังมิได้มีการประกาศให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วถึง ดังนั้น

การประกาศใช้นโยบายจึงเท่ากับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการกำหนดนโยบาย และถือว่าเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ ส่วนวิธีการประกาศใช้นโยบายนั้น อาจเป็นการประกาศในรัฐสภาซึ่งถือว่าเป็นการแถลงนโยบายโดยผ่านตัวแทนของประชาชน (ในกรณี que ประเทศนั้นมีสภานิติบัญญัติ) หรืออาจประกาศโดยตรงต่อประชาชนหรือโดยผ่านสื่อมวลชน ต่าง ๆ ก็ได้ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารของทางราชการ เป็นต้น

มยรี อนุমানราชธน (2549) ให้ทัศนะไว้ว่า ขั้นตอนของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหา การก่อตัวของปัญหาสาธารณะ เกี่ยวข้องกับการค้นหาหรือระบุประเด็นปัญหาที่จะนำมากำหนดนโยบาย และนับว่าเป็นขั้นตอนแรกของวงจรชีวิต ของนโยบาย ขั้นตอนนี้มักไม่ได้รับความสนใจจากนักวิเคราะห์นโยบายและหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนที่ยังไม่นำไปสู่การกำหนดนโยบาย แต่ในความเป็นจริงขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบายนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป อีกทั้งยังมี อิทธิพล / ความสัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนโยบาย

2. ขั้นตอนการกลั่นกรองประเด็นปัญหา วิธีการกลั่นกรองประเด็นปัญหา หมายถึง กระบวนการคัดเลือกประเด็นปัญหา ที่จะนำมากำหนดขอบเขตของประเด็นปัญหานโยบายของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ที่พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหานโยบายตามที่กำหนด และดำเนินการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้วยความรอบคอบ เพื่อให้การกลั่นกรองประเด็นปัญหาเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ดังนั้น นักวิเคราะห์นโยบายหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ จะต้องทำการกลั่นกรองประเด็นปัญหาที่มีจำนวนมากให้เหลือน้อยลง เนื่องจากทรัพยากรและงบประมาณมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถดำเนินการวิเคราะห์รวมทั้งจัดการแก้ไข ปัญหาทุก ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

3. ขั้นตอนการนิยามประเด็นปัญหา ในการนิยามประเด็นปัญหาโดยใช้ ข้อเท็จจริงและค่านิยม ผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบายควรใช้วิธีการแยกแยะว่า อะไรคือ สาเหตุของปัญหา / โอกาสที่ปัญหาก่อให้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบายได้รับรู้ปัญหาในลักษณะที่ถูกต้อง วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การนิยาม ประเด็นปัญหาได้รับความเห็นพ้องกันก็คือ การใช้ข้อเท็จจริงที่วัดได้เป็นตัวเลขแสดงผลลัพธ์และความเกี่ยวข้องของปัญหาที่เฉพาะเจาะจง ไม่ว่าจะเป็นขอบเขตของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ผลกระทบของปัญหา และความถี่ของการเปลี่ยนแปลงของปัญหา ... การนิยามประเด็นปัญหานโยบายเป็นกิจกรรมสำคัญต่อการกำหนดนโยบายในขั้นตอนอื่น ๆ

4. ขั้นตอนการพยากรณ์ หลังจากมีการระบุประเด็นปัญหา การกลั่นกรอง ประเด็นปัญหาและการนิยามประเด็นปัญหาเรียบร้อยแล้ว ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ จำเป็นต้องคาดคะเนผลได้ผลเสียของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น แล้วนำมากำหนดทางเลือกที่จะเป็นไป

ได้ในอนาคตเพื่อนำมาวางแผนการดำเนินงานนโยบายให้เหมาะสม การพยากรณ์เกี่ยวข้องกับตัวแปร ของนโยบายที่กำลังยกร่าง นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และนำผลการพยากรณ์นั้นมากำหนดทางเลือกของนโยบายที่เหมาะสม เทคนิคการพยากรณ์ที่สำคัญได้แก่ การคาดการณ์แนวโน้ม เทคนิคการตัดสินใจ เทคนิคตัวแบบ และการวิเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะภายนอก ในการนำผลการพยากรณ์ไปใช้วางแผนนโยบาย ควรกำหนดข้อสมมติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมที่พึงปรารถนาเมื่อมีการกำหนดนโยบายและนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ และข้อสมมติฐานเบื้องต้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพการณ์ที่ไม่แน่นอน เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือผลได้ที่คุ้มค่าในอนาคต

5. ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ / สังคมตามสภาพการณ์ที่ความเป็นจริง ในการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นแนวทาง จะต้องดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์หลักของนโยบายที่องค์การ / สังคมต้องการบรรลุสัมฤทธิ์ผล การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นแนวทางการบริหารเชิงเหตุผล เพื่อให้องค์การ / สังคมมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในทิศทางเดียวกัน วัตถุประสงค์ของนโยบายซึ่งเป็นที่ยอมรับ ความเป็นเอกภาพ เฉพาะเจาะจง ชัดเจน และนำไปดำเนินการได้เท่านั้น จึงจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความหลายประการ จึงต้องนำมาคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางเลือก ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย อาจมีทางเลือกหลายทางเพื่อนำมาใช้กำหนดแนวทางการดำเนินงานนโยบาย ทางเลือกที่มีผู้สนับสนุนจะได้รับการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย การวิเคราะห์ทางเลือกอย่างรอบด้าน จะช่วยกำหนดทางเลือกได้มากขึ้น ในการประเมินทางเลือกนักวิเคราะห์นโยบายอาจต้องเลือกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ทางเลือก เช่น การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลได้ การวิเคราะห์ต้นทุน-ประสิทธิผล และการวิเคราะห์หังบดุล เป็นต้น เมื่อได้ทางเลือกมาแล้วก็จะนำมาตัดสินใจคัดสรรทางเลือก โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ของทางเลือกด้านเทคนิค ด้านเศรษฐกิจ ด้านการนำไปปฏิบัติ ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับ

สรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะ คือการตัดสินใจวางแนวทางกว้างๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือการสนองความต้องการ สิ่งสำคัญคือการตัดสินใจว่าจะกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไรจึงจะสามารถแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการได้ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะต้องอาศัยข้อมูล และใช้เทคนิคทฤษฎีช่วยตัดสินใจ กระบวนการกำหนดนโยบายมี 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ 1) ขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหา นโยบายหรือการก่อรูปนโยบาย เป็นการระบุสภาพปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อนว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของใคร ใครได้รับความเดือดร้อนบ้าง ถ้าไม่เข้าไปแก้ไขจะเกิดผลกระทบอะไรตามมา ถ้าเข้าไปแก้ไขใครจะได้ประโยชน์ใครเสียประโยชน์ และใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ การก่อตัวปัญหาของ

นโยบายจึงมิใช่เพียงแต่ระบุปัญหาเท่านั้น แต่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย
2) ขั้นตอนการเตรียมเสนอร่างนโยบาย เป็นขั้นตอนของการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย
ของนโยบาย การเสนอทางเลือกของนโยบายและการจัดทำร่างนโยบาย และ 3) ขั้นตอนการ
อนุมัติและประกาศเป็นนโยบาย

8. การวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) เป็นกระบวนการศึกษาปัญหาพื้นฐานทางสังคม
เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ (possible action oriented recommendations)
สำหรับผู้กำหนดนโยบายใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหา นั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง
การวิจัยเชิงนโยบายจะมุ่งศึกษาปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับโภชนาการ ปัญหาความ
ยากจน ปัญหาเงินเฟ้อ หรือปัญหาความขาดประสิทธิภาพในการบริหาร เป็นต้น
ด้วยกระบวนการวิจัยที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ เพื่อการแก้ปัญหา
พื้นฐานทางสังคมที่นำมาเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553ก) ซึ่งจะได้
กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงนโยบาย ประเภทของการวิจัยเชิงนโยบาย ลักษณะสำคัญของการ
วิจัยเชิงนโยบาย และองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

8.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบาย

วิโรจน์ สารรัตน์ (2548ก) และ Oak (2003) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันว่า
การวิจัยเชิงนโยบายเป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาของสังคมเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา
ให้กับผู้ที่วางนโยบายและข้อเสนอแนะเหล่านั้นต้องเน้นไปที่การปฏิบัติได้จริง เพื่อเป็นการ
แก้ปัญหาหรือลดปัญหานั้น ๆ ส่วน Majchrzak (1984 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2548ก)
ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบายที่น่าสนใจและควรนำไปใช้เป็นแนวคิดเพื่อการวิจัย
ที่สำคัญหลายประการ เช่น 1) ผลการวิจัยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบรรดาปัจจัยป้อนเข้า (input)
ที่จะนำเข้าสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย (policy decision) ยังมีปัจจัยป้อนเข้าอื่น ๆ ที่ต้องนำมา
ประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ อีก เช่น นโยบายที่มีอยู่เดิม ทัศนะ ความปรารถนา หรือความเห็น
ของผู้เกี่ยวข้องหรือของสถาบัน หรือแม้แต่ทัศนคติของผู้คนที่มีความก่อนหน้า เป็นต้น นอกจากนี้
ในกระบวนการตัดสินใจนโยบาย ยังต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันและการประนีประนอมด้วย
ดังนั้น “ความจริงอาจจะไม่ได้หมายถึงความดีที่จะได้รับการยอมรับ” หากความปรารถนาของ
สถาบันขัดแย้งกับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ยิ่งกว่านั้น ยังมีข้อเสนอที่จะเป็นตัวเลือกให้กับผู้
ตัดสินใจนโยบายอีกหลายตัวเพื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญ จึงเป็นบทบาทของผู้วิจัยที่จะต้อง
ชี้ให้เห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยจะให้ผลประโยชน์ดีกว่าตัวเลือกอื่น ๆ 2) การวิจัย
เชิงนโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่มีความสลับซับซ้อนและยากจะแก้ไข
ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และการมีข้อมูลป้อนกลับ และต้อง
คำนึงถึงบริบทที่เป็นจริงประกอบอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยและผู้ตัดสินใจนโยบายจะต้องตระหนักว่า

การวิจัยเชิงนโยบายไม่ใช่เป็นยาครอบจักรวาลที่จะรักษาได้ทุกโรคในการแก้ปัญหาสังคมนั้น สิ่งที่สามารถทำได้ก็คือการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปด้วยดี และคาดหวังว่าสิ่งนั้นอาจจะช่วยแก้ไขหรือป้องกันการเกิดขึ้นของปัญหาได้ 3) กระบวนการนโยบายจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นหากปัญหาที่ศึกษานั้นมีความซับซ้อน ผู้วิจัยจะต้องเข้าใจในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีอย่างมากมาย ตลอดจนกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ให้ดี มิฉะนั้นก็อาจจะไม่สามารถนำเสนอให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายได้อย่างที่คาดหวัง

ดังนั้น การวิจัยเชิงนโยบายเป็นแนวทางที่ส่งผลไปสู่การสร้างนโยบายที่ดีและสามารถดำเนินการให้บรรลุผล การได้มาซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้เพื่อการแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคม และมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงนโยบายไม่ใช่ยาครอบจักรวาลที่จะรักษาโรคในการแก้ปัญหาของสังคม ผู้วิจัยต้องแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่า เพื่อประกอบการตัดสินใจ ที่คาดหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาได้ดี นอกจากนั้น ผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจในส่วนที่เกี่ยวข้องที่มีอย่างหลากหลาย ตลอดจนกลไกเชิงนโยบายให้ดี มิฉะนั้นอาจไม่สามารถนำเสนอผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ตัดสินใจนโยบายได้อย่างคาดหวัง

8.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบาย

วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงนโยบายมีพัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงศตวรรษ 1970 มีการตั้งสถาบันวิจัยเชิงนโยบาย การจัดทำวารสารและจัดโปรแกรมการฝึกอบรมกันมากมาย แต่ก็ถือว่าเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเพื่อความมั่นคงไปในอนาคตและยังต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพิสูจน์ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมและมาตรฐานของการวิจัยประเภทนี้ อีก แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงนโยบายในที่ต่าง ๆ กัน อาจผันแปรไปตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เช่น 1) แหล่งเงินทุนที่เป็นผู้ใช้หรือไม่ใช้ประโยชน์จากการวิจัย หากเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย การเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วยของแหล่งทุนก็จะมีมาก 2) จุดเน้นการวิจัยอยู่ที่การหาคำนิยามของปัญหาหรือหาทางแก้ปัญหา ซึ่งแม้จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยเชิงนโยบายจะอยู่ที่การหาทางแก้ปัญหา แต่บางกรณีก็จำเป็นต้องศึกษาคำนิยามของปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน 3) ความเป็นผู้วิจัยภายในหรือภายนอกองค์การ หากเป็นผู้วิจัยภายในอาจจะพบอุปสรรคปัญหาความเป็นระบบราชการและการมีวิสัยทัศน์ในปัญหาที่วิจัย ในขณะที่ผู้วิจัยภายนอกจะมีความเป็นอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์ได้มากกว่า แต่ขณะเดียวกันผู้วิจัยภายในอาจจะมีความเข้าใจบริบททางการเมืองและอุปสรรคขององค์การที่จะมีผลต่อการนำข้อเสนอจากผลการวิจัยไปใช้ได้ดีกว่า 4) หลักการทางวิชาการของผู้วิจัย ซึ่งหากต้องการแก้ไขปัญหาคความลำเอียงเชิงวิชาการและป้องกันการมีมุมมองเฉพาะด้านก็จะมีการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ขึ้น แม้การวิจัยเชิงนโยบายจะผันแปรแตกต่างกันไปตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีผู้กำหนดลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบายไว้ ดังนี้

1. เป็นพหุมิติ (multi-dimension) มองปัญหาที่ศึกษาด้วยหลากหลายแง่มุม
2. เป็นวิธีการอุปมานเชิงประจักษ์ (empirico-inductive approach) อุปมานผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ประชากร เพื่อให้ข้อสรุปจากการวิจัยใช้อธิบายได้ทั่วไป (generalization)
3. ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัว แต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่าง ๆ
4. ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุน
5. แสดงค่านิยมหรือแนวคิดให้เห็นชัดเจนในนิยามของปัญหา ปัญหาการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและการเผยแพร่ผลการวิจัย

8.3 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบายตามแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก) Oaks (2003) และ Majchrzak (1984) มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ 2) การกำหนดกรอบแนวคิด 3) การวิเคราะห์เชิงเทคนิค 4) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ 5) การสื่อสารข้อเสนอแนะมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การเตรียมการ (preparation) เป็นการศึกษาบริบทนโยบายในปัญหาที่ศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่จะกำหนดทิศทางการวิจัยที่จะทำ ให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ ควรทำการวิจัยหรือไม่ควรทำ โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1 บริบทการกำหนดนโยบายในปัญหาที่ศึกษาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต รวมถึงกลไกสนับสนุน (supportive mechanism) (ความหมายเดียวกับคำว่า กลไกของนโยบาย [policy mechanism] ที่กล่าวถึงข้างต้น) ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล การระบุกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (key stakeholders) ในกระบวนการกำหนดนโยบายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจในปัญหาที่ศึกษาและการทำความเข้าใจโครงสร้างอำนาจ (power structure) ในกระบวนการกำหนดนโยบายด้วยว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหลัก ใครเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และใครที่มีอิทธิพล

1.2 นิยาม ข้อตกลงเบื้องต้น และค่านิยม ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อปัญหาที่ศึกษาว่าเป็นอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เห็นว่าเป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา เห็นตรงกันหรือแตกต่างกัน ความเชื่อในสาเหตุหรือทางแก้ไขเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดค่านิยมหรือแนวคิด ตลอดจนข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยมีความชัดเจน

1.3 ประเภทของข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้เกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษา ว่าจะรับอย่างไรที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนี้ มีประเด็นที่เป็นข้อชี้แนะ การให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในลักษณะที่เป็นเส้นต่อเนื่อง (continuum) ระหว่างข้อเสนอแนะใน 3 ลักษณะดังนี้

1.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปจากที่มีอยู่เดิม (incremental change) ในประเด็นเล็ก ๆ และในระยะเวลาสั้น

1.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ (fundamental change) ที่ต้องใช้เวลาและความพยายามสูง

1.3.3 ข้อเสนอแนะแบบผสม (mixed scanning) ที่ให้ข้อเสนอแนะให้เกิดสิ่งใหม่จากการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีอยู่เดิม

1.4 ทรัพยากรที่ต้องการและจำเป็นสำหรับการวิจัย โดยเฉพาะด้านการเงิน แต่รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ด้วย

เพื่อให้การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะขั้นตอนการดำเนินงานไว้เป็นแนวทางดังนี้ 1) เลือกและกำหนดปัญหาที่จะศึกษาวิจัย 2) กำหนดประเด็นนโยบายที่สำคัญ 3) วิเคราะห์ความเป็นมาของนโยบาย 4) สืบค้นงานวิจัยที่มีมาก่อนหน้าและผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง 5) จัดหาแผนภูมิองค์การและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ 6) กำหนดรูปแบบกระบวนการตัดสินใจ 7) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 8) สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับโดยพยายามตอบคำถามว่าใครคือผู้ใช้ผลวิจัย ในบรรดาผู้ใช้ผลการวิจัยนั้น ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เขามีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเพียงพอหรือไม่ เขามีความผูกพันและมีความคาดหวังที่จะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุผลมากน้อยเพียงใด บริบททางวัฒนธรรมสังคมได้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่มากน้อยเพียงใด และทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้างสามารถหามาได้เพียงพอหรือไม่เป็นต้น ซึ่งจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว จะนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะทำการวิจัยต่อไปหรือไม่ หากสามารถตอบได้ว่า มีผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้การวิจัยที่มีคุณค่าได้และตนเองมีความเหมาะสมที่จะทำวิจัยนั้นก็ตัดสินใจที่จะทำวิจัยนั้นได้

2. การกำหนดกรอบแนวคิด (conceptualizing) ดำเนินงานในกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ดังนี้

2.1 พัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษา (developing a preliminary model of the social) ในอดีต มักนิยมวิพากษ์ถึงการขาดความชัดเจนและขาดความเข้าใจในประเด็น ที่ศึกษา มีการวิเคราะห์อย่างง่ายแคบและกำหนดจุดเน้นที่ไม่ชัดเจนในปัจจุบันเป็นการวิเคราะห์ถึงนิยามของปัญหา สาเหตุของปัญหาสร้างตัวแบบกำหนดค่านิยมและข้อตกลงเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การกำหนดคำถามการวิจัย (research questions) ซึ่งการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษานี้จะอาศัยข้อมูลที่ศึกษาได้ในระยะเตรียมการ และจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (literature review) มีข้อเตือนใจว่าตัวแบบเบื้องต้นที่แตกต่างกันจะนำไปสู่คำถามการวิจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นจะต้องพัฒนาขึ้นด้วยความรอบคอบ มีข้อมูลประกอบการพิจารณาอย่างเพียงพอ

2.2 การกำหนดคำถามการวิจัย (formulating specific research questions) กำหนดขึ้นหลังการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้น ซึ่งเนื่องจากคำถามการวิจัยจะนำไปสู่การวางแผนระเบียบวิธีวิจัยว่าจะใช้ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นจะต้องกำหนดขึ้นอย่างรอบคอบและระมัดระวัง โดยควรคำนึงถึงขั้นตอนดังนี้

2.2.1 กำหนดว่าผลที่คาดหวังจากการวิจัยคืออะไร ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใดแบบค่อยเป็นค่อยไป แบบสิ่งใหม่ๆ หรือแบบผสม (incremental/fundamental / mixed change)

2.2.2 กำหนดประเด็นของปัญหาที่ศึกษา ซึ่งควรคำนึงถึงความเป็นพหุมิติ (multi-dimension) ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและมีความหมาย แต่ก็ควรมีแนวหรือเกณฑ์ในการเลือกประเด็นที่จะศึกษาด้วย

2.2.3 กำหนดตัวแปรที่สามารถจัดทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (malleable variables) โดยพิจารณาจากผลที่คาดหวังและประเด็นของปัญหาที่กำหนด

2.2.4 กำหนดคำถามการวิจัยขึ้นจากตัวแปรที่กำหนด ที่จะนำไปสู่ผลที่คาดหวังจากประเด็นปัญหาที่กำหนด โดยมีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงดังนี้ 1) ควรสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของปัญหา 2) สามารถศึกษาหาคำตอบได้ 3) เหมาะสมกับเวลาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจนโยบายทั้งในปัจจุบันและอนาคต 4) เป็นผลจากการสังเคราะห์หลากหลายมุมมองสะท้อนให้เห็นถึงผลการวิจัยที่เป็นไปอย่างครอบคลุมและบูรณาการ 5) ควรแสดงถึงนัยเชิงนโยบาย กำหนดประเด็นในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจใช้ในการแก้ปัญหาได้

2.3 การเลือกผู้ดำเนินการวิจัย (selecting research investigators) มีประเด็นการตัดสินใจใน 3 กรณี ดังนี้ 1) การศึกษาเป็นทีมหรือเดี่ยว หากเรื่องที่วิจัยไม่ใหญ่โตมากนักก็ควรศึกษาเดี่ยว แต่หากเป็นเรื่องใหญ่มีผลกระทบมาก ควรศึกษาเป็นทีมและควรคำนึงถึงหลักการ สหวิทยาการ (interdisciplinary) 2) การเลือกภูมิหลังของผู้วิจัย โดยเฉพาะภูมิหลังในเชิงวิชาการ 3) ที่ปรึกษาในการวิจัย ซึ่งอาจเป็นทีมที่ปรึกษา หรือเป็นคณะกรรมการอำนวยการ

3. การวิเคราะห์เชิงเทคนิค (technical analysis) เป็นการตรวจสอบถึงปัจจัย (factors) ที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหา มีขั้นตอนหลักเช่นเดียวกับการวิจัยทั่วไป ดังนี้

3.1 การนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปร เป็นการกำหนดนิยามตัวแปรที่สามารถจัดกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (malleable variables) ที่กำหนดในขั้นตอนกำหนดคำถามการวิจัยให้อยู่ในรูปของดัชนีชี้วัด (indicators) ที่มีความเฉพาะเจาะจงและสามารถวัดได้

3.2 การออกแบบวิธีวิจัย (design of study) ซึ่งเนื่องจากการวิจัยเชิงนโยบายมุ่งเน้นหาข้อเสนอเพื่อการตัดสินใจนโยบายมากกว่าเหตุผลในเชิงวิชาการ ดังนั้นการวิจัยเชิงนโยบายจึงสามารถจะดัดแปลง (adapting) ผสม (combining) หรือปรับปรุง (improvising)

ให้มีความเหมาะสมได้ ส่วนมากแล้วจะไม่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเดี่ยวแต่จะเป็นแบบผสม จากระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประเภทใดบ้างนั้นขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัย เช่น

3.2.1 การสังเคราะห์ประเด็น (focused synthesis) จากข้อมูลหลากหลายแหล่ง อาจมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย การประชุมพิจารณาผู้วิจัยที่มีประสบการณ์มาก่อน และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary analysis) จากฐานข้อมูลแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลใหม่ขึ้นมาในประเด็นที่ศึกษา

3.2.3 การทดลองภาคสนาม (field experiment) ซึ่งอาจเป็นการทดลองโดยใช้หลักการสุ่ม (randomized field experiment) หรือแบบกึ่งทดลอง (quasi-experiment)

3.2.4 วิธีการเชิงคุณภาพ (qualitative methods) อาจเป็นการสนทนากลุ่ม (focused group discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)

3.2.5 การสำรวจ (survey) จากกลุ่มตัวอย่างของประชากร

3.2.6 กรณีศึกษา (case study) ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แม้ธรรมชาติของการวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพก็ตาม

3.2.7 การวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร และต้นทุน-ประสิทธิผล (cost benefit and cost-effectiveness analysis) เป็นต้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (results and conclusion) ซึ่งควรคำนึงถึงความเหมาะสมของข้อมูล ความสามารถตอบคำถามการวิจัย โดยอาจเป็นการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบพหุคูณ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง เป็นต้น และการสรุปผลการวิจัยควรนำเสนออย่างง่ายที่คนทั่วไป (lay people) สามารถจะเข้าใจได้ และเน้นผลการวิจัยที่สำคัญ

3.4 การพัฒนาร่างข้อเสนอแนะ (developing tentative policy recommendations) ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปผลไว้แล้ว ควรพิจารณาความรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง (sociopolitical context) จากผลการศึกษาในระยะเตรียมการด้วย การให้ข้อเสนอแนะ ควรหลากหลายทางเลือก ไม่ควรเน้นเฉพาะทางเลือกเดียว ควรคำนึงถึงทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และข้อเสนอแนะนั้นอาจจะเกี่ยวกับกลไกสนับสนุน (supportive mechanisms) ที่จะช่วยสนับสนุนการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้ด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ (analysis of recommendation) งานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดลงเพียงข้อเสนอแนะที่ได้มาเท่านั้น แต่จะศึกษาต่อเนื่องเพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ

(estimating the probability of implementation) ของข้อเสนอแนะนั้นอีกด้วย โดยมีกิจกรรม ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (analysis of stakeholders) ที่จะมีผลต่อการตัดสินใจนโยบาย โดยวิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการเตรียมการที่อาจกำหนดลดลงหรือเพิ่มเติมได้ โดยจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้นออกเป็น “กลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย” (decision makers) ต่อการนำข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติ และ “กลุ่มผู้มีอิทธิพล” (influencers) ต่อการตัดสินใจนโยบาย เพื่อวิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายใน 3 มิติ คือ 1) ปริมาณของทรัพยากรที่จะสามารถจัดหาได้ เช่น เงิน อาสาสมัคร การประสานงาน ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น 2) คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสามารถในการระดมทรัพยากรมาใช้ เช่น ความเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม ความเห็นพ้องต้องกัน และภาวะผู้นำ เป็นต้น 3) ความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายได้ ซึ่งกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายรับฟังข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากเพียงใด ก็แสดงว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีอิทธิพลที่จะช่วยผลักดันให้ข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติได้มากเท่านั้น และหลังจากนั้นจึงเป็นการศึกษาความเห็น (opinion) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้น แต่ละราย ว่าสนับสนุนหรือคัดค้านข้อเสนอแนะนั้น ด้วยเหตุผลใด ซึ่งหากสนับสนุนมาก การนำเสนอข้อเสนอแนะนั้นก็มีความเป็นไปได้สูง

4.2 การวิเคราะห์องค์การ (analysis of organization) เฉพาะการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องวิเคราะห์องค์การที่จะเป็นผู้นำเอาแต่ละข้อเสนอแนะไปปฏิบัติด้วย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เช่น 1) โครงสร้างองค์การเพื่อการปฏิบัติ 2) ทรัพยากรที่จะใช้ และ 3) กลไกเชิงนโยบายที่จะสนับสนุนการปฏิบัติ

4.3 การคาดการณ์ถึงผลกระทบ (predict potential consequences of recommendations) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นนั้น ซึ่งแหล่งข้อมูลอาจได้มาจากหลายแหล่ง เช่น จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การใช้เทคนิคเดลฟาย หรือเทคนิคการวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นต้น อาจพิจารณาในสามกรณีดังนี้ คือ 1) ผลกระทบที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง 2) ผลกระทบโดยรวมที่มีต่อนโยบายอื่นหรือแผนงานอื่น 3) สิ่งที่จะเกิดขึ้นหากข้อเสนอแนะนั้นไม่ได้นำไปปฏิบัติ

4.4 การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ (estimating the probability of implementation) จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศักยภาพขององค์การ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พอที่จะทำให้ผู้วิจัยคาดคะเนได้ถึง “โอกาสในการปฏิบัติ” ทั้งในแง่ของความเป็นไปได้ (feasible) และการยอมรับ (acceptable) ในลักษณะอัตวิสัย (subjective) จากการแปลผลข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งหากข้อเสนอแนะมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ประมาณร้อยละ 20-40 ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม ดังกล่าวในข้างต้นว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยควรมี

หลากหลายทางเลือก ดังนั้นอาจจะแสดงค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบ “ข้อเสนอทางเลือก” (alternative recommendations) แต่ละทางเลือกเหล่านั้นด้วยได้

4.5 การจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย (preparation of final recommendations)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะตั้งคำถามว่า “ข้อเสนอแนะนั้นจะมีผลต่อปัญหาที่ศึกษามากน้อยเพียงใด” ซึ่งหากประเมินได้ต่ำกว่าร้อยละ 60 ก็มีข้อแนะนำในสามกรณีดังนี้ 1) ยอมรับในความเป็นไปได้ที่ต่ำนั้น 2) เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของข้อเสนอแนะนั้น 3) ปรับแก้ข้อเสนอแนะใหม่ โดยพิจารณาประเด็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปกับการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานดังกล่าวในตอนต้น และอาจมีการวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหรือวิเคราะห์องค์การประกอบด้วย

5. การสื่อสารผลการวิจัยต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย (communicating policy research to policymakers) การวิจัยเชิงนโยบายหากไม่มีการสื่อสารผลงานวิจัยนั้นต่อผู้ตัดสินใจนโยบายแล้ว ถือว่ายังไม่สิ้นสุด ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อให้มั่นใจ ว่าผลงานวิจัยนั้นได้รับการพิจารณา และมีโอกาสที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารนั้นควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) และควรเลือกใช้วิธีการและสื่อที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจนโยบายได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดการยอมรับในผลงานวิจัยนั้น อย่างไรก็ตาม มีข้อแนะนำว่าการสื่อสารด้วยการพูด (oral communication) จะให้ผลดีกว่าการสื่อสารด้วยการเขียน (written communication)

วิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ได้กล่าวไว้ว่า จากแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบายใน 5 ขั้นตอนที่น่ามากล่าวข้างต้นนั้น เห็นว่ามีสองแนวคิดที่สำคัญ ที่สามารถนำมาปรับและประยุกต์ใช้กับการวิจัยทางการบริหารการศึกษาคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย (design of study) ว่าสามารถจะดัดแปลง (adapting) ผสม (combining) หรือปรับปรุง (improvising) ให้มีความเหมาะสมได้ ส่วนมากแล้วจะไม่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเดี่ยว แต่จะเป็นแบบผสมจากระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ 2) แนวคิดที่ว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดเพียงข้อเสนอแนะที่ได้มาเท่านั้น แต่จะศึกษาต่อเนื่อง เพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ (estimating the probability of implementation) ของข้อเสนอแนะนั้นอีกด้วย จากสองแนวคิดสำคัญดังกล่าวได้นำมาสู่การออกแบบการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) ที่ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนแรกการกำหนดหรือจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และขั้นที่สองการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย

สำหรับขั้นตอนแรก คือ ขั้นตอนการกำหนดหรือจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ควรออกแบบเป็นวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง เช่น

1. ข้อมูลจากการศึกษาบริบท (contextual study) อาจเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้งจากภายนอกสถาบันและภายในสถาบัน (internal and external) เพื่อให้ทราบสภาพอดีต ปัจจุบัน และข้อเสนอแนะ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แบบสังเกต แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น

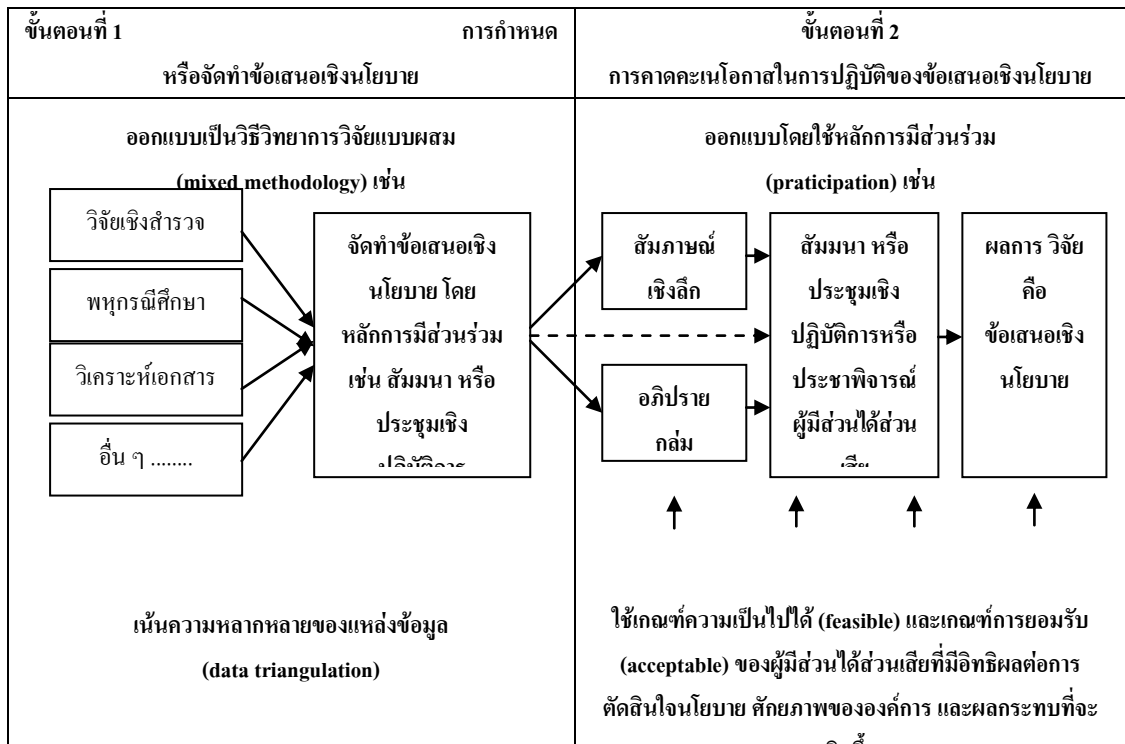
2. ข้อมูลจากการศึกษากรณีตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จ (outstanding/best practice) อาจเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) เพื่อหาข้อสรุปรูปแบบการพัฒนาที่ประสบผล สำเร็จนั้น ว่ามีวัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy objective) และแนวทางของนโยบาย (policy means) อะไรและอย่างไร ซึ่งหากจะให้ความหลากหลายควรเป็นการศึกษาพหุกรณี (multi-case study)

3. ข้อมูลเชิงวิชาการ จากทฤษฎี นโยบาย/แผน และผลงานวิจัย จากที่ศึกษาไว้ในบทที่ 2 หรือจากการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้ได้แหล่งข้อมูล จากทั้งบริบทที่เป็นจริง จากกรณีตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จ และจากเชิงวิชาการ แต่หากจะเพิ่ม แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ/ทางปฏิบัติประกอบอีกด้วยก็ได้

ข้อมูลจาก 3-4 แหล่งดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ใน 2 องค์ประกอบสำคัญ คือ วัตถุประสงค์ของนโยบายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น และแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น โดยในขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลจาก 3-4 แหล่ง มาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ ผู้วิจัยอาจอาศัยหลักการมีส่วนร่วม โดยจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้มีการระดมสมองของคนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งจะ ทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองได้ดีกว่าที่ผู้วิจัยจะจัดทำเพียงลำพัง

สำหรับขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นตอนการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย นั้น หากพิจารณาจากทัศนะของ Majchrzak ที่นำมากล่าวข้างต้น “ผู้วิจัย” จะเป็นผู้ดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ 1) การวิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบาย 2) การวิเคราะห์ศักยภาพขององค์การ 3) การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น 4) การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ และ 5) การจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย

ในขั้นตอนที่สองนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ เห็นว่าสามารถนำเอาหลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาแทนได้ กล่าวคือปรับจากการที่ “ผู้วิจัย” เป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์ ในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไปเป็นใช้ “หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” มาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะแทน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ในขั้นตอนแรกมาใช้ประกอบการพิจารณา เสมือนเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลและทำที่การสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปด้วยในตัว ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงความเป็นไปได้ไปด้วยจากเกณฑ์ที่กำหนดใช้ประกอบการพิจารณา เช่น เกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) เป็นต้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนำเสนอเป็นภาพประกอบ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วมตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ

9. การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น

การจัดการเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง คือ บริบทจังหวัดขอนแก่น และการจัดการเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่นนี้ แยกเป็นหัวข้อสำคัญ คือ ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น (ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วม) แผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมจังหวัดขอนแก่น การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ร่วมจังหวัดขอนแก่น และลักษณะการจัดการเรียนรู้ร่วมจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

9.1 บริบทจังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นเริ่มก่อตั้งเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติหรือทางอารยธรรม ดังที่มีการค้นพบซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ อายุนับล้านปี พบชุมชนเมืองโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง ตลอดจนปราสาทของสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 ด้วยอารยธรรมที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สิ่งพบที่นี้ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมประเพณีโบราณสถานต่าง ๆ จึงล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ทราบความเป็นมาของคนไทยและชาติไทย ขอนแก่นไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางของภาคอีสานโดยเหตุผลทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเทคโนโลยี ด้วยเหตุที่ตั้ง

ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 445 กิโลเมตร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101-103 องศาตะวันออก มีพื้นที่ 10,886 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงรวม 9 จังหวัด คือ ทิศเหนือติดกับจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู และเลย ทิศใต้ติดกับจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดชัยภูมิ และเพชรบูรณ์ ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง พื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางโดยเฉลี่ย 100-200 เมตร อุณหภูมิต่ำสุด สูงสุดในรอบ 5 ปี (2542-2546) โดยเฉลี่ยต่ำสุด 22.33 องศาเซลเซียส สูงสุด 32.36 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน ในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2542-2546) ฝนตกโดยเฉลี่ย 1,443.92 มิลลิเมตร/ปี

ประชากร ปี 2550 มีประชากรจำนวน 1,752,414 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 160.98 คน/ตารางกิโลเมตร การปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้มีการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาคส่วนราชการประจำจังหวัด 29 ส่วน ราชการ การปกครองแบ่งออกเป็น 26 อำเภอ 198 ตำบล 2,139 หมู่บ้าน 280 ชุมชน และราชการส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 29 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 194 แห่ง และสภาตำบล 2 แห่ง และราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจ 209 หน่วยงาน

การศึกษาและศาสนา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย จำนวน 2,193 แห่ง จำนวนครู 6,809 คน และบุคลากรทางการศึกษา 23,809 คน นักเรียนนักศึกษา จำนวน 423,489 คน เฉลี่ย ครู/นักเรียน เท่ากับ 1:17.79 มีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา รวม 1,802 แห่ง แยกเป็น วัด 1,780 แห่ง โบสถ์คริสต์ 19 แห่ง และมัสยิด 3 แห่ง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 102 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม-บาลี 137 แห่ง แผนกสามัญศึกษา 25 แห่ง และมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง

การสาธารณสุข สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ จำนวน 28 แห่ง และเอกชน 3 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขสังกัดกระทรวงอื่น 6 แห่ง สถานอนามัย 247 แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 20 แห่ง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 3 แห่ง ด้านเศรษฐกิจปี 2543 จังหวัดขอนแก่นมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม มูลค่า 72,886 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2542 จำนวน 2,072 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 2.92 โดยสาขาอุตสาหกรรมมีมูลค่าการผลิตสูงสุด รองลงมาคือการค้าส่งและการค้าปลีกและสินค้าเกษตรตามลำดับ และมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีจังหวัดขอนแก่น รายได้ประชากร/คน/ปี ประมาณ 40,582 บาท สูงเป็นลำดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

9.2 การจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น

การจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดในแต่ละประเด็น คือ ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่นที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม แผนพัฒนาการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น และลักษณะการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

9.2.1 ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นได้กำหนดยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ไว้ดังนี้

1) วิสัยทัศน์จังหวัดขอนแก่น คือ ขอนแก่นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเครือข่ายการค้า การลงทุน การบริการ และการคมนาคมขนส่งในภูมิภาคสู่สากล

2) พันธกิจจังหวัดขอนแก่น คือ 1) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา 2) สร้างความได้เปรียบการเป็นเมืองศูนย์กลางสู่การพัฒนา 3) พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และ เศรษฐกิจเพื่อการแข่งขัน 4) พัฒนาคุณภาพคนและสังคมสู่ชุมชนเข้มแข็ง 5) ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้และการท่องเที่ยว และ 6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3) ประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 2) การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมสู่ชุมชนเข้มแข็ง โดยมีเป้าประสงค์ คือ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสังคมสันติสุขและอยู่กันอย่างเอื้ออาทร ยุทธศาสตร์ 4) การพัฒนาระบบการบริหารงานที่ดี เป้าประสงค์ คือ ระบบการบริการของหน่วยงานภาครัฐมีคุณภาพและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ และระบบบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์

4) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

เป้าประสงค์ 2.1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ตัวชี้วัด 1) จำนวนครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ด้านสังคมเพิ่มขึ้น กลยุทธ์คือ 2) พัฒนาคอนกรีตให้มีแก่นชีวิตโดยใช้กลวิธีเสาเข็มชีวิต 8 ต้น คือ รักษาความสะอาด ไม่ขาดออกกำลังกาย ขวนขวายหาความรู้ สู้กับชีวิต พิชิตอบายมุข สุขกับความพอดี เปรมปรีดีประชาธิปไตย และสร้างวินัยให้ตนเอง และแนวทางการพัฒนาคือ 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนตามแนวคิดเสาเข็มชีวิต 8 ต้น ตัวชี้วัด 3) ร้อยละของประชาชนที่มีหลักประกันสุขภาพ กลยุทธ์คือ 4) เสริมสร้างระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้

ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และแนวทางการพัฒนา คือ 1) พัฒนาศักยภาพบุคลากร สาธารณสุขเครือข่ายและแกนนำสุขภาพ ให้มีความรู้รวมทั้งวิธีการถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพในเรื่องหลักประกัน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน 3) พัฒนาระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี การลงทะเบียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานครอบคลุมทุกหน่วยบริการ และ 4) รณรงค์สร้างกระแสให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักในการค้นหาและลงทะเบียนบัตรให้ครอบคลุมประชาชนทุกพื้นที่ ตัวชี้วัด 6) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน กลยุทธ์คือ 8) พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และแนวทางการพัฒนา คือ 1) ส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ โดยพัฒนาห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการบูรณาการการคิดวิเคราะห์ในการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระ 2) รณรงค์เรื่องการอ่านคล่อง เขียนคล่องไปยังนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 โดยสนับสนุนในเรื่องเทคนิคการสอนอ่านเขียน การสอนภาษา การสอนเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน และ 3) ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยสนับสนุนรูปแบบพัฒนาครูและสื่อการเรียนการสอน และตัวชี้วัด 8) จำนวนผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพตามสิทธิเพิ่มขึ้น กลยุทธ์คือ 10) เสริมสร้างมาตรการกลไกในการดูแลกลุ่มเป้าหมาย 11) การเสริมสร้างโอกาสในการพึ่งตนเอง 12) การเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชน และแนวทางการพัฒนา คือ 1) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายทางสังคมและอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 2) อบรมความรู้และอาชีพให้กลุ่มเด็กเยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินการจัดระเบียบคนเร่ร่อนขอทาน 3) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เด็กและครอบครัว และ 4) ขยายพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

9.2.2 แผนพัฒนาการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

แผนพัฒนาการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น เกิดขึ้นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ 29-30 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ณ ห้องประชุมอาคารขวัญมอ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น สมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะทาง โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย มาตรการ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น, 2549) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการศึกษาให้สอดคล้องตรงตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

เป้าหมาย คือ 1) โรงเรียนในจังหวัดขอนแก่นมีระบบคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐานให้กับนักเรียน 2) นักเรียนพิการทางการศึกษามีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) รองรับ 3) นักเรียนพิการทางการศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนส่งต่อเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ 4) นักเรียนพิการทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างเต็มศักยภาพ 5) ชุมชนมีการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และ 6) นักเรียนพิการทางการศึกษาได้รับสื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

มาตรการมี 1) สนับสนุนส่งเสริมให้มีการมีการประเมินคัดกรองให้กับนักเรียนในโรงเรียนและศูนย์การเรียนชุมชน 2) พัฒนาระบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างมีคุณภาพ 3) จัดให้มีศูนย์บริการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมผู้พิการในชุมชนและ 4) จัดหาสื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้กับผู้พิการทางการศึกษาได้ทั่วถึงและเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรทางด้านการจัดการศึกษาพิเศษให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ

เป้าหมาย คือ 1) ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ดีในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 2) ครู ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรการมี 1) สนับสนุนส่งเสริม ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีเจตคติ ความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการศึกษาให้กับผู้พิการได้ และ 2) สนับสนุนส่งเสริม ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีผลงานทางวิชาการด้านการจัดการศึกษาพิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีการประกันคุณภาพของการจัดการศึกษาพิเศษ

เป้าหมาย คือ 1) มีระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนและศูนย์การเรียนร่วมชุมชน 2) โรงเรียนและศูนย์การเรียนร่วมชุมชนจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีมาตรฐาน และ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการให้บริการทางการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการทางการศึกษา

มาตรการมี 1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษ 2) จัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ และ 3) มีการประเมินผลและรายงานผลการจัดการศึกษาพิเศษต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ฝึกความร่วมมือการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการจากเครือข่ายและองค์กรพันธมิตร

เป้าหมาย คือ 1) ครอบครัวยุทธศาสตร์ และองค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 2) มีรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษแบบมี

ส่วนร่วมอย่างหลากหลายและสอดคล้องกับความจำเป็นของคนพิการ 3) ระดมสรรพกำลังจาก เครือข่ายและพันธมิตรมาร่วมจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ

มาตรการมี 1) สนับสนุนส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับผู้พิการให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ และ 3) ประสานการจัดตั้ง เครือข่ายและพันธมิตรเพื่อผู้พิการ

9.2.3 การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการดังนี้

1) จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและ เตรียมความพร้อมของคนพิการ

2) จัดการศึกษาสำหรับคนพิการเป็นการเฉพาะ ตามประเภทและความบกพร่องเฉพาะทาง

3) วางแผน กำหนดนโยบายและวางงานการจัดการศึกษาเพื่อคน พิการให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ และนำนโยบายแห่งชาติสู่ การปฏิบัติ

4) จัดทำ ส่งเสริมและประสานงานการจัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะ บุคคลให้แก่คนพิการ

5) จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ประสานงานและกำกับดูแล การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในสถานศึกษา

6) จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

7) วิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และอุปกรณ์สำหรับคนพิการทุกประเภท

8) พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

9) นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

10) จัดทำและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการ

11) จัดทำรายงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12) จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อคนพิการ

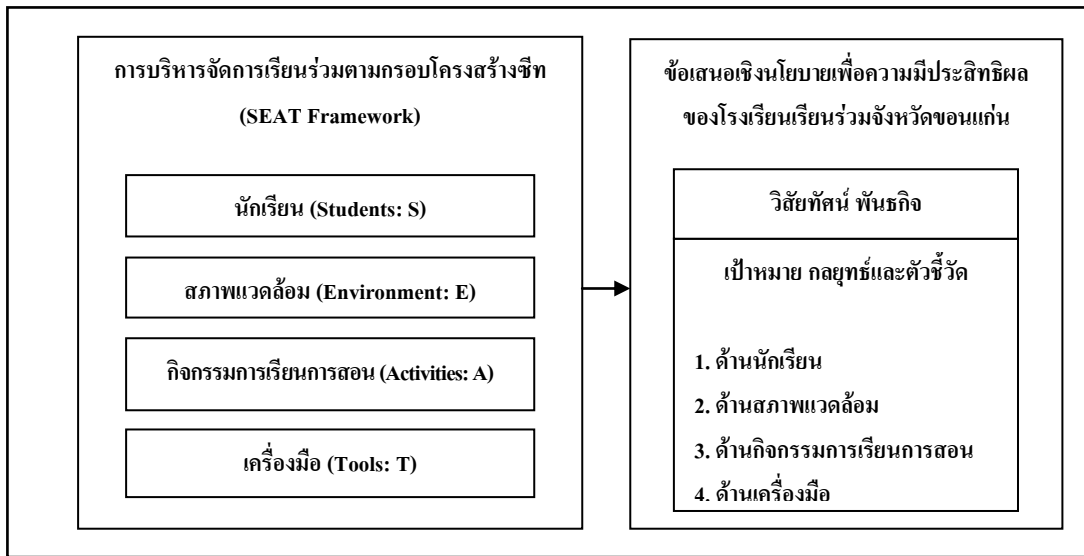
9.2.4 ลักษณะการจัดการเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

ลักษณะของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจังหวัด ขอนแก่น มี 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดขอนแก่น จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 ขอนแก่น จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ โรงเรียนการศึกษาเด็กพิเศษมารีย์นิรมลจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บ้านเดิมเต็มจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติก และ2) การจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วม โดยมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทั้ง 9 ประเภท เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป รวมทั้งสิ้น 140 แห่ง แยกเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 จำนวน 127 แห่ง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 9 แห่ง และสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน จำนวน 4 แห่ง โดยการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในรูปแบบที่ 2 นี้ จะมีเด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมแล้ว บางส่วนมาจากรูปแบบที่ 1 เข้าเรียนร่วมในโรงเรียน และนอกจากนี้ศูนย์วิจัยออทิสติกโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติกในรูปแบบของการศึกษาวิจัย โดยมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์กรเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดขอนแก่นให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

10. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ของการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านเครื่องมือ แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

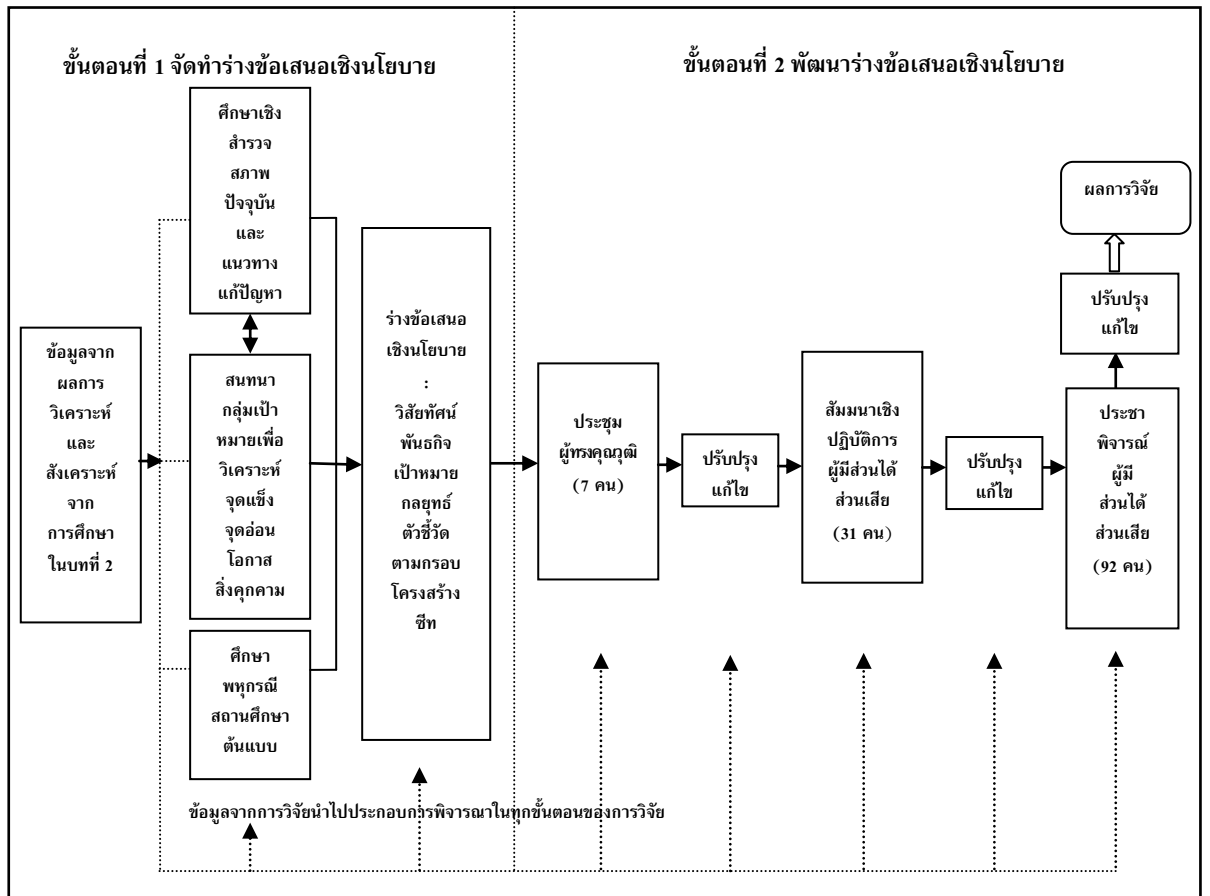
ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังนี้

- 1) การศึกษาเชิงสำรวจ
- 2) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย
- 3) การศึกษาพหุกรณี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังนี้

- 1) การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3) การประชาพิจารณ์

ซึ่งขั้นตอนการวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ขั้นตอนของการวิจัย

จากภาพที่ 11 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกคือการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย จะช่วยให้ผู้วิจัยได้สารสนเทศจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาพหุกรณี ข้อค้นพบจากวิธีการศึกษาทั้งสามวิธีได้นำไปใช้ในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายซึ่งเป็นตัวป้อนเข้า (input) สำหรับการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในขั้นตอนที่สองของการวิจัยซึ่งเป็นการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการประชาพิจารณ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจนสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ เป็นไปได้ และการยอมรับ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับวิธีดำเนินการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) ตามทัศนะของวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) เสนอขั้นตอนไว้ 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายและขั้นตอนการตรวจสอบโอกาสความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ดังรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยนี้เพื่อให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับพื้นที่หรือระดับปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่ม และการศึกษาพหุกรณี เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ

การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จากหน่วยงานที่จัดการศึกษาพิเศษร่วมในจังหวัดขอนแก่น มี 3 หน่วยงาน คือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 2) สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น 3) หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4,279 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie R.V. and Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) จากประชากรในแต่ละหน่วยงาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกสัดส่วนตามหน่วยงาน

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		ศึกษานิเทศก์		ผู้ปกครอง		รวม	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5	127	9	381	31	5	1	3,507	289	4,020	330
2	สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น	9	1	45	4	1	1	150	12	205	18
3	หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน	4	1	12	1	-	-	38	3	54	5
รวมทั้งสิ้น		140	11	438	36	6	2	3,695	304	4,279	353

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทที่ 2 ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนร่วม ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำเป็นเครื่องมือแล้วได้มีการนำไปพัฒนาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

1) โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพผู้ตอบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ วุฒิการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และประเภทของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดขอนแก่น ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ใน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 72 ข้อ โดยจัดเรียงเนื้อหา และข้อคำถาม ตามลำดับดังนี้

(1) ด้านนักเรียน ข้อ 1-9	จำนวน 9 ข้อ
(2) ด้านสภาพแวดล้อม ข้อ 10-19	จำนวน 10 ข้อ
(3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อ 20-56	จำนวน 37 ข้อ
(4) ด้านเครื่องมือ ข้อ 57-72	จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened-end)

2) การพัฒนาคุณภาพแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปพัฒนาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงดังนี้

(1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้เทคนิค IOC (item objective congruence index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (สุวิมล ติรกันันท์, 2543) โดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ภาคผนวก) เป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของถ้อยคำภาษาที่ใช้และให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม แต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา กำหนดให้คะแนนผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเป็น +1, 0, และ -1 ตามความหมายดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

-1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินไม่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความ
สอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกรายการ ยกเว้นข้อ 2 และข้อ 45 มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .86
และผู้วิจัยได้ปรับปรุงถ้อยคำตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสมและสื่อความหมายตรง
กับสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น

(2) การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) เป็นผล
สืบเนื่องจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เมื่อผู้วิจัยได้ปรับปรุงถ้อยคำภาษาของข้อคำถาม
ตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้วได้จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชากรแต่มีใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมา
วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)
ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .978 และจำแนกรายองค์ประกอบ
ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
1. ด้านนักเรียน (Students)	.805
2. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	.850
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)	.962
4. ด้านเครื่องมือ (Tools)	.934
รวมทั้งฉบับ	.978

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหาร
สถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยระบุระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนไว้
ในระยะเวลาไม่เกิน 3 สัปดาห์ โดยขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยใช้วิธี

ติดตามทางโทรศัพท์จนได้แบบสอบถามคืน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วพบว่า มีจำนวน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.07

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในกรณีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

- 4.51 – 5.00 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย

การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) จัดขึ้น 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 จัดเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552 ครั้งที่ 2 จัดเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ และ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมครั้งละ 14 คน โดยมีจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นปัจจัยภายใน คือ จุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) และปัจจัยภายนอก คือ โอกาส (opportunity) และสิ่งคุกคาม (threat) ของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น กรณีของการจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ

1.3 การศึกษาพหุกรณี

การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เป็นการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของการบริหารจัดการเรียนร่วม เพื่อเป็นสารสนเทศที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการวิจัยดังนี้

1.3.1 การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย ซึ่งการเลือกสถานศึกษาต้นแบบ การจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพ เป็นการเลือกสถานศึกษาต้นแบบที่ใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างบนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) (นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2543) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่มีเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมมากกว่าหรือตั้งแต่สองประเภทความพิการขึ้นไป มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น และมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการเด็กโดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1-12 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหาร ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ประชาชนในละแวกที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และศึกษาเอกสารของสถานศึกษาเป้าหมายการศึกษาพหุกรณี 3 แห่ง คือ

- (1) โรงเรียนบ้านท่าสำราญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (2) โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร สังกัดสำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ สังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน

1.3.2 การสร้างแนวคำถาม

ผู้วิจัยจะสร้างแนวคำถาม (guideline) สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) และสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายเป็นแนวทางในการกำหนดคำถามเพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเรียนร่วมในองค์ประกอบ คือ การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ใน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ ภายใต้อำนาจแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามว่าตรงประเด็นหรือไม่ สามารถสื่อความหมายให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ความต่อเนื่องของประเด็นคำถามและคำตอบเป็นอย่างไร จากนั้นนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องและปรับปรุงแนวคำถามให้สมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2552 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในระหว่างสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัย ผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสังเกตและจดบันทึก (observation and field-note) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจะมีแนวคำถามซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ส่วนการสังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยจะศึกษาโดยการสังเกตสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกห้องเรียน ทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกของครูและนักเรียน การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ แผนปฏิบัติการ การรายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา แผนการนิเทศติดตามผล เอกสารประเภทแผนพับ แผ่นปลิว เอกสารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพการบริหารจัดการศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก กล่าวคือการวิเคราะห์เอกสารจะเป็นการอ่านจับใจความและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการอ่านจากบันทึกภาคสนามและการถอดเทปหลังการสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลบางส่วนเป็นการยกข้อความที่เป็นตอนสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การบริหารจัดการเรียนร่วมในองค์ประกอบการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา

จากผลการศึกษาริบทด้วยวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังกล่าวข้างต้น คือ ผลการศึกษาบริบทในจังหวัดขอนแก่นโดยการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยจะได้นำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางและจัดทำเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ตามหลักของ Guskey (2000) ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสอดคล้อง (congruity)

2) ด้านความเหมาะสม (propriety) 3) ด้านประโยชน์ (utility) และ 4) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) และใช้เกณฑ์การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายตามทัศนะของวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ใช้ประกอบการพิจารณา คือ เกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด อันเกิดจากกระบวนการตรวจสอบที่ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) และหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) จากทัศนะของ Guskey (2000) และ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาที่ดี ที่จะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการใช้เกณฑ์พิจารณาในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ในขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสอดคล้อง (congruity) 2) ด้านความเหมาะสม (propriety) 3) ด้านประโยชน์ (utility) 4) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) และ 5) ด้านการยอมรับ (acceptability) โดยเกณฑ์ด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดขอนแก่น เป็นกระบวนการได้มาซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งทางด้านพันธกิจ การใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา การจัดกลุ่มหรือจัดลำดับด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องตามกฎหมาย นโยบายของชาติ บริบทของสังคมและความสอดคล้องภายในตามองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านความเป็นประโยชน์ (utility) พิจารณาจากผลดีที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา หน่วยงาน ผู้รับบริการและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากการนำนโยบายสู่การปฏิบัติว่ามีทรัพยากรเพียงพอ ตลอดจนภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและการมีระเบียบข้อบังคับและหรือกฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติ และด้านการยอมรับ (acceptability) พิจารณาจากท่าทีการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการที่ได้มีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และยังใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อไปด้วย

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น โดยนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำไปประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus groups discussion) สัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (operational seminar) และปรึกษาหารือเพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) เป็นการตรวจสอบและเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1) เพื่อพิจารณาการคาดคะเนโอกาสความเป็นไปได้ของร่างข้อเสนอเชิงนโยบายตามเกณฑ์

ความสอดคล้อง (congruity) ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ (feasibility) และการยอมรับ (acceptability) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการเป็นคณาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรการสอนและการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการส่งเสริมสนับสนุน จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางปฏิบัติการสอน จำนวน 2 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชุมเกี่ยวกับความเป็นมา ขั้นตอนและกระบวนการวิจัย และผลการศึกษาจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่ได้มาทั้ง 3 แหล่ง คือ ผลการศึกษาเชิงสำรวจ ผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และผลการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ตลอดจนแนวทางการดำเนินการพิจารณาและเกณฑ์การประเมินคุณภาพใน 5 ด้าน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วนำเสนอต่อการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (operational seminar) เพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) ดำเนินการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนารวมทั้งสิ้น 31 คน แยกเป็นกลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 7 คน และครูการศึกษาพิเศษหรือครูผู้สอน จำนวน 7 คน กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา และหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน ในการพิจารณาตรวจสอบนั้นได้เน้นที่การคำนึงถึงเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด เกิดจากกระบวนการตรวจสอบที่ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) และหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) ในขั้นตอนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความเป็นมาและผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องความเป็นมาของการวิจัย ขั้นตอน กระบวนการวิจัย และผลการวิจัยจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง คือ การศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมายและการศึกษาพหุกรณี และผลจากการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

2.3 การประชาพิจารณ์

การประชาพิจารณ์ (public hearing of stakeholders) เป็นการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 3) โดยการประชาพิจารณ์ มีผู้ที่จะเข้าร่วมประชาพิจารณ์ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบและศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง และ 4) กลุ่มนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาพิเศษ รวมทั้งสิ้น 92 คน ในประชาพิจารณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย ผลการวิจัยจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 และผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในกิจกรรมที่ 2 ของขั้นตอนที่ 2 ตลอดจนแนวทางการดำเนินการประชาพิจารณ์ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพของร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ทั้ง 5 ด้านเช่นเดียวกัน เสนอต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียข้างต้น เพื่อการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายศักยภาพขององค์การและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยมีกระบวนการตรวจสอบอย่างมีขั้นตอน คือ 1) มุ่งองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ที่มีความสอดคล้องกัน 2) ผ่านการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องอื่น และ 3) ผ่านการยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการประชาพิจารณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน มีผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ รวมทั้งสิ้น 92 คน ดำเนินการเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 8 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ในการประชาพิจารณ์ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบเกี่ยวกับความเป็นมา ขั้นตอนและกระบวนการวิจัย ผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การศึกษาพหุ ผลการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนแนวทางการดำเนินการประชาพิจารณ์และเกณฑ์การประเมินคุณภาพร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ที่ใช้ในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและเสนอต่อผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ทราบ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผลจากการประชาพิจารณ์ถือเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5 จำแนกตามองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น และ การศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ ความมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
 - 1.1 ผลการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น
 - 1.1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ
 - 1.1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย
 - 1.1.3 สรุปผลการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น
 - 1.2 ผลการศึกษาพหุกรณี
 - 1.2.1 การศึกษาบริบทของสถานศึกษาต้นแบบ
 - 1.2.2 การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาต้นแบบ
 - 1.2.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาพหุกรณี
 - 1.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นและ จากการศึกษาพหุกรณี
 - 1.4 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ ความมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1)
2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
 - 2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 2.1.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
 - 2.1.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ
 - 2.1.3 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ ความมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 2)
 - 2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 2.3 การประชาสัมพันธ์

1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ ผลการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาศึกษาพหุกรณี ข้อค้นพบจากการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นและจากการศึกษาพหุกรณี และร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ตามลำดับต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำไปใช้จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มี 3 ส่วน คือ ผลการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และสรุปผลการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

1.1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ

ผลการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทาง การแก้ปัญหาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการศึกษาดังนี้

1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 325 ราย เป็นเพศชายร้อยละ 36.40 เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.60 เมื่อจำแนกตามประเภทผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ปกครองร้อยละ 84.90 ครูผู้สอนร้อยละ 11.40 ผู้บริหารสถานศึกษาร้อยละ 3.10 และศึกษานิเทศก์หรือผู้รับผิดชอบร้อยละ .60 เมื่อจำแนกประสบการณ์การปฏิบัติงานและหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด การเรียนร่วมพบว่าร้อยละ 97.60 มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี และเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาเป็นผู้จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 66.40 ปริญญาตรีร้อยละ 27.20 และปริญญาโทร้อยละ 6.40

เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของหน่วยงานที่ให้ข้อมูล พบว่า มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ร้อยละ 19.39 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ร้อยละ 18.46 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ร้อยละ 18.46 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ร้อยละ 18.46 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ร้อยละ 19.08 และหน่วยงานอื่นร้อยละ 6.15 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาที่เปิดสอน พบว่า เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ร้อยละ 50.20 ระดับปฐมวัย และประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ร้อยละ 36.60 ระดับมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ร้อยละ 8.90 และอื่น ๆ ร้อยละ 4.30

2) สภาพการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยของการจัดการศึกษาและการดำเนินงานอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.64) เมื่อพิจารณาจัดเรียงลำดับเป็นรายด้านที่นำมาศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามากดังนี้ คือ ด้านนักเรียน ($\bar{X} = 3.42$, S.D.=0.46) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.67) ด้านเครื่องมือ ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.45) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.51$, S.D.=0.46)

3) สภาพการจัดการเรียนร่วมจำแนกเป็นรายด้าน

ด้านนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายการย่อย พบว่า มีรายการที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา 5 ลำดับแรก คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการพาเด็กทั่วไปไปเยี่ยมชมสถานที่ที่ดูแลคนพิการ ($\bar{X} = 2.90$, S.D.=0.89) โรงเรียนส่งเสริมให้เด็กทั่วไปมีทักษะการดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่พิการได้ตามความสมัครใจ ($\bar{X} = 3.25$, S.D.=0.69) โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือให้เด็กทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่พิการได้ดีขึ้น เช่น จัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ บทบาทสมมติการเป็นคนพิการเข้าใจถึงความคับข้องใจความไม่สะดวกและความลำบากของคนพิการ ($\bar{X} = 3.27$, S.D.=0.81) โรงเรียนจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ ($\bar{X} = 3.31$, S.D.=0.66) และโรงเรียนจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านสังคมและสติปัญญา ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.67)

ด้านสภาพแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายการย่อย พบว่า มีรายการที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา 5 ลำดับแรก คือ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=0.80) โรงเรียนให้ความช่วยเหลือ ยกย่อง ชมเชย และส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครู บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ($\bar{X} = 3.17$, S.D.=0.79) โรงเรียนปรับสภาพแวดล้อมโดยพิจารณาถึงสภาพความพิการของเด็กแต่ละประเภท และที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น เด็กที่มีสายตาสีบอดควรจะมีโคมไฟที่โต๊ะเรียนและจัดที่นั่งแถวหน้าสุด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.19$, S.D.=0.74) โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเรียนร่วม ($\bar{X} = 3.19$, S.D.=0.74) และโรงเรียนกำหนดเขตบริการสำหรับเด็กพิการทุกประเภท อย่างครอบคลุมและทั่วถึง ($\bar{X} = 3.44$, S.D.=0.89)

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายการย่อย พบว่า มีรายการที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา 9 ลำดับแรก คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรเฉพาะความพิการแต่ละประเภท เช่น หลักสูตรสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา หลักสูตรสำหรับบุคคลที่

บกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.01$, S.D.=0.76) โรงเรียนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อใช้สอนทักษะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิการเฉพาะด้าน เช่น ทักษะการทำ ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะสังคม ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ และภาษามือ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.02$, S.D.=0.79) โรงเรียนมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.05$, S.D.=0.78) โรงเรียนจัดทำ IIP สำหรับเด็กพิการเป็นการเฉพาะบุคคลได้ครบทุกคนที่สอดคล้อง กับแผน IEP ($\bar{X} = 3.11$, S.D.=0.73) โรงเรียนใช้ผลจากการนิเทศกำกับติดตามการปฏิบัติงาน ไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.13$, S.D.=0.72) โรงเรียนส่งเสริมการนำนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตาม IEP และ IIP ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=0.70) โรงเรียนวางระบบและแนวทางดำเนินการ ประกันคุณภาพภายในการศึกษาเรียนร่วมไว้อย่างชัดเจน เช่น มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ เป็นการเฉพาะ ($\bar{X} = 3.17$, S.D.=0.81) โรงเรียนจัดให้ครูการศึกษา พิเศษสอนเสริมประสานการทำงานร่วมกันกับครูทั่วไปที่มีเด็กเรียนร่วมอยู่ทุกชั้นเรียน เพื่อจัด เวลาการสอนเสริมให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ($\bar{X} = 3.17$, S.D.=0.73) และโรงเรียนจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนที่สรุปจาก IEP และ IIP อย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.18$, S.D.=0.74)

ด้านเครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านเครื่องมืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายการย่อย พบว่า มีรายการที่ควรให้ความสำคัญในการ พัฒนา 5 ลำดับแรก คือ โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกเพื่อระบุ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และสิ่งคุกคาม มาปรับปรุงในการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=0.81) โรงเรียนจัดทำระบบบัญชีและการตรวจสอบเพื่อนำเสนอต่อ คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=0.78) โรงเรียนมีระบบการ รับเด็ก การคัดแยก การส่งต่อ และหรือจัดเข้าเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของ เด็ก ($\bar{X} = 3.21$, S.D.=0.77) โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานให้เป็นไปตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.23$, S.D.=0.77) และโรงเรียน จัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยให้เด็กพิการใช้บริการในการดำรงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ($\bar{X} = 3.30$, S.D.=0.76)

4) แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาใน ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ด้านนักเรียน

(1) ด้านเด็กพิการ การคัดกรองวินิจฉัยควรเชิญผู้ปกครองเข้าอบรมจากทางเขตพื้นที่การศึกษาด้วย ควรมีการนำเด็กพิเศษไปวัดระดับสติปัญญาและพฤติกรรม ควรศึกษาสภาพปัญหาด้านครอบครัว ด้านจิตใจของเด็ก ทำให้พ่อแม่ยอมรับสภาพของลูกตามความเป็นจริง ในการเตรียมความพร้อมเด็กพิการควรได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา เด็กควรได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่กำหนดใน IEP และเด็กพิการควรได้รับบริการตามกฎหมายกระทรวงตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน

(2) ด้านเด็กทั่วไป ควรจัดกิจกรรมให้เด็กทั่วไปเข้าใจและยอมรับเด็กพิเศษได้มากขึ้น ส่งเสริมให้เด็กทั่วไปมีทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ ควรให้ครูผู้สอนสร้างความเข้าใจถึงปัญหาและแนะนำให้เด็กทั่วไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในเรื่องการเรียน เพื่อไม่ให้เด็กพิการรู้สึกว่ามีปมด้อย

2) ด้านสภาพแวดล้อม

(1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ควรปรับสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงสภาพความพิการของเด็กแต่ละคน ควรจัดสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน เพื่อเด็กจะได้คุ้นเคยโดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ควรจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เหมาะสมอบอุ่น ปลอดภัย เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดสนามเด็กเล่นให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กทุกกลุ่มทุกประเภทความพิการ โดยคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของเด็กพิการ ควรจัดให้มีห้องการศึกษาพิเศษหรือห้องส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กพิการเฉพาะด้าน และภายในห้องเรียนและห้องประชุมควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ อุปกรณ์สำหรับเด็กพิการอย่างพร้อมเพรียง และควรจัดสภาพบริเวณอาคารสถานที่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สะดวก ปลอดภัย และประโยชน์ของการใช้งาน

(2) สภาพแวดล้อมด้านบุคคล ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจและความร่วมมือ เพื่อให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองของเด็กทั่วไปทราบถึงนโยบาย หลักการ แนวทาง การดำเนินงานและกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

(1) ด้านหลักสูตร ควรปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสำหรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

(2) ด้านแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ควรเน้นการจัดทำและสอนตามแผน IEP การผลิตสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

(3) ด้านเทคนิคการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียน ควรส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ครูควรกระตุ้น ยั่วยุ เพื่อให้เด็กเกิดการเกิดกำลังใจ ควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กพิการด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวพูด กล่าวแสดงออก ควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษเฉพาะด้านของเด็กพิการ เช่น ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบการร่วมมือร่วมใจระหว่างเด็กพิการกับเด็กทั่วไป และควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

(4) ด้านการรายงานความก้าวหน้าของเด็ก ควรสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนของเด็กพิการให้แก่ครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล

(5) ด้านการประกันคุณภาพและการตรวจสอบทางการศึกษา ควรส่งเสริมให้โรงเรียนเห็นความสำคัญและถือเป็นการกิจสำคัญของการจัดการเรียนร่วม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ

(6) ด้านการรับเด็กพิการเข้าเรียน ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก มีการประกาศรับเด็กพิการเข้าเรียนเป็นพิเศษ ควรจัดระบบการเตรียมความพร้อม ระบบส่งต่อเข้าเรียนทุกระดับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

(7) ด้านการจัดตารางเวลาสอนเสริม ควรจัดสอนเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก ควรจัดสอนเสริมให้เด็กพิการนอกเวลาในวันหยุด 1 วัน เช่น วันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพด้านความรู้สอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ ควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ ควรจัดสอนเสริมทักษะพื้นฐานในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์

(8) ด้านการประสานความร่วมมือ ควรส่งเสริมและขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองควรจะให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ควรให้ครูการศึกษาพิเศษดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อลดภาระของครูผู้สอนประจำวิชา ควรจัดหาหรือแนะนำเอกสาร สื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้ปกครองใช้ประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานที่บ้าน

4) ด้านเครื่องมือ

(1) ด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการประจำปี ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองทราบ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้และพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ควรเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบทันต่อเหตุการณ์

(2) ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ควรจัดสรรงบประมาณในด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ให้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของโรงเรียน

(3) ด้านระบบการบริหารจัดการ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ คณะกรรมการสถานศึกษาแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ควรจัดให้มีครูการศึกษา พิเศษอย่างเพียงพอ ตามสัดส่วนของจำนวนเด็กพิการในโรงเรียน และควรจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเด็กพิการอย่างทั่วถึงในห้องเรียน ควรมีเด็กพิการเรียนร่วมต่อห้องเรียน 5-6 คน

(4) ด้านสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความ ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อย่างเพียงพอและทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ครูควรมีความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน เป็นอย่างดี ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ แบบเรียน เอกสารการเรียนอย่าง เพียงพอ ควรจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่สื่อ นวัตกรรมที่โรงเรียนผลิตขึ้น

1.1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย

การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) โอกาส (opportunity) และสิ่งคุกคาม (threat) ของการจัดการ เรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น โดยคำนึงถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไป ประกอบการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัด ขอนแก่น ทั้งในกรณีการจัดการเรียนร่วมโดยรวม และตามองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ ดำเนินการเมื่อวันที่ 28, 29 พฤษภาคม 2552 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมการสนทนาประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) บุคลากร ภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหารที่รับผิดชอบและครูผู้สอน 2) บุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหาร ที่รับผิดชอบและ ศึกษาพิเศษหรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ และ 3) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ กรรมการสถานศึกษา และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมครั้งละ 14 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน และมีสรุปผลจากการสนทนา กลุ่มเป้าหมายในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1) ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม โดยรวม

<p>จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีโรงเรียนเรียนร่วมกระจายเต็มพื้นที่รับเด็กเข้าเรียนได้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ 2. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรส่วนใหญ่มีความตระหนักให้ความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงาน 3. มีหน่วยงานและองค์กรเครือข่ายในการดำเนินงานที่เข้มแข็ง และมีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน 4. โรงเรียนมีอิสระในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการศึกษา 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป้าหมายและแผนการพัฒนาเด็กพิการของโรงเรียนยังขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง 2. ขาดกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ เป้าหมายและกำหนดนโยบาย 3. ขาดกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบแผนงาน และนโยบายที่ชัดเจน 4. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องบางส่วนยังขาดเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงาน เห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน 5. ขาดกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรและขาดการทำงานเป็นทีม 6. ขาดกระบวนการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน 7. ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญแต่ยังนิ่งเฉย เน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ 8. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่เพียงพอ
<p>โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการครอบคลุมทุกประเภทความพิการ 2. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการอื่นใดตามกฎหมายกระทรวง 3. สื่อมวลชน สังคม ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของคนพิการ 	<p>อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งด้านการดำเนินงาน ทรัพยากร และงบประมาณ 2. ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่ยอมรับสภาพความพิการหรือความบกพร่องของบุตรหลาน 3. นโยบายการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติทำให้สถานศึกษาเกิดความวิตกกังวล

2) ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม ด้านนักเรียน

<p>จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนพัฒนาระบบการคัดกรองอย่างครอบคลุมและทั่วถึงได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2. โรงเรียนมีระบบสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความพิการและความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการได้ดีขึ้นตามลำดับ 3. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 4. เด็กพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านความสามารถพิเศษตามความสนใจในโอกาสต่าง ๆ 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กพิการมีศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการจำเป็นที่หลากหลายและแตกต่างกัน 2. เด็กพิการอาศัยอยู่กับผู้อื่น ขาดความอบอุ่นเนื่องจากผู้ปกครองไปทำงานที่อื่น 3. เด็กพิการขาดทักษะในด้านการสื่อสารและขาดการยอมรับจากสังคม 4. เด็กพิการสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล 5. เด็กทั่วไปขาดความเข้าใจบางคนไม่ยอมรับและล้อเลียนเด็กพิการ 6. เด็กทั่วไปขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ
<p>โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กตามโอกาสอันควร 2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและช่วยเหลือโรงเรียน 3. มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้เด็กมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ 4. สถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชน การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมสะดวก 	<p>อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถานะการอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ และมีฐานะความยากจน ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาบุตรหลานอย่างจริงจังของผู้ปกครองของเด็กพิการ 2. ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดเจตคติที่ดี ไม่ยอมรับความพิการของบุตรหลาน โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 3. หน่วยงานทางการแพทย์ไม่สามารถให้ความร่วมมือในการคัดกรอง วินิจฉัย และการรับรองความพิการ ใช้เวลามากสำหรับเด็กแต่ละคน 4. ผู้ปกครองขาดประสบการณ์ในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ 5. ผู้ปกครองตั้งความคาดหวังไว้สูง อยากให้บุตรหลานหายเป็นปกติและเรียนสูง ๆ

3) ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม ด้าน

สภาพแวดล้อม

จุดแข็ง (S)

1. โรงเรียนให้ความสำคัญในการวางแผนด้านสภาพแวดล้อม อาคารและสถานที่
2. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางบุคลากรคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของเด็กอย่างเท่าเทียม
3. โรงเรียนจัดสภาพบริเวณอาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง
4. ครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษาต่อด้านหลักสูตรการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น

จุดอ่อน (W)

1. โรงเรียนปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ดีขึ้น แต่ขาดการดูแลรักษาความปลอดภัย
2. โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เช่น ห้องเรียนพิเศษ ห้องเสริมวิชาการ
3. บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางด้านวิธีการ วิถีปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม
4. การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ยังขาดความต่อเนื่อง
5. ครูและบุคลากรบางส่วนที่เกี่ยวข้องยังขาดเจตคติที่ดีต่อโครงการเรียนร่วม

โอกาส (O)

1. สื่อมวลชน สังคม ครอบครัวเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ
2. หน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนงานโครงการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ
4. สังคมทั่วไปตระหนัก ยอมรับสิทธิและโอกาสของเด็กพิการ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียม

อุปสรรค (T)

1. พ่อแม่ผู้ปกครองยังขาดความพร้อมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ
2. คณะกรรมการและชุมชนที่รับผิดชอบยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
3. อาคารเรียนมีหลายชั้นและอยู่ห่างไกลกัน ทำให้เด็กพิการที่เดินเรียนลำบาก
4. พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน มีรายได้น้อยยากต่อการระดมทรัพยากร

4) ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม ด้านกิจกรรม

การเรียนการสอน

จุดแข็ง (S)

1. ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การผลิตสื่อนวัตกรรมและการวิจัย
2. โรงเรียนมีระบบการจัดทำ IEP แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
3. มีระบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง
4. โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับพื้นฐานศักยภาพความต้องการจำเป็นของเด็กพิการเป็นรายบุคคล

จุดอ่อน (W)

1. โรงเรียนขาดการสรุปรายงานผลการพัฒนาศักยภาพและระบบการส่งต่อเด็กพิการประจำปี
2. ครูการศึกษาพิเศษมีน้อย เด็กพิการมีจำนวนมาก ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง
3. ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของเด็กพิการ
4. โรงเรียนขาดการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมที่ครอบคลุมเด็กพิการทุกประเภท
5. โรงเรียนขาดการให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการอย่างจริงจัง
6. โรงเรียนจัดทำ IEP สำหรับเด็กพิการยังทำได้ไม่ครบทุกคนและการนำไปปฏิบัติยังขาดประสิทธิภาพ
7. ครูทั่วไปยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการ

โอกาส (O)

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. องค์กรหรือมูลนิธิทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งเสริมสนับสนุนบริจาคเงินซื้อวัสดุ อุปกรณ์ทางการศึกษา

อุปสรรค (T)

1. พ่อแม่ผู้ปกครองขาดความเข้าใจ ปฏิเสธการช่วยเหลือเบื้องต้นทำให้เด็กขาดความพร้อมและทำให้การช่วยเหลือดูแลเด็กยากลำบากยิ่งขึ้น
2. ผู้ปกครองยังมีความวิตกกังวลในเรื่องการประเมินผลทางการศึกษาระดับชาติ

5) ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม ด้านเครื่องมือ

<p>จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนมีการวางแผนงาน กลยุทธ์ในการดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง 2. โรงเรียนมีคณะกรรมการดำเนินงานประจำโรงเรียน 3. โรงเรียนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ผู้ปกครองและชุมชน ทราบอย่างต่อเนื่อง 4. โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย นำไปสู่การปฏิบัติได้ 5. โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัย 6. เด็กพิการเข้าถึงแหล่งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวง 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนยังขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนการสอน 2. เครื่องมือตัดกรองยังขาดความสมบูรณ์ ไม่เหมาะสมและขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3. ครูขาดความรู้ประสบการณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการเฉพาะทาง 4. งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ และใช้งบประมาณผิดประเภท 5. การบริหารจัดการด้านงบประมาณมีจำกัด ลำช้าไม่ทันต่อเวลาและความต้องการ 6. ขาดเครื่องมือในการพิมพ์งานสำหรับเด็กพิการทางการมองเห็นให้เป็นอักษรปกติไม่ ต้องให้ครูการศึกษาพิเศษแปลงงานอีก
<p>โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการอื่นใดสำหรับเด็กพิการ 2. มีนโยบาย กฎหมาย ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่ชัดเจน 3. มีศูนย์สื่อบริการระดับจังหวัด 4. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัด และท้องถิ่น 	<p>อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดระบบการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์มีจำกัด และบางชนิดราคาแพง 3. นักวิชาชีพให้ความร่วมมือโรงเรียนได้น้อย และมีแนวโน้มจะไม่ได้รับการช่วยเหลือ 4. ครูมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมากและไม่ตรงสาขาวิชาและความถนัด

1.1.3 สรุปผลการศึกษาริบทบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาริบทบทการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น โดยการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) สภาพปัจจุบัน และแนวทางในการแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาเรียนร่วม และการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และสิ่งคุกคาม ในองค์ประกอบของการจัดการเรียนร่วมโดยรวมและตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบประเด็นที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม พบว่าสถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่สถานศึกษามีแผนงานโครงการไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความตระหนักให้ความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงาน มีหน่วยงานและองค์กรเครือข่ายในการดำเนินงานที่เข้มแข็ง โดยมีโรงเรียนเรียนร่วมกระจายอยู่เต็มพื้นที่สามารถรับเด็กพิการเข้าเรียนได้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการศึกษา และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันจุดอ่อนของสถานศึกษาพบปัญหาที่เหมือนกันทุกสังกัด คือ ยังไม่สามารถกำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาเด็กพิการที่ชัดเจนได้ ขาดกระบวนการพัฒนาทีมงานที่เข้มแข็งในการวางแผนกลยุทธ์ เป้าหมาย และกำหนดนโยบาย ขาดกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบ แผนงานและนโยบายที่ชัดเจน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งยังขาดเจตคติที่ดีและเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ขาดกระบวนการผลิตสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารบางส่วนยังขาดวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนร่วมและใช้งบประมาณผิดพลาด หรือผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญ แต่มีทำที่หนึ่งเฉย ขาดการประสานงานด้านการดำเนินงานทรัพยากรและงบประมาณและงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ตลอดจนสถานศึกษามีความวิตกกังวลในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบรรทัดฐานในการดำเนินการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่สังกัด คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนมากกว่าทั้งในด้านการคัดกรอง การเตรียมความพร้อม การส่งต่อเข้าเรียน การส่งเสริมสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 เป็นหน่วยประสานงาน สำหรับสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนยังขาดการประสานงาน ทิศทาง แนวทางการดำเนินงานยังขาดความชัดเจน การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรขาดความต่อเนื่อง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผลักดันของผู้ปกครองของเด็กพิการที่นำเด็กเข้าเรียนร่วม นอกจากนี้พบว่าสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตอำเภอเมืองขอนแก่น มีความพร้อมและโอกาสในการพัฒนาที่แตกต่างกันโดยเฉพาะสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น มีความพร้อมและโอกาสมากกว่า เนื่องจากอยู่ใกล้มีความสะดวกในการขอรับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดีกว่า และนอกจากนี้ยังพบว่าสังคมและชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จากข้อค้นพบที่สำคัญดังกล่าวอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยรวม ดังปรากฏตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยรวม

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
1. ควรกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาเรียนร่วม สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดผล	-	✓
2. ส่งเสริมให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก ร่วมกำหนดนโยบายและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษ	-	✓
3. ควรระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	✓
4. ควรมีแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของไทยและแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากล	✓	-
5. ควรมีระบบแผนงานการให้บริการแก่เด็กพิการและครอบครัว (individualized family service plan) ที่นำสู่การปฏิบัติ	✓	-
6. สนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนร่วมเต็มรูปแบบ (inclusion school) โดยบุคลากรทำงานร่วมกันทุกฝ่าย เด็กพิการได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น	-	✓
7. ควรพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพิเศษให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓	-
8. ควรกำหนดแนวปฏิบัติของคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานเอกชน และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเรียนร่วม	✓	✓
9. ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน โดยมีบุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีการประสานการทำงานร่วมกัน	✓	✓

ตารางที่ 3 สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยรวม (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
10. ควรจัดตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัด	✓	✓
11. ควรจัดให้มีคณะทำงานที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีหน้าที่ให้บริการแก่เด็กพิการที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย	✓	✓
12. ควรมีการกระจายอำนาจโดยมีการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการและทีมงานเฉพาะ	✓	✓
13. ควรจัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	✓
14. จัดระบบสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	✓	-
15. ควรจัดระบบการให้บริการตามกฎหมาย กฎกระทรวง ให้เด็กพิการได้รับการบริการและเข้าถึงได้	✓	✓
16. ควรพัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นกว่าผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล คนพิการสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้	✓	✓
17. ควรมีการจัดอัตรากำลังและเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กพิการทุกประเภท	✓	✓
18. การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการพัฒนาเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทุกด้าน ผสมผสานระหว่างภาควิชาการและภาคปฏิบัตินำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	✓	✓
19. ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากร รวมถึงการทำงานร่วมกันของนักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (Tran disciplinary team)	✓	✓
20. ส่งเสริมความเข้มแข็งการปฏิบัติหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพ นักจิตวิทยา พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักโภชนาการ	-	✓
21. ส่งเสริมบทบาทของชุมชน ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	✓
22. สถานศึกษาควรเน้นบูรณาการระหว่างนโยบายการศึกษากับนโยบายสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม	-	✓
23. ควรสนับสนุนการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างหลากหลายวิธี เช่น การศึกษาดูงาน การเผยแพร่เอกสารความรู้ใหม่ ๆ และนำข้อมูลจากการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการทำงาน	✓	✓

ตารางที่ 3 สรุปข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยรวม (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
24. ควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้สูงอย่างเหมาะสม (appropriately high standard) เพื่อให้เด็กพิการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม รวมทั้งการพัฒนาด้านอาชีพ	✓	-
25. มีการพัฒนาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพการเรียนการสอนตาม IEP และการประกันประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม	✓	✓
26. ควรพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง	✓	✓
27. ส่งเสริมการสร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีนโยบายที่ชัดเจน มีการประชุมชี้แจงและการใช้วิธีการและสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	-	✓
28. ควรจัดการศึกษาเรียนร่วมในระดับปฐมวัยศึกษา รวมทั้งสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพยากรที่จำเป็น	✓	-
29. ศูนย์การศึกษาพิเศษควรให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการระยะเริ่มแรก ตั้งแต่แรกเกิด (อายุ 0-3 ปี)	✓	-
30. ควรกำหนดแนวทางการรับรองความพิการโดยสถานศึกษา เพื่อให้เด็กพิการทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น	✓	-

2) ด้านนักเรียน พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่มีระบบการคัดกรองและมีการคัดกรองครอบคลุมเด็กทุกประเภทความพิการ มีระบบสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความพิการและความต้องการจำเป็นพิเศษ และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา แต่ในขณะเดียวกันจุดอ่อนของสถานศึกษาพบปัญหาที่เหมือนกันทุกสังกัด คือ เด็กพิการมีศักยภาพความต้องการจำเป็นพิเศษที่หลากหลายและแตกต่างกัน เด็กพิการขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพอย่างทันที่ที่เด็กพิการมีสุขภาพไม่แข็งแรงมีโรคแทรกซ้อนต้องเข้ารักษาที่โรงพยาบาล เด็กทั่วไปขาดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการดูแลช่วยเหลือ ไม่ยอมรับและล้อเลียนเด็กพิการ ผู้ปกครองต้องการให้บุตร

หลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงแต่สถานศึกษาไม่ยินยอรับเด็กที่มีระดับความพิการรุนแรง และนอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจนและสังคมทำให้พ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น เด็กต้องอยู่กับปู่ย่าตายายทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น ขาดการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม และทันทั่วทั้ง มีพัฒนาการไม่สมวัย และผู้ปกครองยังไม่ยอมรับสภาพความพิการหรือความบกพร่องของบุตรหลาน และตั้งความคาดหวังไว้สูงอยากให้บุตรหลานหายเป็นปกติและเรียนสูง ๆ จากข้อค้นพบที่สำคัญดังกล่าวอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านนักเรียน ดังปรากฏตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านนักเรียน

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษา เชิงสำรวจ	การสนทนา กลุ่ม
1. เด็กพิการ		
1) โรงเรียนควรมีระบบคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐานครอบคลุมทักษะทุกด้านของเด็ก และแจ้งผลให้ผู้ปกครองทราบ	✓	-
2) เด็กพิการควรได้รับการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา	✓	-
3) สถานศึกษาควรมีระบบการเตรียมความพร้อมด้านคุณภาพชีวิต การพึ่งตนเองได้และการดำรงชีวิตอิสระในสังคม	✓	✓
4) มีการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยให้เด็กพิการมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์	-	✓
5) เด็กพิการควรได้รับการประเมินความสามารถขั้นพื้นฐานและพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามที่ระบุใน IEP	✓	-
6) เด็กพิการควรได้รับการและเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	✓	-
7) เด็กพิการควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในด้านความสามารถพิเศษตามความสนใจในโอกาสต่าง ๆ	-	✓
8) ควรกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนการพัฒนาเด็กพิการอย่างชัดเจน	✓	✓
9) ควรกำหนดอัตราส่วนจำนวนเด็กพิการเรียนร่วมต่อห้องและต่อครูผู้สอน โดยเฉพาะกรณีที่มีเด็กพิการระดับรุนแรง	-	✓
10) จัดให้เด็กพิการ ได้รับการบริการการเตรียมความพร้อม การบำบัดพัฒนาศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	-	✓
11) ควรจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (early intervention	-	✓

services) ให้แก่เด็กพิการและครอบครัว		
--------------------------------------	--	--

ตารางที่ 4 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านนักเรียน (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษา เชิงสำรวจ	การสนทนา กลุ่ม
2. เด็กทั่วไป		
1) ควรส่งเสริมให้เด็กทั่วไปมีความรู้และทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ เพื่อให้การช่วยเหลือในด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียน	✓	✓
2) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือให้เด็กทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่พิการได้ดีขึ้น	✓	✓
3) ครูผู้สอนควรสร้างความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะปัญหาและความต้องการ และแนะนำให้เด็กทั่วไปมีส่วนช่วยเหลือในเรื่องการเรียน เพื่อไม่ให้เด็กพิการรู้สึกมีปมด้อย	✓	✓
4) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ และร่วมกันกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับข้อที่ควรปฏิบัติ สิ่งไม่ควรพึงระวัง และการช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	-
5) ควรส่งเสริมให้เด็กทั่วไปร่วมกันกำหนดวิธีการหรือรูปแบบ กิจกรรมในการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและดูแลช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	✓

3) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการวางแผนด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางบุคคลคำนึงถึงความเหมาะสมกับศักยภาพของเด็กอย่างเสมอภาคเท่าเทียม สถานศึกษาจัดสภาพบริเวณอาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น พบว่า จุดอ่อนของสถานศึกษาส่วนใหญ่ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ดีขึ้น แต่ขาดการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษายังขาดความพร้อมการจัดสภาพให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการจำเป็นของเด็ก บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้านวิธีการ วิถีปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม ระบบการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ยังมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง สำหรับโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือโรงเรียนขนาดใหญ่บุคลากรยังขาดเจตคติที่ดีและไม่ให้ความสำคัญต่อโครงการเรียนร่วม สำหรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจากภาครัฐมีจำกัด ลำบาก ไม่ทันเวลาและความต้องการ และพ่อแม่ผู้ปกครอง

ชุมชน มีรายได้ไม่น้อยยากต่อการระดมทรัพยากร และยังพบว่าสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนจัดสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการจำเป็น จากข้อค้นพบที่สำคัญดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสภาพแวดล้อม ดังปรากฏตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านสภาพแวดล้อม

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ		
1) จัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดและมีบรรยากาศใกล้เคียงกับวิถีชีวิตประจำวันมากที่สุด	✓	✓
2) จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓
3) ควรมีห้องเสริมวิชาการหรือห้องสอนเสริมสำหรับพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการเฉพาะด้าน	✓	✓
4) จัดสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ โดยคำนึงถึงสภาพความพิการ มีความสะดวก ปลอดภัย และประโยชน์ของการใช้งาน ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านอื่นและความต้องการจำเป็นของเด็ก	✓	✓
2. สภาพแวดล้อมทางบุคคล		
1) สถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางด้านบุคคล สอดคล้องกับศักยภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก	✓	-
2) ผู้บริหาร ครู บุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓
3) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓
4) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพ มีความสามารถในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓
5) พัฒนาศักยภาพครูในด้านการจัดทำ IEP การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และการผลิตสื่อนวัตกรรม	✓	-
6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น	✓	✓
7) ควรกำหนดคุณสมบัติ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้ให้บริการ	✓	✓

เด็กพิการ		
-----------	--	--

ตารางที่ 5 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านสภาพแวดล้อม (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษา เชิงสำรวจ	การสนทนา กลุ่ม
8) การเตรียมความพร้อมในการรับเด็กพิการเรียนร่วมทุกด้านของโรงเรียน เช่น ความพร้อมด้านอาคารเรียน ห้องเรียน บุคลากร จำนวนครูการศึกษาพิเศษ	-	✓
9) ควรให้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ ให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงเด็กพิการ	✓	✓
10) ควรจัดกิจกรรมสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	-	✓
11) สังคมควรให้การยอมรับความแตกต่าง ที่หลากหลาย (diversity) และยอมรับว่าเด็กพิการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม	✓	✓

4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ด้านจุดแข็งส่วนใหญ่ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการผลิตสื่อนวัตกรรม โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับพื้นฐานศักยภาพความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ มีระบบการจัดทำ IEP แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย และมีระบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันจุดอ่อนของสถานศึกษาพบปัญหาที่เหมือนกันทุกสังกัด คือ โรงเรียนขาดการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมที่ครอบคลุมเด็กพิการทุกประเภท โรงเรียนจัดทำ IEP ได้ไม่ครบเด็กพิการทุกคนและการนำไปปฏิบัติยังขาดประสิทธิภาพ โรงเรียนขาดการให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการอย่างจริงจัง โรงเรียนขาดการสรุปรายงานผลการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการประจำปี ครูการศึกษาพิเศษมีน้อยแต่เด็กพิการมีมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของเด็กพิการ และยังพบว่าโรงเรียนมีความวิตกกังวลในเรื่องการประเมินผลทางการศึกษาระดับชาติ พ่อแม่ผู้ปกครองขาดความเข้าใจ ปฏิเสธการให้การช่วยเหลือเบื้องต้นทำให้เด็กขาดความพร้อมและทำให้การช่วยเหลือดูแลเด็กยากลำบากยิ่งขึ้น นอกจากนี้พบว่าครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนยังไม่ได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การจัดกิจกรรมการเรียนสอน การผลิตสื่อนวัตกรรม ในขณะเดียวกันครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย จากข้อค้นพบที่

สำคัญดังกล่าวอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
ดังปรากฏตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่
การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษา เชิงสำรวจ	การสนทนา กลุ่ม
1. การบริหารจัดการหลักสูตร		
1) ส่งเสริมให้มีหลักสูตรที่ทำให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ได้ แม้ระดับความสามารถแตกต่างกัน	✓	✓
2) สถานศึกษาปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการจำเป็นเฉพาะของเด็กพิการ	✓	✓
2. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)		
1) ควรพัฒนาศักยภาพเด็กพิการให้สอดคล้องตรงตาม IEP	✓	✓
2) เด็กพิการควรได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่กำหนดตามกฎหมายและ ตามที่กำหนดใน IEP	✓	-
3) เด็กพิการทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในสภาพ แวดล้อม ที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด	✓	-
4) เด็กพิการเรียนร่วมทุกคนมี IEP รองรับ	✓	✓
5) เด็กพิการได้รับการพัฒนาตาม IEP ในการพัฒนาทักษะของเด็กพิการ ให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ	✓	✓
6) การจัดทำและใช้ IEP โดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และหน่วยงานทางการแพทย์	✓	✓
7) จัดเวลาให้ครูจัดทำ IEP และเตรียมการสอน โดยคณะกรรมการร่วมกับ นักวิชาชีพเฉพาะหรือผู้เชี่ยวชาญ	✓	✓
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน		
1) มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการที่ หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการที่ กำหนดไว้ใน IEP	✓	✓
2) สนับสนุนการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนางานทุกระดับ เพื่อ แก้ปัญหาและพัฒนางาน	-	✓
3) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะของเด็กพิการ เพื่อให้เกิดความ เชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก	✓	-

4) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษของเด็กพิการ	✓	-
--	---	---

ตารางที่ 6 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
4. การจัดตารางเรียน	✓	✓
1) ควรจัดสอนเสริมทักษะของเด็กพิการในช่วงเวลาว่าง ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น	✓	✓
2) ควรจัดสอนเสริมทักษะพื้นฐานในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์	✓	-
3) ควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะนอกสถานที่และนอกเวลาเรียน	✓	-
4) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพด้านทักษะสอดแทรกในกิจกรรมนันทนาการ โดยการมีส่วนร่วมของครู พ่อแม่ผู้ปกครอง	✓	-
5. การประเมินผลรายงานความก้าวหน้าและการรับเด็กเข้าเรียน		
1) สถานศึกษาควรมีระบบการส่งต่อเด็กพิการ ทั้งระหว่างห้องเรียน ชั้นเรียน ระหว่างสถานศึกษาและระดับการศึกษา	-	✓
2) เด็กพิการทุกคนควรได้รับการศึกษาที่ดี เมื่อเรียนจบการศึกษาแล้วมีงานทำหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม	✓	-
3) จัดทำรายงานผลการพัฒนาโรงเรียน โดยมีข้อมูลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินงาน	✓	-
4) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนและความก้าวหน้าของเด็กพิการ	✓	✓
5) ควรรายงานผลการเรียนตาม IEP ให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำและทุกภาคเรียน โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	✓	✓
6. การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา		
1) มีการประเมินความพึงพอใจและความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองบุคลากรในสถานศึกษาและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	✓	✓
2) ควรส่งเสริมให้โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญและจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม เพื่อประกันโอกาสทางการศึกษาให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียม	✓	✓
3) มีระบบการประเมินผลและรายงานผลการจัดการเรียนร่วมต่อผู้เกี่ยวข้อง	✓	✓
4) มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ	✓	✓

ตารางที่ 6 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
5) การประกันโอกาสทางการศึกษา โดยการกระจายทรัพยากรสำหรับเด็กพิการอย่างเสมอภาคเท่าเทียม	-	✓
6) มีระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	✓	✓
7. การประสานความร่วมมือ		
1) ครอบครัวยุวมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	✓
2) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	✓
3) ควรจัดหาหรือแนะนำเอกสาร สื่อการเรียนการสอนสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองใช้สำหรับช่วยเหลือบุตรหลานที่บ้าน	-	✓
8. การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน		
1) ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการทำงานของบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม	✓	✓
2) ควรมีระบบการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งการนิเทศภายในและภายนอก	✓	✓
3) ควรมีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบ	✓	✓

5) ด้านเครื่องมือ พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม ส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น จุดแข็งส่วนใหญ่สถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย นำไปสู่การปฏิบัติได้ สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย แต่ในขณะเดียวกันจุดอ่อนของสถานศึกษาพบปัญหาที่เหมือนกันทุกสังกัด คือ ยังขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนการสอน เครื่องมือคัดกรองยังขาดความสมบูรณ์ไม่เหมาะสมและขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอและยังใช้ผิดประเภท และการบริหารจัดการด้านงบประมาณล่าช้าไม่ทันต่อเวลา ทั้งนี้

ยังพบว่าในการดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ คือ การขาดการประสานความร่วมมือ เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์มีจำกัดและบางชนิดราคาแพง สถานศึกษาขาดความช่วยเหลือจากนักวิชาชีพและมีแนวโน้มจะไม่ได้รับการช่วยเหลือ ครูมีภาระงานมากและไม่ตรงสาขาวิชาและความถนัด และสถานศึกษาขาดเครื่องมือในการพิมพ์งานสำหรับเด็กพิการทางการมองเห็น จากอักษรเบรลล์ให้เป็นอักษรปกติไม่ต้องให้ครูการศึกษาพิเศษแปลงานอีก จากข้อค้นพบที่สำคัญดังกล่าวอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเครื่องมือ ดังปรากฏตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านเครื่องมือ

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
1. นโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ		
1) สถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การจัดการเรียนร่วม โดยมีคณะกรรมการและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง	✓	✓
2) ควรมีระบบการประเมินผลการดำเนินงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ สู่การปฏิบัติในรอบปีการศึกษา	✓	✓
2. ระบบบริหารจัดการ		
1) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วม แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	-	✓
2) ควรมีอัตราครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์ อย่างเพียงพอตามสัดส่วนจำนวนเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	✓
3) ควรจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบและสะดวกต่อการนำไปใช้ และจัดเก็บข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์	✓	✓
3. กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ		
1) ควรเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย นโยบายและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ	✓	✓
2) ควรส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงาน และสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ	-	✓
3) ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดระเบียบข้อกำหนดหรือแนวทางการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมที่สอดคล้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่กำหนดไว้	✓	✓

ตารางที่ 7 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล	
	การศึกษาเชิงสำรวจ	การสนทนากลุ่ม
4. งบประมาณ		
1) ควรจัดสรรงบประมาณแบบให้เปล่าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	✓	✓
2) ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณ	✓	✓
5. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา		
1) เด็กพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดใน IEP	✓	✓
2) ควรสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอ	✓	✓
3) ควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เช่น หนังสือแบบเรียน เอกสารตำราที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	✓	✓
4) ควรจัดสรรงบประมาณในด้านครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ให้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา	✓	✓
6. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (AT)		
1) ควรจัดกิจกรรมเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรม สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี	✓	✓
2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการค้นหา วินิจฉัย และฟื้นฟูสมรรถภาพมากขึ้น	✓	✓
3) การใช้เทคโนโลยีและบำบัดตามความพิการในรูปแบบ เช่น นันทนาการ บำบัด กายภาพบำบัด และพฤติกรรมบำบัด	-	✓
4) ควรส่งเสริมการพัฒนาและใช้นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กพิการเป็นรายบุคคล	✓	✓
7. ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ		
1) ควรระดมสรรพกำลังจากเครือข่ายและพันธมิตรร่วมจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓
2) ควรประสานความร่วมมือกับเครือข่าย นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ครูสอนเสริม ครูผู้ช่วยสอนและครูสอนชั้นเรียนร่วม	✓	✓
3) มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้เด็กพิการ ได้รับประโยชน์สูงสุดในการเรียน	-	✓

1.2 ผลการศึกษาพหุกรณี

ผลการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบ การจัดการเรียนร่วม 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ เพื่อนำไปใช้จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มี 3 ส่วน คือ การศึกษาบริบทของสถานศึกษาต้นแบบ การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาต้นแบบ และข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาพหุกรณี ดังต่อไปนี้

1.2.1 การศึกษาบริบทของสถานศึกษาต้นแบบ

ผลการศึกษาด้านบริบทของสถานศึกษาต้นแบบ จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านท่าสำราญ

สถานที่ตั้งและสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านท่าสำราญ ตั้งอยู่บนพื้นที่ 10 ไร่ 3 งาน อยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านท่าสำราญ ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย รหัสไปรษณีย์ 43110 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีเขตบริการ 4 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าสำราญ หมู่ที่ 6 บ้านท่าเจริญ หมู่ที่ 9 บ้านท่าแดง หมู่ที่ 12 และบ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 13 มีอาคารเรียน 4 หลัง 15 ห้อง มีห้องพิเศษประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องฝึกอบรมพระพุทธศาสนา (ห้องแสงธรรม) ห้องศิลปะ ห้องสมุด ห้องสอนเสริมวิชาการสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วม และห้องการศึกษาพิเศษ (ห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติก) มีโรงอาหาร 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง ห้องน้ำห้องส้วม 4 หลัง 20 ที่นั่ง และห้องน้ำสำหรับพิเศษ 2 ห้อง ทั้งนี้จังหวัดหนองคายมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเฉพาะทาง คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดหนองคาย ระยะทางห่างจากโรงเรียนบ้านท่าสำราญ 45 กิโลเมตร และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หนองคาย ระยะทาง 70 กิโลเมตร และมีโรงเรียนที่มีเขตบริการข้างเคียง 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านทุ่มฝาง ระยะทาง 4 กิโลเมตร และโรงเรียนบ้านหนองแวง ระยะทาง 5 กิโลเมตร และโรงเรียนบ้านท่าสำราญอยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ระยะทาง 45 กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านท่าสำราญ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2464 สมัยหลวงนิคม พรรณาเขตร์ เป็นนายอำเภอท่าบ่อ ขุนวาริรักษา เป็นกำนันตำบลน้ำโมง นายไม้ กาบแก้ว เป็นครูใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาศัยศาลากลางวัดท่าเจริญ เป็นที่สอนหนังสือ เมื่อปี พ.ศ. 2471 นายแพง สระบัว เป็นครูใหญ่ ได้ขยายการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2483 ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท จัดสร้างอาคารเรียนในที่ดินซึ่งครูใหญ่และชาวบ้านสงวนไว้เพื่อปลูก

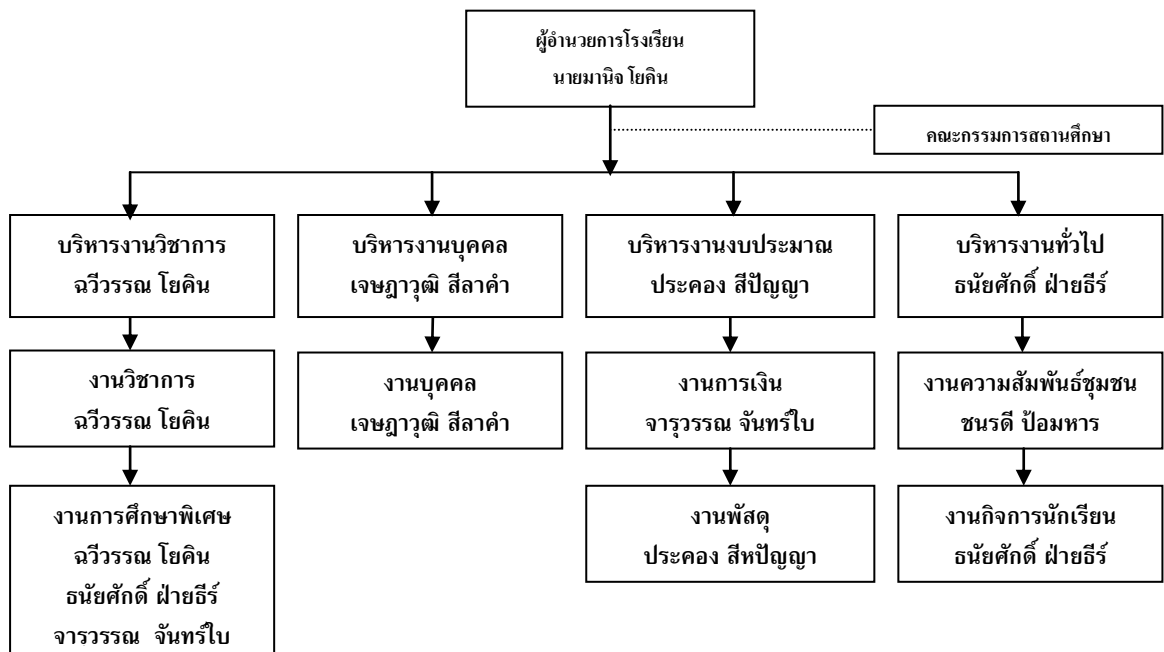
สร้างโรงเรียน ได้สร้างอาคารแบบ ป.1 ฉ พื้นที่หลังคามุงกระเบื้องไม่มีฝ้ากัน ซึ่งได้ขยายที่เรียนมาจากศาลาวัดท่าเจริญและมาทำการสอนที่โรงเรียนในปี พ.ศ. 2486 ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 นายดก โสนันทะ เป็นครูใหญ่เห็นว่าอาคารเรียนทรุดโทรมมากซึ่งไม่ปลอดภัยต่อครูและนักเรียน จึงคิดสร้างอาคารเรียนใหม่ แบบพื้นสูง เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงกระเบื้องมีฝ้ากันพร้อมเพดาน ประตูหน้าต่างครบทุกห้อง ซึ่งใช้งบประมาณ 90,000 บาท ปี พ.ศ. 2519 องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคายได้ใช้งบประมาณสร้างอาคารเรียนหลังที่ 2 ตามแบบ ป.1 ฉ ปี พ.ศ. 2523 ได้รับงบประมาณสร้างโรงฝึกงาน 1 หลัง ปี พ.ศ. 2526 ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สร้างอาคารเรียน แบบ สปช. 104/26 จำนวน 1 หลัง งบประมาณ 569,500 บาท ปี พ.ศ. 2539 โรงเรียนได้จัดทำผ้าป่าการศึกษาเพื่อต่อเติมอาคารเรียน แบบ ป.1 ฉ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมงบประมาณ 27,100 บาท ปี พ.ศ. 2540 โรงเรียนได้จัดทำผ้าป่าการศึกษาเพื่อหาเงินสมทบสร้างห้องสมุดเพื่อเยาวชนและอาหารกลางวันด้วยเงินรวมทั้งสิ้น 60,998 บาท ปี พ.ศ. 2542 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบกึ่งถาวร (กรมสามัญ) จำนวน 1 หลัง ปี พ.ศ. 2543 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพร้อมด้วยชาวบ้านและคณะผ้าป่าจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้บริจาคเงินเพื่อจัดทำรั้วโรงเรียน เป็นเงิน 100,000 บาท และในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2552)

บุคลากรของสถานศึกษา

มีข้าราชการครู 11 คน นักการภารโรง 1 คน โดยมี นายมานิจ โยคิน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นห้องเรียนคู่ขนาน (เด็กออทิสติก) 1 คน และลูกจ้างประจำตำแหน่งช่างครุภัณฑ์ 1 คน มีข้าราชการครูผ่านการอบรมครูการศึกษาพิเศษ 7 คน และมีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ (กศ.ช.) 1 คน เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 202 คน แยกเป็นระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 48 คน ระดับช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 70 คน และระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 84 คน มีนักเรียนพิการเรียนร่วม จำนวน 38 คน แยกเป็น มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 31 คน มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 2 คน มีความบกพร่องทางร่างกาย จำนวน 1 คน และบุคคลออทิสติก จำนวน 4 คน

การบริหารสถานศึกษา

โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายการบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไป และมี 7 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานการเงิน งานพัสดุ งานความสัมพันธ์ชุมชน งานกิจการนักเรียน และงานการศึกษาพิเศษ แสดงแผนผังดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านท่าสำราญ

ข้อมูลด้านเกียรติภูมิ ผลงานและโครงการดีเด่นของสถานศึกษา

ข้อมูลด้านเกียรติภูมิ ผลงาน และโครงการดีเด่นของโรงเรียนบ้านท่าสำราญ ดังนี้

- (1) ปี 2551 ได้รับรางวัลเหรียญทองยอดเยี่ยมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2551
- (2) เกียรติบัตรโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่จัดการศึกษาพิเศษระดับดีเยี่ยม
- (3) ปี 2551 นายมานิจ โยคิน ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับรางวัลดีเด่นกิจกรรมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสตามนโยบายและ 5 กลยุทธ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (4) ปี 2551 นางฉวีวรรณ โยคิน ได้รับรางวัลเหรียญทองการประกวดนวัตกรรมสาขาการศึกษาพิเศษระดับประถมศึกษา
- (5) เป็นแหล่งเรียนรู้การศึกษาพิเศษเรียนร่วมจากหน่วยงานและโรงเรียนทุกสังกัดทั่วประเทศ เช่น คณะศึกษาดูงานจากจังหวัดอุทัยธานี หนองคาย ปราจีนบุรี ลพบุรี ขอนแก่น เป็นต้น
- (6) ปี 2552 ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ ได้รับโล่รางวัล best practice โรงเรียนบริหารจัดการเรียนร่วมดีเด่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(7) ปี 2552 นางฉวีวรรณ โยคิน ได้รับโลรางวัล best practice งานวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ดีเด่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(8) ปี 2552 ได้รับรางวัลเหรียญทองการแข่งขันของเด็กพิการเรียนร่วม “เต็นแอรอบิค” ระดับภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(9) ปี 2552 ได้รับรางวัลเหรียญเงินการแข่งขันของเด็กพิการเรียนร่วม “เต็นทางเครื่องประกอบเพลง” ระดับภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร

สถานที่ตั้งและสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร ตั้งอยู่ที่ถนนทวารวภิบาล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45000 ทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกจรดชุมชนวัดป่าเรไร ส่วนทิศใต้จรดวัดป่าเรไรซึ่งตั้งอยู่ติดกับถนนแจ้งสนิท (ถนนร้อยเอ็ด-มหาสารคาม) ตั้งอยู่บนพื้นที่ 4 ไร่ 3 งาน จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา เขตบริการของโรงเรียนเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด คือ คุ่มวัดป่าเรไร หมู่บ้านโนนงาม หมู่บ้านสนามม้า และหมู่บ้านเหล่าสมบูรณ์ มีอาคารเรียน 2 หลัง จำนวน 28 ห้อง มีห้องพิเศษประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 2 ห้อง ห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ห้องธนาคารเยาวชน 1 ห้อง (สนับสนุนโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยเอ็ด) และห้องการศึกษาพิเศษ 1 ห้อง (มีคอมพิวเตอร์สำหรับเด็กพิการทางสายตา 2 เครื่อง) มีโรงอาหาร 1 หลัง หอประชุม 1 หลัง ห้องสมุด 1 หลัง ห้องน้ำห้องส้วม 6 หลัง 26 ที่นั่ง แยกห้องน้ำชาย-หญิง และห้องน้ำสำหรับคนพิการ 5 ห้อง บ้านพักครู 1 หลัง โดยจังหวัดร้อยเอ็ด มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเฉพาะทาง คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ระยะทาง 20 กิโลเมตร โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ระยะทาง 20 กิโลเมตร โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ร้อยเอ็ด ระยะทาง 15 กิโลเมตร โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดร้อยเอ็ด ระยะทาง 3 กิโลเมตร

การจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร เป็นโรงเรียนแห่งแรกที่เข้าโครงการนำร่องของเทศบาลร้อยเอ็ด ที่รับเด็กพิการหลายประเภทเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดย เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2545 ส่งครูจำนวน 7 คน เข้าอบรมหลักสูตรครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ระหว่างวันที่ 29 เมษายน 2545 ถึงวันที่ 25 พฤษภาคม 2545 ที่กรุงเทพมหานคร เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และพิมพ์ อักษรเบรลล์ขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กพิการเรียนร่วมส่งเสริมสมรรถภาพเด็กพิการให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและช่วยเหลือตนเองได้ และเพื่อให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาเรียนร่วมได้ตรงกัน เป้าหมายคือรับเด็กพิการที่ผ่านการเตรียมความพร้อมจากศูนย์

การศึกษาพิเศษหรือผ่านการฟื้นฟูและผ่านโรงเรียนยุวประสาท รับเด็กพิการเรียนร่วมปีละไม่เกิน 2 คน/ห้องเรียน รับเด็กพิการทางการเห็นจากโรงเรียนคนตาบอดร้อยเอ็ด พัฒนาบุคลากรและสร้างความพร้อมทีมงานให้เป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาพิเศษแก่โรงเรียนอื่นในสังกัด และปรับปรุงพัฒนาการ พฤติกรรม อารมณ์ สังคม ตลอดจนแก้ไขปัญหาความบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีครูผู้รับผิดชอบในทุกชั้นเรียนและแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงาน จำนวน 9 คน

ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

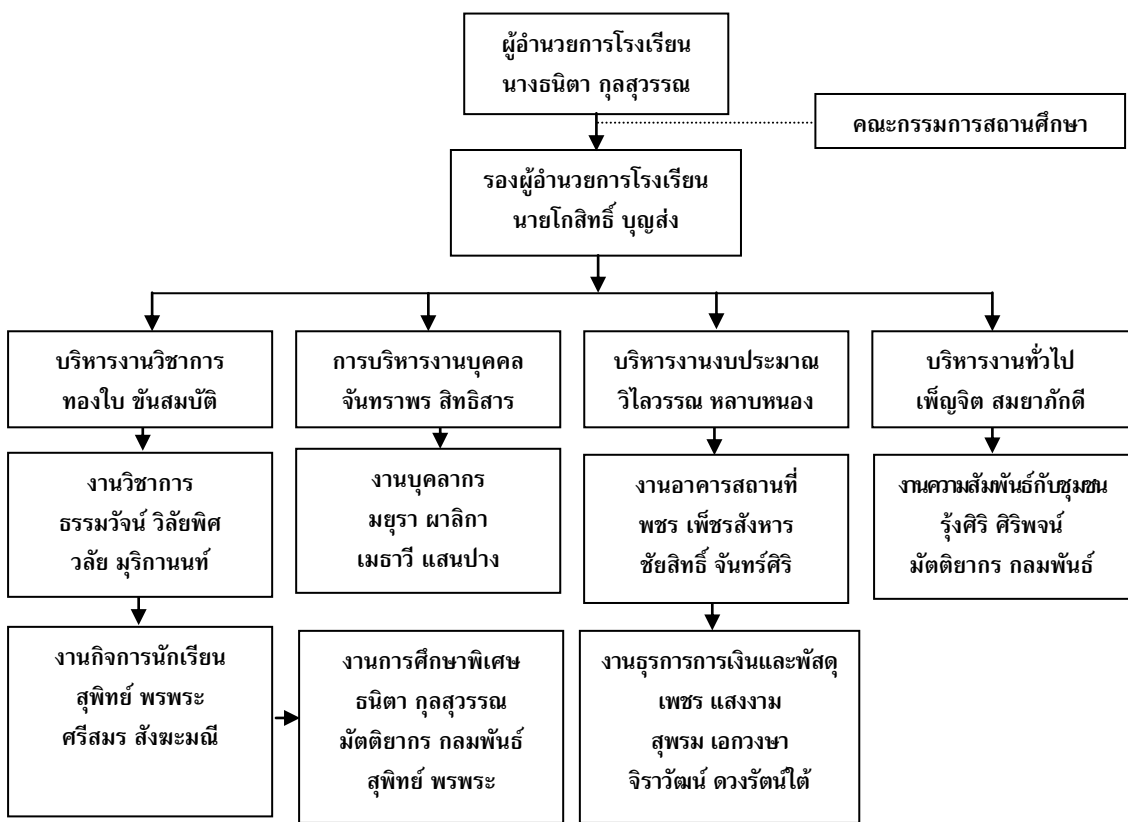
โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร เดิมชื่อโรงเรียนวัดป่าเรไร ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2499 โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแยกครูและผู้เรียนมาจากโรงเรียนเทศบาลวัดเหนือ เดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีนายสมศักดิ์ เวียงสงค์ รักษาการแทนครูใหญ่ อาศัยศาลาการเปรียญวัดป่าเรไร เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินมาจนถึงปี พ.ศ. 2508 ท่านพระครูบุญ สิทธิโสภณ เจ้าอาวาสวัดป่าเรไร พร้อมคณะกรรมการศึกษา ได้จัดหาทุนการศึกษาสร้างโรงเรียนถาวรเป็นเอกเทศขึ้น แต่ยังไม่เสร็จเรียบร้อยตามแบบแปลนได้แต่เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก วางตง ยกโครง มุงหลังคาไว้เท่านั้น ท่านพระครูบุญ สิทธิโสภณ ได้มรณภาพเสียก่อน จึงได้ย้ายนักเรียนจากศาลาการเปรียญมาทำการสอนที่ได้ฤกษ์อาคารเรียนหลังใหม่ก่อน เพราะศาลาการเปรียญชำรุดมาก เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2503 ได้รับโฉนดที่ดินจากสำนักงานที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ดในนามกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าของโฉนดที่ดินเลขที่ 1303 โดยมีนายสัญญาชัย ประเสริฐสังข์ ครูใหญ่เป็นตัวแทนซื้อจากชาวบ้านมอบให้โรงเรียนใช้เป็นที่ทำสวนครัว 1 แปลง มีเนื้อที่ 1 งาน 7.1 ตารางวา ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2511 โรงเรียนได้รับโอนมาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นตรงกับเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด กระทรวงมหาดไทย จึงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร ตลอดมา โดยมี นายสงวน ศรีจำนง เป็นครูใหญ่โรงเรียน และนับตั้งแต่วันที่ 6 กันยายน 2549 จนถึงปัจจุบัน มีนางนิธิตา กุลสุวรรณ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

บุคลากรของสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร มีครูประจำการ 18 คน แยกเป็นชาย 6 คน หญิง 12 คน มีวุฒิปริญญาโท 2 คน และปริญญาตรี 16 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน นักการภารโรง 2 คน เป็นผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน มีนักเรียน จำนวน 365 คน แยกเป็นระดับปฐมวัย 84 คน ระดับช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 122 คน และระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 159 คน มีเด็กพิการเรียนร่วม จำนวน 32 คน แยกเป็น 8 ประเภทความพิการ คือ บกพร่องทางการเห็น 9 คน บกพร่องทางสติปัญญา 3 คน บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 1 คน บกพร่องทางการเรียนรู้ 14 คน บกพร่องทางร่างกาย 1 คน บกพร่องทางการพูดและภาษา 2 คน บุคคลออทิสติก 1 คน และบุคคลพิการซ้อน 1 คน

การบริหารสถานศึกษา

โรงเรียนมีปรัชญาว่า “วินัยดี วิชาการเลิศ ประเสริฐคุณธรรม นำชุมชนพัฒนา” และมีคติพจน์โรงเรียนว่า “โรงเรียนเสมือนบ้าน งานเหมือนชีวิต ลูกศิษย์เหมือนลูกหลาน เพื่อนร่วมงานเหมือนญาติพี่น้อง” โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายการบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไป และมี 7 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานการศึกษาพิเศษ งานบุคคล งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน แสดงแผนผังดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร

ข้อมูลด้านเกียรติภูมิ ผลงานและโครงการดีเด่นของสถานศึกษา

- (1) ปี 2549 ได้รับรางวัลชนะเลิศโรงเรียนดีเด่นระดับประถมศึกษาของจังหวัดร้อยเอ็ด
- (2) ปี 2550 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นระดับภาค (สสภ.12) จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) ปี 2550 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประถมศึกษา (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12) จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) ปี 2550 ได้รับเกียรติบัตรการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมดีเด่น การบำบัดน้ำเสียในคลองคูเมืองและธนาคารคัดแยกขยะเพื่อกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้อย่างดีต่อเนื่องและยั่งยืนจากจังหวัดร้อยเอ็ด

(5) ปี 2551 ได้รับรางวัลชนะเลิศธนาคารขยะรีไซเคิลระดับประเทศ

(6) ปี 2551 ได้รับรางวัลชนะเลิศสุดยอดสิ่งแวดล้อมแห่งปีระดับเขตที่ 12

(7) ปี 2551, 2552 ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการป้องกันควบคุมภาวะโภชนาการเกินในเด็กนักเรียนและเยาวชน

(8) ปี 2552 ได้รับรางวัลชนะเลิศสุดยอดโรงเรียนต้นแบบโครงการอาหารปลอดภัย เด็กไทยฉลาด 3 ด้านระดับเขตที่ 12 “กลุ่มจังหวัดร้อยแก่น สารสินธุ์”

(9) ปี 2552 ได้รับรางวัลชนะเลิศโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นระดับกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น เขตการศึกษา 10

(10) ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาพิเศษระดับประเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

(11) ปี 2552 ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนพอเพียงระดับประเทศ

(12) ได้รับรางวัลชนะเลิศสถานศึกษาจัดการศึกษาดีเด่นระดับกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น เขตการศึกษา 10

3) กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์

สถานที่ตั้งและสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการตั้งอยู่ 140/47 ซอยอิสราภาพ 39 บ้านช่างหล่อ บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10700 ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2523 ตามใบอนุญาตเลขที่ 12/2523 มีอาคารเรียน 1 หลัง มี 7 ห้อง ห้องเรียนแต่ละห้องมีขนาด 6 x 8 เมตร มีความพอเพียงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและฝึกกิจกรรมประกอบด้วยห้องเรียน ห้องชีวิตคนพิการ ห้องมูลนิธิพัฒนาคนพิการ ห้องสมุด ห้องกฎหมาย ห้องภาษามือ ห้องผลิตภัณฑ์คนพิการ ห้องวิจัย ห้องน้ำเป็นห้องน้ำเปิดไม่มีประตู ฝ้าผนัง 1 เมตร จำนวน 4 ห้อง จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง อนุบาลปีที่ 3 โดยจัดการเรียนการสอนตามแนวบูรณาการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีผู้เรียนมีความพร้อม และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และใน

ปีการศึกษา 2535 ได้จัดโครงการความร่วมมือกับสถาบันราชภัฏสวนดุสิตและชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติกกรุงเทพมหานคร จัดโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกขึ้น เพื่อเปิดโอกาสการศึกษาแก่กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน มีการจัดชั้นเรียนจัดกลุ่มบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มรับนักเรียนอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป กลุ่มเรียนร่วมสำหรับระดับอนุบาล กลุ่มเตรียมประถมศึกษา และกลุ่มการศึกษานอกระบบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษา โดยครอบครัวและองค์กรเอกชน โดยนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนยึดรูปแบบการจัดแบบไดนามิก (dynamic) เป็นระบบยืดหยุ่นและใช้ความพร้อมของตัวเด็กเป็นหลัก ไม่จำกัดเรื่องบุคลากรอาศัยเกณฑ์ ประสบการณ์การสอน ไม่ได้ใช้โครงสร้างซีทต่างจากโรงเรียนของรัฐที่เข้าระบบกระบวนการ เช่น บางระบบที่ไม่สามารถทำได้ก็ตัดทิ้ง โดยให้ผู้ปกครองรับไปปรับใช้ตัวเอง และโรงเรียนเอกชนจะไม่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหลายประเภท เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ

ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยยึดแนวการจัดประสบการณ์ ของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และหลักสูตรอนุบาลศึกษาปี 2540 และ 2546 ของกรมวิชาการเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งได้ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมสามัญศึกษาพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลออทิสติกและหลักสูตรการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับบุคคลออทิสติกขึ้น ในปีการศึกษา 2542 และ 2543 ตามลำดับ และในปีการศึกษา 2543 ได้ร่วมโครงการทดลองจัดหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลออทิสติกกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มาจนถึงปัจจุบันและประสบความสำเร็จโดยได้รับรางวัลหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2544 ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาพิเศษ โดยมีบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรระหว่างประเทศร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและได้ร่วมจัดกิจกรรมการฝึกอบรมครู บุคลากร ผู้ปกครองกับองค์กรเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยให้ใช้สถานที่ของโรงเรียนเป็นที่จัดตั้งชมรมมูลนิธิเพื่อบุคคลออทิสซึม (ประเทศไทย) และสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) ซึ่งเป็นมูลนิธิและสมาคมระดับชาติของผู้ปกครองบุคคลออทิสติกในประเทศไทย ในปีการศึกษา 2546 โรงเรียนได้จัดตั้งศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้นแบบครบวงจรขึ้น เพื่อจัดโปรแกรมและกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเข้มข้นและเป็นแหล่งสนับสนุนวิชาการแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน

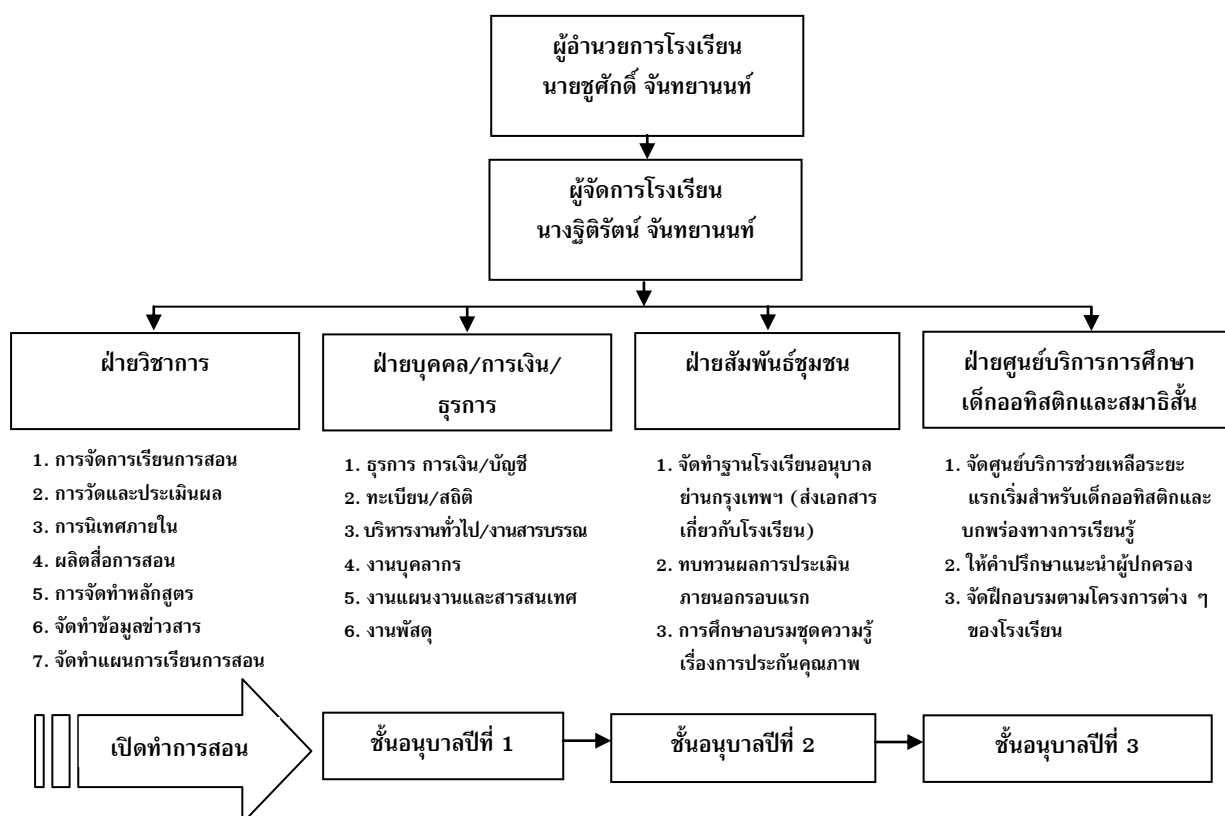
บุคลากรของสถานศึกษา

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ มีบุคลากร จำนวน 15 คน แยกเป็นชาย จำนวน 4 คน หญิง จำนวน 11 คน เป็นผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ผู้จัดการ จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นอนุบาล 1 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นอนุบาล 2 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นอนุบาล 3 จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 3 คน นักการภารโรง จำนวน 1 คน และพนักงานขับรถ จำนวน 1 คน มีนักเรียน จำนวน 30 คน แยกเป็นชั้นอนุบาล 1 จำนวน 9 คน ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 14 คน และชั้นอนุบาล 3 จำนวน 7 คน เป็นบุคคลออทิสติก จำนวน 25 คน และสมาธิสั้น จำนวน 5 คน

การบริหารสถานศึกษา

โรงเรียนมีปรัชญาว่า “เปิดโอกาสการศึกษา พัฒนาความพร้อม” และมีแนวคิดที่ว่า “เด็กทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้เต็มศักยภาพ”

ด้านโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคล/การเงิน/ธุรการ ฝ่ายสัมพันธ์ชุมชนและฝ่ายศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้น ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของการบริหารตามโครงสร้างการบริหาร 4 ฝ่าย แสดงแผนผังดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 แผนผังโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์

ข้อมูลด้านเกียรติภูมิ ผลงานและโครงการดีเด่นของสถานศึกษา

(1) ปี 2543 ได้รับรางวัลการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษดีเด่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

(2) ปี 2543 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับรางวัลบุคคลที่สนับสนุนกิจกรรมกระทรวงศึกษาธิการดีเด่น

(3) ปี 2543 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับรางวัลบุคคลที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษดีเด่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2543

(4) ปี 2544 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับรางวัลอาสาสมัครดีเด่น คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ

(5) ปี 2545 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นในการสนับสนุนคนพิการ คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(6) โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์เป็นที่ศึกษาดูงานโครงการ เรียนร่วมเด็กออทิสติกของหน่วยงานต่าง ๆ

(7) โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์เป็นต้นแบบการจัดการศึกษา พิเศษสำหรับกลุ่มเด็กออทิสติกและการเรียนรู้

(8) โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์เป็นแหล่งฝึกงานนักวิชาชีพ โดยร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในสาขาที่เกี่ยวข้อง

(9) ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (พ.ศ. 2549-2553)

(10) ปี 2549 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับพระราชทานรางวัล “บุคคลที่มีผลงานดีเด่น สาขาพัฒนาเยาวชน ประจำปี 2549” จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในผลงานการช่วยเหลือเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและครอบครัวในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งได้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในฐานะอาสาสมัครมากกว่า 15 ปี

(11) นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ดำรง ตำแหน่งอื่นดังนี้

- ก. กรรมการมูลนิธิคุณพุ่ม
- ข. ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย
- ค. นายกสมาคมผู้ปกครองออทิสซึม (ไทย)
- ง. กรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ

จ. คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) ของสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ฉ. กรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน

ช. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลางสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ซ. ผู้อำนวยการศูนย์อาชีพออทิสติกไทย

ฅ. รองเลขาธิการศูนย์ประสานองค์กรภาคเอกชนแห่งชาติ

1.2.2 การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ร่วมของสถานศึกษาต้นแบบ

ผลการศึกษาด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ร่วมของสถานศึกษาต้นแบบ ทั้ง 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ด้านแผนกลยุทธ์และการบริหารโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1) ด้านแผนกลยุทธ์และการบริหารโดยรวม

กลยุทธ์เป็นแบบของการตัดสินใจและปฏิบัติการบางอย่างที่ผู้บริหารใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (strategy is an action that managers take to attain an organization's goals) (Hill,1998) จากการศึกษาการวางแผนกลยุทธ์และการบริหาร โดยภาพรวมของสถานศึกษาคุณภาพที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและจากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินการจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายโดยใช้กระบวนการรวมพลังความคิดแบบมีส่วนร่วมจากการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ และคณะกรรมการสถานศึกษาในลักษณะการร่วมประสบการณ์ ทักษะ และมีทีมงานวิเคราะห์แผนนโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน เป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่านโยบาย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก และช่วยให้การจัดการศึกษาเรียนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แล้วเสนอต่อผู้ปกครอง วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านท่าสำราญ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านท่าสำราญ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มุ่งคุณภาพจัดการศึกษาภาคบังคับให้กับผู้เรียนทุกคนและจัดการศึกษาพิเศษให้กับผู้เรียนทุกคนที่มีความบกพร่องอย่างทั่วถึง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพต่อไป

พันธกิจ

- (1) จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย
- (2) นักเรียนได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติม

ตามศัทยภาพ

- (3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เสริมกิจกรรม ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ใช้แนวการจัดกิจกรรมเหมือนกับเด็กทั่วไปทุกอย่าง แต่จะเน้นเกี่ยวกับการฟัง การอ่าน การสะกดคำ และคณิตศาสตร์ และการมีสมาธิหรือความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวทางในการจัดกิจกรรม 2 รูปแบบ คือ

- (1) การจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาให้แก่เด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อให้ครูรู้จักเด็กมากขึ้น และให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะในการตัดสินใจ การปรับตัว การวางแผนชีวิต รวมทั้งการสร้างคุณธรรมจริยธรรม

- (2) การจัดบริการ เพื่อให้เด็กได้สำรวจและรู้จักตนเองในทุกด้านให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่จำเป็นด้านการศึกษา อาชีพและการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือ แก้ไข และฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาและชีวิตต่อไป

เป้าหมาย

เป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- (1) เห็นคุณค่ามีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

- (2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

- (3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศัทยภาพในการจัดการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์

- (4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

- (5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

(6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

(7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม

(9) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

กลยุทธ์หลัก

(1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

(2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ

(3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การประชุม เชิงวิชาการ

(4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(5) ระดมสรรพกำลังสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง อันเกิดจากพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาให้นักเรียนทุกคนได้เรียนและจัดการศึกษาพิเศษให้ผู้เรียนทุกคนที่มีความต้องการพิเศษได้ทั่วถึง พัฒนาผู้เรียน มุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ มุ่งเน้นที่ “ผู้สอนดี ผู้เรียนเด่น เน้นวิถีธรรม เศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งพัฒนา

ทุกระบบสู่โรงเรียนคุณภาพ” ภายใต้นโยบายตามอุดมคติแนวคิดของโรงเรียนสืบประการ คือ “ผู้บริหารมุ่งมั่นพัฒนา บรรยากาศร่มรื่น อาคารพื้นที่เต็มรูป อุปกรณ์การสอนครบครัน ครูร่วมแรงแข่งขัน หลักสูตรยึดมั่นความต้องการท้องถิ่น ทรัพยากรได้ใช้จ่ายเหมาะสม ระดมชุมชนร่วมจัด วัตถุประสงค์นักเรียนคิดเป็นทำได้ และมุ่งสร้างมาตรฐานให้ทุกคนยอมรับ”

พันธกิจ

จัดอันดับความสำคัญของจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไว้ 6 ประการ คือ

- (1) พัฒนาให้นักเรียนมีกระบวนการคิดเป็น คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- (2) พัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและภาษาที่สอง
- (3) เน้นให้นักเรียนมีระเบียบ คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
- (4) การนำเทคนิคการสอนและเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน
- (5) การวัดผลและประเมินผลด้านการปฏิบัติตามสภาพจริง เน้นแฟ้มผลงานและการเสนอโครงการ
- (6) เน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้อย่างต่ำปริญญาตรีและมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

เป้าหมาย

- (1) รับผิดชอบต่อการที่ผ่านการเตรียมความพร้อมจากศูนย์การศึกษาพิเศษหรือผ่านการฟื้นฟูจากโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะทาง เข้าเรียนร่วมปีละไม่เกิน 2 คน / ห้อง
- (2) เด็กทั่วไปยอมรับและช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข
- (3) เด็กพิการเรียนร่วมได้รับการพัฒนาศักยภาพและผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้
- (4) พัฒนาบุคลากร สร้างความพร้อมทีมงานให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาพิเศษ และชุมชนมีส่วนร่วมและพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการเรียนร่วม
- (5) ปรับพัฒนาการ พฤติกรรม อารมณ์ สังคม ตลอดจนแก้ไขปัญหาความบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- (6) พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย

(7) พัฒนาคุณภาพการวัดและประเมินผลสำหรับเด็กพิการ
เรียนร่วม

(8) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กทุกคน
บรรยากาศร่มรื่นสวยงามและปลอดภัย

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ได้กำหนด
วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ให้มีความพร้อม
ทุกด้าน รวมทั้งจัดให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่สอดคล้องกับ
ความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

พันธกิจ

เด็กทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ

เป้าหมาย

(1) เด็กทุกคนในโรงเรียนได้รับการประเมินพัฒนาการ การจัด
กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

(2) เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการจัดทำแผนการ
ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

(3) เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการฝึกและส่งเสริม
พัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างต่อเนื่อง

(4) ผู้ปกครองได้รับความรู้ ข่าวสาร และแนวทางในการพัฒนา
เด็กอย่างสม่ำเสมอ

(5) บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ได้รับการพัฒนาเทคนิค และ
ความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2) ด้านนักเรียน

นักเรียนเป็นผู้เข้าสู่ระบบการศึกษา (input) และเป็นผู้สำเร็จ
การศึกษา (output) ถือเป็นปัจจัยสำคัญของโรงเรียน นักเรียน หมายถึง เด็กพิการและเด็กทั่วไป
ในโรงเรียน โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม ให้พร้อมที่เรียนรู้และอยู่
ร่วมกันตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2
พ.ศ. 2545) และแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กำหนดให้เด็กพิการก่อนจะเข้าเรียน
ร่วมจำเป็นต้องผ่านการคัดกรอง แยกประเภทความพิการและจัดให้เด็กได้รับบริการการเตรียม
ความพร้อมเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม การคัดกรองจะต้องดำเนินการก่อนส่งเด็ก
เข้าเรียน โดยใช้เครื่องมือตามประเภทและลักษณะความพิการ สามารถตรวจวินิจฉัยได้ถูกต้อง

แม่นยำ ควรกระทำอย่างรอบด้านหลายลักษณะหลายวิธี ควบคู่ไปกับการสังเกตพฤติกรรมตามเกณฑ์ ควรกระทำร่วมกันระหว่างครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา แพทย์ และผู้ปกครอง ตลอดจนนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่น ข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดรูปแบบการพัฒนาบุคลากร การจัดทำแผนให้บริการทางการศึกษา การจัดตั้งงบประมาณ การวางแผนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นพิเศษทางการเรียนของเด็ก ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สำหรับการเตรียมความพร้อมนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละคน สถานศึกษาต้องเตรียมเด็กให้มีความพร้อมก่อนส่งเข้าเรียนร่วม ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และวิชาการ ให้เกิดความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปในระดับชั้นเรียนร่วม และเด็กทั่วไปจำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่เพื่อนจะเข้าเรียนร่วม เพื่อให้มีความเข้าใจต่อเด็กพิการที่ถูกต้อง และยอมรับความแตกต่าง ข้อควรปฏิบัติที่ดี ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาวันเปิดเรียนวันแรก บอกให้เด็กทั้งชั้นได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองช่วยให้เด็กทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ และจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการเรียนร่วม โดยมีขอบเขตและแนวปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับเด็กพิการและเด็กทั่วไป สถานศึกษามีการคัดกรองโดยใช้เครื่องมือคัดกรองเด็กก่อนเข้าเรียนร่วมและคัดกรองเด็กกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน สำหรับเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู พบลักษณะอาการหรือพฤติกรรมหรือยังสงสัยอยู่จะนำไป คัดกรองโดยแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง มีการแจ้งผลการคัดกรองให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ ยอมรับและคลายความกังวล และสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมเด็กก่อนจัดการเรียนร่วม โดยมีผู้รับผิดชอบจากทุกฝ่าย

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...การคัดกรองและการเตรียมความพร้อมเด็ก สถานศึกษามีคณะกรรมการงานการศึกษาพิเศษซึ่งมาจากบุคลากรภายในสถานศึกษาโดยมีครูประจำชั้นหรือประจำวิชา บุคลากรภายนอกสถานศึกษานักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีตัวแทนผู้ปกครองร่วมเป็นกรรมการด้วย มีระบบการคัดกรองและเน้นให้มีการคัดกรองครอบคลุมเด็กพิการทุกประเภท จัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเด็กพิการทั้งในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และการช่วยเหลือตนเอง เด็กพิการที่พบตั้งแต่แรกเกิดจัดให้ได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ถ้าหากพิการภายหลังจะคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้น สำหรับการเตรียมความพร้อมของเด็กทั่วไปสถานศึกษาใช้กิจกรรมสถานการณ์จำลองให้เด็กทดลองเป็นคนพิการ พาไปเยี่ยมสถานที่ดูแลคนพิการ จัดนิทรรศการเรื่องราวเกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ฝึกสอนทักษะการช่วยเหลือเพื่อนเด็กพิการ...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสาทรกล่าวว่า “...เทคนิควิธีการที่จะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองยอมรับก็คือ มีระบบ มีการนำเครื่องมือในการคัดกรอง ซึ่งเป็นที่ยอมรับมาใช้ มีการคัดกรองหลายขั้นตอนจนมั่นใจแล้ว จึงบอก

ให้ผู้ปกครองทราบเอาผลการคัดกรองให้ดู...สำหรับเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโรงเรียนจะทำแบบบันทึกพฤติกรรมแต่ละวันไว้ว่า เด็กมาโรงเรียนแล้วมีพฤติกรรมอย่างไรออกมาบ้าง เช่น ชกตอยเพื่อนกี่ครั้ง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง แล้วเอาผลบันทึกนี้ให้ผู้ปกครองดู ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุว่าเกิดจากอะไรแล้วจะแก้ไขอย่างไร เช่น ถ้าเด็กขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ผู้ปกครองเราก็จะไม่ดูตำ เราก็จะให้ความรัก แสดงการโอบกอดเขาแล้วเขาก็จะค่อย ๆ ลดพฤติกรรมความก้าวร้าว ถ้าอยู่ ๆ ไปบอกผู้ปกครองเขาจะไม่ยอมรับ ที่สำคัญนั้นคุณครูต้องตระหนักและให้ความสำคัญ โดยมีข้อมูลของเด็กด้วย รวมถึงข้อมูลเชิงลึกก็ต้องทราบและต้องดูแลอย่างใกล้ชิด” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...เรื่องการคัดกรองต้องถูกต้องชัดเจน มีจำนวนที่แท้จริง เด็กทุกคนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมทุกด้าน” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...การสร้าง ความเข้าใจให้ผู้ปกครองทราบตรงกันถือเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ปกครองต้องเข้าใจว่าเด็กมีลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างไร การจัดการเรียนรู้นี้คืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร ถ้าอย่างนั้นผู้ปกครองอาจจะไม่เข้าใจและไม่ยอมรับ...มีการคัดกรองเด็กพิการในด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้องโดยครูการศึกษาพิเศษและส่งต่อให้แพทย์รับรองทุกคน มีการแจ้งผลการคัดกรองต่อผู้ปกครอง จัดให้มีการดูแลเด็กอย่างรอบด้านทั้งทางวิชาการและการฝึกการใช้ชีวิตประจำวัน” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552)

เด็กพิการ

เด็กพิการหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สถานศึกษาต้องเตรียมเด็กให้มีความพร้อมก่อนส่งเข้าเรียนร่วม หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หากพิการภายหลังต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลัง การเตรียมความพร้อมด้านร่างกายเป็นการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เน้นการฝึกกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรง เช่น การทรงตัว การวิ่ง การเดิน การกระโดด การใช้นิ้วมือหยิบจับสิ่งของ การขีดเส้นและเขียนหนังสือได้ การรับรู้ได้กับรับรู้ได้ดีโดยทางสายตา ทางการได้ยินหรือการสัมผัส ความพร้อมด้านการช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การแต่งกาย ความพร้อมทางด้านอารมณ์ เด็กจะต้องสามารถควบคุมตนเองได้ มีสมาธิยาวนานพอจะเรียนในห้องปกติได้ ความพร้อมด้านวิชาการ เช่น เด็กควรมีความรู้พื้นฐานในวิชาอื่นที่นอกเหนือไปจากด้านภาษา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ความสามารถด้านการเรียน เด็กควรมีความสามารถทางภาษาด้านการอ่าน การเขียน การสื่อความหมายได้ ความพร้อมทางด้านสังคม เด็กจะมีทักษะทางสังคมที่จำเป็นในการเรียนร่วม เช่น การสนทนากับเพื่อน การแบ่งปันของเล่น การรู้จักรอคอยรับบริการ และครูจะต้องให้ความรู้และคำแนะนำแก่เด็กเหล่านี้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ หากเด็กทั่วไปล้อเลียนหรือกล่าวคำหยาบเด็กควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งที่น่าคาดหวัง

ว่าจะได้รับจากเพื่อนและครูสอนเด็กทั่วไปในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดหวังหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วม และต้องเตรียมความพร้อมด้านทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว (orientation and mobilities) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (independent living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม และที่สำคัญนั้นคือเด็กที่มีความพร้อมเท่านั้นที่สามารถเรียนร่วมได้เต็มเวลาได้ หากส่งเด็กเข้าเรียนร่วมแล้วเด็กมีปัญหาไม่มีความก้าวหน้าในการเรียนเท่าที่ควร ควรจัดบริการซ่อมเสริมหรือให้ความช่วยเหลือด้านอื่นซึ่งจะทำให้การเรียนร่วมบรรลุจุดประสงค์ได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542ค) จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียนแบ่งเป็นขั้นตอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ครอบคลุมกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเตรียมความพร้อมด้านการคิด ศิลปะ (ศิลปะบำบัด) ดนตรี (ดนตรีบำบัด) และภาษา การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ การใช้เหตุผล และการเล่นอย่างมีความหมาย ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ กิจกรรมการเตรียมความพร้อมเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม วิชาการ และการช่วยเหลือตนเอง กิจกรรมการส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพ เข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ กิจกรรมให้เด็กทั่วไปยอมรับและช่วยเหลือเด็กเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ อันเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ที่อาศัยผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นวิชาชีพเฉพาะในการปฏิบัติงาน และกิจกรรมการเตรียมความพร้อมฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและความสามารถของเด็กทางการศึกษาและการเรียนรู้เท่าเด็กทั่วไป เอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังที่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองในโรงเรียนต้นแบบให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร กล่าวว่า “...โรงเรียนมีการคัดกรองเด็กในด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยครูการศึกษาพิเศษและส่งต่อให้แพทย์รับรองทุกประเภท และมีการแจ้งผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองทราบ มีการเตรียมความพร้อมและดูแลเด็กที่มีความบกพร่องอย่างรอบด้านทั้งทางวิชาการ การประเมินพื้นฐานและความพร้อมของเด็ก และการฝึกการใช้ชีวิตประจำวัน เด็กพิเศษที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะค่อนข้างดี ผู้ปกครองได้ส่งพี่เลี้ยง มาช่วยดูแลเด็กด้วยเป็นส่วนใหญ่...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552)

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...จากการที่เราได้ให้คณะครูได้คัดแยกคัดกรองเด็กแล้ว พบว่า บางครั้งปัญหาที่แทบจะไม่น่าเชื่อว่าเรื่องนั้น ๆ เป็นปัญหาจากผู้ปกครองคือในกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มาโรงเรียนแล้วชกต่อย ตีเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เป็นผลมาจากผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นให้เขาเห็น ที่เขาเห็นเวลาไปเล่นการพนันเสียเงินแล้วกลับมาทะเลาะกันที่บ้าน เวลาเด็กมาโรงเรียนก็นำพฤติกรรมนั้นมาใช้ที่โรงเรียน โรงเรียนจะบันทึกพฤติกรรมของเด็กไว้ว่า มาโรงเรียนแล้วแสดงพฤติกรรมอย่างไร

ก็ครั้ง เอาผลการบันทึกนี้ให้ผู้ปกครองดู ทางโรงเรียนก็ได้บอกพ่อแม่ว่าที่ลูกมีพฤติกรรมอย่างนี้ เพราะอะไร ถ้าเราจะแก้ไขพฤติกรรมของลูก พ่อแม่ต้องไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีให้เด็กเห็น เป็นการแก้ไขปัญหาผู้ปกครองได้ไปในตัว...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ปัญหาของลูกคือเรียนช้า สอนยาก บวกกับ คุณหารไม่ได้...พฤติกรรมเป็นคนร่าเริงแจ่มใจ เข้ากับเพื่อนได้ ดูจากการบ้านแล้วทำไม่ได้เลย ป.2 แล้ว ค.ควาย ก็ยังไม่รู้จัก ตอนนั้นเครียดมาก ปรึกษากันกับพ่อว่า เราจะทำอย่างไรกันดี ลูกไม่ได้หนังสือเลย ก็มีเพื่อนบ้านแนะนำว่าให้ส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนในเมือง แต่เราก็คิดว่าให้ลูกเรียนที่นี่ (โรงเรียนบ้านท่าสำราญ) ดีกว่า ถ้าเราเข้าใจช่วยดูแลเตรียมความพร้อมให้เขา...ได้อยู่ใกล้ชิดกันเผื่ออะไรจะดีขึ้น เลยมาปรึกษากับแม่ครูให้ท่านช่วยดูน้อง แม่ครูบอกว่าน้องไม่ได้เป็นอะไร ตั้งใจเรียนดี ถ้าดูไม่ว่า ค่อย ๆ สอน อย่าใจร้อน และบอกว่าน้องเป็นเด็กพิเศษ รู้สึกกังวล แต่แม่ครูก็อธิบายว่าพิเศษไม่ได้หมายความว่าไม่ปกติหรือปัญญาอ่อน เพียงแต่เป็นเด็กที่เราต้องดูแลกัน พิเศษ นอกจากครูจะสอนที่โรงเรียนแล้วพ่อแม่ต้องคอยทบทวน คอยสอนให้ที่บ้านด้วย...เราไม่อายุคนอื่น...ลูกเราจะเป็นอย่างไรก็เป็นลูกของเรา มีลูกคนอื่นหลายคนก็เป็นเด็กพิเศษเหมือนกัน ทุกคนเขาก็เข้าใจกันว่าเด็กพิเศษไม่ใช่ปัญญาอ่อน...น้องก็ไม่รู้สึกอายที่ตนเป็นเด็กพิเศษ เรียนไม่เหมือนคนอื่น เขาชอบเพราะเขาบอกว่าได้เรียนที่ไม่เหมือนเพื่อน ไม่ยากเหมือนเพื่อน ทำได้ ครูให้งานก็ทำได้ ได้คะแนนเท่าเพื่อนด้วย...” และผู้ปกครองอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...ลูกเปลี่ยนแปลงมาก เรียนได้ดีขึ้น ครูเขาก็ชม ไม่เกรงิตต่อเพื่อนแล้ว ไม่ก่อกวนคนอื่นเหมือนแต่ก่อนและชอบมาโรงเรียน ตอนแรก ๆ พอทราบว่าลูกเป็นเด็กพิเศษที่บกพร่องทางการเรียนรู้และมีปัญหาด้านพฤติกรรมก็อายว่าลูกเราไม่เหมือนคนอื่น กลัวคนอื่นเขารังเกียจ แต่พอครูอธิบายตอนนี้ก็รับได้จะเรียกว่าอะไรก็ได้ ถ้าลูกของเราดีขึ้นไม่เกรง เรียนหนังสือได้ดีแล้ว...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “... แนวคิดที่เราใช้ คือ เด็กทุกคน มีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ซึ่งแนวคิดเกิดจากสภาพปัจจุบันการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มีการปฏิบัติในประเทศไทยมานานพอสมควร แต่ส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะการฟื้นฟูทางการแพทย์และการเตรียมความพร้อมพื้นฐานในรูปแบบที่เรียกว่ารูปแบบทางการแพทย์ (medical model) วิธีการทำงานจะเป็นไปในทางปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเป็นส่วนใหญ่ (expert model) ประเทศไทยเอาแต่รูปแบบของต่างประเทศมา แต่เนื้อหาไม่ได้เอามาปฏิบัติจริงสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น ครอบครัวยุวมชน และสังคม มีบทบาทในการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทั้งลักษณะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และฟื้นฟูสมรรถภาพและลักษณะผู้จัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วม ในเชิงการบริหาร การจัดการศึกษา การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (partnership model) เราจึงใช้แนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งมีพ่อแม่ช่วยดูแลการเตรียมความพร้อมเด็กในทุกด้าน เป็นหลักการสำคัญ เราเชื่อว่าไม่มีใครจะรักและห่วงใยลูกไปกว่าพ่อแม่หรือดีเท่าพ่อแม่...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

เด็กทั่วไป

การเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไป สถานศึกษาควรเตรียมเด็กทั่วไป โดยการให้ข้อมูลกับเด็กเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อเด็กพิการได้อย่างถูกต้องและเท่าที่จำเป็น ตลอดจนมีมาตรการในการให้รางวัลและการลงโทษเด็กที่ปฏิบัติไม่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย ให้ความรู้แก่เด็กในเรื่องปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน การยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านรูปร่าง หน้าตา ความคิด การแต่งกาย ความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแจกแผ่นปลิว แผ่นพับ ประชุมชี้แจง สัมมนา อภิปราย แสดงนิทรรศการ แสดงละครหรือบทบาทสมมุติ เป็นต้น เด็กทั่วไปจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาดีพอสมควรจึงจะทำให้การเรียนร่วมได้ผลดี (ผดุง อารยะวิญญู, 2542ค) และจากการศึกษา สถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาเห็นว่าการเตรียมความพร้อมของเด็กทั่วไปมีความสำคัญและจำเป็นมาก โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุมก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อให้ข้อมูลเด็กทั่วไป ทราบและเข้าใจเรื่องราวและความเป็นอยู่ของเด็กพิการ เกิดการยอมรับ สามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อเพื่อนที่พิการได้ อภิปรายถึงความรู้สึกถึงเด็กพิการประเภทต่าง ๆ สอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือที่ถูกต้อง จัดให้ความรู้โดยการพาเด็กไปเยี่ยม สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จัดกิจกรรมโดยให้เด็กทั่วไปมีส่วนร่วม จัดกิจกรรม สถานการณ์จำลองให้เด็กทดลองเป็นคนพิการประเภทต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากร ทุกฝ่ายและชุมชนทราบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและชุมชนมีส่วนร่วม ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนได้จัดประชุมชี้แจงโครงการให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และเด็กนักเรียนทราบก่อนเปิดภาคเรียนทุกปีการศึกษา ตลอดจนได้สอบถามความรู้สึกของเด็กทั่วไปว่าเรามีความรู้สึกอย่างไร เด็กปกติบางคนมีความรู้สึกว่ามี ความอิจฉา อยากจะเป็นเด็กพิเศษ เพราะได้ทำงานที่ง่ายหรือน้อยกว่า หลังจากที่โรงเรียนทำความเข้าใจแล้ว เขาก็เข้าใจและช่วยเหลือครูในการดูแลเพื่อน ๆ พิจารณาด้วย...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนจัดปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคเรียนต้นเพื่อชี้แจงโครงการให้พ่อแม่ผู้ปกครอง พ่อแม่คนที่สอง (พ่อครูแม่ครู) และนักเรียนทั่วไปทุกคนได้ทราบถึงความสำคัญจำเป็นเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ แนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน ข้อควรปฏิบัติ และวิธีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน เป็นการประกันโอกาสทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจยอมรับและมีส่วนร่วม...รวมทั้งจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์การเป็นคนพิการเพื่อให้เข้าใจสภาพที่เป็นความพิการหรือความบกพร่อง ข้อจำกัดความไม่สะดวกและยากลำบากบางประการของคนพิการประเภทต่าง ๆ ...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...เริ่มแรกเด็กจะไม่ยอมรับเด็กของเราที่ไปเรียนร่วม

แต่พอได้ชี้แจงทำความเข้าใจแล้ว เด็กทุกคนก็ให้การยอมรับและต้อนรับเป็นอย่างดี...ที่สำคัญ ครูผู้สอนต้องคอยดูแลเอาใจใส่ สร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับให้เกิดขึ้น...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

2) ด้านสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อม หมายถึง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กต้องดำเนินการให้พร้อมและแล้วเสร็จ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กของโรงเรียนใน 2 ด้าน ด้านแรกคือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพทั่วไปในบริเวณ อาคาร สถานที่ ห้องเรียน เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนต้องตรวจดูให้มีสภาพเอื้ออำนวยต่อเด็กที่จะเรียนร่วมในโรงเรียนหรือไม่ เช่น หากจะรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จะต้องตรวจดูว่ามีทางลาดสำหรับรถเข็นหรือไม่ ห้องน้ำจะต้องมีราวจับที่เหมาะสมกับเด็ก หากจะรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเข้าเรียนร่วม ควรปรับทางเดินให้เรียบเพื่อเด็กจะได้เคลื่อนไหวสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมปลอดภัยจัดสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อเด็กทุกชนิดด้วย การจัดสภาพห้องเรียนหากจะรับเด็กเข้าเรียนร่วมแบบเต็มเวลาไม่จำเป็นต้องมีห้องพิเศษเพราะเด็กเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในห้องปกติ แต่มีข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับจำนวนเด็กที่เข้าเรียนร่วมในแต่ละห้อง ไม่ควรจัดเด็กเข้าเรียนร่วมในห้องเดียวกันมากนัก หากจะให้ได้ผลดีควรมีห้องละ 1-2 คน แต่ถ้ามีเด็กจำนวนมากขึ้น ควรจัดเป็นชั้นพิเศษโดยทั่วไปจัดให้มีเด็กห้องละ 4-5 คน มีครูการศึกษาพิเศษประจำ 1 คน ถ้าจำเป็นต้องใช้ห้องเรียนเพิ่ม ควรจัดหาสถานที่เงียบ ไม่มีเสียงรบกวน ไม่มีสิ่งรบกวนทางสายตา การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสม เช่น การจัดชั้นเรียน โต๊ะเรียน อากาศถ่ายเทได้สะดวกและแสงสว่างเพียงพอ สำหรับเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ หากมีเด็กที่มีความบกพร่องไม่มากนัก ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์เพิ่มเติม เพราะจะใช้ทุกอย่างเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป หากมีเด็กที่มีความบกพร่องมาก เช่น ในห้องพิเศษอาจจำเป็นต้องได้รับบริการเพิ่มเติมและใช้อุปกรณ์เฉพาะอย่าง เช่น ห้องฝึกพูดที่ใช้ระบบ loop สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เครื่องมือกายภาพบำบัด โดยมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ เป็นต้น และด้านที่สองคือสภาพแวดล้อมทางบุคคล ได้แก่ บุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จะต้องมีความเข้าใจหลักการ แนวทาง ขั้นตอน กระบวนการ ข้อควรปฏิบัติร่วมกันอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วม ตระหนัก รับผิดชอบ และยอมรับ และจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง สรุปได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพควรจัดให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment) โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของเด็กที่เข้าเรียนร่วมแต่ละประเภทในโรงเรียน คำนึงถึงความสามารถของเด็ก จุดอ่อนของเด็ก จากข้อมูลการคัดกรองหรือการทดสอบทักษะพื้นฐานหรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามร่มรื่น และจัดให้เด็กพิการใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ได้อย่างสะดวกปลอดภัยและเข้าถึงได้ (barrier - free and accessible) ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในอาคาร การจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมห้องเรียน เช่น การจัดโต๊ะเรียน การจัดห้องเรียนให้สวยงาม ห้องเรียนมีการถ่ายเทของอากาศและแสงสว่างเพียงพอ มีเครื่องมือ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ครบครัน รวมทั้งการจัดครูเข้าสอน และห้องเรียนสำหรับจัดการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองจากสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่าสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด การใช้สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างสะดวกปลอดภัยและเข้าถึงได้ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กที่เข้าเรียนร่วมในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัย ประโยชน์ สะอาด ร่มรื่น เป็นสำคัญ สถานศึกษามีการใช้อาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในสภาพตามปกติไม่มีการปรับปรุงมากนัก เนื่องจากเด็กเรียนร่วมเป็นเด็กประเภทที่ไม่มีอุปสรรคในการใช้อาคารสถานที่มากนัก ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...ทางโรงเรียนได้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กพิเศษนี้มาก มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิเศษ เช่น รววจับในห้องน้ำ ทางลาดเอียง...การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้น เด็กพิเศษจะมีส่วนร่วมในการดูแลคือจะมีคณะกรรมการดูแลห้องน้ำของพวกเขาเอง ทำให้ห้องน้ำสะอาด มักจะได้รับคำชมเชยจากผู้มาเยี่ยมเยียนเสมอ...จะเห็นว่าเราคำนึงถึงสุขลักษณะของสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็ก สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ เราไม่อาจมองข้ามได้เลย เช่น ห้องน้ำสะอาดก็อาจเกิดอันตรายต่อเด็กได้...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวเสริมว่า “...นอกจากนี้แล้วโรงเรียนยังจัดทำพื้นที่และผนังให้เด็กทางสายตาสามารถสังเกตได้ จัดห้องการศึกษาพิเศษอยู่ในความดูแลของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนพัฒนาสภาพแวดล้อมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เน้นความสะดวกปลอดภัย...ถึงอย่างไรเรายังจะต้องขอรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอีกเพื่อปรับสภาพแวดล้อม ให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กให้มากที่สุด ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ กล่าวว่า “...โรงเรียนใช้วิธีปรับปรุงสนามเด็กเล่น การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนใหม่ เช่น ห้องศิลปะ ห้องสอนเสริมวิชาการสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วม และห้องการศึกษาพิเศษ (ห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติก) ให้เข้ากับธรรมชาติของผู้เรียน หรือค่อย ๆ ฝึกให้ผู้เรียนให้ทนกับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีสิ่งเร้ามากขึ้น ๆ ทีละน้อย จนเด็กทนได้ นอกจากนี้โรงเรียนยังจัดสภาพแวดล้อมโดยการทาสี ทำเส้นแบ่งเขต การจัดทาสีสัญลักษณ์ทั้งให้ปฏิบัติและห้ามปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) โดยครู โรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวเสริมอีกว่า “...สิ่งสำคัญ เราต้องเตรียมความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ควบคู่กับการเตรียมพร้อมด้านอื่น ๆ เช่น บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ผู้ปกครองมีส่วนตรงนี้ก็ไม่ได้มากเท่าไรเพราะโรงเรียนมีสภาพสะอาดดีอยู่แล้ว แม่ครูก็ให้เด็กช่วยรับผิดชอบ

ในแต่ละวัน บางวันผู้ปกครองก็มีส่วนช่วยเหลือลูก ๆ เพราะโรงเรียนเป็นของเราทุกคน เป็นของชุมชนฝ่ายเราจึงต้องดูแลร่วมกัน...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ แต่เราก็จัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ สะอาด ร่มรื่น เอื้อประโยชน์สูงสุด เหมาะสมที่สุด ทั้งที่นี้และที่ศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้น เช่น ห้องน้ำ ห้องพิเศษ ห้องกิจกรรมต่าง ๆ...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

สภาพแวดล้อมทางบุคคล

สภาพแวดล้อมทางบุคคลที่เกี่ยวข้อง (significant others) หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก คือ บุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน บุคคลภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนเด็กทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรและนักการภารโรง ตลอดจนजनงาน / แม่ค้า และบุคคลภายนอกโรงเรียน ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และบุคลากรอื่น และรวมถึงคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก ให้มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าของโรงเรียนเรียนร่วม ดังนั้นโรงเรียนจะต้องสร้างบรรยากาศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ การยอมรับว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม และจะต้องดำเนินการอย่างไร อันจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการทำงาน สร้างบรรยากาศของการยอมรับช่วยกันดูแลและช่วยเหลือเด็กเรียนร่วม ให้เป็นโรงเรียนแห่งสิทธิและโอกาสของเด็กทุกคน สถานศึกษาควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กทั่วไปให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียน วิธีการเรียนร่วม ปรัชญาของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เป็นต้น นอกจากนี้ทางโรงเรียนอาจจัดทำป้ายประกาศ แนะนำในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีทัศน์ หรือจัดป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคล ที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเด็กพิการอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในชุมชนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษา

พิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาต้นแบบผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำที่ดี ทำงานเชิงรุก มีคุณสมบัติโดดเด่นคือเป็น นักจัดการที่ดี เป็นผู้ประสานที่เยี่ยมและมองภาพงานตลอดแนว ส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้มีความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นมีใจรักเด็ก สร้างบรรยากาศในการทำงานแบบเป็นทีม มีการกำกับติดตามประเมินผลทุกกระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ผู้บริหารถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการที่เราจะแก้ไขปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องว่า เราใช้เทคนิควิธีการอย่างไร ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ สอบถาม ติดตาม กำกับดูแลในเรื่องของเด็กอย่างใกล้ชิด ครูทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเอื้อเพื่อแผ้วแผ่ความรักความเอื้ออาทร พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจ ยอมรับ หรือไม่ปฏิเสธสภาพของเด็ก มองโลกในแง่ดี หันหน้าเข้ามาช่วยเหลือดูแลร่วมกัน...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...การที่พ่อแม่ผู้ปกครอง ให้ความรักความอบอุ่นดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด...ให้กำลังใจลูก ตระหนักในหน้าที่ของตนทำใจยอมรับสภาพบุตรหลานของตนเองเป็นผลดีต่อเด็กมาก เป็นการสร้างชุมชนที่อบอุ่น พัฒนาลังคมของการอยู่ร่วมกันที่ดี...” (ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) สำหรับผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...ส่วนใหญ่บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ พ่อแม่เข้าใจเด็ก ต่างคนมีทุนไม่เหมือนกัน แรง ทรัพย์ เวลา ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีประโยชน์มหาศาล คนที่มีความต้องการกับผู้รับผิดชอบจะไม่อยู่คนละด้านของเส้นเชือก เชื่อว่าพ่อแม่สำคัญกับลูก ให้พลังกับเขาได้ดีที่สุด ไม่เชื่อว่าใครจะจัดให้ดีกว่าพ่อแม่ จะเห็นความยิ่งใหญ่ของความเป็นแม่ เพราะความรักลูกเกินตรรกะ กฎกติกาสังคม หลักการนี้ จึงเชื่อว่าคนอื่นจะไม่สามารถดูแลลูกได้ดีกว่าพ่อแม่...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนได้ส่งเสริมศักยภาพของครอบครัว (family empowerment) ครอบครัวยับมือบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลเด็ก จะพูดถึงสิ่งที่ผู้ปกครองเป็นกังวล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเด็กและครอบครัว เสนอแนวทางการดูแลเด็ก ลดอาการซึมเศร้าหรือความเครียดของผู้ปกครอง...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 20 มกราคม 2553)

ในด้านการพัฒนาศักยภาพของครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นนั้น พบว่า สถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อเด็ก จะได้นำมาพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น วิธีการที่ใช้คือการส่งเสริมให้ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาพิเศษ การเข้าร่วมการนำเสนอผลงาน การศึกษาดูงาน ดังที่ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ซึ่งการศึกษาดูงานถือว่าเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นและมีประโยชน์มาก ซึ่งจะนำครูไปสู่

การเป็นครูมืออาชีพได้ เรามีครูการศึกษาพิเศษ 5 คน ซึ่งเกิดจากการเห็นความสำคัญการพัฒนา และการส่งเสริมของโรงเรียนเอง...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนใช้แผนกลยุทธ์การพัฒนาครู พัฒนาทั้งโรงเรียนคือการส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การเข้ารับการศึกษา การไปศึกษาทำงานเมื่อสิ้นปีการศึกษาที่โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนที่เป็นแบบอย่าง การพัฒนาครูสู่ครูมืออาชีพเพื่อไปพัฒนาคุณภาพนักเรียน พัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังพัฒนากรรมการสถานศึกษา นำไปศึกษาทำงานด้วยเช่นเดียวกันกับคณะครู ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนถ่ายคณะกรรมการสถานศึกษา...ในช่วงแรก ๆ ที่เข้าโครงการใหม่ (ปี 2548) มีการต่อต้านจากครู เพราะยังไม่เข้าใจ เขาบอกว่าเด็กกลุ่มนี้มันสมควรปล่อยทิ้งไปเลย เมื่อเด็กไม่ได้ก็เสียเวลา วิธีการคือทำให้เขารู้ ทำให้ครูเห็น ทำให้ดูก่อน ปีที่ 2-3 ค่อย ๆ ขยายผลไปสู่ครูคนอื่น ค่อย ๆ ดึงเข้ามา จนปัจจุบันนี้ครูทุกคนเข้าใจเด็กและรักเด็กมากขึ้น...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และบริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...ปกติแล้วพ่อแม่ผู้ปกครองจะให้ความรักความอบอุ่นดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด แต่อยากให้ผู้ปกครองเข้าโรงเรียนพ่อแม่ จะได้คุยกันว่าจะปรับตัวของเราอย่างไร จะไม่คุยถึงเรื่องที่เราจะปรับตัวลูกอย่างไร...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมถึงการบริหารและการใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กพิการระดับมากหรือรุนแรง (severe) หรือหลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชาหรือหลักสูตรเพิ่มเติม รวมถึงการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การจัดตารางเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การรายงานความก้าวหน้าและรับนักเรียนเข้าเรียน การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อความสำเร็จของโรงเรียนเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็กมากน้อยเพียงใด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีรูปแบบที่หลากหลายแต่ที่สำคัญคือต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กเฉพาะบุคคลและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน IEP ซึ่งจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบสรุปแนวทางการดำเนินงานในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การปรับหลักสูตรทั่วไป การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ และการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม การปรับหลักสูตรทั่วไปเป็น

การปรับหลักสูตรที่ใช้กับเด็กทั่วไปมาใช้กับเด็กพิการ การจัดทำหลักสูตรเฉพาะเป็นหลักสูตรที่เป็น
แนวทางการศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตร
คู่ขนาน) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคลโดยพิจารณาจากระดับความพิการจาก IEP ที่เด็กไม่
สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะ และการจัดทำ
หลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่เด็ก เช่น ทักษะการดำรงชีวิต คือ การรับประทานอาหาร
อาหาร การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ
การใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดคุ่นเคยกับ
สภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว เป็นต้น (เบญจา ชลธารันนท์, 2546) การบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ ต้องปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล
เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และจัดบริการพิเศษให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของเด็ก ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ
ภาครัฐในชุมชนร่วมกับสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้
สถานศึกษาเป็นสถาบันที่พัฒนาผู้เรียน ที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานที่สำคัญ
ของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการและการติดตามผล
การปรับหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของเด็ก ควรเป็นหลักสูตรทางเลือกที่เหมาะสมกับเด็กที่
มีความสนใจที่แตกต่างกันด้วย เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการสอนเพิ่มเติมในสภาพของ
หลักสูตรปกติ ไม่ใช่สอนด้วยหลักสูตรที่แตกต่างออกไป หลักการคือควรให้การศึกษาแก่เด็กด้วย
หลักสูตรเดียวกันกับเด็กทั่วไปทั้งหมด และให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนเพิ่มเติมกับเด็ก
การได้มาของความรู้ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการสอนอย่างเป็นทางการและทางทฤษฎีเท่านั้น
เนื้อหาของการศึกษาควรมุ่งไปสู่มาตรฐานระดับสูงและความต้องการของเด็กแต่ละคนเพื่อช่วยพวกเขาให้
สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ การสอนควรมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์
และการปฏิบัติจริงของเด็กเพื่อเป็นการจูงใจพวกเขาได้ดียิ่งขึ้น จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบ
ทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้มีลักษณะ
สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเด็กที่เรียนร่วมในโรงเรียนเป็นหลักที่มีความสอดคล้อง
กับแนวทางของ ผดุง อารยะวิญญู (2542ค) เช่น หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
มีการปรับหลักสูตรในบางหมวดคือมีกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกการเคลื่อนไหวและการทำความสะอาดคุ่นเคย
กับสภาพแวดล้อม (orientation and mobility) การฝึกประสาทสัมผัสการรับรู้ และทักษะในการสื่อสาร
การอ่านและการเขียนหนังสือด้วยอักษรเบรลล์ หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
ปรับหลักสูตรบางส่วนคือ การเน้นทักษะทางสังคมในการติดต่อผูกมิตรกับเด็กทั่วไป การสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตการช่วยเหลือตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การใช้ห้องน้ำ การแต่งกาย
การอาบน้ำ แปรงฟัน และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางการเรียนรู้ปรับหลักสูตรที่เน้นให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ ขจัดความบกพร่องของเด็ก
ปรับหลักสูตรมีเนื้อหาครอบคลุมด้านการพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ด้านภาษาคือการพูด

การอ่าน การสะกดคำ การเขียน ด้านวิชาพื้นฐานคือคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ด้านวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพ และด้านทักษะทางสังคมให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ หลักสูตรสำหรับเด็กออกทิสติกปรับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขและบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทักษะในการพูดและการใช้ภาษา ทักษะในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ อารมณ์และสังคม และทักษะในการปรับตัว เพื่อให้แสดงปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ปัจจัยภายในที่สำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จคือหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปรับจากหลักสูตรปกติ ซึ่งโรงเรียนได้จัดทำเป็นหลักสูตรเฉพาะ...การปรับหลักสูตรให้เป็นกระบวนการในการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และเน้นในเรื่องของทักษะในการดำรงชีวิตให้เป็นไปตามศักยภาพของเด็ก เช่น จะแยกย่อยว่าในส่วนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ให้เขาได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่เขา มี เด็กที่มีความบกพร่องก็จะมีจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แตกต่างออกไป ดังนั้นโรงเรียนก็จัดให้เขามีโอกาสได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่เขา มีอยู่...เราต้องมองทั้งเด็กพิเศษเรียนร่วมและเด็กทั่วไป เราจะปรับเนื้อหาหลักสูตรถึงความจำเป็นสำหรับเด็กพิเศษจะต้องเรียนมีอะไรบ้าง และใช้กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เรามุ่งเน้นการฝึกการเคลื่อนไหว การเสริมสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม การฝึกประสาทสัมผัสการรับรู้ การฝึกทักษะในการสื่อสาร การอ่าน การเขียนอักษรเบรลล์ และทักษะศิลปะดนตรี โดยเฉพาะทักษะทางด้านดนตรีนี้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความสนใจมาก...” (ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...นอกจากการพัฒนาการเรียนเขียนอ่านแล้ว อยากให้ทางโรงเรียนช่วยฝึกทักษะด้านอื่นด้วยที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหารายได้ในอนาคต เช่น การเล่นดนตรี การแสดงออก ด้านศิลปะการวาดภาพ ผู้ปกครองไม่ได้คาดหวังอะไรจากลูกของเราไว้สูง...” (ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...ผู้ปกครองของเด็กเคยกล่าวไว้ว่าลูกของเขาเข้าโรงเรียนแล้ว ควรจะอ่านออกเขียนได้บ้าง ถึงจะไม่ได้เท่าคนอื่นเขาก็ขอให้ได้พอเลี้ยงดูช่วยเหลือตนเองได้และอยากให้ปรับการเรียนการสอนให้เด็กมีทักษะพื้นฐานการช่วยเหลือตนเอง การเข้าสังคม และการอาชีพด้วย...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและคามยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน การประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบอิงเกณฑ์ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดทำ IEP มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กเปรียบเทียบกับตนเองไม่ใช่คนอื่น แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จึงเป็นเครื่องมือในการจัดการกับการตรวจสอบและกระบวนการสอนทั้งหมด และ IEP ไม่ใช่แผนการสอน ไม่ใช่โครงการสอน ไม่ใช่สัญญาระหว่างเด็กกับสถานศึกษา ไม่ใช่รายงานการประเมินผลเด็ก ไม่ใช่คงอยู่ตลอดไป และไม่ใช่แผนที่ถูกต้องสมบูรณ์อย่างไม่มีที่ตำหนิซึ่งเหตุผลของการจัดทำ IEP เพื่อประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กแต่ละคน เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาตามที่ระบุไว้จริง และเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ ซึ่งจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้ใช้ IEP เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนร่วม โดยจะใช้แบบฟอร์มที่มีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านการศึกษา การวางแผนการจัดการศึกษา ประกอบด้วยระดับความสามารถในปัจจุบัน เป้าหมายระยะยาว 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) การประเมินผล และผู้รับผิดชอบคณะกรรมการจัดทำ และความคิดเห็นของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง สำหรับการจัดทำ IEP สถานศึกษาจะจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้แทน ครูประจำชั้นหรือประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา (ถ้ามี) และผู้ปกครองเด็ก และมีการทบทวนและปรับปรุง IEP ภาคเรียนละ 1 ครั้ง (เมื่อสิ้นภาคเรียน) ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนได้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยมุ่งให้ความช่วยเหลือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญ โดยครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นหรือประจำวิชา เชิญผู้ปกครองร่วมจัดทำและให้ความเห็นชอบ ครูแจ้งข้อมูลความสามารถพื้นฐานของเด็ก ผู้ปกครองเสนอความคิดเห็นความต้องการของเด็กต่อที่ประชุมและร่วมกันกำหนดวันนัดประเมินผลการเรียนของเด็กประจำภาคเรียน...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ขณะที่ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ทางโรงเรียนเชิญมาประชุมเรื่องจัดทำ IEP แต่ไม่รู้เรียกว่าอย่างไร แต่คุยกันเรื่องของน้องคนเดียว ไม่ได้เกี่ยวกับเด็กคนอื่น...รู้สึกดีใจที่ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับน้อง อยากให้โรงเรียนทุกแห่งเป็นอย่างโรงเรียนนี้ (โรงเรียนบ้านท่าสำราญ) คือถ้าเด็กคนไหนไม่ได้หนังสือก็ดูแลไม่ใช่ปล่อยให้ลอยละลือเลย สนใจแต่เด็กที่เก่ง ๆ ที่สอนง่าย เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองให้ลูกมาโรงเรียนก็คาดหวังจะให้เขาได้หนังสือก็ไม่อยากให้มาแล้วก็ไม่ได้อะไรเลย มาโรงเรียนแต่ก็อ่านไม่ออก บวกเลขง่าย ๆ ก็ไม่ได้...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเทศบาล

วัดป่าเรไรกล่าวว่า “...ปกติโรงเรียนจะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองที่อยู่แล้ว ในวันประชุมจัดทำ IEP ผู้ปกครองก็จะให้ความสนใจเป็นอย่างดีเช่นกัน...ผู้ปกครองต้องการทราบว่าลูกของเขาจะได้เรียนอะไร โรงเรียนจะให้ผู้ปกครองช่วยเหลืออะไรบ้าง...” (ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนของเราจัดทำ IEP ให้เด็กทุกคน โดยผู้ปกครองจะเข้ามาร่วมจัดทำ เน้นเรื่องการพัฒนาทักษะความพร้อม และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามตารางกิจกรรมประจำวันว่าควรเน้นอะไร จะทำให้เด็กเรียนอะไรในช่วงใด ฝึกทักษะด้วยกิจกรรมอะไรบ้างและผู้ปกครองก็จะได้นำไปฝึกเด็กที่บ้านด้วย เป็นการช่วยกันทั้งสองทาง...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน เน้นจัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ใน IEP โดยยึดตามสภาพความพร้อมและระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ สถานศึกษาจัดกิจกรรมใน 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมเดี่ยว ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะหลัก 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อ (กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก) ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการงานอาชีพ และทักษะอื่น ๆ ซึ่งจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของเด็กด้วยวิธีและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา เน้นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักตอบสนองต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและผู้ปกครองจัดขึ้น เช่น การทำตามคำสั่งง่าย ๆ ชี้ไปที่สิ่งของเมื่อเอ่ยชื่อที่ละอย่าง ชื่อวัยวะและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เลือกของที่มีขนาดใหญ่กว่าเล็กกว่าทำตามคำสั่งที่ละอย่าง รู้จักยาวกว่าและสั้นกว่า ออกเสียงเลียนคำพูดได้อย่างใกล้เคียงพูดเกี่ยวกับการกระทำได้ การร้องเพลง การพูดตามเป็นประโยค ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เน้นการฝึกกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การวิ่ง การเดิน การกระโดด ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เน้นการฝึกกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง เช่น การใช้นิ้วมือหยิบสิ่งของ การขีดเส้นในแนวตั้งแนวนอน การหมุนเปิดปิดฝาขวด การจับดินสอดด้วยท่าทางที่ถูกต้อง ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง เน้นความสามารถในการพัฒนาผสมผสานจากทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานในการทำกิจกรรมประจำวันที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง เช่น เล่นใกล้กับเด็กอื่นต่างคนต่างเล่น บอกอายุของตัวเองได้ เล่นรวมกลุ่ม การทำความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย การรับประทานอาหาร ทักษะการคิดและวิชาการ เน้นพัฒนาทักษะทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนคำง่าย ๆ การคิดคำนวณคณิตศาสตร์พื้นฐาน เช่น การจัดกลุ่ม การแยกสี การเปรียบเทียบ การรู้เข้าใจคำศัพท์ การจับคู่ การขีดเขียน การรู้พยัญชนะ การเรียงลำดับขนาด การรู้จักตัวเลข การรู้นับจำนวน การคิดคำนวณ และทักษะอื่น ๆ เช่น

การอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ การทำกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัย กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาดและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...ศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้นโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ จัดโปรแกรมพิเศษการฝึกกิจกรรมพัฒนาทักษะสำหรับเด็กพิเศษ (อายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป) ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ระหว่างเวลา 09.00-15.00 น. กิจกรรมประกอบด้วย ฐานพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ฐานศิลปะเพื่อการพัฒนา ฐานฝึกพูดและปรับพฤติกรรม ฐานวิชาการและส่งเสริมการเรียนรู้...หัวใจสำคัญคือแผนการฝึกกิจกรรมรายบุคคล (Individual Training Program: ITP) ที่จะฝึกให้กับพ่อแม่เพื่อไปออกแบบการฝึกกิจกรรมให้ลูกที่บ้าน...การจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้นเกิดจากปัญหาครอบครัวเด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กส่วนใหญ่ต้องการแหล่งบริการ...” ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวต่อนหนึ่งอีกว่า “...รูปแบบแรกการทดลองทำในโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่าเด็กอายุตั้งแต่ 2-8 ปี หากมีการกระตุ้นพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบโดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่อย่างเต็มที่ร้อยละ 80 มีโอกาสหลุดจากภาวะออทิสติกเกือบเหมือนเด็กทั่วไป สื่อสารได้ พูดคุยได้ โดยต้องมีโปรแกรมการฝึกอย่างเข้มข้น แนวคิดนี้มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่ทำโปรแกรมแบบ Intensive Course เดิมลักษณะการจัดจะจัดเฉพาะในโรงพยาบาลต้องมีบริการหลายด้าน แต่ที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์นำมาประยุกต์ใช้กับหลักการของอนุบาลศึกษา เนื่องจากโรงเรียนนี้สอนระดับปฐมวัย และเห็นว่าเรื่องพัฒนาการของเด็กปฐมวัยก็คือ พัฒนาการของเด็กออทิสติกนั่นเอง จึงนำเอากิจกรรมการศึกษาเข้ามาจัดแบบบูรณาการในห้องศูนย์บริการ มีการจัดตารางฝึกในด้านต่าง ๆ...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนได้จัดกิจกรรม / บริการ คือ บริการฝึกพูดโดยนักแก้ไขการพูด บริการปรับพฤติกรรมโดยครูการศึกษาพิเศษ บริการกิจกรรมบำบัดโดยนักกิจกรรมบำบัด บริการให้คำปรึกษารายกรณี (case conference) บริการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) กิจกรรมดนตรีเพื่อการพัฒนาศักยภาพ กิจกรรมศิลปะ การเรียนคอมพิวเตอร์ระบบมัลติมีเดียด้วยโปรแกรมการสอนเด็กเล็ก (CAI) การเรียนดนตรีและอีเลคโทน กิจกรรมห้องเรียนธรรมชาติแสนสนุก (กิจกรรมพาไปศึกษานอกสถานที่) โครงการตรวจสุขภาพและโครงการฟันสวยโดยทันตแพทย์ ข่าวสารจากโรงเรียนสาระความรู้การพัฒนาเด็ก บริการรถรับส่งนักเรียน การสอนเสริมในช่วงเลิกเรียนและการดูแลหลังเลิกเรียนและกิจกรรมว่ายน้ำ...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...การจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวเสริมว่า “...การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดตามความเหมาะสมตามที่ระบุไว้ใน IEP เน้นการแก้ไขปัญหาของเด็ก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เป็นการพัฒนาทักษะ

พื้นฐาน ด้านการผสมสระ พยัญชนะ การสะกดคำตรงตามมาตราตัวสะกด การจับคู่บัตรคำกับบัตรภาพ การเติมตัวอักษรที่หายไป การนับเลขเรียงลำดับ 1-100 การรู้ค่าและจำนวน 1-30 การบวกลบเลข 2-3 หลัก ไม่มีตัวทด การคูณเลขหลักเดียว การงานอาชีพให้เด็กจัดหมวดหมู่สิ่งของเครื่องใช้ใน ห้องรับแขก ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องเรียน ฝึกการทำกับข้าว การปลูกต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น...” (ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) โดยผู้ปกครองคนหนึ่งของ โรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ปกติน้อง (ลูก) เป็นคนร่าเริง เมื่อก่อนจะมีอแงไม่ยอมทำไม่ ย่อยากอ่าน เพราะอ่านไม่ออก แม่ก็บังคับให้ฝึกอ่าน ปัจจุบันน้องเขามีการบ้านเกือบทุกวัน เขารัก และชอบการเรียนมากขึ้น วันไหนครูไม่ได้ให้การบ้าน บางทีน้องเขาบอกว่า ไปขอการบ้านเอง เพราะ ชอบที่น้องเขาทำได้ การบ้านง่ายก็เลยชอบทำ...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนน่านวัตกรรมเชิงจิตวิทยาทำ ให้เรารู้จักเด็กมากขึ้น อยากให้เด็กรู้จักตัวเอง...จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนจัดกิจกรรม ศิลปะและวงดนตรีของเด็กพิเศษขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกและเป็นข้อเสนอของผู้ปกครอง...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552)

การจัดตารางเรียน

การจัดตารางเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนของเด็กกว่าในแต่ละ วัน เด็กจะทราบว่าจะต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งต้องจัดตารางเรียนให้เหมาะสมและมีความ สม่่าเสมอต่อเนื่อง โดยการจัดตารางเรียนจะไม่มีผลกระทบต่อเด็กทั่วไป ยึดหลักการ 2 ประการ คือ หลักการที่ว่าไม่มียุทธศาสตร์ใดที่เหมาะสมกับเด็กทุกคน และหลักการว่าเด็กทุกคนควรได้รับ การจัดการเรียนการสอนเพื่อดำเนินชีวิตอย่างอิสระมากที่สุด หลักการนี้จะนำไปสู่การสร้าง ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะเด็กออทิสติกจะจัดทำตารางเวลาและกิจกรรมที่ จะต้องดำเนินการในแต่ละวันตั้งแต่ตอนเช้า ตอนกลางวัน และตอนเย็นหรือกิจกรรมที่ต้องทำใน ระหว่างสัปดาห์ โดยการจัดทำจะเป็นการเรียงลำดับกิจกรรมตามช่วงเวลาที่กำหนด จำนวน กิจกรรมและระยะเวลาขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมก่อนรับประทานอาหารเช้า กิจกรรมหลังรับประทานอาหารเช้า หรือกิจกรรม ก่อนเข้านอน กิจกรรมหลังตื่นนอน เป็นต้น และจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาจัดตารางเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องเรียนร่วม มีการจัดตารางเรียนตาม เนื้อหาและกิจกรรมตามที่กำหนดในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้กล่าวแล้ว คือ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการเข้าเรียนร่วม กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ กิจกรรมทักษะการคิดและวิชาการ และกิจกรรมเสริมทักษะพื้นฐานต่าง ๆ เครื่องมือสื่อการเรียนรู้ ที่ใช้ เช่น เกมการศึกษา แบบฝึกทักษะ ใบงาน เป็นต้น ดังที่ผู้บริหารและครูจากสถานศึกษา ต้นแบบให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ จัดเป็นศูนย์บริการการศึกษาเด็กออทิสติกและสมาธิสั้น โดยจัดโปรแกรมพิเศษการฝึก

กิจกรรมพัฒนาทักษะสำหรับเด็กพิเศษ (อายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป) ในทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ประกอบด้วย
ฐานพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ฐานศิลปะเพื่อการพัฒนา ฐานฝึกพูดและปรับพฤติกรรม
ฐานวิชาการและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวันดังนี้
เวลา 08.45 น. เคารพธงชาติ สวดมนต์ ภายบริหาร เวลา 09.00 น. กิจกรรมโฮมรูม
เวลา 09.30 น. เข้าห้องน้ำ เวลา 09.40 น. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 10.20 น. กิจกรรม
เกมการศึกษา เวลา 10.40 น. กิจกรรมสร้างสรรค์ เวลา 11.00 น. กิจกรรมเสรี เวลา 11.20 น.
ไปห้องน้ำ-ล้างมือ เวลา 11.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน เวลา 12.00 น. นอนกลางวัน
เวลา 13.40 น. กิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 14.00 น. สอนเสริมรายบุคคล และเวลา 15.00 น.
เตรียมตัวกลับบ้าน...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) ซึ่งครู
โรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนได้จัดตารางเรียนประจำวันทั้งเวลาเรียนแบบกลุ่มและ
เวลาแบบเดี่ยว สำหรับเด็กที่มีความสามารถพื้นฐานค่อนข้างน้อยนั้นจะจัดตารางเรียนเป็น
ช่วงเวลาสั้น ๆ คือ เวลา 08.00-08.30 น. กิจกรรมหน้าเสาธง เวลา 08.30-09.00 น. กิจกรรม
เคลื่อนไหวประกอบจังหวะ เวลา 09.00-11.00 น. กิจกรรมเข้าเรียนร่วม เวลา 11.00-11.30 น.
กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 11.30-12.00 น. กิจกรรมโฮมรูม เวลา 13.00-14.30 น.
กิจกรรมเข้าเรียนร่วม เวลา 14.30-15.00 น. กิจกรรมเสริมภาษาไทย คณิตศาสตร์ เวลา 15.00-15.30 น.
กิจกรรมทักษะการคิดและวิชาการ สรุปการเรียนประจำวัน...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ,
10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวเสริมว่า “...ในช่วงเวลาพักเที่ยง
แต่ละวันโรงเรียนจะจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านให้กับเด็กพิเศษ โดยครูหรือเพื่อนนักเรียน
ด้วยกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ช่วยน้อง” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552)
และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนจัดชั่วโมงแนะแนวทุกวันจันทร์
ชั่วโมงสุดท้าย ให้ลูกพบพ่อแม่คนที่สอง การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนจะจัดให้ครูสอนแยกจากเวลา
ปกติต่างหาก เวลาหลังเลิกเรียนหรือเวลาหลังพักเที่ยงจะใช้กิจกรรมที่ไม่เหมือนกิจกรรมของเด็ก
ปกติครูจะใช้ใบงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล
วัดป่าเรไร, 20 มกราคม 2553)

การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับ เด็กเข้าเรียน

การประเมินผล การรายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็ก
เข้าเรียนกระบวนการวัดและประเมินพัฒนาการในแต่ละด้านตามจุดมุ่งหมายระยะยาวปีละครั้งและ
ประเมินในระยะสั้นเป็นภาคเรียน เป็นวิธีการและเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน IEP และนำไปทบทวน
ปรับปรุง IEP ให้เหมาะสม โดยมีการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน วิธีการ
ประเมินใช้การประเมินโดยครูผู้สอน การประเมินโดยนักเรียน และการประเมินโดยผู้ปกครอง
การรายงานความก้าวหน้าของเด็กในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง
รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของเด็กโดยสรุปจาก IIP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้

ทักษะและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีการระบุว่าจะประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของกราฟแท่ง กราฟเส้นประกอบการบรรยายหรือคิดเป็นคะแนนและเกรด และการรับเด็กเข้าเรียนโดยปกติแล้วจะรับเด็กที่มีความพร้อมเข้าเรียนร่วมในลำดับต่อไป ซึ่งจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษามีการประเมินผล การรายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน โดยรวมคือใช้การประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน วิธีการประเมินใช้การประเมินโดยครูผู้สอน (การทดสอบ / สังเกตพฤติกรรม / คุณลักษณะที่พึงประสงค์) การประเมินโดยนักเรียน (ประเมินชิ้นงาน) และการประเมินโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม (ประเมินชิ้นงาน / พฤติกรรม / คุณลักษณะที่พึงประสงค์) สำหรับการรายงานความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพตาม IEP เปรียบเทียบคะแนนความสามารถก่อนการพัฒนาและคะแนนความสามารถหลังการพัฒนาจากการประเมินที่ครอบคลุมทักษะความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อ ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง และทักษะอื่น ๆ รูปแบบที่ใช้ในการรายงาน คือ การใช้แบบรายงาน ใช้แผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิกราฟ วงกลม / กราฟแท่ง โดยครูรายงานให้ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองทราบ มีการรายงานประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียนและเมื่อสิ้นปีการศึกษาเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่โรงเรียนกำหนด ทั้งนี้มีการประเมินทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับเด็กที่มีระดับความพร้อมค่อนข้างต่ำเข้าไว้ในกระบวนการประเมินผลตามปกติด้วย เพื่อให้นักเรียนและครูได้รับทราบความสามารถทางการเรียนอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่ครูจะได้ให้ความช่วยเหลือเด็กในการให้อาชนะอุปสรรคเหล่านั้น และในการรับเด็กเข้าเรียนสถานศึกษาจะดูผลจากการประเมินความพร้อม ความสามารถ และศักยภาพของเด็กนี้เป็นสำคัญตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน IEP เพื่อพิจารณาให้เลื่อนชั้นหรือเข้าเรียนของเด็ก

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...การวัดและประเมินผลก็จะไม่ใช่แบบเดียวกับเด็กปกติ เด็กกลุ่มนี้ก็มีเครื่องมือต่างหากที่กำหนดไว้ใน IEP ว่าจะพัฒนาเด็กไปในทิศทางใด แบบใด อย่างไร...หลายโรงเรียนก็สงสัยว่าทำไมที่นี่เพียงแค่นี้เด็กเขียนได้แค่นี้ก็ได้เกรด 4 แล้ว...ก็เราใช้เกณฑ์ประเมินผลเฉพาะตามที่กำหนดใน IEP...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวอีกว่า “...นอกจากการประเมินความก้าวหน้าของเด็กตาม IEP แล้ว โรงเรียนยังส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการโดยให้เด็กพิเศษมีโอกาสเข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการเหมือนเด็กทั่วไป...เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการและเป็นการสร้างกำลังใจให้กับเด็กให้กับผู้ปกครอง เพราะเด็กมาโรงเรียนไม่เคยได้รับรางวัลอะไรเลย ที่เราทำอย่างนี้ก็ทำให้เกิดกำลังใจกับทุก ๆ คน ทุก ๆ ฝ่ายสามารถพัฒนาทักษะให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกยิ่งขึ้นด้วย...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...พ่อแม่คนอื่นพอรู้ว่าลูกตัวเองไม่ได้หนังสือก็ไม่สนใจ แต่เราไม่ได้ ถึงจะเป็นแม่ค้าแต่ก็คิดว่าลูกมาโรงเรียนไม่ใช่แค่เอามาฝากเลี้ยง มาเรียนหนังสือก็ต้องอ่านออกเขียนได้ บวกเลขได้เหมือนคนอื่น ๆ เขา...

อยากให้เขาอ่านออกเขียนได้ก็พอแล้ว แต่ที่สำคัญพ่อแม่อยากเห็นความก้าวหน้าของลูกจากทางโรงเรียน จึงขอทราบผลการเรียนและความก้าวหน้าของลูก และบางครั้งแม่ครูขอให้เราช่วยประเมินผลงานของลูกด้วย พ่อแม่ก็ยินดี...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าพัฒนาการทักษะทุกด้านของเด็กทุกคนตามเกณฑ์ที่ระบุใน IEP อย่างต่อเนื่อง...โดยครูผู้สอนจะสรุปรายงานผลต่อผู้บริหารโรงเรียนและนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาทักษะของเด็ก...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...เราจะประเมินผลเด็กทุกระยะทุกกิจกรรม มีการบันทึกผลทุกครั้งเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อรายงานให้ผู้ปกครองทราบ บางครั้งผู้ปกครองเข้ามาประเมินเอง จะเปรียบเทียบพฤติกรรมที่บ้านว่ามีความก้าวหน้าหรือพัฒนาขึ้นอย่างไร มีอะไรควรแก้ไขปรับปรุงนำมาพูดคุยกันเป็นระยะในตอนที่มาส่งหรือรับเด็ก..” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบทางการศึกษา (educational assessment) เป็นกระบวนการที่ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธีในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย และเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับผู้เรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดกรอง การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของเด็ก การประกันคุณภาพการศึกษาครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการและทางการบริหารจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การออกแบบและการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการ คือ จะเน้นการสร้างคามพึงพอใจ เป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ เป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ เป็นการตรวจสอบมิใช่การจับผิดหรือให้รางวัล มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เป็นการออกแบบและกระบวนการทำงานมีองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงานที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง

ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีคุณภาพใกล้เคียงกัน โดยสถานศึกษาต้องทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด เปิดเผยต่อสาธารณชนและสถานศึกษาต้องได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกๆ 5 ปี และให้มีการออกใบรับรองคุณภาพมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเรียนร่วมนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพจากภายนอก ระบบการประกันคุณภาพภายในซึ่งใช้ระบบการประเมินตนเองเข้ามาพัฒนาโรงเรียนจนสามารถประเมินคุณภาพของโรงเรียนได้ด้วยตนเองโดยยึดมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นหลักสำคัญที่ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และผลผลิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเองและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเกิดผลดีกับการพัฒนางานอย่างแท้จริง และดำเนินการในรูปคณะกรรมการ โดยที่คณะกรรมการประกันคุณภาพควรมีขั้นตอนการทำงานคือ ประชุมเพื่อชี้แจงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครอง จัดทำป้ายนิเทศ แผ่นพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย และประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพนั้นเป็นระบบการประเมินผลภายในโดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (self-evaluation) กระบวนการในการตรวจสอบจะมีขั้นตอนที่ชัดเจน คือ การวางแผน (plan) การปฏิบัติงาน (do) การตรวจสอบ (check) และการปรับปรุงแก้ไข (act) จากการศึกษาสถานศึกษาดั้งเดิมทั้ง 3 แห่ง พบว่าสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม คือ มีคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน มีหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตามประเมินผล ช่วยเหลือและกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพภายใน จัดระบบการประกันคุณภาพอย่างมีขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนคือแต่งตั้งคณะทำงาน จัดประชุมชี้แจงมอบหมายงานและหน้าที่ จัดสถานที่ สื่อเครื่องมือ อุปกรณ์ ขั้นตอนการปฏิบัติงานคือการคัดกรอง จัดทำ IEP การประสานความร่วมมือ ขั้นตอนการตรวจสอบคือมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขคือการนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปัญหา องค์ประกอบของการประเมินคุณภาพมีการปรับเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตร แต่ไม่ได้ปรับมาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้ ครอบคลุมมาตรฐานทุกด้าน รวมทั้งสถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเข้าร่วมการทดสอบตามโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติประจำปีตามโอกาสทุกครั้ง ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพภายในขึ้นมากำกับดูแล มีหน้าที่ในการวางแผน ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ตามวงจร PDCA...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนส่งเสริมให้เด็กทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติหรือเด็กพิเศษ เข้าทดสอบประเมินผลทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติประจำปีการศึกษาทุกครั้ง แต่

ไม่ขอนำคะแนนของเด็กพิเศษมาเฉลี่ยรวม...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และรองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...ข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กพิเศษ...มีประโยชน์ต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เมื่อสมศ.มาประเมิน โรงเรียนได้นำข้อมูลเหล่านี้ประกอบการประเมินของนักประเมิน ทำให้โรงเรียนของเราได้รับการยอมรับด้วยดี ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด...” (รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนได้รับการประเมินตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกด้าน ซึ่งได้นำข้อมูลจากการจัดการศึกษาที่สรุปรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนและข้อมูลจากผู้ปกครองเป็นหลักฐานสำคัญ...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

การประสานความร่วมมือ

การจัดการเรียนร่วมอาจไม่ประสบผลสำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายเข้าใจเหมือนกันในการเรียนร่วม จะทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและประสบความสำเร็จในที่สุด บุคคลที่เกี่ยวข้องที่ควรได้รับความร่วมมือ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูสอนเด็กปกติ นักเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครอง...ครูประจำชั้นพิเศษ ครูเวียนสอน (หรือครูเดินสอน) ครูเสริมวิชาการ ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูสอนการพูด / แก้ไขการพูด ครูผู้ช่วย นักจิตวิทยา นักโสตสัมผัสวิทยา นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ บุคลากรที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นทั้งบุคลากรทางการศึกษาและทางการแพทย์ บุคลากรบางคนอาจประจำอยู่ที่โรงเรียน บางตำแหน่งอาจสังกัดที่สำนักงานกลางหรือจะเป็นความร่วมมือจากโรงพยาบาลก็ได้ โรงเรียนอาจไม่จำเป็นต้องได้รับบริการจากบุคลากรที่กล่าวนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542ข) นอกจากนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา บุคลากรจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาหรือประจำจังหวัด บุคลากรจากสถาบันอุดมศึกษา บุคลากรจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ มูลนิธิ และสมาคม ตลอดจนบุคลากรจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษามีการเพิ่มความเข้มแข็งของการประสานงานกันระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบทุกฝ่ายทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในแนวเดียวกัน และเสริมซึ่งกันและกัน การวางแผนและการประสานงานกันคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงาน และเห็นความพยายามในการดึงการสนับสนุนจากชุมชนเข้ามาร่วมงาน เพื่อการดูแลเด็กพิการ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชนและป้องกันการเกิดความพิการ ออกแบบวางระบบการให้บริการงบประมาณ พัฒนาสมรรถนะของผู้ให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดใช้ทุนทางสังคมเป็นกลไกในการทำงาน และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...การทลายกำแพงของหน่วยงานให้เป็นครอบครัวเดียวกัน โรงเรียนต้องทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ปกครอง

และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้ปกครองควรมีบทบาทร่วมอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชนจะชัดเจนเรื่องผู้ปกครอง ครูต้องกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมาร่วมทำความเข้าใจ และแบ่งงานกันให้ชัด เช่น เข้ามาเป็นกรรมการห้องเรียนมีการคุยกันทุกสัปดาห์...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) โดยผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...การดำเนินการตามแผนงานของเราให้บรรลุผลสำเร็จที่ตั้งไว้เป็นสำคัญ...เราได้รับความร่วมมือจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด มาให้กำลังใจ อยู่ใกล้ชิดกับเรา และเห็นว่าควรส่งเสริมขยายผลสู่โรงเรียนอื่นด้วย...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 19 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวเสริมว่า “...ในความคิดของพ่อแม่ คิดว่าการดูแลไม่ใช่การส่งเด็กมาเข้าโรงเรียนแต่อย่างเดียวแล้วนั่งเฝ้า การดูแลคือเราต้องมีส่วนร่วมและคอยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เท่าที่ลูกเราจะสามารถเรียนได้...” (ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 19 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ก็ได้มาดูแลในเรื่องของการที่จะช่วยเหลือลูกของเขาที่บกพร่อง ตามที่เราคัดกรองไว้ เราก็ให้เขาไปแก้ไขตรงส่วนที่เราได้จัดการเรียนการสอนลูกเขาในส่วนที่เพิ่มเติมในส่วนที่เราได้แจ้งข้อบกพร่องให้ฟัง ผู้ปกครองก็จะได้แก้ไขช่วยกันที่บ้าน เช่น เด็กเขียนหนังสือไม่ได้ ก็ให้แบบฝึกหัดไปฝึกทำที่บ้านช่วยเหลือกันจนข้อบกพร่องของเด็กในส่วนนั้น ๆ หายไป หรือทุเลาเบาบางลงไป กรณีเด็กเขียนหนังสือกลับหัวเราก็ให้แบบฝึกเขาไป ผู้ปกครองก็ช่วยดูแล เด็กก็สามารถเขียนได้เป็นปกติ...ผู้ปกครองประเมินชิ้นงานของเด็กเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (3) ระดับปานกลาง (2) และระดับควรเสริม (1) การสร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการยอมรับของสังคม ส่วนหนึ่งเราได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และบุคลากรจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดหนองคาย มาให้คำแนะนำติดตามช่วยเหลือเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ทั้งนี้ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...แม่ครูก็บอกให้เราช่วยดูเรื่องการบ้านแต่แม่ก็ไม่รู้จะช่วยยังไง แม่ก็ไม่เคยเรียนหนังสือ นอกจากการให้กำลังใจและช่วยเหลือในสิ่งที่สามารถทำได้เท่านั้น...” (ผู้ปกครองโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552)

การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน

การนิเทศเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพทันต่อสถานการณ์ นโยบายการศึกษา หลักสูตร และองค์ประกอบต่าง ๆ การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา เป็นความพยายามของการแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความมั่งคั่งทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยในการปรับปรุงสื่อ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการทางการศึกษาเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน

เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง และการนิเทศที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน การทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมผลสำเร็จ ภายใต้ความเชื่อว่าผู้รับการนิเทศทุกคนสามารถพัฒนาการทำงานให้บรรลุผลตามศักยภาพได้ ให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญปัญหาและการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้คิดเป็นทำเป็น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนรักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน มีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สอน โดยผู้นิเทศจะให้ข้อมูลแก่ผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอนและให้ผู้สอนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านวิชาการของสถานศึกษาและปรับปรุงคุณภาพด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอนให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติการสอน และจุดประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในการทำงานร่วมกัน และประโยชน์ของการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ ช่วยพัฒนาคุณภาพครู ช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ช่วยพัฒนางานด้านวิชาการภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจและความมั่นใจให้กับครู และช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับบุคลากร โดยทั่วไป การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการนิเทศเชิงระบบ ต้องดำเนินการให้ครบทุกขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ขั้นตอนออกแบบและพัฒนา ขั้นตอนเตรียมการประสานงาน ขั้นตอนปฏิบัติการ ขั้นตอนประเมินผลและรายงาน และขั้นปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งในขั้นปรับปรุงและพัฒนาเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรดำเนินการอยู่เสมอในทุกขั้นตอนของ การนิเทศเพราะในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานนั้น ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการประเมินผลการดำเนินการทุกครั้งจะได้ข้อมูลสำคัญนำมาประกอบการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษามีระบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างชัดเจน เน้นการนิเทศทั้งภายในและภายนอก โดยการนิเทศภายในมีผู้บริหารโรงเรียน และครูการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนเป็นผู้นิเทศกันเอง มีการกำหนดรูปแบบ / แผนปฏิบัติการนิเทศร่วมกัน และการนิเทศจากบุคลากรภายนอกจะได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ บุคลากรจากศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาและประจำจังหวัด และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติการสอน และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน สร้างบรรยากาศการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน การทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมผลสำเร็จ

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนได้ดำเนินการนิเทศติดตามโดยผู้บริหาร รองผู้อำนวยการ และนิเทศระหว่างครูด้วยกัน มีอะไรก็มาแลกเปลี่ยนหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกันไป...บางโอกาสเราก็ได้รับความร่วมมือจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ดมานิเทศติดตามให้กำลังใจ...ซึ่งอยากให้หน่วยงานข้างนอกมาให้กำลังใจ มาติดตาม มาดูว่าเราทำถูกทางไหม มีอะไรจะเสริมหรือไม่ ให้มาพบปะแนะนำครูในโรงเรียน เพื่อให้เราเข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรได้จัดให้มีการติดตามที่บ้าน โดยการเยี่ยมบ้านตามโครงการพ่อแม่คนที่สอง...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...การนิเทศโรงเรียนใช้รูปแบบการนิเทศภายในเป็นสำคัญ นอกจากผู้บริหารดำเนินการแล้ว ยังให้คุณครูเป็นผู้นิเทศร่วมด้วย ครูแต่ละคนที่คัดแยกคัดกรองเด็กแล้ว บางคนมองพฤติกรรมเด็กไม่ตรงกันก็มาเล่าสู่กันฟัง...นิเทศแบบสองทางเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ครูจะมาพบปะพูดคุยกันทุกวันพฤหัสบดีหลังเลิกเรียน 1 ชั่วโมง ก็จะเล่าประสบการณ์การดูแลเด็กของตนเองให้กันฟัง รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบของการวิจัย โรงเรียนนำข้อมูลจากการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนี้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา กำหนดจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาโครงการพัฒนาศักยภาพครู บุคลากร และจัดทำแผน IEP ปัญหาที่พบคือครูที่มีอายุมากจะยังขาดทักษะหรือไม่ทันเทคโนโลยี...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนมีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง มีแผนการประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความพร้อมของเด็ก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมแก่ความต้องการจำเป็นของเด็กและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

5) ด้านเครื่องมือ

เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมถึงสิ่งที่น่าสนใจ เครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ระบบการบริหารจัดการงบประมาณ สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้ใช้นโยบายระดับชาติ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ มีการวางระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งแนวทางเหล่านี้สถานศึกษานำเสนอขอความเห็นชอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการแล้วประกาศใช้และนำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งผลจากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบสรุปในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

นโยบายการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น ควรระบุว่าเด็กด้อยโอกาสควรเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ซึ่งก็คือโรงเรียนที่เด็กคนนั้นจะได้เข้าเรียน ถ้าเขาไม่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา สำหรับกฎข้อนี้ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นข้อยกเว้นเป็นกรณี ๆ ไป บนพื้นฐานที่ว่าจัดการศึกษาให้เด็กในโรงเรียนการศึกษาพิเศษหรือการจัดการศึกษาเฉพาะสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคนได้ดีกว่าเท่านั้น นโยบายการศึกษาควรคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลและสถานการณ์อย่างเต็มที่ เช่น ความสำคัญของภาษามือ ในฐานะเป็นเครื่องมือของการสื่อสารระหว่างคนหูหนวก ควรได้รับการยอมรับและจัดให้เพื่อประกันว่าคนหูหนวก ทั้งหมดสามารถเข้าถึงการศึกษาด้วยภาษามือ เนื่องจากความต้องการในการสื่อสารของคนหูหนวกและตาบอดมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นถ้ามีการจัดการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษหรือชั้นเรียนพิเศษหรือหน่วยเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ อาจจะไม่เหมาะสมมากกว่า นโยบายและการจัดระเบียบทางการเงินควรสนับสนุนและเอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนแบบเรียนร่วม อุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางควรได้รับการขจัดออกไป ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสมและควรมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของหลักการของการอยู่ร่วมกันอย่างรอบคอบ โดยการรวบรวมสถิติที่แสดงถึงจำนวนของเด็กที่ด้อยโอกาสที่ได้รับประโยชน์จากทรัพยากร ความเชี่ยวชาญและเครื่องมือที่ใช้ไปกับการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการจัดทำสถิติจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปต่าง ๆ จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่ยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ มีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างเป็นระบบ มีการระดมสรรพกำลังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการวิเคราะห์แผนนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อสร้างความมั่นใจว่านโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ทำให้การจัดการศึกษาเรียนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้โรงเรียนได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองแล้วจึงประกาศใช้เป็นทางการ

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...กลไกปัจจุบันในประเทศไทยแยกส่วน ประเทศไทยเอาแต่รูปแบบต่างประเทศแต่เนื้อหาไม่เอามาลงปฏิบัติจริง ปัญหาอยู่ที่กฎหมายและงบประมาณ จะพัฒนาอย่างไร กฎหมายมีแล้วแต่จะต้องผลักดันให้เป็นรูปธรรม...รัฐบาลกลาง (แต่ละชุด) มีนโยบายแต่ยื่นมือมาไม่ถึงหรอก อยู่ที่พวกเราจะทำอย่างไร...” และกล่าวว่าในตอนหนึ่งว่า “...นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนยึดรูปแบบการจัดการแบบ dynamic ไม่ได้ใช้โครงสร้างซีทีแบบรัฐบาล เอกชนใช้ความพร้อมของเด็กเป็นหลักจะไม่จำกัดเรื่องบุคลากร อาศัยเกณฑ์การสอนประสบการณ์ เอกชนจะไม่จัดการศึกษาแบบพิการหลายประเภท ต่างจากรัฐที่เข้ากระบวนการระบบ เอกชนมีระบบยืดหยุ่น เช่น บางระบบที่ไม่สามารถทำได้ก็ตัดทิ้ง โดยให้ผู้ปกครองรับไปดูแลช่วยเหลือเด็กที่บ้าน...” (ผู้บริหารโรงเรียน

อนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบายของการบริหารจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม โดยครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน เทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดทำและบริการการศึกษาพิเศษ โดยใช้รูปแบบที่จะมาจากมติที่ประชุมและมีการประสานงานกับเครือข่ายร่วมกัน...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนโยบายขยายโรงเรียนเพิ่มขึ้นในสังกัดเดียวกันจาก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเวฬุวัน เทศบาลจะตั้งบิวให้ซื้อสื่ออุปกรณ์ สนับสนุนในเรื่องอาหารกลางวัน แต่เรายังต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกคัดกรอง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการอื่นใดทางการศึกษาแก่เด็ก...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...โรงเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์แนวนโยบายของรัฐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ผนวกกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน แล้วนำมาพิจารณาร่วมกันว่าจะกำหนดทิศทางการทำงานอย่างไร จนได้นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของโรงเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายเดินไปตามนั้น...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552)

ระบบการบริหารจัดการ

ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการพิเศษของเด็กมากยิ่งขึ้น เพราะมีอำนาจหน้าที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการบริหารให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถปรับการใช้ทรัพยากรสำหรับการสอน การสร้างทางเลือกของการเรียนที่หลากหลาย ส่งเสริมการระดมความช่วยเหลือจากเด็กด้วยกัน การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาและการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับ การเข้ามาเกี่ยวข้องของครูและเจ้าหน้าที่อย่างกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ และมีการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารโรงเรียนมีความรับผิดชอบเป็นพิเศษในการส่งเสริมทัศนคติที่ดีของคนทั้งทั้งชุมชนโรงเรียน และการจัดระเบียบเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้นและเจ้าหน้าที่สนับสนุน การจัดระเบียบเพื่อขอรับการสนับสนุนและการกำหนดบทบาทของหุ้นส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการทางการศึกษา ควรมีการตัดสินใจร่วมกันโดยผ่านวิธีการปรึกษาหารือและการเจรจา กัน โรงเรียนแต่ละแห่งควรเป็นชุมชนที่มีความรับผิดชอบในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของเด็กทุกคนร่วมกัน ทีมงานการศึกษาควรแบ่งปันความรับผิดชอบในการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันแทนที่จะเป็นความรับผิดชอบของครูคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและอาสาสมัคร ควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในงานของโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามครูยังเป็นผู้แสดงบทบาทสำคัญที่สุดในฐานะผู้จัดกระบวนการทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็ก โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาจัดระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมแบบการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

ทั้งชุมชน หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ใช้โรงเรียนเป็นฐาน คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน สร้างทีมงานภายใน พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และระดมทรัพยากร

ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...การแก้ปัญหาทุกเรื่องจะใช้นโยบายและการบริหารจัดการ คณะกรรมการตามกฎหมาย กำหนดกรอบร่วมกัน เกิดประเด็น ในระบบ พูดคุยกันนำไปสู่การแก้ไขต่อไป เราจัดการศึกษาแบบครอบครัว (home school) การบริหารจัดการ จึงมองไปที่ผู้ปกครองโดยยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ ครอบครัวจะนำลูกมาฝากไว้แล้วไปทำงาน พ่อเลิกงานค่อยมารับสู่ครอบครัวอย่างอบอุ่น เป็นการแบ่งเบาภาระช่วงกลางวัน การเรียนร่วมกันสำคัญที่สุดจำเป็นที่สุด ทำให้ไม่รู้สึกแปลกแยกจากสังคม การเรียนร่วมเป็นทางออกที่ดีที่จะช่วยหล่อหลอมช่วยพัฒนาได้มาก สามารถกลมกลืนกับสังคม ที่สำคัญเราจะปรับการทำงานอย่างไร ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล เพราะเด็กมีหลายวัยทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนนำแผนกลยุทธ์ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติ มีกิจกรรมสำหรับเด็กพิเศษในการพัฒนาตนและให้เด็กพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับคนปกติ...บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทุกภาคส่วนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ผู้บริหารเป็นผู้นำการปฏิบัติ มีปัญหาอะไรที่ประชุมมีมติอย่างถ้อยที โคร่งการนี้มีความสำคัญและจำเป็นมากในส่วนของเทศบาล จึงควรจะขยายไปโรงเรียนอื่นในสังกัดเดียวกัน เด็กจะมีทางเลือกมากขึ้น รวมทั้งเทศบาลจะต้องตั้งงบประมาณสำหรับการจัดซื้อจัดหาสื่ออุปกรณ์สนับสนุนในเรื่องอาหารกลางวันด้วย และอยากให้เขตพื้นที่เข้ามาช่วยเหลือด้านเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...กลยุทธ์ที่เราใช้คือการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายทั้งชุมชนและองค์กรให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดจนมีผู้ร่วมคิดร่วมสร้างและร่วมพัฒนา ซึ่งโรงเรียนได้รับการสนับสนุนทั้งด้านปัจจัย ทุนทรัพย์ ในช่วงเทศกาลปีใหม่ทุกปี...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552)

กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษต้องยอมรับหลักของความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาของเด็ก โดยให้มีการดำเนินการในสภาพของการเรียนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ควรมีการนำมาตรการทางกฎหมายที่คู่ขนานและเสริมซึ่งกันและกันในขอบข่ายด้านสาธารณสุข สวัสดิการสังคม การฝึกอบรมทางอาชีพและการจ้างงานมาใช้เพื่อให้เกิดการสนับสนุนและให้กฎหมายการศึกษา มีผลในทางปฏิบัติอย่างเต็มที่ ทั้งนี้หลังจากมีกฎหมายแม่บทแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติในการจัดการศึกษาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากระเบียบปฏิบัติยังไม่มีหรือหากมีแล้วแต่ยังขาดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น จะต้องออกระเบียบปฏิบัติควบคู่ไปกับ

กฎหมายแม่บทระดับชาติเพราะหากขาดระเบียบวิธีปฏิบัติเหล่านี้แล้วจะทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นระบบและไม่มีประสิทธิผลได้ ซึ่งการออกระเบียบปฏิบัตินั้นต้องครอบคลุมสาระสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ความหมายของการศึกษาพิเศษเรียนร่วมและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนร่วม ระเบียบเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กตามลักษณะประเภทความพิการ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการเงิน ระเบียบเกี่ยวกับตำแหน่งของบุคลากร ระเบียบเกี่ยวกับระบบบริหาร รวมทั้งการจัดทำเอกสารหรือคู่มือ ระเบียบกฎหมาย กฎกระทรวง และประกาศที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเรียนร่วม ไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติทุกแห่ง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทางเดียวกัน จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่าสถานศึกษาใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับชาติที่ได้ประกาศใช้โดยทั่วไป เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม โดยการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจแล้วนำไปขยายผลต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้องตรงกัน ยังไม่มีการออกเป็นระเบียบหรือข้อบังคับระดับปฏิบัติของสถานศึกษา

ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนจะขอรับ วารสารเอกสารความรู้เรื่องพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยที่จัดหลักสูตรการศึกษาพิเศษ เช่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม จะส่งวารสารเอกสารมาให้โรงเรียนศึกษาและขยายผลต่อบุคลากร แต่ยังไม่เห็นว่าควรจะมีระเบียบหรือข้อปฏิบัติในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลพวกเราโดยตรงและควรจะมีการปรับปรุง ตามความเหมาะสม...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...ในด้านนี้เราได้ศึกษาจากเอกสารที่ได้รับจากการไปเข้าร่วมการประชุมหรือฝึกอบรมต่าง ๆ บ้าง รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษบ้าง รวมทั้งการศึกษาจากทางอินเทอร์เน็ตก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้ดีพอสมควร...” และครูอีกคนหนึ่งได้กล่าวเสริมว่า “...อยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษากฎหมายเหล่านี้แล้วช่วยกันออกระเบียบการปฏิบัติเป็นของโรงเรียนของเราเพื่อใช้เป็นหลักหรือกรอบในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเรา...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...กฎหมายแม่บทของไทยเรามีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังคงขาดการผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ให้เด็กได้รับสวัสดิการ การดูแลช่วยเหลือตามกฎหมาย เช่น การให้ได้รับเงินอุดหนุนรายหัวที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเด็กทั่วไป จะทำกันอย่างไรจะต้องช่วยกันคิดและผลักดัน...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

งบประมาณ

งบประมาณสำหรับการบริหารการจัดการศึกษาเรียนร่วม สถานศึกษาจะได้รับการจัดสรรเช่นเดียวกับการบริหารการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทั่วไป ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้จัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคน พิการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของ เงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กเรียนทั่วไปต่อคน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือเด็กทั่วไปเมื่อมาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน อยู่ภายใต้การนำของ ผู้บริหารคนเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนร่วมด้วย ทั้งในด้านอาคารสถานที่ สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา ตลอดจนงบประมาณสำหรับการบริการพิเศษที่จำเป็นจะต้องจัดให้เด็ก เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ห้องเสริมวิชาการ ห้องวิชาการ ค่าบริการ ค่าใช้สอยตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ งบประมาณ อาจได้มาจากงบประมาณจากรัฐบาล มูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรต่าง ๆ และผู้มีจิตศรัทธา จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาได้รับจัดสรรงบประมาณการ อุดหนุนเป็นเงินค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลเท่ากับนักเรียนปกติทั่วไป คือ ก่อนประถมศึกษา 1,516 บาทต่อคน ประถมศึกษา 1,766 บาทต่อคน และการอุดหนุนเป็นเงิน ค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนในโรงเรียนเอกชน คือ ก่อนประถมศึกษา (ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เงินเดือนครู และค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย) 13,896 บาทต่อคน และใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตาม โครงการสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน เช่น ผลิตบัตรคำ บัตรภาพ แบบ ฝึกทักษะ ใบงานตาม IEP และมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายการใช้เงินอย่างเป็นระบบสามารถ ตรวจสอบได้ โดยเน้นการใช้งบประมาณที่ได้รับอย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด เป็นต้น ส่วนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอื่นขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแล เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน ตามแนวนโยบายของหน่วยงานนั้นตามที่ได้ศึกษาสถานศึกษาต้นแบบ ดังต่อไปนี้

ดังครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวไว้ว่า “...โรงเรียนมีการ ดำเนินการจัดทำแผนงบประมาณ โดยมีการวางแผนและบริหารการใช้งบประมาณ ทั้งที่ได้รับจาก ทางราชการและเงินนอกงบประมาณอื่นที่ได้จัดหาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของ เด็กแต่ละบุคคล...โรงเรียนจะได้รับงบประมาณรายหัวเด็กพิเศษเรียนร่วมเท่ากับเด็กทั่วไปและ ได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการเรียนร่วมจากเทศบาลร้อยเอ็ดปีละ 50,000 บาท สำหรับจัดซื้อ จัดหาสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ...แต่เรายังไม่เคยได้รับคูปองทางการศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพราะโรงเรียนของเราอยู่นอกสังกัดความดูแลของ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552)

และครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...เราได้รับจัดสรรงบประมาณจาก สพฐ. 40,000 บาท ที่เข้าร่วมโรงเรียนในปีแรก (2549) สำหรับจัดซื้อคอมพิวเตอร์ 4 ชุด และปัจจุบันได้รับจัดสรรปีละ 5,000 บาท ส่วนเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนเราได้ทำเด็กปกติ ใช้สำหรับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อการเรียนการสอน...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐตามสิทธิที่กำหนดและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้มีจิตศรัทธาช่วยบริจาคเงินอุดหนุน วัสดุ ครุภัณฑ์ เครื่องเล่นดนตรี ชุดกายภาพบำบัด เป็นต้น...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรคสามระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ” ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550 นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ คือ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษาว่าด้วยการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อขอรับหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2551 ตามรายการที่กำหนดตามบัญชี ข. และ ค. และระเบียบคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษาว่าด้วยการขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา พ.ศ. 2551

ตามรายการพัสดุที่กำหนดตามบัญชี ก.

การขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษา หมายถึง การขอรับอุปถัมภ์เพื่อนำไปขอรับหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการหรือความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งอุปถัมภ์เป็นเอกสารที่ใช้แทนจำนวนเงินอุดหนุนทางการศึกษาให้คนพิการหรือผู้ปกครองที่ขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาตาม IEP ยื่นแบบคำขอต่อสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยการพิจารณาอนุมัติของคณะกรรมการ และศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นผู้จ่ายอุปถัมภ์ แต่ละรายมีวงเงินไม่เกิน 2,000 บาท ต่อปี เพื่อขอรับหรือซื้อตามรายการที่กำหนดตามบัญชี ข. ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และตามบัญชี ค. ได้แก่ การขอรับบริการ และการขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา ผู้ขอยืมหมายถึงคนพิการหรือผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติยื่นคำขอต่อสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นผู้พิจารณาอนุมัติและแจ้งให้ผู้ขอยืมทำสัญญาและสัญญาค้ำประกันตามแบบ

กำหนด เพื่อขอยืมตามรายการพัสดุที่กำหนดตามบัญชี ก. ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่ระบุไว้ใน IEP โดยจะขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามบัญชี ข. เช่น ซื่อวัสดุที่ใช้ในการจัดทำสื่อประเภทกระดาษ แผ่นซีดี ปากกาเมจิก อุปกรณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารคือกระดานสื่อสาร บัตรคำ และบัตรภาพ ชุดสื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ และขอรับเงินอุดหนุน (คูปอง) เพื่อขอรับบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามบัญชี ค. เช่น การสอนเสริม การแก้ไขการพูดและทักษะการสื่อสาร โดยนักจิตวิทยาทางการแพทย์จากโรงพยาบาลใกล้สถานศึกษาเป็นผู้ให้บริการ การขอรับบริการการสอนเสริมเป็นส่วนใหญ่ (เด็กยังไม่ได้รับคูปองทุกคน) ผู้ให้บริการจะเป็นครูผู้สอนเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนที่ผ่านการอบรมมาแล้วเป็นผู้ให้บริการ ยกเว้นโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรยังไม่เคยได้รับคูปองเพราะเป็นโรงเรียนนอกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดงบประมาณผ่านมายังศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาหรือประจำจังหวัด ส่วนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ

ดังที่ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...เด็กที่นี่จะได้รับคูปองทุกคนสำหรับการรับบริการสอนเสริมตาม IEP วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์พื้นฐาน ครูในโรงเรียนจะเป็นผู้ให้บริการระหว่างเวลาว่างตอนพักเที่ยงและช่วงเวลาหลังเลิกเรียนทุกวัน วันละ 1 - 2 ชั่วโมง และวันเสาร์อาทิตย์ผู้ปกครองจะนำเด็กไปรับบริการสอนเสริมที่บ้านพักของครู ช่วงเวลาไม่แน่นอน ก็แล้วแต่นัดหมายหรือตกลง จะดูความสนใจของเด็กด้วยว่าเขามีความสนใจมากน้อยเพียงใดที่จะเรียน ถ้าขาดความสนใจจะทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ซึ่งไม่เกิดผลดีเลย กลับจะมีผลเสียตามมา แต่ถึงอย่างไรครูก็ใช้ความพยายามอย่างมาก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนแต่ละครั้งที่เด็กมาขอรับบริการ...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) ซึ่งครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...เนื่องจากเรายังไม่เคยได้รับเงินอุดหนุน (คูปอง) เพื่อขอรับบริการหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพราะโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด การดำเนินงานยังต้องรอความชัดเจนต่อไปก่อน...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...โรงเรียนจะได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน IEP...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (AT)

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นหรือดัดแปลงจากที่มีอยู่เดิม นำมาผลิตเป็นอุปกรณ์หรือ

ผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้พิการ ให้สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้แบบพึ่งพิงตัวเอง (independent living) หรือพึ่งพิงผู้อื่นน้อยที่สุด และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึงการให้บริการ การประยุกต์ใช้และการนำไปปฏิบัติเพื่อลดอุปสรรคในการทำกิจกรรมของผู้พิการ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของผู้พิการแต่ละคน เพื่อเพิ่มรักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสามารถหาได้ตามความจำเป็นเพื่อเพิ่มความสำเร็จของการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและเพื่อช่วยในการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้เราสามารถนำเครื่องมือทางเทคนิคมาใช้ด้วยวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิผลได้ ถ้าเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้มาจากแหล่งรวมกลางที่มีผู้เชี่ยวชาญของแต่ละที่จัดเครื่องมือให้ตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละคนและยังเป็นการประกันในเรื่องของการดูแลรักษา เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกยังหมายถึงเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์สำหรับอุปกรณ์ช่วยด้านการศึกษาและการเรียนรู้ (academic and learning aids) เป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของเด็กพิการให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้น ทำให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ได้แก่ อุปกรณ์ช่วยการอ่าน (reading aids) เช่น กรอบบรรทัดช่วยการอ่าน (reading window) โปรแกรมประมวลผลคำที่มีเสียงสังเคราะห์ (talking word processing program) โปรแกรมประมวลผลคำที่มีภาพประกอบ (graphic-based word processing program) โปรแกรมอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมัลติมีเดียระบบเดซี อุปกรณ์ช่วยสะกดคำ (spelling aids) เช่น รายการคำศัพท์หรือพจนานุกรมคำศัพท์ โปรแกรมประมวลผลคำที่มีฟังก์ชันเช็คการสะกดคำ โปรแกรมประมวลผลคำที่มีเสียงสังเคราะห์ร่วมกับมีฟังก์ชันเช็คการสะกดคำ อุปกรณ์ช่วยการเขียน (writing aids) เช่น อุปกรณ์ช่วยจับดินสอหรือปากกา กรอบบรรทัดสำหรับเขียนข้อความ เครื่องจัดบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ช่วยพิมพ์แทนการเขียน อุปกรณ์ช่วยการคำนวณ (math aids) เช่น เครื่องคิดเลข โปรแกรมที่ช่วยในการคำนวณ อุปกรณ์ช่วยกิจกรรมนันทนาการและเวลาว่าง (recreation and leisure) เช่น การเล่นเกม การเล่นของเล่นเด็กพิการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 ที่กำหนดไว้ว่า “คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ”

ซึ่งหากเด็กที่มีระดับความบกพร่องไม่มากนักไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์เพิ่มเติม เด็กจะใช้ทุกอย่างเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป หากเด็กมีระดับความบกพร่องมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในห้วงพิเศษ อาจจำเป็นต้องได้รับบริการเพิ่มเติมและใช้อุปกรณ์เฉพาะอย่าง เช่น

ห้องฝึกพูดที่ใช้ระบบ loop สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเครื่องมือ ภายภาพบำบัด เป็นต้น จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่า สถานศึกษาใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ไม่มากนัก เนื่องจากสถานศึกษามีเด็กพิการเรียน ร่วมมีระดับความบกพร่องไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จึงใช้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีใช้ทั่วไป เช่น อุปกรณ์ช่วยการคำนวณ คือ เครื่องคิดเลข อุปกรณ์ ช่วยกิจกรรมนันทนาการและเวลาว่างคือการเล่นกีฬา การเล่นของเล่นเด็ก อุปกรณ์ช่วยการเขียนคือ คอมพิวเตอร์พิมพ์อักษรเบรลล์ อุปกรณ์ช่วยการอ่านคือการใช้ข้อมูลภาพและคำประกอบกัน และ อุปกรณ์อื่น เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หนังสือเสียง หนังสืออักษรเบรลล์ ตลอดจนการขอรับ บริการการแก้ไขทางการพูด

ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...ทางโรงเรียน ใช้เครื่องมือที่ช่วยเอื้อความสะดวกแก่เด็ก เช่น หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเสียง ของเล่นบริหาร กล้ามเนื้อ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์ต่อเด็ก มาก เพราะลูกสมาธิสั้น จะไม่ชอบตัวหนังสือ ไม่ชอบสิ่งที่ไม่ดึงดูดความสนใจ การที่ครูใช้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้ลูกมีความสนใจเรียน ชอบเรียนมากขึ้นและมีสมาธิมากขึ้นและ ต้องการได้รับการส่งเสริมกิจกรรมดนตรี ศิลปะด้วย...” (ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...การเพิ่มสมรรถนะของ โรงเรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับจัดการเรียนรู้ โรงเรียนนาระบบเทคโนโลยีที่โรงเรียนมีอยู่ มีเครื่องมือช่วยสอนในเรื่องการเรียนรู้พยัญชนะ ตัวอักษร คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตลอดจนมีนิทานสอนเสริมสำหรับเด็ก จัดทำโครงการธนาคาร ของเล่น ของเล่นต่าง ๆ ต้องมีการลงทะเบียนเหมือนกับหนังสือห้องสมุด เด็กจะเกิดการเรียนรู้จาก การเล่น สามารถพัฒนาได้ทุกด้าน เนื่องจากเด็กในชนบทยังขาดโอกาสมาก ไม่เหมือนเด็กในเมือง ...” (ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ กล่าวว่า “...โรงเรียนจะใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบมัลติมีเดียโปรแกรมการสอนเด็กเล็ก ชุดดนตรีและอิเล็กทรอนิกส์ในกิจกรรมเพื่อการ พัฒนาศักยภาพและการเคลื่อนไหว การพาเด็กไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่กิจกรรม ห้องเรียนธรรมชาติ...เทคโนโลยีเหล่านี้มีประโยชน์มากต่อการพัฒนาทักษะและปรับพฤติกรรม ของเด็กออทิสติก...” (ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552)

ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ

ครูการศึกษาพิเศษทำหน้าที่สอนและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กพิการและให้ข้อมูลแก่ครูปกติและบุคลากรอื่นของโรงเรียน ตลอดจนให้ข้อมูลแก่เด็กทั่วไปด้วย เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ วิธีปฏิบัติต่อเด็ก สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติต่อเด็ก แนวคิดและปรัชญาของการศึกษาพิเศษ บุคลากรที่มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาเรียนร่วมนอกจากบุคลากรที่มีอยู่ในโรงเรียนปกติแล้ว ควรได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นนักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านฝ่ายต่าง ๆ เช่น กุมารแพทย์ จิตแพทย์ พยาบาลจิตเวช นักโสตสัมผัสวิทยา นักฝึกพูด นักแก้ไขการพูด นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด นักจิตวิทยา เป็นต้น ซึ่งบุคลากรเหล่านี้มีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบหรือลักษณะของงานที่ทำที่จะช่วยปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเตรียมความพร้อมด้านทักษะการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจ เช่น ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคม การเตรียมทักษะทางภาษา และสื่อความหมาย ทักษะด้านงานพื้นฐานอาชีพ การปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นใจผู้อื่น และสามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จัดทำทะเบียนประวัติและรวบรวมข้อมูล ร่วมจัดทำและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประเมินความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็กพิการ สร้างแบบทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ของเด็กรายบุคคลเพื่อรายงานผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองและครูที่สอนเด็กเรียนร่วม ร่วมกันแก้ไขปัญหาและติดตามผลการส่งเด็กเข้าเรียน พัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการศึกษาพิเศษ พัฒนาระบบการดำเนินการศึกษาพิเศษ เผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาพิเศษแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อเด็กพิเศษเรียนร่วม ร่วมกันทำงานเป็นทีมของกลุ่มสหวิชาชีพ และเป็นผู้แทนติดต่อประสานงานทางการศึกษาเรียนร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการให้บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เยี่ยมบ้าน ออกชุมชน การดัดแปลงอุปกรณ์ช่วยและอุปกรณ์เสริมต่าง ๆ และการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละคน จากการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบทั้ง 3 แห่ง พบว่าสถานศึกษาจะมีระบบในการปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากนักวิชาชีพเป็นอย่างดี ทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือหน่วยงานทางการแพทย์ บุคลากรจากศูนย์การศึกษาพิเศษ คณาจารย์ และนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาพิเศษจากสถาบันอุดมศึกษา โดยมีครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเป็นผู้ประสานการดำเนินงานสร้างเครือข่ายการทำงานเป็นทีมร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เช่น การคัดกรองเด็ก การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียมความพร้อม การแก้ไขปัญหาการพูดและพฤติกรรม ตลอดจนจัดกิจกรรมบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก และทักษะการเคลื่อนไหว เป็นต้น และยังพบว่าโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจในเรื่องสวัสดิการของครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ

ตั้งที่ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า "...การดำเนินงานนั้นโรงเรียนครูการศึกษาพิเศษที่นี่ ยังไม่ได้รับเงินตอบแทน พ.ค.ศ. (เงินเพิ่มสำหรับ

ตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของครูการศึกษาพิเศษและครูการศึกษาพิเศษกรณีเรียนร่วม: เงิน พ.ค.ศ.) ซึ่งโรงเรียนของเราอยู่ในสังกัดเทศบาล...คิดว่าเราได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลมากอยู่แล้ว ความเข้าใจนี้ยังไม่ถูกต้อง จึงอยากให้เขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษเข้ามาช่วยดูแลด้วย...” (ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...แต่ส่วนหนึ่งคิดว่าครูได้เงินพิเศษจากการดูแลลูกเรานอกเหนือจากเงินเดือน เขาน่าจะทำอะไรให้ลูกเราได้มากกว่านี้ แม้จะไม่เท่าเด็กปกติ แต่ก็อยากให้เขาอ่านออกเขียนได้...” (ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) และครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรกล่าวว่า “...โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรจะได้รับการสนับสนุนดูแลด้านนักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่งนักศึกษาฝึกทักษะแก้ไขความบกพร่องของเด็กแบบตัวต่อตัว...” (ครูโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร, 16 มีนาคม 2552) ขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์กล่าวว่า “...ครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ได้รับเงิน พ.ค.ศ.ทุกคน และได้รับความร่วมมือจากนักวิชาชีพให้ความช่วยเหลือเด็กทุกคน โดยผู้ปกครองนำเด็กไปขอรับบริการเพิ่มเติม...” (ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์, 19 มีนาคม 2552) และในขณะเดียวกันครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญกล่าวว่า “...เรามีครูที่สอนเด็กพิเศษ 7 คน ได้รับเงิน พ.ค.ศ.แล้ว 1 คน อีก 6 คน ส่งแบบคำขอ...ทราบว่าการพิจารณาอนุมัติแล้วทุกคน...โรงเรียนของเราจะได้รับความร่วมมือจากนักวิชาชีพเป็นอย่างดี จากโรงพยาบาลท่าบ่อ โรงพยาบาลหนองคาย จะเข้ามาช่วยดูแลการคัดกรอง ให้คำแนะนำการจัดทำ IEP การแก้ไขปัญหาการพูดและพฤติกรรม กายภาพบำบัดเพื่อแก้ปัญหาการเคลื่อนไหว โดยผู้ปกครองนำเด็กไปรับบริการ...” (ครูโรงเรียนบ้านท่าสำราญ, 10 มีนาคม 2552)

1.2.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) สถานศึกษาต้นแบบการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม 3 แห่ง ดังกล่าวข้างต้น มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความโดดเด่นในองค์ประกอบตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) รวม 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ จากข้อค้นพบสำคัญผู้วิจัยสามารถพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยได้สรุปเป็นด้านการบริหารโดยรวมได้ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

- (1) สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินการจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างเป็นระบบ
- (2) สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน
- (3) สถานศึกษามีการวิเคราะห์แผน นโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมที่เกี่ยวข้องทุกระดับอย่างชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

- (4) สถานศึกษาสร้างพลังขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันที่ดี
- (5) สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิต
- (6) สถานศึกษามีการเสริมสร้างศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษทุกระดับสู่ความเป็นมืออาชีพ
- (7) สถานศึกษาเพิ่มสมรรถนะของสถานศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (8) สถานศึกษามีระบบการสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โดยการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง
- (9) สถานศึกษามีระบบการคัดกรอง เตรียมความพร้อมและส่งเด็กเข้าเรียนอย่างชัดเจน
- (10) สถานศึกษามีระบบการสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบให้แก่ทีมงานและผู้เกี่ยวข้องให้เข้ามาร่วมกันทำงาน
- (11) สถานศึกษาจัดบรรยากาศเป็นโรงเรียนแห่งสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน
- (12) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ความตระหนัก จิตสำนึก ความเต็มใจในการปฏิบัติงาน
- (13) สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีคุณสมบัติโดดเด่น ทำงานเชิงรุก เต็มใจและเสียสละ
- (14) สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ กำหนดบทบาทและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- (15) สถานศึกษามีการประสานงานเครือข่ายความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงาน
- (16) สถานศึกษามีการระดมงบประมาณและทรัพยากร ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน
- (17) สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2) ด้านนักเรียน

เด็กพิการ

(1) สถานศึกษามีระบบการคัดกรอง แยกประเภทความพิการ โดยคณะกรรมการและใช้เครื่องมือคัดกรองที่เป็นที่ยอมรับ

(2) สถานศึกษามีการแจ้งผลการคัดกรองให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ

(3) สถานศึกษามีระบบการเตรียมความพร้อมเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ทั้งด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และการช่วยเหลือตนเองให้มีความพร้อมใกล้เคียงเด็กทั่วไปก่อนส่งเข้าเรียนร่วม

(4) สถานศึกษามีการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องตามเกณฑ์มาตรฐาน

(5) สถานศึกษามีการประเมินความสามารถพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม

(6) สถานศึกษามีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วมให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม

(7) สถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ได้รับการพัฒนาศักยภาพเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ

(8) สถานศึกษามีการฝึกทักษะพื้นฐานให้เด็กพิการ สามารถช่วยเหลือตนเองได้

(9) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพอนามัยของเด็กพิการอย่างใกล้ชิด

(10) สถานศึกษาใช้กิจกรรมเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก

(11) สถานศึกษาจัดการเตรียมความพร้อมของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง โดยใช้ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสำคัญ

เด็กทั่วไป

(1) สถานศึกษามีระบบการเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไป เพื่อให้เข้าใจและยอมรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องในโรงเรียน

(2) สถานศึกษามีการให้ความรู้และฝึกทักษะให้เด็กทั่วไปสามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อเด็กพิการได้อย่างถูกต้องหรือเท่าที่จำเป็น

(3) สถานศึกษามีมาตรการในการให้รางวัลและการลงโทษเด็กทั่วไป ที่ปฏิบัติต่อเด็กพิการ

(4) สถานศึกษาให้ความรู้แก่เด็กทั่วไปในเรื่องปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์

(5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการสร้างเจตคติที่ดีของเด็กทั่วไปให้มิต่อเด็กพิการ

(6) สถานศึกษาปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคเรียนต้นเพื่อชี้แจงโครงการและแนวทางการดำเนินงานให้เด็กทั่วไปทราบและเข้าใจตรงกัน

(7) สถานศึกษาจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้เด็กทั่วไปทดลองเป็นคนพิการ ให้เข้าใจสภาพความพิการหรือข้อจำกัดและความยากลำบากของเด็กพิการ

(8) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ ให้เด็กทั่วไปต้อนรับเด็กพิการอย่างอบอุ่น

(9) สถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กทั่วไปดูแลช่วยเหลือเด็กพิการในชั้นเรียนร่วมด้วยความสมัครใจ

(10) สถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กทั่วไปร่วมกันกำหนดข้อตกลงและแนวทางหรือข้อควรปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน

3) ด้านสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

(1) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด คำนึงถึงสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก

(2) สถานศึกษาปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาด ร่มรื่น และจัดให้เด็กพิการมีส่วนร่วม

(3) สถานศึกษาจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้สวยงาม มีการถ่ายเทของอากาศ และแสงสว่างเพียงพอ

(4) สถานศึกษาจัดสภาพห้องเรียนให้มีเครื่องมือ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ครบครัน

(5) สถานศึกษาจัดให้มีห้องสอนเสริมวิชาการ ห้องดนตรี ศิลปะ และห้องการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการ

(6) สถานศึกษาเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(7) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยให้เด็กพิการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

(8) สถานศึกษามีการปรับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการในอาคารสถานที่ เช่น ราวจับในห้องน้ำ

(9) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กพิการใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก คำนึงถึงประโยชน์และเข้าถึงได้

สภาพแวดล้อมทางบุคคล

(1) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ตระหนัก
รับผิดชอบให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

(2) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกัน
ทุกฝ่าย

(3) สถานศึกษาใช้พลังความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ใน
การพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการแต่ละคน

(4) สถานศึกษาใช้การจัดการเรียนร่วม โดยการแต่งตั้ง
คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน

(5) สถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ
บุคลากรภายในโรงเรียน

(6) สถานศึกษาจัดให้มีการเตรียมความพร้อมบุคลากรผู้ที่
รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ

(7) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลที่เป็น
เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำ

(8) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้และ
ประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการ จะได้นำมาพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น

(9) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการ
ฝึกอบรมเฉพาะทาง การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาพิเศษ

(10) สถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เป็น
กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ

(11) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่าง
ต่อเนื่องทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

(12) สถานศึกษาส่งเสริมศักยภาพครอบครัว ให้มีบทบาทในการ
ดูแลเด็กพิการแต่ละคน

(13) สถานศึกษาส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะ
ในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง

4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

การบริหารจัดการหลักสูตร

(1) สถานศึกษาปรับหลักสูตรทั่วไปให้สอดคล้องกับ
ความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ

(2) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเฉพาะบุคคลตามระดับ
ความสามารถใน IEP

(3) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่เด็กพิการ

(4) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตการช่วยเหลือตนเองของเด็กพิการ

(5) สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่เน้นให้เด็กพิการให้มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ จัดความบกพร่องของเด็ก

(6) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านการรับรู้และการเคลื่อนไหว

(7) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาพัฒนาทักษะด้านภาษาคือการพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียนและการคิดคำนวณ

(8) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาด้านวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพ

(9) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาด้านทักษะทางสังคมให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

(10) สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขและบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กด้านต่าง ๆ

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(1) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการทุกคน

(2) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ

(3) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการแต่ละคน

(4) สถานศึกษาจัดทำ IEP โดยคณะกรรมการจัดทำและผู้ปกครองให้ความเห็นชอบ

(5) สถานศึกษาประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กและพร้อมก็นำข้อมูลจากผู้ปกครองมาใช้ในการจัดทำ IEP

(6) สถานศึกษาจัดทำ IEP ให้เด็กพิการ เน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งในโรงเรียนและผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้าน

(7) สถานศึกษาจัดทำ IEP ให้เด็กพิการ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานภาษาไทยและคณิตศาสตร์

(8) สถานศึกษาจัดทำ IEP มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐาน และความต้องการจำเป็นของเด็ก

(9) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือขอรับบริการหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน

(1) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ใน IEP

(2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะจำเป็นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ประกอบด้วยทักษะหลัก 6 ด้าน คือ ทักษะความเข้าใจและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อ ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการทำงานอาชีพ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน

(3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของเด็กด้วยวิธีและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

(4) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในการทำกิจวัตรประจำวันที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง

(5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฝึกทักษะและแก้ไขปัญหของเด็ก ในโรงเรียนโดยครูและที่บ้านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง

(6) สถานศึกษาจัดกิจกรรมขอรับบริการเสริม โดยใช้กิจกรรมบำบัดจากนักวิชาชีพ ตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

(7) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการแก้ไขปัญหของเด็ก ยึดหยุ่นตามความเหมาะสมตามที่ระบุไว้ใน IEP

(8) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมวิชาการและงานพื้นฐานอาชีพตามความสนใจและต้องการของเด็ก

(9) สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัย

(10) สถานศึกษาใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยให้เด็กทั่วไปมีส่วนดูแลช่วยเหลือ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง

(11) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

(12) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการสอนเสริมให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทุกคน ช่วงเวลาว่างประจำวันในแต่ละสัปดาห์

การจัดตารางเรียน

(1) สถานศึกษาจัดตารางเรียนตามเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP

- (2) สถานศึกษาจัดตารางเรียนประจำวันทั้งเวลาเรียนแบบกลุ่มและเวลาเรียนแบบเดี่ยวตามสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก
- (3) สถานศึกษาจัดตารางเรียนสอนเสริมของเด็กแต่ละคนในช่วงเวลาว่างประจำวัน
- (4) สถานศึกษาจัดทำตารางการสอนเสริมโดยครูและพ่อแม่ผู้ปกครองร่วมกัน
- (5) สถานศึกษาจัดตารางการสอนเสริมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- (6) สถานศึกษาจัดให้มีเวลาให้คำแนะนำปรึกษาหารือกันระหว่างครูด้วยกันและครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง
- (7) สถานศึกษาจัดตารางกิจกรรมประจำวันสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและความสามารถของเด็ก โดยเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน

- (1) สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนและรายงานความก้าวหน้าของเด็กตามวิธีการและเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP
- (2) สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนของเด็กทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
- (3) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่การประเมินโดยครูผู้สอน เช่น การทดสอบ สังเกตพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (4) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่การประเมินโดยเด็กเป็นผู้ประเมินเอง เช่น การประเมินชิ้นงาน ความพึงพอใจ
- (5) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่การประเมินโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น การประเมินชิ้นงาน สังเกตพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (6) จัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กจากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาศักยภาพก่อนและหลังเรียนตามที่กำหนดไว้ใน IEP ของเด็กแต่ละคนในแต่ละด้าน
- (7) สถานศึกษาจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กใช้รูปแบบที่หลากหลายตามความเหมาะสมทั้งแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิกราฟแท่ง แผนภูมิกราฟวงกลม
- (8) สถานศึกษาจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กโดยครูผู้สอนรายงานให้ผู้บริหาร นักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครองทราบ เป็นประจำและต่อเนื่อง

(9) สถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการในโอกาสต่าง ๆ ตามความสนใจ

(10) สถานศึกษามีการประเมินและรายงานความสามารถทางวิชาการ ทักษะทางสังคมและพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กเป็นรายบุคคล

(11) สถานศึกษาจัดระบบแผนงานและกระบวนการติดตามความก้าวหน้าของเด็กสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน IEP

(12) สถานศึกษามีการกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์การประเมินผล เพื่อใช้ในการรับเด็กและส่งต่อเข้าเรียนร่วม

(13) สถานศึกษามีการประเมินตามสภาพจริงตามที่กำหนดใน IEP ที่ชัดเจน โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การตรวจชิ้นงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา

(1) สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพภายในอย่างมีขั้นตอน

(2) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน

(3) สถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจ และมอบหมายความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละฝ่าย

(4) สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงมอบหมายงานและหน้าที่ ให้คณะทำงานร่วมกันวางแผนงานของแต่ละฝ่าย

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการ มีโอกาสเข้าร่วมการทดสอบตามโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติประจำปี

(6) สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินตนเองภายใน เป็นกระบวนการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม

(7) สถานศึกษาใช้ระบบการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม

(8) สถานศึกษาใช้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม

(9) สถานศึกษาใช้ผลจากการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกด้าน เป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษา

การประสานความร่วมมือ

(1) สถานศึกษาใช้ระบบการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาเรียนร่วม

(2) สถานศึกษามีการวางแผนและการประสานความร่วมมือ โดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงานและบุคคล

(3) สถานศึกษามีการใช้ทุนทางสังคมเป็นกลไกในการทำงาน และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง แบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

(4) สถานศึกษาใช้กระบวนการวางแผนเพื่อใช้ในการ ประสานงานและขอความร่วมมือจากนักวิชาชีพตามโอกาสที่เหมาะสม

(5) สถานศึกษามีการประสานงาน กระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเด็ก

การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน

(1) สถานศึกษามีระบบและวางแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามผล ประจำปี

(2) สถานศึกษาใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยผู้บริหารเป็นผู้ นิเทศและการนิเทศระหว่างครูด้วยกัน

(3) สถานศึกษาใช้กระบวนการนิเทศ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทุกฝ่าย สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม ร่วมคิดร่วมทำสู่ความสำเร็จ

(4) สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากการนิเทศติดตามผล นำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนร่วม

(5) สถานศึกษาใช้เทคนิควิธีการนิเทศติดตามผลที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

5) ด้านเครื่องมือ

นโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ

(1) สถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สอดคล้อง กับแนวนโยบายของรัฐ บริบทของโรงเรียนและยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

(2) สถานศึกษามีการวิเคราะห์แผนนโยบายของรัฐ และหน่วยงาน ต้นสังกัด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(3) สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการศึกษา เรียนร่วมอย่างเป็นระบบ

(4) สถานศึกษามีการระดมสรรพกำลังและความคิดเห็นจากผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(5) สถานศึกษานำเสนอร่างนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขอความเห็นชอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองก่อนประกาศใช้

ระบบการบริหารจัดการ

- (1) สถานศึกษาจัดระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้แบบ
การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- (2) สถานศึกษาระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายจาก
หน่วยงาน ชุมชน และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน
- (3) สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมโดยใช้รูปแบบ
โรงเรียนเป็นฐานที่คำนึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ
- (4) สถานศึกษามีผู้บริหารเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำการ
ปฏิบัติ และให้การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานภายใน
- (5) สถานศึกษามีการระดมสรรพกำลัง สร้างทีมงานภายใน พ่อ
แม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง
- (6) สถานศึกษามีการกำหนดแผนกลยุทธ์และผลักดันให้นำไปสู่
การปฏิบัติจริง

กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ

- (1) ควรมีการนำมาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนานสู่การปฏิบัติ
ทั้งด้านสาธารณสุข สวัสดิการสังคม และงานอาชีพ
- (2) ควรออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ของหน่วยงาน
ระดับปฏิบัติควบคู่กับกฎหมายแม่บทระดับชาติ และครอบคลุมสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องทุกด้าน
- (3) ควรออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดสรร
งบประมาณและการเงิน และมาตรฐานตำแหน่งของบุคลากร
- (4) ควรออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ใช้ในการดำเนินงาน
ขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น
- (5) ควรผลักดันแนวทางการดำเนินงานตามกฎหมาย
กฎกระทรวง ประกาศ สู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

งบประมาณ

- (1) ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว ให้
เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด
- (2) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับสวัสดิการด้านสิ่ง
อำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม
- (3) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
สำหรับเด็กพิการ
- (4) สถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดการบริหารการเงินและการ
บริหารบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้

(5) สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ที่เน้นถึงควมมีประโยชน์ ความคุ้มค่า ความประหยัด และความถูกต้อง

สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(1) สถานศึกษาส่งเสริมการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้เป็นตามที่กำหนดใน IEP

(2) สถานศึกษาส่งเสริมการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อขอซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก

(3) สถานศึกษาส่งเสริมการให้บริการด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน

(4) สถานศึกษาส่งเสริมการประกันโอกาสทางการศึกษาด้านการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามสิทธิอย่างเท่าเทียม

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (AT)

(1) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการ สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

(2) สถานศึกษาส่งเสริมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

(3) สถานศึกษาส่งเสริมเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครันและครอบคลุมทุกด้าน สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ

(1) สถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ในการทำงานเป็นทีมจาก นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(2) สถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมของนักวิชาชีพจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ

(3) สถานศึกษาส่งเสริมสวัสดิการของครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนการศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย

1.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น และการศึกษาพหุกรณี

การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นและการศึกษาพหุกรณี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อค้นพบที่สำคัญ ทั้งจากการศึกษาบริบทการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น โดยวิธีการศึกษาเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบสำคัญดังกล่าว ดังปรากฏตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
1. โดยรวม			
1) กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาเรียนร่วมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดผล	-	✓	
2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน และใช้ข้อมูลที่ทันสมัย	-	✓	✓
3) การวิเคราะห์แผน นโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมที่เกี่ยวข้องทุกระดับอย่างชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว	-	-	✓
4) มีการบูรณาการระหว่างนโยบายด้านการศึกษา กับนโยบายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม	✓	-	-
5) พัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นกว่าผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล คนพิการ สามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้	✓	-	-
6) กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของไทยและแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากล	✓	-	-
7) วางแผนการจัดการศึกษาเรียนร่วมเต็มรูปแบบ (inclusion school) โดยบุคลากรทำงานร่วมกันทุกฝ่าย เด็กพิการได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น	-	✓	✓
8) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ คุณสมบัตินที่โดดเด่น ทำงานเชิงรุกเต็มใจและเสียสละ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
1. โดยรวม (ต่อ)			
9) จัดโครงสร้างการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ กำหนดบทบาทและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	✓	✓	✓
10) ประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ความตระหนัก เจตคติที่ดี ความเต็มใจในการปฏิบัติงาน	-	✓	✓
11) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัด	✓	✓	
12) จัดระบบการให้บริการแก่เด็กพิการและครอบครัว (individualized family service plan) นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	✓	-	-
13) จัดระบบการสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากร ทีมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓
14) การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓	✓	✓
15) ส่งเสริมการนิเทศติดตามประเมินผลด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาดูงาน การเผยแพร่เอกสารความรู้ใหม่ ๆ และนำข้อมูลจากการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการทำงาน	✓	✓	-
16) กำหนดอัตรากำลังและเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กพิการทุกประเภท	✓	✓	-
17) สร้างเครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนความร่วมมือเชิงระบบเพื่อการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	✓	✓
18) กำหนดแนวปฏิบัติของคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสถานศึกษา	✓	✓	-
19) จัดระบบสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โดยการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ การทำงานร่วมกันของนักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinary team)	✓	✓	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
1. โดยรวม (ต่อ)			
20) ส่งเสริมความเข้มแข็งการปฏิบัติหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักโภชนาการ	-	✓	-
21) การระดมงบประมาณและทรัพยากร ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	-	-	✓
22) การเพิ่มสมรรถนะของสถานศึกษาโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	-	-	✓
23) จัดระบบสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	✓	-	-
24) ส่งเสริมบทบาทของชุมชน ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	-	✓	✓
25) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิต	-	-	✓
26) การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการพัฒนาเด็กพิการทุกด้าน ผสมผสานระหว่างภาควิชาการและภาคปฏิบัติ นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	✓	✓	-
27) จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการเรียนรู้ร่วมในโรงเรียน	✓	✓	-
28) จัดระบบการให้บริการตามกฎหมาย กฎกระทรวง ให้เด็กพิการได้รับการบริการและเข้าถึงได้	✓	✓	-
29) การพัฒนาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพ ทั้งการประกันโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพการเรียนการสอนตาม IEP และการประกันประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓	-
30) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	-

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
1. โดยรวม (ต่อ)			
31) กำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้สูงอย่างเหมาะสม (appropriately high standard) เพื่อให้เด็กพิการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา ทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมรวมทั้งการพัฒนาด้านอาชีพ	✓	-	-
32) จัดบรรยากาศเป็นสถานศึกษาแห่งสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน	-	-	✓
33) จัดการศึกษาเรียนร่วมในระดับปฐมวัยศึกษา รวมทั้งสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพยากรที่จำเป็น	✓	-	-
34) ศูนย์การศึกษาพิเศษควรให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการระยะเริ่มแรกตั้งแต่แรกเกิด (อายุ 0-3 ปี)	✓	-	-
35) กำหนดแนวทางการรับรองความพิการโดยสถานศึกษา เพื่อให้เด็กพิการทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น	✓	-	-
36) มีระบบการคัดกรอง เตรียมความพร้อมและส่งต่อเข้าเรียนอย่างชัดเจน	-	-	✓
2. ด้านนักเรียน			
2.1 เด็กพิการ			
1) กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนการพัฒนาเด็กพิการอย่างชัดเจน	✓	✓	-
2) จัดระบบการคัดกรอง แยกประเภทความพิการ โดยคณะกรรมการและใช้เครื่องมือคัดกรองที่เป็นที่ยอมรับ	✓	-	✓
3) การแจ้งผลการคัดกรองให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ	✓	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
2. ด้านนักเรียน (ต่อ)			
4) การประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการครอบคลุมทักษะทุกด้าน ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม	✓	-	✓
5) เตรียมความพร้อมเด็กพิการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และการช่วยเหลือตนเอง ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม	✓	-	✓
6) การเตรียมความพร้อมของเด็กพิการ โดยใช้ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นสำคัญ	-	-	✓
7) เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามที่กำหนดไว้ใน IEP	✓	-	-
8) การฝึกทักษะพื้นฐานให้เด็กพิการ สามารถช่วยเหลือตนเองได้	-	✓	✓
9) สร้างเสริมสุขภาพอนามัยให้เด็กพิการมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์	-	✓	-
10) กำหนดอัตราส่วนจำนวนเด็กพิการเรียนร่วมต่อห้องและต่อครูผู้สอน โดยเฉพาะกรณีที่มีเด็กพิการระดับรุนแรง	-	✓	-
11) จัดให้เด็กพิการ ได้รับบริการการเตรียมความพร้อม การบำบัดพัฒนาศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	-	✓	-
12) จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของเด็กพิการที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	✓	✓
13) จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (early intervention services) ให้แก่เด็กพิการและครอบครัว	-	✓	-
14) การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วมให้เด็กพิการก่อนส่งเข้าเรียนร่วม	-	✓	✓
15) ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านความสามารถพิเศษ ให้เข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ	-	✓	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
2. ด้านนักเรียน (ต่อ)			
2.2 เด็กทั่วไป			
1) สถานศึกษามีระบบการเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไป เพื่อให้เข้าใจและยอมรับเด็กพิการในโรงเรียน	✓	✓	✓
2) สถานศึกษามีการให้ความรู้และฝึกทักษะให้เด็กทั่วไป สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อเด็กพิการได้อย่างถูกวิธีหรือเท่าที่จำเป็น	✓	✓	✓
3) ส่งเสริมให้เด็กทั่วไปมีความรู้และทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการเพื่อดูแลช่วยเหลือในด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียน	✓	✓	-
4) สถานศึกษาให้ความรู้แก่เด็กทั่วไปในเรื่องปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์	-	-	✓
5) สร้างความเข้าใจ และร่วมกันกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับข้อที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ไม่ควรทำ และการช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	-	✓
6) ส่งเสริมให้เด็กทั่วไปร่วมกันกำหนดวิธีการหรือรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและดูแลช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียน	✓	✓	-
7) สถานศึกษาปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคเรียนต้นเพื่อชี้แจงโครงการและแนวทางการดำเนินงานให้เด็กทั่วไปทราบและเข้าใจตรงกัน	-	-	✓
8) สถานศึกษาจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้เด็กทั่วไปทดลองเป็นคนพิการให้เข้าใจสภาพความพิการหรือข้อจำกัดและความยากลำบากของเด็กพิการ	-	-	✓
9) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นให้เด็กทั่วไปยอมรับต้อนรับ ดูแลช่วยเหลือเด็กพิการด้วยความสมัครใจ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
3. ด้านสภาพแวดล้อม			
3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ			
1) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด คำนึงถึงสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก	✓	✓	✓
2) จัดสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ โดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัย ประโยชน์ของการใช้งานและความต้องการจำเป็นเฉพาะด้าน	✓	✓	-
3) สถานศึกษาปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาด ร่มรื่น และจัดให้เด็กพิการมีส่วนร่วม	-	✓	✓
4) จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศใกล้เคียงกับวิถีชีวิตประจำวันมากที่สุด	✓	✓	-
5) สถานศึกษาจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้สวยงาม มีการถ่ายเทของอากาศ และแสงสว่างเพียงพอ	✓	✓	✓
6) สถานศึกษาเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	✓	✓	✓
7) สถานศึกษาจัดสภาพห้องเรียนให้มีเครื่องมือ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ครบครัน	-	-	✓
8) สถานศึกษาจัดให้มีห้องสอนเสริมวิชาการ ห้องดนตรี ศิลปะ และห้องการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการ	✓	✓	✓
9) สถานศึกษามีการปรับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการในอาคารสถานที่ เช่น ราวจับในห้องน้ำ	-	-	✓
10) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กพิการใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก คำนึงถึงประโยชน์และเข้าถึงได้	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
3.2 สภาพแวดล้อมทางบุคคล			
1) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ตระหนัก เจตคติที่ดี รับผิดชอบให้แก่บุคลากรในโรงเรียน	-	-	✓
2) ผู้บริหาร ครู บุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาเรียนร่วม	✓	✓	-
3) พัฒนาศักยภาพครูในด้านการจัดทำ IEP การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และการผลิตสื่อนวัตกรรม	✓	✓	-
4) ส่งเสริมสังคมเกิดการยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย (diversity) และยอมรับว่าเด็กพิการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม	✓	✓	-
5) การเตรียมความพร้อมในการรับเด็กพิการเรียนร่วมทุกด้านของโรงเรียน เช่น ความพร้อมด้านอาคารเรียน ห้องเรียน บุคลากร จำนวนครูการศึกษาพิเศษ	-	✓	-
6) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นทีมร่วมมือกันทุกฝ่าย	-	-	✓
7) สถานศึกษาใช้พลังความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการแต่ละคน	-	-	✓
8) สถานศึกษาใช้การจัดการเรียนร่วม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน	-	-	✓
9) สถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน	-	-	✓
10) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพ สามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓	-	✓
11) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
3. ด้านสภาพแวดล้อม (ต่อ)			
12) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการ จะได้นำมาพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	✓	✓	✓
13) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทาง การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาพิเศษ	✓	✓	✓
14) สถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ	-	-	✓
15) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน	-	-	✓
16) สถานศึกษาส่งเสริมศักยภาพครอบครัว ให้มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ	-	-	✓
17) สถานศึกษาส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง	✓	-	✓
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
4.1 การบริหารจัดการหลักสูตร			
1) สถานศึกษาปรับหลักสูตรทั่วไปให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ	✓	✓	✓
2) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเฉพาะบุคคลตามระดับความสามารถใน IEP	-	-	✓
3) สถานศึกษาปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับศักยภาพความต้องการจำเป็นเฉพาะของเด็กพิการ	✓	✓	-
4) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่เด็กพิการ	-	-	✓
5) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การช่วยเหลือตนเองของเด็กพิการ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
6) สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่เน้นให้เด็กพิการ ให้มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ ชัดความบกพร่องของเด็ก	-	-	✓
7) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านการรับรู้และการเคลื่อนไหว	-	-	✓
8) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาพัฒนาทักษะด้านภาษาคือ การพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียนและการคิดคำนวณ	-	-	✓
9) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาด้านวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพ	-	-	✓
10) สถานศึกษาปรับหลักสูตรมีเนื้อหาด้านทักษะทางสังคมให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	-	-	✓
11) สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขและบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กด้านต่าง ๆ	-	-	✓
4.2 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)			
1) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการ	-	-	✓
2) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ	-	-	✓
3) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ	-	-	✓
4) สถานศึกษาจัดทำ IEP โดยคณะกรรมการจัดทำและผู้ปกครองให้ความเห็นชอบ	-	-	✓
5) สถานศึกษาประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กและพร้อมก็นำข้อมูลจากผู้ปกครองมาใช้ในการจัดทำ IEP	-	-	✓
6) สถานศึกษาจัดทำ IEP ให้เด็กพิการ เน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งในโรงเรียนและผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้าน	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
7) สถานศึกษาจัดทำ IEP ให้เด็กพิการในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานภาษาไทยและคณิตศาสตร์	-	-	✓
8) สถานศึกษาจัดทำ IEP มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐาน และความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
9) สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือขอรับบริการหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	-	-	✓
10) สถานศึกษาจัดทำและใช้ IEP ในการพัฒนาทักษะของเด็กพิการให้เต็มตามศักยภาพ	✓	✓	-
11) ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่ระบุไว้ใน IEP	✓	-	✓
4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน			
1) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ใน IEP	✓	✓	✓
2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ	✓	✓	-
3) จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะของเด็กพิการเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก	✓	-	-
4) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของเด็กด้วยวิธีและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย	-	-	✓
5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะจำเป็นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ประกอบด้วย ทักษะหลัก 6 ด้าน คือ ทักษะความเข้าใจและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อ ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการทำงานอาชีพ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
6) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในการทำกิจวัตรประจำวันที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง	-	-	✓
7) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฝึกทักษะและแก้ไขปัญหาของเด็ก ในโรงเรียนโดยครูและที่บ้านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง	-	-	✓
8) สถานศึกษาจัดกิจกรรมขอรับบริการเสริม โดยใช้กิจกรรมบำบัดจากนักวิชาชีพ ตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
9) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการแก้ไขปัญหาของเด็ก ยึดหยุ่นตามความเหมาะสมตามที่ระบุไว้ใน IEP	-	-	✓
10) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพตามความสนใจและต้องการของเด็ก	-	-	✓
11) สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัย	-	✓	✓
12) สถานศึกษาใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยให้เด็กทั่วไปมีส่วนดูแลช่วยเหลือ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง	-	-	✓
13) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	-	-	✓
14) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการสอนเสริมให้เด็กพิการทุกคน ช่วงเวลาว่างประจำวันในแต่ละสัปดาห์	-	-	✓
15) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษของเด็กพิการ	✓	-	-
4.4 การจัดตารางเรียน			
1) สถานศึกษาจัดตารางเรียนตามเนื้อหาและกิจกรรม	-	-	✓

สอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP			
---------------------------	--	--	--

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
2) สถานศึกษาจัดตารางเรียนประจำวันทั้งเวลาเรียนแบบกลุ่มและเวลาเรียนแบบเดี่ยวตามสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
3) สถานศึกษาจัดตารางเรียนสอนเสริมของเด็กแต่ละคนในช่วงเวลาว่างประจำวัน	✓	✓	✓
4) สถานศึกษาจัดทำตารางการสอนเสริมโดยครู พ่อแม่ผู้ปกครองร่วมกัน	✓	-	✓
5) สถานศึกษาจัดตารางการสอนเสริมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	✓	-	✓
6) สถานศึกษาจัดให้มีเวลาให้คำแนะนำปรึกษาหารือกันระหว่างครูด้วยกันและครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง	-	-	✓
7) สถานศึกษาจัดตารางกิจกรรมประจำวันสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและความสามารถของเด็ก โดยเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	-	-	✓
8) การจัดตารางการสอนเสริมทักษะพื้นฐานในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์	✓	-	-
9) การจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพด้านทักษะสอดแทรกในกิจกรรมนันทนาการ	✓	-	-
4.5 การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน			
1) สถานศึกษาควรมีระบบการส่งต่อเด็กพิการ ทั้งระหว่างห้องเรียนชั้นเรียน ระหว่างสถานศึกษาและระดับการศึกษา	-	✓	-
2) เด็กพิการทุกคนควรได้รับการศึกษาที่ดี เมื่อเรียนจบการศึกษาแล้วมีงานทำหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม	✓	-	-
3) จัดทำรายงานผลการพัฒนาโรงเรียน โดยมีข้อมูลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินงาน	✓	-	-

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
4) ส่งเสริมสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนและความก้าวหน้าของเด็กพิการ	✓	✓	-
5) สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนและรายงานความก้าวหน้าของเด็กตามวิธีการและเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP	✓	✓	✓
6) สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนของเด็กทั้งก่อนเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียน	-	-	✓
7) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่ประเมินโดยครูผู้สอนเช่น การทดสอบ สังเกตพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	-	-	✓
8) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่การประเมินโดยเด็กเป็นผู้ประเมินเอง เช่น การประเมินชิ้นงาน ความพึงพอใจ	-	-	✓
9) สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่การประเมิน โดยพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น การประเมินชิ้นงาน สังเกตพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	-	-	✓
10) จัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กจากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาศักยภาพก่อนและหลังเรียนตามที่กำหนดไว้ใน IEP ของเด็กแต่ละคนในแต่ละด้าน	-	-	✓
11) สถานศึกษาจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กใช้รูปแบบที่หลากหลายตามความเหมาะสมทั้งแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิกราฟแท่ง แผนภูมิกราฟวงกลม	-	-	✓
12) สถานศึกษาจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กโดยครูผู้สอนรายงานให้ผู้บริหาร นักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครองทราบเป็นประจำและต่อเนื่อง	✓	✓	✓
13) สถานศึกษาส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการ ในโอกาสต่าง ๆ ตามความสนใจ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
14) สถานศึกษามีการประเมินและรายงานความสามารถทางวิชาการทักษะทางสังคมและพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กเป็นรายบุคคล	-	-	✓
15) สถานศึกษาจัดระบบแผนงานและกระบวนการติดตามความก้าวหน้าของเด็กสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน IEP	-	-	✓
16) สถานศึกษามีการกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์การประเมินผลเพื่อใช้ในการรับเด็กและส่งต่อเข้าเรียนร่วม	-	-	✓
17) สถานศึกษามีการประเมินตามสภาพจริงตามที่กำหนดใน IEP ที่ชัดเจน โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต พฤติกรรมการตรวจชิ้นงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น	-	-	✓
4.6 การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา			
1) ส่งเสริมให้โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญและจัดการศึกษาเรียนร่วม เพื่อประกันโอกาสทางการศึกษาให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียม	✓	✓	-
2) มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ	✓	✓	-
3) การประกันโอกาสทางการศึกษา โดยการกระจายทรัพยากรสำหรับเด็กพิการ อย่างเสมอภาคเท่าเทียม	-	✓	-
4) มีระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	✓	✓	-
5) สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพภายในอย่างมีขั้นตอน	-	-	✓
6) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน	-	-	✓
7) สถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจ และมอบหมายความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละฝ่าย	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนา กลุ่ม	พหุ กรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
8) มีระบบการประเมินผลและรายงานผลการจัดการเรียนร่วมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓	✓	
9) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการ มีโอกาสเข้าร่วมการทดสอบตามโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติประจำปี	-	-	✓
10) สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินตนเองภายในเป็นกระบวนการ ประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	-	✓
11) สถานศึกษาใช้ระบบการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม	-	-	✓
12) สถานศึกษาใช้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม	✓	✓	✓
13) สถานศึกษาใช้ผลจากการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกด้าน เป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษา	-	-	✓
4.7 การประสานความร่วมมือ			
1) สถานศึกษาใช้ระบบการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนร่วม	-	-	✓
2) สถานศึกษามีการวางแผนและการประสานความร่วมมือ โดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงานและบุคคล	-	-	✓
3) สถานศึกษามีการใช้ทุนทางสังคมเป็นกลไกในการทำงานและผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง แบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง	-	-	✓
4) สถานศึกษาใช้กระบวนการวางแผนเพื่อใช้ในการประสานงานและขอความร่วมมือจากนักวิชาชีพตามโอกาสที่เหมาะสม	-	-	✓
5) สถานศึกษามีการประสานงาน กระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเด็ก	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)			
6) ครอบครัวยุวมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	-	✓	-
7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	✓	-
8) จัดหาหรือแนะนำเอกสาร สื่อการเรียนการสอนสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองใช้สำหรับช่วยเหลือบุตรหลานที่บ้าน	-	✓	-
4.8 การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน			
1) ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผล การให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม	✓	✓	
2) จัดระบบการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งการนิเทศภายในและภายนอก	✓	✓	✓
3) สถานศึกษามีระบบและวางแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามผลประจำปี	-	-	✓
4) สถานศึกษาใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยผู้บริหารเป็นผู้ นิเทศ และการนิเทศระหว่างครูด้วยกัน	-	-	✓
5) สถานศึกษาใช้กระบวนการนิเทศ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทุกฝ่าย สร้างบรรยากาศการทำงาน เป็นทีม ร่วมคิดร่วมทำสู่ความสำเร็จ	-	-	✓
6) สถานศึกษาใช้เทคนิควิธีการนิเทศติดตามผลที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	-	-	✓
7) สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากการนิเทศติดตามผล นำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	-	-	✓
8) การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบ	✓	✓	-

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
5. ด้านเครื่องมือ			
5.1 นโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ			
1) สถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ บริบทของโรงเรียนและยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ	-	-	✓
2) สถานศึกษามีการวิเคราะห์แผนนโยบายของรัฐ และหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	-	-	✓
3) สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างเป็นระบบ	-	-	✓
4) สถานศึกษามีการระดมสรรพกำลังและความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	-	-	✓
5) สถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การจัดการศึกษาเรียนรวม โดยมีคณะกรรมการและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง	✓	✓	-
6) จัดระบบการประเมินผลการนำนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจสู่การปฏิบัติในรอบปีการศึกษา	✓	✓	-
7) สถานศึกษานำเสนอร่างนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขอความเห็นชอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองก่อนประกาศใช้	-	-	✓
5.2 ระบบบริหารจัดการ			
1) ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนรวม แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	-	✓	-
2) มีอัตราเฉลี่ยครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์ อย่างเพียงพอตามสัดส่วนจำนวนเด็กพิการเรียนรวมในโรงเรียน	✓	✓	-
3) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบและสะดวกต่อการนำไปใช้ และจัดเก็บข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์	✓	✓	-

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
5. ด้านเครื่องมือ (ต่อ)			
4) สถานศึกษาจัดระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมแบบการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย	-	-	✓
5) สถานศึกษาระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายจากหน่วยงานชุมชน และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน	-	-	✓
6) สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมโดยใช้รูปแบบโรงเรียน เป็นฐานที่ค้ำประกันประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ	-	-	✓
7) สถานศึกษามีผู้บริหารเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ เป็นผู้การปฏิบัติ และให้การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานภายใน	-	-	✓
8) สถานศึกษามีการระดมสรรพกำลัง สร้างทีมงานภายใน พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง	-	-	✓
9) สถานศึกษามีการกำหนดแผนกลยุทธ์และผลักดันให้นำไปสู่การปฏิบัติจริง	-	-	✓
5.3 กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ			
1) การเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย นโยบายและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ	✓	✓	-
2) ส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงาน และสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ	-	✓	✓
3) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดระเบียบข้อกำหนดหรือแนวทางการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมที่สอดคล้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่กำหนดไว้	✓	✓	-
4) การนำมาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนานสู่การปฏิบัติทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม และงานอาชีพ	-	-	✓
5) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ของหน่วยงานระดับปฏิบัติควบคู่กับกฎหมายแม่บทระดับชาติ	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
5. ด้านเครื่องมือ (ต่อ)			
6) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ของหน่วยงานระดับปฏิบัติครอบคลุมสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องทุกด้าน	-	-	✓
7) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการเงิน และมาตรฐานตำแหน่งของบุคลากร	-	-	✓
8) ออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น	-	-	✓
9) ผลักดันแนวทางการดำเนินงานตามกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ สู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม	-	-	✓
5.4 งบประมาณ			
1) จัดสรรงบประมาณแบบให้เปล่าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	✓	✓	-
2) ส่งเสริมให้คณะกรรมการ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณ	✓	✓	-
3) ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว ให้เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด	-	-	✓
4) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับสวัสดิการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม	-	-	✓
5) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการ	-	-	✓
6) สถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดการบริหารการเงินและการบริหารบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้	-	-	✓
7) สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก ที่เน้นถึงความมีประโยชน์ ความคุ้มค่า ความประหยัดและความถูกต้อง	-	-	✓

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
5. ด้านเครื่องมือ (ต่อ)			
5.5 สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา			
1) สถานศึกษาส่งเสริมการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน IEP	✓	✓	✓
2) สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอ	✓	✓	-
3) สนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เช่น หนังสือแบบเรียน เอกสารตำราที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	✓	✓	-
4) จัดสรรงบประมาณในด้านครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ให้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา	✓	✓	-
5) สถานศึกษาส่งเสริมการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
6) สถานศึกษาส่งเสริมการให้บริการด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน	-	-	✓
7) สถานศึกษาส่งเสริมการประกันโอกาสทางการศึกษาด้านการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามสิทธิอย่างเท่าเทียม	-	-	✓
5.6 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (AT)			
1) จัดกิจกรรมเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดกิจกรรม สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี	✓	✓	-
2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการค้นหา วินิจฉัยและฟื้นฟูสมรรถภาพมากขึ้น	✓	✓	-
3) การใช้เทคโนโลยีและบำบัดตามความพิการในรูปแบบ เช่น นันทนาการบำบัด กายภาพบำบัด และพฤติกรรมบำบัด	-	✓	-

ตารางที่ 8 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาพหุกรณี เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูลจากการศึกษา		
	เชิงสำรวจ	สนทนากลุ่ม	พหุกรณี
5. ด้านเครื่องมือ (ต่อ)			
4) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็ก สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
5) สถานศึกษาส่งเสริมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
6) สถานศึกษาส่งเสริมเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครันและครอบคลุมทุกด้าน สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	-	-	✓
5.7 ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ			
1) ระดมสรรพกำลังจากเครือข่ายและพันธมิตรร่วมจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม	✓	✓	-
2) ประสานความร่วมมือกับเครือข่าย นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ครูสอนเสริม ครูผู้ช่วยสอนและครูสอนชั้นเรียนร่วม	✓	✓	-
3) มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้เด็กพิการได้รับประโยชน์สูงสุดในการเรียน	-	✓	-
4) สถานศึกษาส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ในการทำงานเป็นทีมจากนักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	-	-	✓
5) สถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ร่วม แบบมีส่วนร่วมของนักวิชาชีพจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ	-	-	✓
6) สถานศึกษาส่งเสริมสวัสดิการของครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนการศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วมตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย	-	-	✓

1.4 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1)

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยนำมาจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1) ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิตและทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

พันธกิจ

- 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการ ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ
- 5) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- 6) พัฒนาศักยภาพครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน
- 7) พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผล การเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย
- 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ

9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

1. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

มุ่งมั่นในการบริหารจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม มีการคัดกรองคัดแยกตามประเภทความพิการ การฟื้นฟูบำบัด การเตรียมความพร้อมเด็กพิการและส่งต่อเข้าเรียน โดยกำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด มุ่งวางแผน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดมาตรฐาน ติดตาม กำกับ ประเมินผลและระดมสรรพกำลังความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแผนกลยุทธ์ จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน สร้างทีมงาน เป้าหมาย ทิศทางการพัฒนา เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ โดยคณะกรรมการ มุ่งการจัดระบบการจัดการเรียนร่วมให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กกลุ่มเป้าหมาย มีการประชาสัมพันธ์ จัดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทุกคน ทุกประเภทความพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดโดยรวม ดังนี้

1.1 เป้าหมาย

พัฒนาระบบการจัดการ ศึกษาเรียนร่วมตามหลักการสิทธิมนุษยชนบนบรรยากาศแห่งสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมมีคณะกรรมการ กำหนดแผนงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายกลยุทธ์ ใช้กระบวนการนิเทศกำกับติดตามตรวจสอบมาตรฐานอย่างชัดเจน จัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ ปรับปรุงแก้ไขพัฒนา งานให้เหมาะสมอยู่เสมอ

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ การบริหารงานที่ชัดเจน ตามหลักการสิทธิมนุษยชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนัก รู้ เข้าใจ ยอมรับและใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ

ตัวชี้วัด

- (1) มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์
- (2) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย
- (3) ร้อยละของบุคลากรที่มีความเข้าใจต่อนโยบายและแผนงาน
- (4) มีรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีระบบการวางแผนงานและแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

ตัวชี้วัด

เด็กและท้องถิ่น

(1) มีแผนงานที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กและท้องถิ่น

(2) มีรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดมาตรฐานและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมให้เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ

ตัวชี้วัด

(1) มีมาตรฐานการจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้าน

(2) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

และเป็นที่ยอมรับ

(1) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือที่น่าเชื่อถือ

(2) มีการรายงานและปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน

(3) ระดับความพึงพอใจของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ประสานการดำเนินงานให้มีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของงบประมาณตามเกณฑ์ที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น

(2) มีการใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์

ตรวจสอบได้ (3) มีการรายงานการใช้งบประมาณประจำปีอย่างโปร่งใส

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมีการกำหนดบทบาท มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัด

(1) สถานศึกษามีแผนภูมิโครงสร้างและคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรงตามสาขาวิชาและความถนัด

(2) ระดับความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารงาน

7) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 7

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน ครอบครัวยุ และนักวิชาชีพ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

(2) จำนวนครั้งที่สถานศึกษาได้รับความร่วมมือ

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

8) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 8

กลยุทธ์

ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ทำงานเชิงรุก กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ สร้างศรัทธาในการจัดการเรียนร่วมให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในการจัดการเรียนร่วม

(2) มีผู้บริหารได้รับการพัฒนาเฉพาะด้านตามที่ต้องการและสนใจ

(3) มีผู้บริหารได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

9) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 9

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาพิเศษให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

- (1) มีจำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมประชุม สัมมนาในด้านการศึกษาพิเศษเฉพาะด้าน
- (2) มีจำนวนครูการศึกษาพิเศษในสถานศึกษา (ที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ)
- (3) ครูมีเจตคติที่ดีและปฏิบัติต่อเด็กพิการอย่างเหมาะสมถูกต้องวิธี

10) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 10

กลยุทธ์

แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัดจากบุคลากรในหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ตัวชี้วัด

- (1) มีคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัดที่ชัดเจน
- (2) มีสัดส่วนของคณะกรรมการจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- (3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน
- (4) มีสรุปรายงานการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละครั้ง

11) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 11

กลยุทธ์

จัดตั้งศูนย์ประสานงาน บริการ สารสนเทศและประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วมระดับจังหวัด

ตัวชี้วัด

- (1) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงาน บริการ สารสนเทศ และประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน
- (2) มีแผนงานโครงการ และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน
- (3) จำนวนครั้ง รายการในการประสานงานและให้บริการ
- (4) ความถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศ

12) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 12

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างภาคีเครือข่ายความเข้มแข็งการทำงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สถานพยาบาล และสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ให้เกิดการทำงานร่วมกันแบบเคียงบ่าเคียงไหล่

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน
- (2) จำนวนครั้งและกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน
- (3) มีสรุปรายงานผลและการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน
- (4) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน

หรือองค์กรภาคีเครือข่าย

13) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 13

กลยุทธ์

พัฒนาระบบการศึกษาที่ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล และเชื่อว่าคนพิการสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้

ตัวชี้วัด

- (1) มีการพัฒนา ปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) มีกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและประเมินผลตามสภาพจริง
- (3) เด็กพิการมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP

14) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 14

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์โครงการและผลงานต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ยอมรับ ศรัทธาเลื่อมใส และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

ตัวชี้วัด

- (1) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมเทคนิควิธีการรูปแบบที่หลากหลายเป็นประจำและทั่วถึง
- (2) มีเอกสารหลักฐานและร่องรอยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

15) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 15

กลยุทธ์

ส่งเสริมการนิเทศติดตามประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

- (1) แผนปฏิบัติการนิเทศประจำปี
- (2) มีการนำผลจากการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน

การจัดการเรียนร่วม

- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้รับและผู้ให้การนิเทศ

2. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านนักเรียน

มุ่งมั่นในการพัฒนาระบบการคัดกรอง การฟื้นฟูบำบัด การเตรียมความพร้อมของเด็กทุกด้านก่อนส่งเข้าสู่ระบบการศึกษาทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็ก ตั้งแต่เกิดหรือแรกพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดโดยรวม ดังนี้

2.1 เป้าหมายด้านเด็กพิการ

เด็กพิการทุกคนทุกประเภท ผ่านการคัดกรองคัดแยกโดยคณะกรรมการด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ผ่านการฟื้นฟูบำบัด เตรียมความพร้อมสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเองในทุกมิติของสังคม และเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาในชุมชนใกล้บ้านตามความต้องการ

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผน พัฒนาศักยภาพของเด็กพิการอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานและแนวทางการดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจน
- (2) มีการมีส่วนร่วมของบุคลากรและภาคีเครือข่าย
- (3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ผ่านเกณฑ์กำหนด

เกณฑ์กำหนด

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

พัฒนาระบบการคัดกรอง วินิจฉัยแยกประเภทความพิการ และส่งต่อเข้าเรียนให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

ตัวชี้วัด

- (1) มีเครื่องมือและวิธีการคัดกรองที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ในรูปคณะกรรมการ
- (2) มีการรายงานผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ
- (3) ร้อยละของเด็กพิการที่ส่งต่อเข้าเรียนร่วม

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้านให้เด็กพิการมีความพร้อมช่วยเหลือตนเองได้ใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม

ตัวชี้วัด

- (1) มีรูปแบบกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน
- (2) มีการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองชุมชนและนักวิชาชีพ
- (3) ร้อยละของเด็กพิการที่มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านเกณฑ์

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

เร่งรัดการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยให้เด็กพิการมีสุขภาพแข็งแรง น้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนปฏิบัติการประจำปี
- (2) มีการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานทางการแพทย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น
- (3) ร้อยละของเด็กพิการที่มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

กำหนดและสรรหาอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนเสริม ตามอัตราเฉลี่ยของครูการศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด

ตัวชี้วัด

- (1) มีอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการในสถานศึกษาตามเกณฑ์กำหนด
- (2) ร้อยละของครูการศึกษาพิเศษในสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้น
- (3) ระดับความพึงพอใจของครูการศึกษาพิเศษและครูสอนเสริม

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องได้รับการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องอื่นฟรี จากนักวิชาชีพตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

- (1) ข้อมูลหน่วยงาน นักวิชาชีพที่ให้บริการแต่ละด้าน
- (2) มีรายงานการขอรับบริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องของเด็ก
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการ

7) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 7

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้แก่เด็กพิการและครอบครัวอย่างทันทั่วถึง

ตัวชี้วัด

- (1) แผนงานโครงการของสถานศึกษา
- (2) มีรายงานการขอรับบริการของเด็กและผู้ปกครอง
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ปกครองที่ได้รับการ

8) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 8

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับการพัฒนา ศักยภาพในด้านความสามารถพิเศษ ให้เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการในโอกาสต่าง ๆ

ตัวชี้วัด

- (1) มีข้อมูลการสำรวจความสามารถพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล
- (2) มีรายงานการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็ก เพิ่มสะสมงานแต่ละครั้ง
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมใน

2) เป้าหมายด้านเด็กทั่วไป

เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะประสบการณ์ มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับ มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการและโครงการจัดการเรียนร่วม

ตัวชี้วัด

- (1) มีกิจกรรมการส่งเสริมเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปของสถานศึกษา
- (2) รายงานผลการดำเนินงาน
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรม

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาเสริมสร้างให้เด็กทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม การอยู่ร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือในด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียนด้วยความสมัครใจ

- ทักษะที่จัดให้กับเด็กทั่วไป
- กิจกรรม
- กิจกรรม
- ตัวชี้วัด**
- (1) มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และ
 - (2) มีจำนวนและรายชื่อของเด็กทั่วไปที่เข้าร่วม
 - (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วม

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปร่วมกำหนดข้อตกลงข้อควรปฏิบัติ สิ่งที่ต้องพึงระวังในการอยู่ร่วมกัน วิธีการ รูปแบบ กิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการในสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

- (1) มีกิจกรรมวิธีการดำเนินงาน
- (2) มีข้อตกลงและแนวทางการดำเนินงาน
- (3) มีรายงานผลการดำเนินงาน

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคเรียนต้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานโครงการให้เด็กทั่วไปทราบและเข้าใจตรงกัน

ตัวชี้วัด

- (1) มีตารางกิจกรรมปฐมนิเทศประจำปีการศึกษา
- (2) มีรายงานผลการปฐมนิเทศ
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วม

กิจกรรม

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้เด็กทั่วไปทดลองเป็นคนพิการเพื่อให้เข้าใจสภาพความพิการหรือข้อจำกัดและความยากลำบากของเด็กพิการให้ดียิ่งขึ้น

ตัวชี้วัด

- (1) มีตารางการจัดกิจกรรม
- (2) มีรายงานผลการจัดกิจกรรม
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วม

กิจกรรม

3) เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อม

มุ่งมั่นในการสร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดทั้งในบริเวณ อาคาร สถานที่ จัดบรรยากาศภายในห้องเรียน ห้องการศึกษาพิเศษให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคคลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีความตระหนัก เจตคติที่ดี ให้เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ส่งเสริมสนับสนุนด้วยความเต็มใจ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดโดยรวม ดังนี้

3.1) เป้าหมายด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณ อาคาร สถานที่ ให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด สะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวก ปลอดภัย จัดห้องพิเศษสำหรับการจัดการเรียนร่วมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดคำนึงถึงสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม
- (2) ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมทาง

กายภาพของสถานศึกษา

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม
- (2) ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายใน

ของสถานศึกษา

- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้การถ่ายเทของอากาศและแสงสว่างเพียงพอ และมีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน

ตัวชี้วัด

- สถานศึกษา
- ของสถานศึกษา
- (1) มีแผนงานโครงการจัดสภาพแวดล้อมภายในของ
 - (2) ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายใน
 - (3) ระดับความพึงพอใจของเด็ก ครู และผู้เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาเตรียมความพร้อมทางกายภาพ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้เกิดความพร้อมทุกด้านให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ตัวชี้วัด

- ด้านแบบบูรณาการ
- สถานศึกษา
- (1) มีแผนงานโครงการและกิจกรรมครอบคลุมทุก
 - (2) ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมของ
 - (3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดห้องสอนเสริมวิชาการ ห้องดนตรี ศิลปะ ห้องการศึกษาพิเศษอื่น สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

- ครบถ้วนตามความต้องการจำเป็น
- แผนงานโครงการ
- จัดสรร
- (1) มีแผนงานโครงการจัดห้องการศึกษาพิเศษ
 - (2) มีการได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตาม
 - (3) ระดับคุณภาพของห้องการศึกษาพิเศษที่ได้รับ

3.2 เป้าหมายด้านสภาพแวดล้อมทางบุคคล

ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ

ตระหนัก เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างทางสังคม การพัฒนา การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจ มีส่วนร่วมและปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และมีแผนงานอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์กำหนด

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ

ตระหนัก มีเจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายทางสังคม มีส่วนร่วมและรับผิดชอบของผู้บริหารครู บุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- (2) มีข้อมูลบุคคลที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมครอบคลุมทุกภาคส่วน
- (3) ร้อยละของบุคคลที่มีความตระหนัก เจตคติที่ดียอมรับและมีส่วนร่วม

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเฉพาะด้าน ทั้งในด้านการจัดทำ IEP การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียนและการผลิตสื่อนวัตกรรม

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วน
- (2) มีข้อมูลบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรม
- (3) ร้อยละของบุคลากรที่ผ่านการประเมินและมีส่วนร่วม

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาระดับทางด้านความรู้ วุฒิการศึกษา ทักษะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการศึกษาพิเศษ มากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัด

- (1) มีโครงการพัฒนาระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ

- (2) มีข้อมูลของครูและบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ
- (3) ร้อยละของครูและบุคลากรที่สำเร็จผ่านเกณฑ์

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- (2) มีข้อมูลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ
- (3) ร้อยละของผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่มีความสามารถในการจัดการเรียนร่วม

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการจัดการเรียนร่วม โดย แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

ตัวชี้วัด

- (1) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม ประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
- (2) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ แนวทางการ ดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม
- (3) ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการและ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงาน ใช้พลังความร่วมมือจากชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เข้ามามีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนงานโครงการและกิจกรรมการดำเนินงาน
- (2) มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ของทีมงานทุกฝ่าย แบบบูรณาการ

(3) ระดับความพึงพอใจของทีมงานและผู้เกี่ยวข้อง

ทุกฝ่าย

7) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 7

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชน ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครอง ได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการหลักสูตรและกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคคลในครอบครัวและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

(2) มีข้อมูลของบุคคลในครอบครัวและชุมชนที่เข้าร่วม

โครงการ

(3) ร้อยละของบุคคลที่สำเร็จผ่านเกณฑ์

4) เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

มุ่งมั่นในการสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดหลักแนวคิดว่าการศึกษาเพื่อปวงชน (education for all) ถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็กให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้บุคคลสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาเพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้วิธีการที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล มุ่งการพัฒนาเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของเด็ก ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนร่วมเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาของสหประชาชาติ คือ การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (availability) ให้ทุกคนเข้าถึงได้ (accessibility) มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (acceptability) และสามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน (adaptability) โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดโดยรวม ดังนี้

4.1 เป้าหมายด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

สถานศึกษากำหนดขอบเขต ทิศทาง ปรับและใช้หลักสูตรให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและบริบทแต่ละกลุ่ม เป้าหมายให้ได้มาตรฐานที่กำหนด คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละบุคคล มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น 3 ด้าน คือ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต และทักษะการงานอาชีพ

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรทั่วไปและจัดทำหลักสูตรเฉพาะให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ตัวชี้วัด

- (1) จำนวนหลักสูตรที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ
- (2) ร้อยละของเด็กพิการแต่ละประเภทได้รับการพัฒนาตามหลักสูตร

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานทุกด้าน ทั้งด้านการรับรู้ การเคลื่อนไหว การพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน การคิดคำนวณ สังคม การงานและอาชีพ สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็ก

ตัวชี้วัด

- (1) มีหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามหลักสูตร
- (3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ผ่านเกณฑ์

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นในการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตการช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การรับประทานอาหาร การใช้ห้องน้ำ การแต่งกาย การอาบน้ำ แปรงฟัน เป็นต้น

ตัวชี้วัด

- (1) มีหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นตามความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามหลักสูตร

(3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาทักษะเฉพาะที่

ผ่านเกณฑ์

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไข

ปัญหาและบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กเฉพาะบุคคล

ตัวชี้วัด

(1) มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทา

ปัญหาตามสภาพปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล

(2) ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตาม

หลักสูตร

(3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการแก้ไขและบรรเทาปัญหา

ผ่านเกณฑ์

4.2 เป้าหมายด้านแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และมีการประเมิน ทบทวน และปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็ก เป็นเครื่องมือในการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ และความเหมาะสมในการจัดการเรียนร่วม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลเป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัด

(1) มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก

แต่ละบุคคล

(2) ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตาม IEP

(3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ

ผ่านเกณฑ์

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินระดับความสามารถพื้นฐานตามหลักสูตรของเด็กเป็นรายบุคคลและความต้องการจำเป็นในด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และใช้ข้อมูลจากผู้ปกครองประกอบ จัดทำโดยคณะกรรมการและผู้ปกครองให้ความเห็นชอบ

ตัวชี้วัด

- (1) มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) รายละเอียดของข้อมูลของเด็กพิการใน IEP อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ
- (3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐานและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง

ตัวชี้วัด

- (1) มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) รายละเอียดของข้อมูลของเด็กพิการใน IEP อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ
- (3) รายการปรับปรุงแก้ไข IEP สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็ก

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP ให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้พื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในสถานศึกษาและผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้านได้

ตัวชี้วัด

- (1) มี IEP ทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

(2) รายการเนื้อหากิจกรรมการพัฒนาทักษะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ที่ใช้ในการฝึกในสถานศึกษาและที่บ้าน

(3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่ระบุไว้ใน IEP

ตัวชี้วัด

(1) มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาใน IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

(2) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP

4.3 เป้าหมายด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน

สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย อันจะทำให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ฟังตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามที่กำหนดไว้ใน IEP โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย

ตัวชี้วัด

(1) จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

(2) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครอบคลุมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานหลัก 6 ด้าน คือ ทักษะความเข้าใจและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่มัดเล็ก ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการงานอาชีพ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะในการทำกิจกรรมประจำวันที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก

ตัวชี้วัด

- (1) หลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะจำเป็น และ IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคล
- (2) รายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กรายบุคคลเป็นรายด้าน
- (3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องแต่ละด้านของเด็ก ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายตามที่ระบุไว้ใน IEP ในสถานศึกษาโดยครูและที่บ้านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง

ตัวชี้วัด

- (1) มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาตามสภาพปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล
- (2) ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามหลักสูตร
- (3) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการแก้ไขและบรรเทาปัญหาผ่านเกณฑ์

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการเสริมอื่นตามความต้องการจำเป็นของเด็ก จากนักวิชาชีพเฉพาะด้านโดยตรง

ตัวชี้วัด

- (1) มีคู่มือการรับบริการเสริมของเด็กแต่ละคน

- (2) มีข้อมูลการขอรับบริการเสริมของเด็ก
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับบริการเสริม

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษตามความต้องการหรือความสนใจในโอกาสต่าง ๆ

ตัวชี้วัด

- (1) มีข้อมูลความสามารถพิเศษของเด็กที่ค้นพบแวความสามารถในด้านต่าง ๆ
- (2) มีรายงานผลการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็กในโอกาสต่าง ๆ
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับส่งเสริมและพัฒนา

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เด็กทั่วไปมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ เช่น แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง

ตัวชี้วัด

- (1) มีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสื่อ กิจกรรมวิธีการ สำหรับการดูแลช่วยเหลือโดยเด็กทั่วไป
- (2) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เกี่ยวข้อง

7) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 7

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการสอนเสริมทักษะพื้นฐานให้เด็กพิการทุกคน ในช่วงเวลาว่างประจำวันในแต่ละสัปดาห์

ตัวชี้วัด

- (1) มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคน
- (2) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริม
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง

4.4 เป้าหมายด้านการจัดตารางเรียน

เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลาว่างประจำวัน โดยครูและผู้ปกครองและมีการให้คำแนะนำระหว่างครูด้วยกัน โดยมีการกำหนดเวลาและกำหนดการที่แน่นอนชัดเจน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางเรียนประจำวันทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวตามเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP

ตัวชี้วัด

(1) มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคน

(2) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริม

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางสอนเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ให้เด็กทุกคนในช่วงเวลาว่างประจำวันทั้งภายในสถานศึกษาสอน โดยครูและที่บ้านสอนโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง

ตัวชี้วัด

(1) มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

(2) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางกิจกรรมประจำวันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็น สอดแทรกใน กิจกรรมนันทนาการและการผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

- เด็กพิการ
และผู้เกี่ยวข้อง
- ตัวชี้วัด
- (1) มีตารางกิจกรรมประจำวันของสถานศึกษา
 - (2) มีรายการกิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องของ
 - (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดให้มีตารางให้คำแนะนำ
ปรึกษาหารือกันระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

ตัวชี้วัด

- (1) มีตารางแนะนำประจำสัปดาห์ของสถานศึกษา
- (2) มีรายการกิจกรรมแนะนำประจำสัปดาห์ของครู
และบุคลากรในสถานศึกษา
- (3) ระดับความพึงพอใจของครู บุคลากรและ
ผู้เกี่ยวข้อง

4.5 เป้าหมายด้านการประเมินผลรายงานความก้าวหน้าของ เด็กและการรับเด็กเข้าเรียน

สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า
ด้วยวิธีการที่หลากหลายบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและ
ความต้องการ ตามสภาพจริง และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน
การศึกษา และการรับและส่งต่อเข้าเรียน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

พัฒนาระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงาน
ความก้าวหน้าและการส่งต่อเด็กเข้าเรียนระหว่างห้องเรียน ชั้นเรียน ระหว่างสถานศึกษาและระดับ
การศึกษา โดยให้แนบ IEP

ตัวชี้วัด

- (1) มีระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงาน
ความก้าวหน้าและการส่งเข้าเรียนอย่างชัดเจน
- (2) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็ก
เป็นรายบุคคล

(3) มีข้อมูลด้านการเรียนและการส่งต่อเข้าเรียนของเด็กเป็นรายบุคคล

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียน และรายงานความก้าวหน้าของเด็กพิการตามวัตถุประสงค์ วิธีและเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ สังเกตพฤติกรรม ตรวจชิ้นงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

ตัวชี้วัด

(1) มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน

(2) มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

(3) ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงาน

ความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และจัดทำรายงานความก้าวหน้าจากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กแต่ละคน

ตัวชี้วัด

(1) มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน

(2) มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

(3) ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงาน

ความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กแบบการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองร่วมกันประเมินผล รวมทั้งการประเมินผลโดยให้เด็กเป็นผู้ประเมินตนเอง

ตัวชี้วัด

(1) มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน

(2) มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

(3) ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงาน

ความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ครูผู้สอนจัดทำรายงานการประเมินผลและความก้าวหน้าของเด็กต่อผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองเป็นประจำและต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับความเข้าใจและการนำไปใช้

ตัวชี้วัด

(1) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็ก

เป็นรายบุคคล

(2) มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

(3) ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงาน

ความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

สถานศึกษาจัดทำ การประเมินและรายงานความสามารถพิเศษของเด็กพิจารณาไว้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด

(1) มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของ

เด็กเป็นรายบุคคล

(2) มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.6 เป้าหมายด้านการตรวจสอบและประกันคุณภาพ

การศึกษา

พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐาน บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ และการใช้ผลจากการตรวจสอบประเมินผลเป็นข้อมูลสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

พัฒนาระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

(1) มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน

(2) มีมาตรฐานการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

(3) มีเครื่องมือได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม เพื่อการประกันโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

(2) มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินตนเองภายในใช้เป็นกระบวนการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

(2) มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากผลการตรวจสอบและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนครอบคลุมทุกด้านเป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวชี้วัด

(1) มีข้อมูลการตรวจสอบและประเมินผล รายงาน

ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

(2) มีแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการ มีโอกาสเข้าร่วมการทดสอบตามโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ

ตัวชี้วัด

พิการโดยรวมและเป็นรายบุคคล

(1) มีรายงานคะแนนผลการทดสอบประจำปีของเด็ก

(2) ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง

6) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 6

กลยุทธ์

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม และกำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจและมอบหมายความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละฝ่าย

ตัวชี้วัด

การศึกษาร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

(1) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมประจำโรงเรียน

ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม

(2) มีกำหนดบทบาทหน้าที่ แนวทางการดำเนินงาน

ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(3) ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการและ

4.7 เป้าหมายด้านการประสานความร่วมมือ

พัฒนาองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งสามารถส่งเสริมศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนร่วม

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

สร้างระบบการกำกับ ประสาน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาเรียนร่วม

ตัวชี้วัด

เกี่ยวข้อง

(1) มีจำนวนองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่

พิเศษเรียนร่วม

(2) มีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษา

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

สถานศึกษาประสานความร่วมมือ โดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร

ตัวชี้วัด

- (1) มีข้อมูลองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกระดับทุกด้าน
- (2) มีรายงานการประสานความร่วมมือประจำภาคเรียน/ประจำปี

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมศักยภาพให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการเรียนร่วมและดูแลช่วยเหลือเด็ก

ตัวชี้วัด

- (1) มีรูปแบบกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือเด็กของชุมชนและที่บ้าน
- (2) มีรายงานการส่งเสริมศักยภาพโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน
- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

4.8 เป้าหมายด้านการนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน

ใช้ระบบกลไกการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ใช้รูปแบบการนิเทศภายในและการนิเทศภายนอกสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม สร้างขวัญกำลังใจผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจและมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

จัดระบบกลไกการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามประเมินผลประจำปี
- (2) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลจากหน่วยงานทุกระดับทุกภาคส่วน

(3) มีเครื่องมือที่ใช้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศติดตามประเมินผล การดำเนินงานทั้งการนิเทศภายในโดยผู้บริหารเป็นผู้นิเทศ และการนิเทศระหว่างครูด้วยกันและการนิเทศภายนอกโดยบุคลากรอื่น

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนงานโครงการนิเทศติดตามประเมินผลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

(2) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลภายในสถานศึกษา

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการนิเทศติดตามประเมินผล สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและสร้างขวัญกำลังใจ

ตัวชี้วัด

(1) มีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ การจัดกิจกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลที่ชัดเจน

(2) มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามประเมินผลเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการนำข้อมูลจากการนิเทศติดตามประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

(1) มีข้อมูลสารสนเทศจากการนิเทศติดตามประเมินผล การดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน

(2) ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเครื่องมือ

มุ่งมั่นในการจัดระบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม สามารถทำหน้าที่ กำหนดและกำกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณได้อย่างบูรณาการ มุ่งการรวมพลังจากทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดอัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร มุ่งส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดโดยรวม ดังนี้

5.1 เป้าหมายด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจระดับหน่วยงานและสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และมีระบบการตรวจสอบประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้จริง

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สอดคล้องแผนงานนโยบายของรัฐ หน่วยงานต้นสังกัด บริบทของสถานศึกษาและยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัด

(1) มีรายงานการวิเคราะห์แผนงานนโยบายของรัฐ และหน่วยงานต้นสังกัด

(2) มีผู้รับผิดชอบโครงการ

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

สถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการจัดการเรียนรู้ร่วม โดยคณะกรรมการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

ตัวชี้วัด

(1) มีการระดมสรรพกำลังและความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

(2) มีรายงานการประชุมปฏิบัติการ

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

สถานศึกษานำเสนอร่างนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขอความเห็นชอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองก่อนประกาศใช้

ตัวชี้วัด

- (1) มีนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมของสถานศึกษาที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา
- (2) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

จัดการประเมินผลการนำนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

สู่การปฏิบัติในรอบปี

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนการปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมประจำปี
- (2) มีรายงานผลการประเมินแผนปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมประจำปี
- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

5.2 เป้าหมายด้านระบบการบริหารจัดการ

การบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการปฏิบัติ ใช้ข้อมูลสารสนเทศ จัดลำดับความสำคัญ มีการกำหนดขอบข่ายภาระงานและอัตรากำลังครู บุคลากร มีระบบการนิเทศกำกับติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการทำงาน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมสถานศึกษาบริหารจัดการ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ที่คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัด

- (1) มีแนวทางการดำเนินงานโดยใช้การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- (2) มีการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมประจำโรงเรียน แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มกำลัง ความสามารถร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ กำกับติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

ตัวชี้วัด

(1) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ แนวทาง การดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน

(2) มีเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ทำงานเชิงรุกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตรงกับความสามารถและความถนัด

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

(2) ร้อยละของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

สถานศึกษาจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศใช้ในวางแผน กลยุทธ์ การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและผลักดันให้นำสู่การปฏิบัติจริง

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

(2) มีข้อมูลสารสนเทศองค์การและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

กำหนดและจัดสรรอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษของสถานศึกษาตามเกณฑ์อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียน

ตัวชี้วัด

- (1) มีจำนวนครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน
- (2) มีอัตราส่วนเฉลี่ยครูการศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการ

เรียนร่วม ในสถานศึกษา

5.3 เป้าหมายด้านกฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ

การกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการและปฏิบัติ สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านงบประมาณและการเงิน อัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ส่งเสริมปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย นโยบายและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ

ตัวชี้วัด

- (1) มีเอกสารหลักฐานทางกฎหมาย นโยบาย และความเคลื่อนไหวที่เผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
- (2) ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ผลักดันการออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ การจัดสรรงบประมาณและการเงิน และอัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทาง การศึกษาพิเศษ

ตัวชี้วัด

- (1) มีกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ด้าน งบประมาณและการเงิน อัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

- (2) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่

ทุกฝ่าย

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงานและสถานศึกษา ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวงหรือประกาศที่กำหนดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

- การปฏิบัติ
สถานศึกษา
ทุกฝ่าย
- (1) มีแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานและสถานศึกษา
 - (2) แผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานและ
 - (3) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดให้มีระเบียบ ข้อกำหนดหรือแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัด

- ทุกฝ่าย
- (1) มีระเบียบ ข้อกำหนดและแนวทางในการ ปฏิบัติงานของหน่วยงานและสถานศึกษาอย่างชัดเจน
 - (2) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

ส่งเสริมการนำมาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนานสู่การ ปฏิบัติทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคมและงานอาชีพ

ตัวชี้วัด

- ทุกฝ่าย
- (1) มีมาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนานสู่การปฏิบัติ ทางด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคมและงานอาชีพ
 - (2) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่

5.4 เป้าหมายด้านงบประมาณ

มีแผนงานงบประมาณด้านการจัดการเรียนร่วมอย่างบูรณาการ มีการจัดสรรงบประมาณตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เด็กพิการได้รับสิทธิและโอกาสตามกฎหมายกำหนด และใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่า ประหยัดและถูกต้องเหมาะสม

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมและผลักดันการจัดสรรและการใช้งบประมาณเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น

(2) ระดับความปัญหาต้องการในเรื่องเงินอุดหนุนรายหัวของสถานศึกษา

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการ พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณ

ตัวชี้วัด

(1) มีหนังสือเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพิจารณาวางแผนงานค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำปี

(2) มีแผนงานโครงการการดำเนินงานประจำปี

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับความต้องการและเพียงพอ

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น

(2) ระดับความต้องการเงินสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

- (1) ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปี
- (2) มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี
- (3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและ

เพิ่มขึ้น

ผู้เกี่ยวข้อง

5) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 5

กลยุทธ์

สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่า ประหยัดและถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

- (1) ร้อยละของสถานศึกษาที่ใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่า ประหยัดและถูกต้องเหมาะสมตรวจสอบได้
- (2) ระดับความถูกต้องโปร่งใสตรวจสอบได้

5.5 เป้าหมายด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

เด็กพิการสามารถเลือกรูปแบบการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และบริการสาธารณะและอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลและสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการประกันโอกาสทางการศึกษาด้านการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงตามสิทธิอย่างเท่าเทียม

ตัวชี้วัด

- (1) ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปี
- (2) มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี

เพิ่มขึ้น

ผู้เกี่ยวข้อง

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและ

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษา เพื่อขอซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปี

(2) มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและ

เพิ่มขึ้น

ผู้เกี่ยวข้อง

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามที่กำหนดไว้ใน IEP ตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปี

(2) รายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี

(3) ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและ

เพิ่มขึ้น

ผู้เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ หนังสือ แบบเรียน ตำราและอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์หนังสือแบบเรียน ตำราและอื่น ๆ ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

(2) มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของ
สถานศึกษา

(3) ร้อยละของระดับปัญหาและความต้องการ

5.6 เป้าหมายด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอ
ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีการเผยแพร่ผลงาน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่
สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

(2) มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของ
สถานศึกษา

(3) ร้อยละของระดับปัญหาและความต้องการ

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และ
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) อย่างหลากหลาย ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และ
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

(2) มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของ
สถานศึกษา

(3) ร้อยละของระดับปัญหาและความต้องการ

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับ
ใช้ในการค้นหา วิจัย ค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน

ตัวชี้วัด

- (1) ร้อยละของเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับใช้ในการค้นคว้าวิจัย ฟันฟูบำบัดที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี
- (2) มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของสถานศึกษา

- (3) ร้อยละของระดับปัญหาและความต้องการ

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงานสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

- (1) มีรายการสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ผ่านการคัดเลือกและเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์
- (2) มีประกาศผลการประกวดสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ได้รับรางวัลประจำปี
- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้อง

5.7 เป้าหมายด้านครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ

การจัดทีมงานการจัดการเรียนร่วมจากบุคลากร นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานทุกฝ่ายทุกระดับ มีแผนงานกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม และครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วมได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามลัทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย

1) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 1

กลยุทธ์

ส่งเสริมการประสานความร่วมมือการทำงานของครูการศึกษาพิเศษกับเครือข่าย นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ครูสอนเสริม ครูผู้ช่วยสอนและครูชั้นเรียนร่วม

ตัวชี้วัด

- (1) มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ
- (2) มีปฏิทินปฏิบัติงานของภาคีเครือข่าย
- (3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

2) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 2

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้การทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานสหวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ

(2) มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงาน

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

3) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 3

กลยุทธ์

ส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมของนักวิชาชีพจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ

ตัวชี้วัด

(1) มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานนักวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ

(2) มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงานนักวิชาชีพ

(3) ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

4) กลยุทธ์และตัวชี้วัด 4

กลยุทธ์

ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการของครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนการศึกษาพิเศษและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ให้ได้รับสวัสดิการเงินค่าตอบแทนตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดเพิ่มขึ้น

(2) ระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ

2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1) ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus groups discussion) เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเสร็จแล้วปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) ต่อการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปรับปรุงแก้ไข และนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 3) สู่การประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 ขอนแก่น ตามลำดับ ในการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ครั้งนั้น ได้ใช้หลักในการพิจารณาโดยการคาดคะเนโอกาสความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้เกณฑ์ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความสอดคล้อง (congruity) ประโยชน์ (utility) และการยอมรับ (acceptable) ดังจะได้นำเสนอผลจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และการประชุมพิจารณา ดังต่อไปนี้

2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบและเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 1) จากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ เป็นคณาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหาร จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการส่งเสริมสนับสนุน จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการปฏิบัติการสอน จำนวน 2 คน จากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) การกำหนดควีสัญชี 5 ปี สอดคล้องตามหลักการกำหนดนโยบายที่นิยมใช้โดยทั่วไป เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมไม่สั้นหรือยาวนานเกินไป ตัวชี้วัดไม่ควรมากเกินไปเป็นห่วงว่า จะไม่สามารถปฏิบัติได้จริง หรืออาจจะเป็นการเพิ่มภาระให้สถานศึกษา กลยุทธ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกัน ให้หลอมรวมเข้าด้วยกัน

2) ตัวชี้วัด “มีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี” เป็นเพียงร่องรอยหลักฐานจากการดำเนินงาน ไม่น่าจะเป็นตัวชี้วัดที่ดี ควรตัดออก

3) การกำหนดกลยุทธ์และตัวชี้วัด จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวของแต่ละประเด็น การนำไปปฏิบัติควรจะหลอมให้เป็นแนวทางวงจรคุณภาพ (PDCA)

4) เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดตามกรอบโครงสร้างชี้ มีทิศทางที่ชัดเจนและครอบคลุมภารกิจที่ดี แต่บางประเด็นยังสามารถคิดนอกกรอบโครงสร้างชี้ได้ หากเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ และปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จได้ดีที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี

วิสัยทัศน์ ทำงานเชิงรุก ครู ผู้ปกครองมีความตระหนัก และการมีทีมงานที่เข้มแข็งจะทำให้การขับเคลื่อนไปด้วยกันได้

5) ควรตรวจสอบว่ากลยุทธ์และตัวบ่งชี้ใด ๆ สามารถจะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงไหม ถ้าไม่มีโอกาสเป็นไปได้ก็ควรตัดออก

6) คำว่า “การฟื้นฟูบำบัด” ควรตรวจสอบความหมายทั้งด้านทางการศึกษาและทางการแพทย์ให้ “การฟื้นฟูบำบัด” จะใช้กรณีพิการภายหลัง “การฟื้นฟูสมรรถภาพหรือพัฒนาศึยภาพ” จะใช้ในกรณีพิการตั้งแต่กำเนิด สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ใช้ “การฟื้นฟูสมรรถภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทั่วไปที่นิยมใช้ตามกฎหมายและนโยบายระดับชาติ

7) ควรจัดกลุ่มกลยุทธ์และตัวชี้วัดตามลักษณะบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานแต่ละระดับ แต่ควรระบุให้ชัดเจนสะดวกต่อการนำไปใช้ สถานศึกษาสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ว่า หลังจากนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิผลหรือไม่

8) ควรมีระบบ กระบวนการ มีเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองคัดแยกเด็กพิการที่ดีและมีความชัดเจน เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง

9) การวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานทุกระดับ ข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ี้มีความหมายมากหากนำไปปฏิบัติได้จริง และถ้าหากปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดนี้ จะเกิดนวัตกรรมที่หลากหลาย

2.1.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ

1) การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ไม่ใช่สูตรสำเร็จ แต่เป็นทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นแนวทาง เป็นกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลได้จริง การนำไปปฏิบัติควรมุ่งเน้นการสร้างและหลอมแนวทางให้เป็นวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในขั้นตอนการดำเนินงานควรจัดองค์ประกอบให้ครอบคลุมครบถ้วนและต้องกำหนดปัจจัยที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างไร บนบรรยากาศแห่งความมีอิสระ การปฏิบัติใช้ทางเลือกที่หลากหลายภายใต้มีความเป็นเอกภาพ

2) การจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มีความสำคัญที่จะเป็นแนวทางเป็นตัวขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการที่มีทิศทางที่ชัดเจน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เกิดความเข้มแข็งของสถานศึกษา เน้นการส่งเสริมการบริหารจัดการให้ เป็นไปด้วยความอิสระ ควรมีการจัดระบบอัตรากำลังทางด้านบุคลากร มีการควบคุมทิศทางการจัดการวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งการสรรหาและควบคุมงบประมาณอย่างคล่องตัว และคงความเป็นเอกลักษณ์และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3) เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดที่กำหนดตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นแนวทางที่พัฒนาไว้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบอย่างครบถ้วน ส่วนการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมนั้น สถานศึกษาต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องสภาพบริบทและความจำเป็นเร่งด่วนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยจะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบที่เป็นจุดอ่อนหรือจุดด้อย และส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่น

4) กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ควรใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการเรียนร่วม จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนและเกิดผลได้อย่างเต็มที่ทุกองค์ประกอบ และตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนร่วม กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการไม่จำเป็นต้องดำเนินการเฉพาะภายในองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกันเท่านั้น ควรบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการเรียนร่วม

5) ระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิผลนั้น จะเกิดขึ้นและสามารถขับเคลื่อนไปได้ต้องอาศัยผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องแสดงบทบาทอย่างสูงในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นที่ปรึกษาและการเป็นผู้อำนวยความสะดวก กอรปกับจะต้องเป็นผู้นำที่ต้องพัฒนาทีมงานที่เข้มแข็ง ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการบริหารจัดการเรียนร่วมได้ จึงต้องเริ่มต้นที่การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง จึงจะทำให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินการต่อไปได้

6) การจัดการเรียนร่วมที่ยึดตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มาใช้ ต้องดำเนินการแบบการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมควรได้รับการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทั้งหลักการบริหารจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) และใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และมีการกำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

7) มีการระดมทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ จัดทำแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีการวางแผนร่วมกันแบบกระจายความรับผิดชอบให้มีอิสระ เพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพ ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาความรู้ความคิด การใช้เทคโนโลยี การร่วมมือของชุมชน การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมความโดดเด่นและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างรวดเร็ว

8) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีภาวะผู้นำสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรและใช้การประกันคุณภาพในการบริหารจัดการเรียนร่วม

9) การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เพื่อสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งระบบครอบคลุมทุกองค์ประกอบและตัวแปรสำคัญ สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังทุกด้านตลอดจนสามารถตรวจสอบได้ถึงการบรรลุผลทุกมิติของการดำเนินงาน

10) การจัดการศึกษาเรียนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเป็นสำคัญ สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ลักษณะและระดับความพิการของเด็กและหรือประเภทความพิการใด ควรจัดการเรียนร่วมในรูปแบบใด ภาษาที่ใช้ “เด็กพิการ” อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติจริงได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น อาจใช้ “เด็กพิการหรือมีข้อบกพร่อง” หรือ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หรือ “เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ” เป็นต้น

11) การจัดการเรียนร่วมที่ให้เกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้เกิดขึ้นในทุกด้าน ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยเฉพาะด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมและด้านเครื่องมือจะต้องมีความพร้อมก่อนแล้ว จึงจะทำให้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

12) การติดตามกำกับ ควรมีการตรวจสอบภายในและติดตามประเมินผล การดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ตามตัวชี้วัดเป็นระยะ ๆ และสะท้อนความคิดหลังการดำเนินงาน (after action review) การประชุมสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนของกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วม และเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่สนับสนุนทุกระดับใช้เป็นแนวทางพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

13) เพื่อการบริหารจัดการเรียนร่วมให้มีเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมระดับจังหวัด โดยจัดตั้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นศูนย์ประสานงานและบริการ

14) การสร้างความเข้าใจและยอมรับร่วมกันในการจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก โดยหน่วยงาน องค์การ สถานศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่เข้าใจอย่างแพร่หลาย ทั้งในรูปแบบสื่อ สิ่งพิมพ์ เทคโนโลยี และทางอินเทอร์เน็ต

15) ควรผลักดันให้มีหลักสูตรการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูและผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้พื้นฐาน เป็นหลักสูตรวิชาพื้นฐานตั้งแต่ระดับปริญญาตรี รวมทั้งสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีส่วนช่วยเหลือพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่และท้องถิ่น เพื่อให้มีการนำไปใช้ในสถานศึกษาทุกระดับ และควรพัฒนา

ศักยภาพ ครูการศึกษาพิเศษและทีมงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา และจัดสรรอัตราครูการศึกษาพิเศษเฉลี่ยต่อเด็กพิการเรียนร่วมให้เพียงพอ

2.1.3 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 2)

ผลการตรวจสอบจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (เป็นร่างที่ 2) ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะวิชาการและทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้ทั่วถึง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. สร้างโอกาสให้เด็กพิการ ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม
3. ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
4. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ
5. สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรองข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
6. พัฒนาศักยภาพครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน
7. พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย
8. ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ
9. สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

1. ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

มุ่งมั่นในการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม มีการคัดกรองคัดแยกตามประเภทความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียมความพร้อมเด็กพิการและส่งต่อเข้าเรียน โดยกำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด มุ่งวางแผน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดมาตรฐาน ติดตาม กำกับ ประเมินผลและระดมสรรพกำลังความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแผนกลยุทธ์ จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน สร้างทีมงาน เป้าหมาย ทิศทางการพัฒนา เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ โดยคณะกรรมการ มุ่งการจัดระบบการจัดการเรียนร่วมให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กกลุ่มเป้าหมาย มีการประชาสัมพันธ์ จัดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการทุกคนทุกประเภทความพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัดโดยรวม แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
พัฒนาระบบการจัดการศึกษาเรียนร่วมตามหลักการสิทธิมนุษยชน และโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการ กำหนดแผนงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ ใช้กระบวนการนิเทศกำกับ ติดตามตรวจสอบมาตรฐาน อย่างชัดเจน จัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานให้เหมาะสมอยู่เสมอ	1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ การบริหารงานที่ชัดเจน ตามหลักการสิทธิมนุษยชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนัก รู้ เข้าใจ ยอมรับ และใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ	1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และ กลยุทธ์ ที่มีความชัดเจน 2. ร้อยละของบุคลากรที่มีส่วนร่วมและมีความเข้าใจต่อนโยบายและแผนงาน 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย
	2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีระบบการวางแผนงานและแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมอย่างครอบคลุมและทั่วถึง	1. มีแผนงานที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กและท้องถิ่น 2. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย
	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	1. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ 2. มีการรายงานและปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน 3. ระดับความพึงพอใจของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 9 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัด
ขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	4. ประสานการดำเนินงานให้มีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละของงบประมาณตามเกณฑ์ที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น 2. การใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ 3. มีการรายงานการใช้งบประมาณประจำปีอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้
	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมีการกำหนดบทบาท มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานศึกษามีแผนภูมิโครงสร้างและคำสั่งแต่งตั้ง คณะทำงาน ตรงตามสาขาวิชาและความถนัด 2. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารงาน
	6. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน ชุมชนและครอบครัว มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน 2. จำนวนครั้งที่สถานศึกษาได้รับความร่วมมือ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
	7. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ทำงานเชิงรุก กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ สร้างศรัทธาในการจัดการเรียนร่วมให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในการจัดการเรียนร่วม 2. ผู้บริหารได้รับการพัฒนาเฉพาะด้านตามที่ต้องการและสนใจ 3. ผู้บริหารได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง
	8. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัด จากบุคลากรในหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัดที่ชัดเจน 2. มีสัดส่วนของคณะกรรมการจากหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง 3. กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน 4. มีสรุปรายงานการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละครั้ง

ตารางที่ 9 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัด
ขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	9. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน บริการสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วมระดับจังหวัด	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีและกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงาน บริการสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน 2. มีแผนงานโครงการ และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน 3. จำนวนครั้ง รายการในการประสานงานและให้บริการ 4. ความถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศ
	10. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างภาคีเครือข่ายความเข้มแข็งการทำงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สถานพยาบาล และสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ให้เกิดการทำงานร่วมกันแบบเคียงบ่าเคียงไหล่	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน 2. จำนวนครั้งและกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน 3. สรุปรายงานผลและการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน 4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรภาคีเครือข่าย
	11. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์โครงการและผลงานต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ยอมรับ ศรัทธา เลื่อมใส และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมเทคนิควิธีการรูปแบบที่หลากหลายเป็นประจำและทั่วถึง 2. เอกสารหลักฐานและร่องรอยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 9 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัด
ขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	12. กำหนดและสรรหาอัตรากำลัง ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนเสริม ตามอัตราเฉลี่ยของครูการศึกษา พิเศษต่อเด็กพิการให้เป็นไปตาม เกณฑ์กำหนด	1. มีอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษ ต่อเด็กพิการในสถานศึกษาตาม เกณฑ์กำหนด 2. ร้อยละของครูการศึกษาพิเศษใน สถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้น 3. ระดับความพึงพอใจของครู การศึกษาพิเศษและครูสอนเสริม
	13. ส่งเสริมสนับสนุนให้ สถานศึกษาเกิดความพร้อมควบคู่ กันไปทุกด้านในการจัดการเรียน ร่วมทำให้เด็กพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้	1. แผนงานโครงการและกิจกรรม ครอบคลุมทุกด้านแบบบูรณาการ 2. ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรม ของสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วน ร่วมทุกฝ่าย
	14. ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษา บรรจุหลักสูตรการศึกษาพิเศษให้ เป็นวิชาบังคับใช้สอนนักศึกษาที่จะ ประกอบอาชีพครูและผู้บริหาร	1. มีเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ในการ ผลิตอัตรากำลังครูทั้งในระยะสั้นและ ระยะยาว 2. ระดับการยอมรับและความพึง พอใจของนักศึกษาและคณาจารย์

2. ด้านนักเรียน

มุ่งมั่นในการพัฒนาระบบการคัดกรอง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียม
ความพร้อมของเด็กทุกด้านก่อนส่งเข้าสู่ระบบการศึกษาทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการ
พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของ
เด็กตั้งแต่เกิดหรือแรกพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่
ผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความ
แตกต่างระหว่างบุคคล มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมจาก
ทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>1. เด็กพิการ</p> <p>เด็กพิการทุกคนทุกประเภทผ่านการคัดกรองคัดแยกโดยคณะกรรมการด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพเตรียมความพร้อมสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเองในทุกมิติของสังคมและเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาในชุมชนใกล้เคียงบ้านตามความต้องการ</p>	<p>1. พัฒนาระบบการคัดกรอง วินิจฉัยแยกประเภทความพิการ และส่งต่อเข้าเรียนให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้</p>	<p>1. มีเครื่องมือและวิธีการคัดกรองที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ในรูปคณะกรรมการ</p> <p>2. มีการรายงานผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ</p> <p>3. ร้อยละของเด็กพิการที่ส่งต่อเข้าเรียนร่วม</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้านให้เด็กพิการมีความพร้อมช่วยเหลือตนเองได้ใกล้เคียงกับเด็กทั่วไป ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนสร้าง เจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม</p>	<p>1. มีรูปแบบกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน</p> <p>2. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชนและนักวิชาชีพ</p> <p>3. ร้อยละของเด็กพิการที่มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านเกณฑ์</p>
	<p>3. เร่งรัดการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยให้เด็กพิการมีสุขภาพแข็งแรง น้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์</p>	<p>1. มีแผนปฏิบัติการประจำปี</p> <p>2. การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานทางการแพทย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น</p> <p>3. ร้อยละของเด็กพิการที่มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องอื่นฟรี จากนักวิชาชีพตามความต้องการจำเป็นของเด็ก</p>	<p>1. มีข้อมูลของหน่วยงาน นักวิชาชีพที่ให้บริการแต่ละด้าน</p> <p>2. มีรายงานการขอรับบริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องของเด็ก</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับบริการ</p>
	<p>5. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้แก่เด็กพิการและครอบครัวอย่างทันท่วงที</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการของสถานศึกษา</p> <p>2. รายงานการขอรับบริการของเด็กและผู้ปกครอง</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ปกครองที่ได้รับบริการ</p>

ตารางที่ 10 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. เด็กพิการ (ต่อ)	6. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านความสามารถพิเศษ ให้เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการในโอกาสต่าง ๆ	1. มีข้อมูลการสำรวจความสามารถพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล 2. มีรายงานการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็ก เพิ่มผลงาน 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง
2. เด็กทั่วไป เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะประสบการณ์ มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียน	1. เร่งรัดให้สถานศึกษาเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับ มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการและโครงการจัดการเรียนร่วม	1. มีกิจกรรมการส่งเสริมเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปของสถานศึกษา 2. มีสรุปรายงานผลการดำเนินงาน 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรม
	2. เร่งรัดให้สถานศึกษาเสริมสร้างให้เด็กทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม การอยู่ร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือในด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียนด้วยความสมัครใจ	1. มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จัดให้กับเด็กทั่วไป 2. จำนวนและรายชื่อของเด็กทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรม 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรม
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ให้เด็กทั่วไปทดลองเป็นคนพิการเพื่อให้เข้าใจสภาพความพิการหรือข้อจำกัดและความยากลำบากของเด็กพิการให้ดียิ่งขึ้น	1. มีตารางการจัดกิจกรรม 2. มีสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรม 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรม
	4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานโครงการให้เด็กทั่วไปทราบและเข้าใจตรงกัน	1. มีตารางกิจกรรมปฐมนิเทศประจำปีการศึกษา 2. ระดับความพึงพอใจของเด็กทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 10 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. เด็กทั่วไป (ต่อ)	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปร่วม กำหนดข้อตกลงข้อควรปฏิบัติ สิ่งที่ต้องพึงระวังในการอยู่ร่วมกัน วิธีการ รูปแบบ กิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการในสถานศึกษา	1. มีกิจกรรมวิธีการดำเนินงาน 2. มีข้อตกลง และแนวทางการดำเนินงาน

3. ด้านสภาพแวดล้อม

มุ่งเน้นในการสร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดในบริเวณ อาคาร สถานที่ จัดบรรยากาศภายในห้องเรียน ห้องการศึกษาพิเศษให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีความตระหนัก เจตคติที่ดี ให้เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ส่งเสริมสนับสนุนด้วยความเต็มใจ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณอาคาร สถานที่ ให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดสะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวก ปลอดภัย จัดห้องพิเศษสำหรับการจัดการเรียนร่วมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก 2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อ การเรียนรู้	1. มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา 1. มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 11 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ต่อ)	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้การถ่ายเทของอากาศและแสงสว่างเพียงพอ และมีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและพร้อมใ้ใช้อยู่เสมอ	1. มีแผนงานโครงการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของเด็ก ครู และผู้เกี่ยวข้อง
	4. ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดห้องสอนเสริมวิชาการ ห้องดนตรี ศิลปะ ห้องการศึกษาพิเศษอื่น สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	1. มีแผนงานโครงการจัดห้องการศึกษาพิเศษตามความต้องการจำเป็น 2. มีการได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามแผนงานโครงการ 3. ระดับคุณภาพของห้องการศึกษาพิเศษที่ได้รับจัดสรร
2. สภาพแวดล้อมทางบุคคล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนัก เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างทางสังคม มีการพัฒนา การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจ มีส่วนร่วมและปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และมีแผนงาน อัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์กำหนด	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดีและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายทางสังคม มีส่วนร่วมและรับผิดชอบของผู้บริหารครู บุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง	1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. มีข้อมูลบุคคลที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมครอบคลุมทุกภาคส่วน 3. ร้อยละของบุคคลที่มีความตระหนัก เจตคติที่ดี ยอมรับและมีส่วนร่วม
	2. ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเฉพาะด้าน ทั้งในด้านการจัดทำ IEP การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน และการผลิตสื่อนวัตกรรม	1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. มีข้อมูลบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรม 3. ร้อยละของบุคลากรที่ผ่านการประเมินและมีส่วนร่วม
	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาระดับทางด้านความรู้ วุฒิการศึกษา ทักษะ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการศึกษาพิเศษ มากยิ่งขึ้น	1. มีโครงการพัฒนาระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ 2. จำนวนผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษในสถานศึกษา (มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ) 3. ร้อยละของผู้บริหาร ครูที่มีเจตคติที่ดีและปฏิบัติต่อเด็กพิการอย่างถูกวิธี

ตารางที่ 11 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. สภาพแวดล้อมทางบุคคล (ต่อ)	4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนา ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สามารถ พัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการหลักสูตรและกิจกรรม พัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง 2. ข้อมูลของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ที่เข้าร่วมโครงการ 3. ร้อยละของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนร่วม
	5. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้ กระบวนการจัดการเรียนร่วม โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำ โรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุก ภาคส่วน	<ol style="list-style-type: none"> 1. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการ เรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่ เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 2. กำหนดบทบาทหน้าที่ แนวทางการ ดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากประชุม 3. ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
	6. ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชน ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับการ พัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ให้มีบทบาทในการดูแล ช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการหลักสูตรและ กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคคลใน ครอบครัวและชุมชนที่เกี่ยวข้อง 2. มีข้อมูลของบุคคลในครอบครัวและ ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ 3. ร้อยละของบุคคลที่สำเร็จผ่านเกณฑ์
	7. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศ การทำงานเป็นทีม กำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงาน ใช้พลังความร่วมมือจากชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เข้ามามีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมการ ดำเนินงาน 2. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตาม บทบาทหน้าที่ของทีมงานทุกฝ่าย แบบบูรณาการ 3. ระดับความพึงพอใจของทีมงานและ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

มุ่งมั่นในการสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยึดหลักแนวคิดว่าการศึกษาเพื่อปวงชน (education for all) ถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็กให้มีความสามารถในการ พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมให้มี

คุณภาพทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาเพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้วิธีการที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล มุ่งการพัฒนาเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของเด็ก ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาของสหประชาชาติ คือ การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (availability) ให้ทุกคนเข้าถึงได้ (accessibility) มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (acceptability) และสามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน (adaptability) โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษากำหนดขอบเขตทิศทาง ปรับและใช้หลักสูตรให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและบริบทแต่ละกลุ่ม เป้าหมายให้ได้มาตรฐานที่กำหนด คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละบุคคล มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น 3 ด้าน คือ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต และทักษะการงานอาชีพ	1. เร่งรัดให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรทั่วไปและจัดทำหลักสูตรเฉพาะให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละบุคคล	1. จำนวนหลักสูตรที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ 2. ร้อยละของเด็กพิการแต่ละประเภทได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามหลักสูตร
	2. เร่งรัดให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมปรับหลักสูตรเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานทุกด้าน ทั้งด้านการรับรู้ การเคลื่อนไหว การพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน การคิดคำนวณ สังคม การงานและอาชีพ สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็ก	1. มีหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามกำหนดใน IEP 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ผ่านเกณฑ์
	3. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นในการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตการช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การรับประทานอาหาร การใช้ห้องน้ำ การแต่งกาย การอาบน้ำ แปรงฟัน เป็นต้น	1. มีหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นตามความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามกำหนดใน IEP 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาทักษะเฉพาะที่ผ่านเกณฑ์
	4. เร่งรัดให้สถานศึกษาปรับหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กเฉพาะบุคคล	1. มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาตามสภาพปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตามกำหนดใน IEP 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการแก้ไขและ

		บรรเทาปัญหาผ่านเกณฑ์
--	--	----------------------

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และมีการประเมิน ทบทวน และปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง</p>	<p>1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็ก เป็นเครื่องมือในการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ และความเหมาะสมในการจัดการเรียนร่วม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลเป็นรูปธรรม</p>	<p>1. มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาตาม IEP 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์</p>
	<p>2. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐานและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินระดับความสามารถพื้นฐานตามหลักสูตรของเด็กเป็นรายบุคคลและความต้องการจำเป็นและใช้ข้อมูลจากผู้ปกครอง ประกอบ จัดทำโดยคณะกรรมการและผู้ปกครองให้ความเห็นชอบ และปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง</p>	<p>1. มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล 2. รายละเอียดของข้อมูลของเด็กพิการใน IEP อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP 4. มีรายงานการปรับปรุงแก้ไข IEP สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็ก</p>
	<p>3. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้พื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เพื่อใช้ในสถานศึกษาและผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้านได้</p>	<p>1. มี IEP ทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล 2. มีรายการเนื้อหากิจกรรมการพัฒนาทักษะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ที่ใช้ในการฝึกในสถานศึกษาและที่บ้าน 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP</p>
	<p>4. ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่ระบุไว้ใน IEP</p>	<p>1. มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาใน IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP</p>

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน</p> <p>สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนา องค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย อันจะทำให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ฟังตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข</p>	<p>1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามที่กำหนดไว้ใน IEP โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก และพัฒนา องค์ ความรู้ใหม่ ด้วยกระบวนการวิจัย</p>	<p>1. จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม</p> <p>2. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพผ่านเกณฑ์ตาม IEP</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครอบคลุมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานหลัก 6 ด้าน คือ ทักษะความเข้าใจและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่มัดเล็ก ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะ การงานอาชีพ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนา ทักษะในการทำกิจกรรมประจำวันที่เป็นได้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก</p>	<p>1. มีหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะจำเป็น และ IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคล</p> <p>2. มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กรายบุคคลเป็นรายด้าน</p> <p>3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพผ่านเกณฑ์</p>
	<p>3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการแก้ไขปัญหาคือ ขอบพร้อมแต่ละด้านของเด็ก ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายตามที่ระบุไว้ใน IEP ในสถานศึกษาโดยครูและที่บ้านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง</p>	<p>1. มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาตามสภาพปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล</p> <p>2. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการแก้ไขและบรรเทาปัญหาผ่านเกณฑ์</p>
	<p>4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เด็กทั่วไปมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ เช่น แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง</p>	<p>1. มีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสื่อ กิจกรรม วิธีการ สำหรับการดูแลช่วยเหลือโดยเด็กทั่วไป</p> <p>2. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เกี่ยวข้อง</p>

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการเสริมอื่นตามความต้องการจำเป็นของเด็ก จากนักวิชาชีพเฉพาะด้านโดยตรง	1. มีข้อมูลคู่มือการรับบริการเสริมของเด็กแต่ละคน 2. มีข้อมูลการขอรับบริการเสริมของเด็ก 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับบริการเสริม
	6. ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษตามความต้องการหรือความสนใจในโอกาสต่าง ๆ	1. มีข้อมูลความสามารถพิเศษของเด็กที่ค้นพบแนวความสามารถในด้านต่าง ๆ 2. มีรายงานผลการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็กในโอกาสต่าง ๆ 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับส่งเสริมและพัฒนา
4. การจัดตารางเรียนเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาว่างประจำวัน โดยครูและผู้ปกครองและมีการให้การแนะแนวระหว่างครูด้วยกัน โดยมีการกำหนดเวลา และกำหนดการที่แน่นอนชัดเจน	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางเรียนประจำวันทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวตามเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP	1. มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคน 2. มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมตาม IEP 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางสอนเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ให้เด็กทุกคน ในช่วงเวลาว่างประจำวันทั้งภายในสถานศึกษาสอนโดยครูและที่บ้านสอนโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง	1. มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา 2. มีสรุปรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็น สอดแทรกในกิจกรรมนันทนาการและการผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	1. มีตารางกิจกรรมประจำวันของสถานศึกษา 2. มีสรุปรายงานกิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องของเด็กพิการ 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เข้า

		ร่วมกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้อง
--	--	-----------------------------

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
4. การจัดตารางเรียน (ต่อ)	4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดให้มีตารางให้คำแนะนำปรึกษาหารือกัน ระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง	1. มีตารางแนะนำประจำสัปดาห์ของสถานศึกษา 2. มีรายการกิจกรรมแนะนำประจำสัปดาห์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง
5. การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าด้วยวิธีการที่หลากหลายบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการตามสภาพจริง และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา และการรับและส่งต่อเข้าเรียน	1. พัฒนาระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงานความก้าวหน้า และการส่งต่อเด็กเข้าเรียนระหว่างห้องเรียน ชั้นเรียน ระหว่างสถานศึกษา และระดับการศึกษา โดยให้แนบ IEP	1. มีระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงานความก้าวหน้าและการส่งเข้าเรียนอย่างชัดเจน 2. มีสรุปรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 3. มีข้อมูลด้านการเรียนและการส่งต่อเข้าเรียนของเด็กรายบุคคล
	2. สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียน และรายงานความก้าวหน้าของเด็กพิจารณาตามวัตถุประสงค์ วิธีและเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ สังเกตพฤติกรรม ตรวจชิ้นงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น	1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน
	3. สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนและการพัฒนาการของเด็กทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และจัดทำรายงานความก้าวหน้าจากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กแต่ละคน	1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน
	4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนและการพัฒนาการของเด็กแบบการมีส่วนร่วมของครูผู้ปกครองร่วมกันประเมินผล รวมทั้ง	1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน

	การประเมินผลโดยให้เด็กเป็นผู้ประเมินตนเอง	3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็ก แต่ละคน
--	---	--

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
5. การประเมินผล รายงานความก้าวหน้า ของเด็กและการรับเด็ก เข้าเรียน (ต่อ)	5. ครูผู้สอนจัดทำรายงานการ ประเมินผลและความก้าวหน้าของเด็กต่อ ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองเป็น ประจำและต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบที่ เหมาะสม ง่ายต่อความเข้าใจและการ นำไปใช้	1. มีสรุปรายงานผลการประเมินและ ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและ รายงานความก้าวหน้าของเด็ก แต่ละคน
	6. สถานศึกษาจัดทำ การประเมินและ รายงานความสามารถพิเศษของเด็ก พิจารณาได้อย่างเหมาะสม	1. มีสรุปรายงานผลการประเมินและ ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กและ ผู้ที่ เกี่ยวข้อง
6. การตรวจสอบและ ประกันคุณภาพการศึกษา พัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายใน ให้ได้ มาตรฐาน บุคลากรทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพ และการใช้ผลจาก การตรวจสอบ ประเมินผล เป็นข้อมูลสู่การประกัน คุณภาพการศึกษา	1. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาเรียน ร่วม ใช้เป็นเครื่องมือของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1. มี ระบบ การ ประกัน คุณ ภาพ การศึกษาพิเศษเรียนร่วม 2. มีมาตรฐานการศึกษาเรียนร่วม 3. เครื่องมือได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักถึง ความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม เพื่อการประกันโอกาสทางการศึกษา ของเด็กพิการให้ได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพอย่างเท่าเทียม	1. มีแผนงานโครงการประกันคุณภาพ การศึกษา 2. มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบ การประเมินตนเองภายในใช้เป็น กระบวนการในการประกันคุณภาพ การจัดการศึกษาเรียนร่วม	1. มีแผนงานโครงการประกันคุณภาพ การศึกษา 2. มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน
	4. สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากผลการ ตรวจสอบและประเมินผลที่เกี่ยวข้อง กับเด็กทุกคนครอบคลุมทุกด้านเป็น ข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษา	1. มีข้อมูลการตรวจสอบและประเมินผล รายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายข้อทราบ 2. มี แผน ปฏิบัติ การ ประจำ ปี ของ สถานศึกษา
	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการ มี โอกาสเข้าร่วมการทดสอบตาม	1. มีรายงานผลการทดสอบประจำปีของ เด็กพิการโดยรวมและเป็นรายบุคคล

	โครงการประเมินคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับชาติ	2. ระดับความพึงพอใจของเด็กและ ผู้ที่ เกี่ยวข้อง
--	--	--

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
6. การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา (ต่อ)	6. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม และกำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจ และมอบหมายความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละฝ่าย	1. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ แนวทางการดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการ 3. ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
7. การประสานความร่วมมือ พัฒนาองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง สามารถส่งเสริมศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนร่วม	1. สร้างระบบการกำกับ ประสานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาเรียนร่วม	1. มีจำนวนองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง 2. มีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
	2. สถานศึกษาประสานความร่วมมือโดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร	1. มีข้อมูลองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกระดับทุกด้าน 2. รายงานการประสานความร่วมมือประจำภาคเรียน/ประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
	3. ส่งเสริมศักยภาพให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการเรียนร่วมและดูแลช่วยเหลือเด็ก	1. มีรูปแบบกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือเด็กของชุมชนและที่บ้าน 2. มีสรุปรายงานการส่งเสริมศักยภาพโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ตารางที่ 12 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>8. การนิเทศติดตาม ประเมิน ผลและปรับปรุง งาน</p> <p>ใช้ระบบ กลไก การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ อย่างจริงจัง ใช้รูปแบบการ นิเทศภายในและการนิเทศ ภายนอกสร้างบรรยากาศ การทำงานเป็นทีม สร้างขวัญกำลังใจ ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจและมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน</p>	<p>1. จัดระบบ กลไก การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการนำนโยบายสู่ การปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานอย่าง ต่อเนื่อง</p>	<p>1. มีแผนปฏิบัติการนิเทศติดตาม ประเมินผลประจำปี</p> <p>2. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามประเมินผลจากหน่วยงานทุก ระดับทุกภาคส่วน</p> <p>3. เครื่องมือที่ใช้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้</p>
	<p>2. ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานทั้งการ นิเทศภายในโดยผู้บริหารเป็นผู้นิเทศ และการนิเทศระหว่างครูด้วยกัน และ การนิเทศภายนอกโดยบุคลากรอื่น</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการนิเทศติดตาม ประเมินผลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง</p> <p>2. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามประเมินผลภายในสถานศึกษา</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>
	<p>3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการ นิเทศติดตามประเมินผล สร้างความ สัมพันธ์ที่ดี สร้างบรรยากาศการ ทำงานเป็นทีมและสร้างขวัญกำลังใจ</p>	<p>1. มีการกำหนดรูปแบบวิธีการการ นิเทศติดตามประเมินผลที่ชัดเจน</p> <p>2. มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตาม ประเมินผลเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนการนำข้อมูลจาก การนิเทศติดตามประเมินผล ไปใช้ในการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>1. มีข้อมูลสารสนเทศจากการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>

5. ด้านเครื่องมือ

มุ่งมั่นในการจัดระบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ เด็กพิการอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเรียนร่วมสามารถทำ หน้าที่ กำหนดและกำกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณได้อย่างบูรณาการ มุ่งการรวมพลังจาก ทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการจัด การศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดอัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและ บุคลากร มุ่งส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น

ไต่ถามการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลงาน
จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ระดับหน่วยงาน และสถานศึกษา สอดคล้อง นโยบายของรัฐ นำนโยบายสู่ การปฏิบัติ และมีระบบการ ตรวจสอบประเมินผล การนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้ จริง	1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สอดคล้องกับแผนงานนโยบายของรัฐ หน่วยงานต้นสังกัด บริบทของ สถานศึกษาและยึดประโยชน์ของเด็ก เป็นสำคัญ	1. มีนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจในการ จัดการศึกษาเรียนร่วมของสถานศึกษาที่ ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ 2. มีผู้รับผิดชอบโครงการที่ชัดเจน 3. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความ เข้าใจแก่ทุกฝ่าย
	2. เร่งรัดให้สถานศึกษา กำหนด แผนงานโครงการดำเนินงานทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน	1. มีแผนงานโครงการดำเนินงานที่ ครอบคลุมทุกด้าน 2. มีสรุปรายงานผลการประชุมของ คณะกรรมการดำเนินงาน
	3. ผลักดันให้สถานศึกษานำนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกล ยุทธ์สู่การปฏิบัติจริง	1. มีการ แต่งตั้ง คณะ กรรมการ ดำเนินงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. มีสรุปรายงานผลการดำเนินงาน 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย
	4. จัดการประเมินผลการนำนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สู่การปฏิบัติ ในรอบปี	1. มีแผนการปฏิบัติงานจัดการเรียน ร่วมประจำปี 2. มีรายงานผลการประเมินแผนปฏิบัติ งานจัดการเรียนร่วมประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย
2. ระบบการบริหาร จัดการ การบริหารเชิงกลยุทธ์โดย ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตาม กรอบ โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการปฏิบัติ ใช้ข้อมูลสารสนเทศและ จัดลำดับความสำคัญ	1. ส่งเสริมสถานศึกษาบริหารจัดการ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ สู่การปฏิบัติ อย่างจริงจัง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ที่ คำนึง ถึง ประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ	1. มีแนวทางการดำเนินงานโดยใช้การมี ส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 2. มีการระดมสรรพกำลังและสร้าง เครือข่ายที่เข้มแข็ง

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. ระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)	2. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมประจำโรงเรียน แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ กำกับติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ	1. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน 2. มีเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษามีผู้บริหารทำงานเชิงรุกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตรงตามความสามารถและความถนัด	1. มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. ร้อยละของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. สถานศึกษาจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ใช้ในวางแผนกลยุทธ์การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและผลักดันให้นำสู่การปฏิบัติจริง	1. มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. มีข้อมูลสารสนเทศขององค์กรและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
3. กฎหมาย ข้อกำหนดระเบียบ ประกาศ การกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการและปฏิบัติสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านงบประมาณและการเงิน อัตราค่าจ้างและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสู่การปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	1. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย นโยบายและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ	1. มีเอกสารหลักฐานทางกฎหมาย นโยบาย และความเคลื่อนไหวที่เผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 2. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
	2. ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ และการเงิน และอัตราค่าจ้างและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทางการศึกษาพิเศษ และแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	1. มีกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ ด้านงบประมาณและการเงิน อัตราค่าจ้างและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 2. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
3. กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ (ต่อ)	3. ส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงาน และสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่กำหนด ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผล	1. มีแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานและ สถานศึกษาสู่การปฏิบัติ 2. มีแผนปฏิบัติการประจำปีของ หน่วยงานและสถานศึกษา 3. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้าง ความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย
	4. ส่งเสริมการนำมาตรการทาง กฎหมายแบบคู่ขนานสู่การปฏิบัติทั้ง ด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการ สังคมและงานอาชีพ	1. มีมาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนาน สู่การปฏิบัติ ทางด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคมและงาน อาชีพ 2. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้าง ความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย
4. งบประมาณ มีแผนงานงบประมาณ ด้านการจัดการเรียนร่วม อย่างบูรณาการ มีการจัดสรร งบประมาณตามเกณฑ์ที่ กฎหมายกำหนด เด็กพิการ ได้รับสิทธิและโอกาสตาม กฎหมายกำหนด และใช้ จ่ายงบประมาณที่ได้รับตาม วัตถุประสงค์ คุ่ม ค่า ประหยัด และถูกต้อง เหมาะสม	1. ส่งเสริมและผลักดันการจัดสรร และการใช้งบประมาณเงินอุดหนุน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้ เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด	1. ร้อยละงบประมาณเงินอุดหนุน ราย หัวที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น 2. ระดับปัญหาความต้องการในเรื่อง เงินอุดหนุนรายหัวของสถานศึกษา
	2. ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการงบประมาณ	1. มีหนังสือเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองและ ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพิจารณาวางแผน งานค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำปี 2. แผนงานโครงการการดำเนินงาน ประจำปี
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาได้รับการ สนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับ ความต้องการและเพียงพอ	1. ร้อยละงบประมาณสนับสนุนด้าน เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น 2. ระดับความต้องการเงินสนับสนุน ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ของสถานศึกษา
	4. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการ ได้รับบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความ ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องตามความต้องการจำเป็น ของเด็ก	1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษา ประจำปีที่เพิ่มขึ้น 2. รายงานผลการรับบริการของเด็ก ประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับ บริการและผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
4. งบประมาณ (ต่อ)	5. สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่าประหยัด และถูกต้องเหมาะสม	1. ร้อยละของสถานศึกษาที่ใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่าประหยัด และถูกต้องเหมาะสมตรวจสอบได้ 2. ระดับความถูกต้องโปร่งใสตรวจสอบได้
5. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เด็กพิการสามารถเลือกรูปแบบการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และบริการสาธารณะและอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการประกันโอกาสทางการศึกษาด้านการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวง ตามสิทธิอย่างเท่าเทียม	1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น 2. รายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
	2. ส่งเสริมสนับสนุนการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น 2. รายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
	3. ส่งเสริมสนับสนุนการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามที่กำหนดไว้ใน IEP ตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น 2. รายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง

	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ หนังสือ แบบเรียน ตำราและอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา</p>	<p>1. ร้อยละของครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์หนังสือแบบเรียนตำราและอื่น ๆ ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี</p> <p>2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่อ อุปกรณ์ของสถานศึกษา</p> <p>3. ร้อยละของระดับปัญหาและความต้องการ</p>
--	--	---

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>6. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก</p> <p>การใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอ ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีการเผยแพร่ผลงาน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p>	<p>1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดหาและใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอ ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้</p>	<p>1. ร้อยละของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี</p> <p>2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของสถานศึกษา</p> <p>3. ร้อยละของระดับปัญหาความต้องการ</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) อย่างหลากหลาย ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้</p>	<p>1. ร้อยละของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี</p> <p>2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของสถานศึกษา</p> <p>3. ร้อยละของระดับปัญหาความต้องการ</p>
	<p>3. ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการค้นหา วินิจฉัย พิสูจน์บำบัด อย่างหลากหลายตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน</p>	<p>1. ร้อยละของเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการค้นหา วินิจฉัย พิสูจน์บำบัดที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี</p> <p>2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของสถานศึกษา</p> <p>3. ร้อยละของระดับปัญหาความต้องการ</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงาน สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>1. มีรายการสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ผ่านการคัดเลือกและ เข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์</p> <p>2. มีประกาศผลการประกวดสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ได้รับรางวัลประจำปี</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้อง</p>

ตารางที่ 13 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>7. ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ การจัดทีมงานการจัดการเรียนร่วมจากบุคลากร นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานทุกฝ่ายทุกระดับ มีแผนงานกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม และครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วมได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามลิตีที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย</p>	<p>1. ส่งเสริมการประสานความร่วมมือการทำงานของครูการศึกษาพิเศษกับเครือข่าย นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ครูสอนเสริม ครูผู้ช่วยสอน และครูชั้นเรียนร่วม</p>	<p>1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของภาคีเครือข่าย 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้การทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น</p>	<p>1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานสหวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงาน 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง</p>
	<p>3. ส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมของนักวิชาชีพจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ</p>	<p>1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานนักวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงานนักวิชาชีพ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการของครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนการศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ให้ได้รับสวัสดิการเงินค่าตอบแทนตามลิตีที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย</p>	<p>1. ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามลิตีที่กฎหมายกำหนดเพิ่มขึ้น 2. ระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ</p>

2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดำเนินการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนารวมทั้งสิ้น 31 คน แยกเป็น กลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 7 คน และครูการศึกษาพิเศษหรือครูผู้สอน จำนวน 7 คน กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา และหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน ในการพิจารณาตรวจสอบนั้นได้เน้นที่การคำนึงถึงเกณฑ์ความเหมาะสม (propriety) พิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดขอนแก่น เป็นกระบวนการได้มาซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งทางด้านพันธกิจ การใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา การจัดกลุ่มหรือจัดลำดับ ด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องตามกฎหมาย นโยบายของชาติ บริบทของสังคมและความสอดคล้องภายในตามองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านความเป็นประโยชน์ (utility) พิจารณาจากผลดีที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา หน่วยงาน ผู้รับบริการและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากการนำนโยบายสู่การปฏิบัติว่ามีทรัพยากรเพียงพอ ตลอดจนภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและการมีระเบียบข้อบังคับและหรือกฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด อันเกิดจากกระบวนการตรวจสอบที่ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) และหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) ในขั้นตอนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความเป็นมาและผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องความเป็นมาของการวิจัย ขั้นตอน กระบวนการวิจัย และผลการวิจัยจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง คือ การศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมายและการศึกษาพหุกรณี และผลจากการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

ผลการตรวจสอบจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ มีการแก้ไขโดยเพิ่ม “ทักษะทางวิชาการ”
2. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขโดยตัดข้อความออก คือ “ใช้กระบวนการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบมาตรฐาน” (ไม่สอดคล้องกับด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม)

- (2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
- (3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขโดยเพิ่มตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานประจำปี” ส่วนตัวชี้วัดที่ 2 เดิมเปลี่ยนเป็นตัวชี้วัดที่ 3
- (4) กลยุทธ์ที่ 3-8 ไม่มีการแก้ไข
- (5) กลยุทธ์ที่ 9 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “จำนวนครั้งและรายการที่มีการประสานงานและให้บริการ”
- (6) กลยุทธ์ที่ 10-11 ไม่มีการแก้ไข
- (7) กลยุทธ์ที่ 12 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษต่อเด็กพิการในสถานศึกษาทุกสังกัดตามเกณฑ์กำหนด”
- (8) กลยุทธ์ที่ 13 ไม่มีการแก้ไข
- (9) กลยุทธ์ที่ 14 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูบรรจุหลักสูตรการศึกษาพิเศษให้เป็นวิชาพื้นฐานในการสอนนักศึกษาที่จะประกอบอาชีพครูและผู้บริหาร”

3. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านนักเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเด็กพิการ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข
 - (3) กลยุทธ์ที่ 3 ตัดออก (สถานศึกษามีการดำเนินงานเป็นปกติแล้ว)
 - (4) กลยุทธ์ที่ 4-6 ไม่มีการแก้ไข แต่เลื่อนมาเป็นกลยุทธ์ที่ 3, 4, 5

ตามลำดับ

- 2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเด็กทั่วไป มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข
 - (3) กลยุทธ์ที่ 3-4 ตัดออก (ซ้ำซ้อนกับกลยุทธ์ที่ 1)
 - (4) กลยุทธ์ที่ 5 ไม่มีการแก้ไข แต่เลื่อนมาเป็นกลยุทธ์ที่ 3

4. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านสภาพแวดล้อม มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข
- 2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล มีข้อเสนอแนะ

ดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนพ่อแม่ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดีและยอมรับความแตกต่างทางสังคม การพัฒนาการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจ การมีส่วนร่วมและปฏิบัติงานตามที่คาดหวังตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและมีแผนงานอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์กำหนด”

(2) กลยุทธ์ที่ 1-7 ไม่มีการแก้ไข

5. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการบริหารหลักสูตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีหลักสูตรที่ได้พัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมตามประเภทความพิการ”

(3) กลยุทธ์ที่ 2-3 ไม่มีการแก้ไข

(4) กลยุทธ์ที่ 4 ตัดออก (ซ้ำซ้อนกับกลยุทธ์ที่ 3)

2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข

3) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-6 ไม่มีการแก้ไข

4) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการจัดตารางเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 3 ตัดออก (จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามที่กำหนดไว้ใน IEP ก็เพียงพอแล้ว)

(4) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข แต่เลื่อนมาเป็นกลยุทธ์ที่ 3

5) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการวัดประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-3 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กแบบการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองร่วมกัน ประเมินผล รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ประเมินตนเอง”

(4) กลยุทธ์ที่ 5-6 ไม่มีการแก้ไข

6) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐาน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพและการใช้ผลจากการตรวจสอบ ประเมินผลเป็นข้อมูลสู่การประกันคุณภาพการศึกษา”

(2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินตนเองภายในใช้เป็นกระบวนการในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม”

(4) กลยุทธ์ที่ 4-6 ไม่มีการแก้ไข

7) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการประสานความร่วมมือ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “พัฒนาองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งสามารถส่งเสริมศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการ มีส่วนร่วมกิจกรรม ร่วมพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม”

(2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “สถานศึกษาประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนรู้ร่วม”

(4) กลยุทธ์ที่ 3 ไม่มีการแก้ไข

8) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดการนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข

6. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวบ่งชี้ ด้านเครื่องมือ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข

- 2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านระบบการบริหารจัดการ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “การบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการปฏิบัติ ใช้ข้อมูลสารสนเทศจัดลำดับความสำคัญ”
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข
- 3) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดกฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “การกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านงบประมาณและการเงิน อัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสู่การปฏิบัติจริง”
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-3 ไม่มีการแก้ไข
 - (3) กลยุทธ์ที่ 4 ตัดออก (ซ้ำซ้อนกับกลยุทธ์ที่ 3)
- 4) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดงบประมาณ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
 - (3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีแผนงานโครงการดำเนินงาน” และเพิ่มตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ”
 - (4) กลยุทธ์ที่ 3-5 ไม่มีการแก้ไข
- 5) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข
- 6) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข
- 7) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “การจัดทีมงานการจัดการเรียนร่วมจากบุคลากร นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานทุกฝ่ายทุกระดับ มีแผนงานกลยุทธ์เชิงบูรณาการครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วมได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามลัทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย”

(2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษา กำหนดแผนกลยุทธ์เชิงบูรณาการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ”

(4) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข

2.3 การประชาพิจารณ์

หลังการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายตามข้อเสนอแนะจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย แล้วนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 3) ในการประชาพิจารณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ รวมทั้งสิ้น 92 คน แยกเป็น กลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 28 คน และครูการศึกษาพิเศษหรือครูผู้สอน จำนวน 29 คน กลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา และหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 23 คน และนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรการสอนและการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 คน ผลการตรวจสอบจากการประชาพิจารณ์ได้ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายอันเป็นผลลัพธ์สุดท้ายจากการวิจัย ดังปรากฏในบทที่ 5 และได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ดังต่อไปนี้

2.3.1 ผลการตรวจสอบจากการประชาพิจารณ์ ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

2. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวบ่งชี้ โดยรวม มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 4 เป็น “มีการใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์”

(6) กลยุทธ์ที่ 5 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา จัดโครงสร้างการบริหารงานและมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน” และตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(7) กลยุทธ์ที่ 6 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

- (8) กลยุทธ์ที่ 7 ไม่มีการแก้ไข
- (9) กลยุทธ์ที่ 8 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน”
- (10) กลยุทธ์ที่ 9 ไม่มีการแก้ไข
- (11) กลยุทธ์ที่ 10 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “มีสรุปรายงานผลและการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน”
- (12) กลยุทธ์ที่ 11 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมเทคนิควิธีการรูปแบบที่หลากหลายเป็นประจำและทั่วถึง” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีเอกสารหลักฐานและร่องรอยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
- (13) กลยุทธ์ที่ 12 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
- (14) กลยุทธ์ที่ 13 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีแผนงานโครงการและกิจกรรมแบบบูรณาการครอบคลุมทุกด้าน” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
- (15) กลยุทธ์ที่ 14 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาบรรจุหลักสูตรการศึกษาพิเศษให้เป็นวิชาพื้นฐานใช้สอนนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา” และตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
3. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวบ่งชี้ ด้านนักเรียนมีข้อเสนอแนะดังนี้
- 1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเด็กพิการ มีข้อเสนอแนะดังนี้
- (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
- (2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
- (3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไข เพิ่มตัวชี้วัดที่ 4 เป็น “ระดับความพึงพอใจของเด็กพิการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย”
- (4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานผลการให้บริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องของเด็ก” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
- (5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานการให้บริการดูแลช่วยเหลือระยะเริ่มแรกแก่เด็กและผู้ปกครอง” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)
- (6) กลยุทธ์ที่ 5 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

- 2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเด็กทั่วไป มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไข ตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก
 - (3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไข ตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก
 - (4) กลยุทธ์ที่ 3 ไม่มีการแก้ไข

(ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

4. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านสภาพแวดล้อม มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
 - (2) กลยุทธ์ที่ 1-4 ไม่มีการแก้ไข
 - 2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล

มีข้อเสนอแนะดังนี้

มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดีและยอมรับความแตกต่างทางสังคม มีการพัฒนาการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจ การมีส่วนร่วม และปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง ตรงตามความรู้ความสามารถความถนัด และมีแผนงานอัตรากำลัง ครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์กำหนด”

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดีและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย (diversity) ทางสังคม การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบของผู้บริหารครู บุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (เป็นนามธรรมและวัดได้ยาก)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาและผ่านการประเมิน”

(4) กลยุทธ์ที่ 3 ไม่มีการแก้ไข

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีข้อมูลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป็นนามธรรมและวัดได้ยาก)

(6) กลยุทธ์ที่ 5 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน” ตัวชี้วัด

ที่ 2 เป็น “มีกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม” และตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(7) กลยุทธ์ที่ 6 มีการแก้ไขตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป็นนามธรรมและวัดได้ยาก)

(8) กลยุทธ์ที่ 7 มีการแก้ไขตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

5. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชีวิต ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชีวิตด้านการบริหารหลักสูตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 2 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP” และตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ซ้ำซ้อนกับตัวชีวิตที่ 2)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 2 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP” และตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ซ้ำซ้อนกับตัวชีวิตที่ 2)

2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชีวิตด้านแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 2 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP” และตัดตัวชีวิตที่ 3 ออก (ซ้ำซ้อนกับตัวชีวิตที่ 2)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 2 เป็น “มีข้อมูลของเด็กพิการใน IEP อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ” และตัวชีวิตที่ 3 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP”

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 1 เป็น “มี IEP เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน” และตัวชีวิตที่ 2 เป็น “มีกิจกรรมการพัฒนาทักษะวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ที่ใช้ฝึกในสถานศึกษาและที่บ้าน” และตัวชีวิตที่ 3 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP”

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัวชีวิตที่ 2 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP”

3) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิคการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตาม IEP โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กและสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP” ตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัดที่ 2) เพิ่มตัวชี้วัด (เป็นตัวชี้วัดที่ 1) คือ “มีและใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย” และเลื่อนตัวชี้วัดที่เดิมจากตัวชี้วัดที่ 1 เป็นตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 2 เป็นตัวชี้วัดที่ 3

(3) กลยุทธ์ที่ 2-6 ไม่มีการแก้ไข

4) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการจัดตารางเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาว่างประจำวันโดยครูและผู้ปกครอง และมีการให้การแนะนำระหว่างครูด้วยกัน โดยมีการกำหนดเวลาและกำหนดการที่ชัดเจนแน่นอน”

(2) กลยุทธ์ที่ 1-2 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดให้มีตารางให้การแนะนำปรึกษาหารือกันระหว่างครูด้วยกันและระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง”

5) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการวัดประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข

(3) กลยุทธ์ที่ 2 ตัดออก

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินตนเองเป็นกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม”

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีข้อมูลการตรวจสอบและประเมินผล รายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ”

(6) กลยุทธ์ที่ 5-6 ไม่มีการแก้ไข

6) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
- (2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
- (3) กลยุทธ์ที่ 2 ตัดออก (ซ้ำซ้อนกับกลยุทธ์ที่ 1 ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม)
- (4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบการประเมินภายในใช้เป็นกระบวนการในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม”

(5) กลยุทธ์ที่ 4-6 ไม่มีการแก้ไข

7) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านการประสานความร่วมมือ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย มีการแก้ไขเป็น “พัฒนาองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง สามารถส่งเสริมศักยภาพคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการมีส่วนร่วมกิจกรรม ร่วมพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนร่วม”

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “สร้างระบบการกำกับ ประสาน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนร่วม” แก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีข้อมูลขององค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีศูนย์กำกับประสานการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีข้อมูลองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานการประสานความร่วมมือของสถานศึกษาประจำภาคเรียน / ประจำปี” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

8) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดการนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน มีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
- (2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
- (3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีแผนงานโครงการนิเทศติดตามและประเมินผลของหน่วยงานและสถานศึกษาแต่ละแห่ง” และตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง”

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวบ่งชี้ที่ 3 เป็น “ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง”

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

6. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวบ่งชี้ ด้านเครื่องมือ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ สอดคล้องกับแผนงานนโยบายของรัฐ หน่วยงานต้นสังกัด บริบทของสถานศึกษาและยึดประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ”

(3) กลยุทธ์ที่ 2-3 ไม่มีการแก้ไข

(4) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “จัดการประเมินผลการนำนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจสู่การปฏิบัติในรอบปี”

2) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านระบบการบริหารจัดการ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมสถานศึกษาบริหารจัดการเรียนร่วมตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างชี้ (SEAT Framework) ที่คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ”

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน” และตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง”

(5) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข

3) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดกฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบประกาศ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 ไม่มีการแก้ไข

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 3 เป็น “มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง”

4) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดงบประมาณ มีข้อเสนอแนะดังนี้
(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข
(2) กลยุทธ์ที่ 1 ไม่มีการแก้ไข
(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีแผนงานโครงการดำเนินงานประจำปี” และเพิ่มตัวชี้วัด (เป็นตัวชี้วัดที่ 1) คือ “มีคณะกรรมการการบริหารงบประมาณประจำปีจากทุกภาคส่วน” และเลื่อนตัวชี้วัดที่เดิมจากตัวชี้วัดที่ 1 เป็นตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 2 เป็นตัวชี้วัดที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 3 เป็นตัวชี้วัดที่ 4

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป็นนามธรรมและวัดได้ยาก)

(5) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข

(6) กลยุทธ์ที่ 5 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 2 ออก (ซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัดที่ 1)

5) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม อนามัยและความสะอาด สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “ร้อยละของเด็กที่ได้รับบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาประจำปีที่เพิ่มขึ้น” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 ตัดออก (ไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม อนามัยและความสะอาด สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามความต้องการจำเป็นของเด็กที่กำหนดไว้ใน IEP” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(5) กลยุทธ์ที่ 4 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

6) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม อนามัยและความสะอาด มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม อนามัยและความสะอาดของสถานศึกษา” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ของสถานศึกษา” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขกลยุทธ์เป็น “ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการใช้ในการค้นหา วิจัย ฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างหลากหลายตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน” แก้ไขตัวชี้วัดที่ 1 เป็น “ร้อยละของเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการใช้ในการค้นหา วิจัย ฟื้นฟูสมรรถภาพที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี” ตัวชี้วัดที่ 2 เป็น “มีทะเบียนวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา” และตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(5) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข

7) เป้าหมายกลยุทธ์และตัวชี้วัดครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เป้าหมาย ไม่มีการแก้ไข

(2) กลยุทธ์ที่ 1 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(3) กลยุทธ์ที่ 2 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(4) กลยุทธ์ที่ 3 มีการแก้ไขตัดตัวชี้วัดที่ 3 ออก (ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์)

(5) กลยุทธ์ที่ 4 ไม่มีการแก้ไข

2.2.3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น

1. การจัดประชาพิจารณ์ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดีและเป็นประโยชน์มากอย่างน้อย ผู้ปฏิบัติได้มีส่วนร่วมและเห็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพ สู่การประกันคุณภาพภายนอก สมศ.

2. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แต่ละรายการมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม แต่ยังเป็นห่วงโอกาสความเป็นไปได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณและบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ เนื่องจากสถานศึกษาประสบกับปัญหาเหล่านี้มานาน

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นการวิจัยที่ดีมาก ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้การพัฒนาคุณภาพเด็กพิการมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่ในระดับปฏิบัติคือสถานศึกษาต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และต้องมีใจรักเด็กพิการให้ความสำคัญกับเด็ก

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยนี้ อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ถ้าสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวในการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นก็จะทำให้ผู้บริหาร ครู สามารถจัดและให้บริการด้านการศึกษาสนองต่อผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของเด็กและผู้ปกครอง

5. การนำข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ควรกำหนดกรอบแนวทางดำเนินงานให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถดำเนินงานได้ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่และแต่ละสังกัด เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา

6. เนื่องจากครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนสอนแบบเรียนร่วมและมีภาระงานในหน้าที่รับผิดชอบมาก จึงเห็นควรจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพิเศษ กระบวนการเรียนการสอน หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กพิการโดยตรง สนับสนุน คอมพิวเตอร์ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนสำเร็จรูปวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตลอดจนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ

7. ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของเด็ก มีระบบการส่งต่อเข้าเรียนของเด็กทุกประเภทความพิการให้สามารถเข้าเรียนได้ในทุกระดับการศึกษา

8. ควรสร้างระบบความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา มีความพร้อมด้านบุคลากร และทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณ (เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน) ตามเกณฑ์กำหนดให้แก่สถานศึกษาโดยตรงและเพียงพอ

9. ควรส่งเสริมระบบการดำเนินงานแบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยให้ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในระดับมาก พร้อมจัดให้มีคู่มือสำหรับเครือข่ายและพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย

บทที่ 5

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม

จังหวัดขอนแก่น : ผลลัพธ์สุดท้ายของการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัยในบทที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาบริบทจากการศึกษาเชิงสำรวจสภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ผลการสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคามของการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการศึกษามาสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ จากนั้นจัดให้มีการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมในแต่ละขั้นตอนมาปรับปรุงแก้ไข จนได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ถือเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอถึงความเป็นมาของข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น แยกตามองค์ประกอบคือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการดำเนินงานตามนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการของกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปี 2542 พบว่า ยังไม่สามารถจัดอุปสรรคบางประการในโรงเรียนที่มีเด็กพิการเข้าเรียนร่วม ทั้งด้านเจตคติของผู้เกี่ยวข้อง กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผล โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สำหรับจังหวัดขอนแก่นมีหลายหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคมผู้ปกครอง โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าจากการที่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายสังกัดและหลายแห่งจัดการศึกษาพิเศษทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการ การให้บริการยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน มีคุณภาพมาตรฐานแตกต่างกัน มีประเด็นที่ต้อง

ปรับปรุงหลายประการ คือ การกำกับติดตามดูแลมาตรฐาน การกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม การรับรองคุณภาพจากการประเมินภายในและภายนอกสถานศึกษา การบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ จำนวนครูบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กพิการ การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยสถานศึกษาเป็นฐานในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่ายในลักษณะการรวมพลัง คือ การร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหาอย่างทันทีทันใด ร่วมติดตามประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ รวมทั้งร่วมรับความสำเร็จในผลงานและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ตลอดจนการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันและความร่วมมือดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้บริบทปัจจัยเอื้อและข้อจำกัดโดยสถานศึกษาและท้องถิ่นนั่นเอง ซึ่งเป็นการพัฒนางานที่ตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพมาตรฐาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลตามหลักการและเป้าหมายของการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการบริหารจัดการ พัฒนาระบบการวางแผนให้มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องเชื่อมโยงทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ซึ่งจังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการครอบคลุมทุกประเภทความพิการ ทั้งการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการและรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร มีนักวิชาชีพสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาเรียนร่วม 8 จังหวัด และมีสถาบันระดับอุดมศึกษาเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาพิเศษระดับบัณฑิตศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับอนาคตในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการจัดการเรียนร่วมทั้งด้านโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและเป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนร่วมที่เน้นยุทธศาสตร์การใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกระบวนการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหามานagement การจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จำนวน 353 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-10 มีนาคม 2552 2) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม ของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 2 ครั้ง ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ศึกษานิเทศก์และกรรมการสถานศึกษา ครั้งละ 14 คน รวมทั้งสิ้น

28 คน ซึ่งได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 28, 29 พฤษภาคม 2552 และ 3) การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) สถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไรและโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ดำเนินการเมื่อเดือนมีนาคม 2552 และเดือนมกราคม 2553 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อความ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) ผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการและทางปฏิบัติการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยคณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรการสอนและการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารการศึกษา ผู้สนับสนุน และผู้ปฏิบัติการสอน รวมทั้งสิ้น 7 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 (นำเสนอร่างที่ 1) 2) สัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (operational seminar) ผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย กลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มบุคคลผู้สนับสนุนในหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบและศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ และกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 31 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 (นำเสนอร่างที่ 2) 3) ประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) ผู้เข้าร่วมประชารพิจารณ์ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูการศึกษาพิเศษ กลุ่มบุคลากรผู้สนับสนุน ในหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา และพ่อแม่ผู้ปกครอง และกลุ่มนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษาพิเศษ รวมทั้งสิ้น 92 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 (นำเสนอร่างที่ 3) ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ตามเกณฑ์ความเหมาะสม ความสอดคล้อง มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ และเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการเรียนร่วมได้นำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนร่วมต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นดังต่อไปนี้

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

2.1 วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการ และทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

2.2 พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. สร้างโอกาสให้เด็กพิการ ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม
3. ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
4. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ
5. สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
6. พัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน
7. พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย
8. ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ
9. สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

2.3 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

2.3.1 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวม

มุ่งมั่นในการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ มีการคัดกรองคัดแยกตามประเภทความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียมความพร้อมเด็กพิการและส่งต่อเข้าเรียน โดยกำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด มุ่งวางแผน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดมาตรฐาน ติดตาม กำกับ ประเมินผลและระดมสรรพกำลังความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแผนกลยุทธ์ จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน สร้างทีมงาน เป้าหมาย ทิศทางการพัฒนา เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ โดยคณะกรรมการ มุ่งการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กกลุ่มเป้าหมาย มีการประชาสัมพันธ์ จัดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการทุกคนทุกประเภทความพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตารางที่ 14 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
พัฒนาระบบการจัดการศึกษาเรียนร่วมตามหลักการสิทธิมนุษยชนและโอกาสทางการศึกษาของเด็กทุกคน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการกำหนดแผนงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ อย่างชัดเจน จัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานให้เหมาะสมอยู่เสมอ	1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ การบริหารงานที่ชัดเจนตามหลักการสิทธิมนุษยชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนัก รู้ เข้าใจ ยอมรับ และใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ	1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ที่มีความชัดเจน 2. ร้อยละของบุคลากรที่มีส่วนร่วมและมีความเข้าใจต่อนโยบายและแผนงาน
	2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีระบบการวางแผนงานและแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมอย่างครอบคลุมและทั่วถึง	1. มีแผนงานที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กและท้องถิ่น 2. มีรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี
	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมิน ผลการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	1. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ 2. มีการรายงานและปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน
	4. ประสานการดำเนินงานให้มีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	1. ร้อยละของงบประมาณตามเกณฑ์ที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น 2. มีการใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ 3. มีการรายงานการใช้งบประมาณประจำปีอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้
	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานและมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	สถานศึกษามีแผนภูมิโครงสร้างและคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานตรงตามสาขาวิชาและความถนัด
	6. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน ชุมชนและครอบครัว มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน	1. มีแผนงานโครงการของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน 2. จำนวนครั้งที่สถานศึกษาได้รับความร่วมมือ

ตารางที่ 14 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	7. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำทำงานเชิงรุก กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ สร้างศรัทธาในการจัดการเรียนร่วมให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนงานโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในการจัดการเรียนร่วม 2. ผู้บริหารได้รับการพัฒนาเฉพาะด้านตามที่ต้องการและสนใจ 3. ผู้บริหารได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง
	8. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัด จากบุคลากรในหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีคณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมระดับจังหวัดที่ชัดเจน 2. มีสัดส่วนของคณะกรรมการจากหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง 3. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอย่างชัดเจน 4. มีสรุปรายงานการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละครั้ง
	9. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน บริการสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วมระดับจังหวัด	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีและกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงาน บริการสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน 2. มีแผนงานโครงการ และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน 3. จำนวนครั้งและรายการที่มีการประสานงานและให้บริการ 4. ความถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศ
	10. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างภาคีเครือข่ายความเข้มแข็งการทำงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สถานพยาบาล และสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันแบบเคียงบ่าเคียงไหล่	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน 2. จำนวนครั้งและกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน 3. มีสรุปรายงานผลและการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน 4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรภาคีเครือข่าย

ตารางที่ 14 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	11. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ โครงการและผลงานต่อสาธารณชน อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศ แห่งความเข้าใจ ยอมรับ ศรัทธา เลื่อมใส และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย	1. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วย กิจกรรมเทคนิควิธีการรูปแบบที่ หลากหลายเป็นประจำและทั่วถึง 2. มีเอกสารหลักฐานและร่องรอยการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์
	12. กำหนดและสรรหาอัตรากำลังครู การศึกษาพิเศษ ครูสอนเสริม ตาม อัตราเฉลี่ยของครูการศึกษาพิเศษต่อ เด็กพิการให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด	1. มีอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษต่อ เด็กพิการในสถานศึกษาทุกสังกัดตาม เกณฑ์กำหนด 2. ร้อยละของครูการศึกษาพิเศษใน สถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้น
	13. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา เกิดความพร้อมควบคู่กันไปทุกด้าน ในการจัดการเรียนร่วมทำให้เด็ก พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ได้	1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรม แบบบูรณาการครอบคลุมทุกด้าน 2. ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรม ของสถานศึกษา
	14. ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่ ผลิตครูบรรจุหลักสูตรการศึกษาพิเศษ ให้เป็นวิชาพื้นฐานใช้สอนนักศึกษา หลักสูตรวิชาชีพครูและผู้บริหาร สถานศึกษา	มีเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ในการผลิต อัตรากำลัง ครูทั้งในระยะสั้น และ ระยะยาว

2.3.2 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านนักเรียน

2.3.2.1 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเด็กพิการ

มุ่งเน้นในการพัฒนาระบบการคัดกรอง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียมความพร้อมของเด็กทุกด้านก่อนส่งเข้าสู่ระบบการศึกษาทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กตั้งแต่เกิดหรือแรกพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นการให้ความรู้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความ แตกต่างระหว่างบุคคล มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมจาก ทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>1. เด็กพิการ</p> <p>เด็กพิการทุกคนทุกประเภท ผ่านการคัดกรองคัดแยกโดยคณะกรรมการด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเองในทุกมิติของสังคม และเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาในชุมชนใกล้เคียงตามความต้องการ</p>	<p>1. พัฒนาระบบการคัดกรองวินิจฉัยแยกประเภทความพิการและส่งต่อเข้าเรียนให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้</p>	<p>1. มีเครื่องมือและวิธีการคัดกรองที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ในรูปคณะกรรมการ</p> <p>2. มีการรายงานผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ</p> <p>3. ร้อยละของเด็กพิการที่ส่งต่อเข้าเรียนร่วม</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้านให้เด็กพิการมีความพร้อมช่วยเหลือตนเองได้ใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม ก่อนส่งเข้าเรียนร่วม</p>	<p>1. มีรูปแบบกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน</p> <p>2. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองชุมชนและนักวิชาชีพ</p> <p>3. ร้อยละของเด็กพิการที่มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นผ่านเกณฑ์</p> <p>4. ระดับความพึงพอใจของเด็กพิการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย</p>
	<p>3. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องอื่นพรึ่ จากนักวิชาชีพตามความต้องการจำเป็นของเด็ก</p>	<p>1. มีข้อมูลของหน่วยงาน นักวิชาชีพที่ให้บริการแต่ละด้าน</p> <p>2. มีรายงานผลการให้บริการแก้ไขพฤติกรรมหรือข้อบกพร่องของเด็ก</p>
	<p>4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้แก่เด็กพิการและครอบครัวอย่างทันที่</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการของสถานศึกษา</p> <p>2. มีรายงานการให้บริการดูแลช่วยเหลือระยะเริ่มแรกแก่เด็กและผู้ปกครอง</p>
	<p>5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านความสามารถพิเศษให้เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการในโอกาสต่าง ๆ</p>	<p>1. มีข้อมูลการสำรวจความสามารถพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>2. มีรายงานการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็ก เพิ่มสะสมงาน</p>

ตารางที่ 15 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านนักเรียน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. เด็กทั่วไป เด็กทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล มีทักษะ ประสพการณ์ มีบทบาทใน การดูแลช่วยเหลือเด็ก พิการทั้งด้านการดำเนิน ชีวิตและด้านการเรียน	1. เร่งรัดให้สถานศึกษาเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับ มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการและโครงการจัดการเรียนร่วม	1. มีกิจกรรมการส่งเสริมเตรียมความพร้อมเด็กทั่วไปของสถานศึกษา 2. มีสรุปรายงานผลการดำเนินงาน
	2. เร่งรัดให้สถานศึกษาเสริมสร้างให้เด็กทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม การอยู่ร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและทักษะการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือในด้านการดำเนินชีวิตและด้านการเรียนด้วยความสมัครใจ	1. มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะที่จัดให้กับเด็กทั่วไป 2. จำนวนและรายชื่อของเด็กทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรม
	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปร่วมกำหนดข้อตกลงข้อควรปฏิบัติ สิ่งที่ควรพึงระวังในการอยู่ร่วมกัน วิธีการรูปแบบ กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพและการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการในสถานศึกษา	1. มีกิจกรรมวิธีการดำเนินงาน 2. มีข้อตกลงและแนวทางการดำเนินงาน

2.3.3 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อม

มุ่งมั่นในการสร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดในบริเวณ อาคาร สถานที่ จัดบรรยากาศภายในห้องเรียน ห้องการศึกษาพิเศษให้อึดต่อการเรียนการสอน มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคคลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีความตระหนักรู้ เจตคติที่ดีให้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ส่งเสริมสนับสนุนด้วยความเต็มใจ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณ อาคาร สถานที่ ให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดสะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวกปลอดภัย จัดห้องพิเศษสำหรับการจัดการเรียนร่วม สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสภาพความต้องการจำเป็นของเด็ก	1. มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม สะดวกปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้	1. มีแผนงานโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีการถ่ายเทของอากาศและแสงสว่างเพียงพอ และมีวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและพร้อมใช้อยู่เสมอ	1. มีแผนงานโครงการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 2. ระดับความสำเร็จในการจัดสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของเด็ก ครูและผู้เกี่ยวข้อง
	4. ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดห้องสอนเสริมวิชาการ ห้องดนตรีศิลปะ ห้องการศึกษาพิเศษอื่น สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก	1. มีแผนงานโครงการจัดห้องการศึกษาพิเศษตามความต้องการจำเป็น 2. มีการได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามแผนงานโครงการ 3. ระดับคุณภาพของห้องการศึกษาพิเศษที่ได้รับจัดสรร
2. สภาพแวดล้อมทางบุคคล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพ่อแม่	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดี และยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายทางสังคม การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบของ ผู้บริหาร ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง	1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. มีข้อมูลบุคคลที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมครอบคลุมทุกภาคส่วน

ตารางที่ 16 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านสภาพแวดล้อม (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>2. สภาพแวดล้อมทางบุคคล (ต่อ)</p> <p>ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจมีความตระหนัก มีเจตคติที่ดี และยอมรับความแตกต่างทางสังคม มีการพัฒนาการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจ การมีส่วนร่วม และปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง ตรงตามความรู้ความสามารถ ความถนัด และมีแผนงานอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์กำหนด</p>	<p>2. ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเฉพาะด้าน ทั้งในด้านการจัดทำ IEP การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน และการผลิตสื่อนวัตกรรม</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. มีข้อมูลบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรม</p> <p>3. ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาและผ่านการประเมิน</p>
	<p>3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาระดับทางด้านความรู้ ภูมิการศึกษา ทักษะ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการศึกษาพิเศษ มากยิ่งขึ้น</p>	<p>1. มีโครงการพัฒนาระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ</p> <p>2. จำนวนผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษในสถานศึกษา (มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ)</p> <p>3. ร้อยละของผู้บริหาร ครูที่มีเจตคติที่ดีและปฏิบัติต่อเด็กพิการอย่างถูกวิธี</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. มีข้อมูลของ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ</p>
	<p>5. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการจัดการเรียนร่วม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน</p>	<p>1. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน</p> <p>2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม</p>
	<p>6. ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการหลักสูตรและกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคคลในครอบครัวและชุมชนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. มีข้อมูลของบุคคลในครอบครัวและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ</p>
	<p>7. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงานใช้พลังความร่วมมือจากชุมชนพ่อแม่ผู้ปกครอง ให้เข้ามามีส่วนร่วม</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการและกิจกรรมการดำเนินงาน</p> <p>2. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของทีมงานทุกฝ่ายแบบบูรณาการ</p>

2.3.4 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

มุ่งมั่นในการสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดหลักแนวคิดว่าการศึกษาเพื่อปวงชน (education for all) ถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็กให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้บุคคลสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาเพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้วิธีการที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล มุ่งการพัฒนาเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของเด็ก ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนร่วมเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาของสหประชาชาติ คือ การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (availability) ให้ทุกคนเข้าถึงได้ (accessibility) มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (acceptability) และสามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน (adaptability) โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา กำหนดขอบเขต ทิศทาง ปรับและใช้หลักสูตรให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและบริบทแต่ละกลุ่ม เป้าหมายให้ได้มาตรฐานที่กำหนด คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละบุคคล มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น	1. เร่งรัดให้สถานศึกษา ปรับหลักสูตรทั่วไปและจัดทำหลักสูตรเฉพาะให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น และ คำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละบุคคล	1. มีหลักสูตรที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ 2. ร้อยละของเด็กพิการแต่ละประเภทได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามหลักสูตร
	2. เร่งรัดให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมปรับหลักสูตรเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานทุกด้าน ทั้งด้านการรับรู้ การเคลื่อนไหว การพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน การคิดคำนวณ สังคม การงานและอาชีพ สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็ก	1. มีหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและความสนใจของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>1. การบริหารจัดการหลักสูตร (ต่อ)</p> <p>3 ด้าน คือ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชา การและทักษะการทำงานอาชีพ</p>	<p>3. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นในการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตการช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การรับประทานอาหาร การใช้ห้องน้ำ แต่งกาย อาบน้ำ แปรงฟัน เป็นต้น</p>	<p>1. มีหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นตามความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล</p> <p>2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP</p>
<p>2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล</p> <p>เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP)มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และมีการประเมินทบทวนและปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง</p>	<p>1. ส่ง เสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของเด็ก เป็นเครื่องมือในการควบคุมและติดตามผลการให้บริการและความเหมาะสมในการจัดการเรียนร่วม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลเป็นรูปธรรม</p>	<p>1. มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล</p> <p>2. ร้อยละของเด็กพิการได้รับการพัฒนาผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP</p>
	<p>2. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐานและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินระดับความสามารถพื้นฐานตามหลักสูตรของเด็กเป็นรายบุคคลและความต้องการจำเป็น และใช้ข้อมูลจากผู้ปกครองประกอบ จัดทำโดยคณะกรรมการและผู้ปกครองให้</p>	<p>1. มี IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล</p> <p>2. มีข้อมูลของเด็กพิการใน IEP อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ</p> <p>3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP</p> <p>4. มีรายงานการปรับปรุงแก้ไข IEP สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็ก</p>

	ความเห็นชอบ และปรับปรุง IEP ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง	
--	---	--

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. แผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (ต่อ)	3. เร่งรัดให้สถานศึกษาจัดทำ IEP เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้พื้นฐานวิชาภาษาไทยและ คณิตศาสตร์เพื่อใช้ในสถานศึกษา และผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้านได้	1. มี IEP เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานวิชา ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ตามความ ต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคล 2. มีกิจกรรมการพัฒนาทักษะวิชา ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ที่ใช้ฝึกใน สถานศึกษาและที่บ้าน 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP
	4. ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพและได้รับ บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทาง การศึกษาตามที่ระบุไว้ใน IEP	1. มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาใน IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP
3. การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนและ เทคนิคการสอน สถานศึกษาจัดกิจกรรม การเรียนการสอน สอดคล้องตามที่กำหนด ใน IEP โดยใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลายเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนา องค์ความรู้ใหม่ด้วย กระบวนการวิจัย อันจะทำ ให้เด็กพิการได้รับการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพ	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตาม ศักยภาพตาม IEP โดยใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นของเด็ก และ สร้าง องค์ ความ รู้ ใหม่ ด้วย กระบวนการวิจัย	1. มีและใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่หลากหลาย 2. จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการ พัฒนาการจัดการเรียนร่วม 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพผ่านเกณฑ์กำหนดใน IEP

<p>มีความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร ฟังตนเองได้ และอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข</p>		
--	--	--

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครอบคลุมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นพื้นฐานหลัก 6 ด้าน คือ ทักษะความเข้าใจและการใช้ภาษา ทักษะการใช้กล้ามเนื้อขนาดใหญ่ มัดเล็ก ทักษะการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการทำงานอาชีพ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะในการทำกิจวัตรประจำวันที่จำเป็นได้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก	1. มีหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะจำเป็นและ IEP สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคล 2. มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กรายบุคคลเป็นรายด้าน 3. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องแต่ละด้านของเด็กด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายตามที่ระบุไว้ใน IEP ในสถานศึกษาโดยครูและที่บ้านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง	1. มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาตามสภาพปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล 2. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการแก้ไขและบรรเทาปัญหาผ่านเกณฑ์
	4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เด็กทั่วไปมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ เช่น แบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง	1. มีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสื่อ กิจกรรม วิธีการ สำหรับการดูแลช่วยเหลือโดยเด็กทั่วไป 2. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่เกี่ยวข้อง
	5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการเสริมอื่นตามความต้องการจำเป็นของเด็กจากนักวิชาชีพเฉพาะด้านโดยตรง	1. มีข้อมูลคู่มือการรับบริการเสริมของเด็กแต่ละคน 2. มีข้อมูลการขอรับบริการเสริมของเด็ก 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับบริการเสริม

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)	6. ส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถพิเศษตามความต้องการหรือความสนใจในโอกาสต่าง ๆ	1. มีข้อมูลความสามารถพิเศษของเด็กที่ค้นพบแนวความสามารถในด้านต่าง ๆ 2. มีรายงานผลการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็กในโอกาสต่าง ๆ 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา
4. การจัดตารางเรียนเด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาว่างประจำวัน โดยครูและผู้ปกครองและมีการให้การแนะแนวระหว่างครูด้วยกัน โดยมีการกำหนดเวลาและกำหนดการที่ชัดเจนแน่นอน	1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางเรียนประจำวันทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวตามเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องตามที่กำหนดใน IEP	1. มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคน 2. มีรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมตาม IEP 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตารางสอนเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ให้เด็กทุกคน ในช่วงเวลาว่างประจำวันทั้งภายในสถานศึกษาสอนโดยครูและที่บ้านสอนโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง	1. มีตารางการสอนเสริมประจำสัปดาห์ของเด็กแต่ละคนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา 2. มีสรุปรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับการสอนเสริมและผู้เกี่ยวข้อง
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดให้มีการแนะแนวปรึกษาหารือกันระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง	1. มีตารางแนะแนวประจำสัปดาห์ของสถานศึกษา 2. มีรายการกิจกรรมแนะแนวประจำสัปดาห์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>5. การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน</p> <p>สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าด้วยวิธีการที่หลากหลายบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการตามสภาพจริง และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา และการรับและส่งต่อเข้าเรียน</p>	<p>1. พัฒนาระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงานความก้าวหน้าและการส่งต่อเด็กเข้าเรียนระหว่างห้องเรียน ชั้นเรียน ระหว่างสถานศึกษาและระดับการศึกษา โดยให้แนบ IEP</p>	<p>1. มีระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล รายงานความก้าวหน้าและการส่งเข้าเรียนอย่างชัดเจน</p> <p>2. มีสรุปรายงานผลการประเมินและความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>3. มีข้อมูลด้านการเรียนและการส่งต่อเข้าเรียนของเด็กรายบุคคล</p>
	<p>2. สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียน และรายงานความก้าวหน้าของเด็กพิจารณาตามวัตถุประสงค์ วิธีและเกณฑ์ที่กำหนดใน IEP ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ สังเกตพฤติกรรม ตรวจสอบชิ้นงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น</p>	<p>1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน</p> <p>3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน</p>
	<p>3. สถานศึกษาจัดการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และจัดทำรายงานความก้าวหน้าจากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กแต่ละคน</p>	<p>1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน</p> <p>3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน</p>
	<p>4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้วิธีการประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กแบบการมีส่วนร่วมของครูผู้ปกครองร่วมกันประเมินผล รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ประเมินตนเอง</p>	<p>1. มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้านการเรียนและการพัฒนาทักษะของเด็กที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน</p> <p>3. ระดับความสำเร็จในการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน</p>

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
5. การประเมินผล รายงานความก้าวหน้า ของเด็กและการรับเด็ก เข้าเรียน (ต่อ)	5. ครูผู้สอนจัดทำรายงานการ ประเมินผลและความก้าวหน้าของเด็กต่อ ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองเป็น ประจำและต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบที่ เหมาะสม ง่ายต่อความเข้าใจและการ นำไปใช้	1. มีสรุปรายงานผลการประเมินและ ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความสำเร็จในการประเมิน และรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละ คน
	6. สถานศึกษาจัดทำการประเมินและ รายงานความสามารถพิเศษของเด็ก พิการไว้อย่างเหมาะสม	1. มีสรุปรายงานผลการประเมินและ ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 2. มีแฟ้มข้อมูล แฟ้มสะสมงาน 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ ที่เกี่ยวข้อง
6. การตรวจสอบและ ประกันคุณภาพการศึกษา พัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในให้ได้ มาตรฐาน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ภาคส่วน มีส่วนร่วมในการ ประกันคุณภาพ และการ ใช้ผลจากการตรวจสอบ ประเมินผลเป็นข้อมูลสู่การ ประกันคุณภาพการศึกษา	1. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาเรียน ร่วม ใช้เป็นเครื่องมือของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1. มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาพิเศษเรียนร่วม 2. มีมาตรฐานการศึกษาเรียนร่วม 3. มีเครื่องมือได้มาตรฐานเป็นที่ ยอมรับ
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้รูปแบบ การประเมินภายในใช้เป็นกระบวนการ ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียน ร่วม	1. มีแผนงานโครงการประกันคุณภาพ การศึกษา 2. มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม 3. ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน
	3. สถานศึกษาใช้ข้อมูลจากผลการ ตรวจสอบและประเมินผลที่เกี่ยวข้อง กับเด็กทุกคนครอบคลุมทุกด้านเป็น ข้อมูลในการประกันคุณภาพการศึกษา	1. มีข้อมูลการตรวจสอบและ ประเมินผล รายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ฝ่ายทราบ 2. มีแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษา
	4. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการมี โอกาสเข้าร่วมการทดสอบตาม โครงการประเมินคุณภาพการศึกษาชั้น พื้นฐานระดับชาติ	1. มีรายงานผลการทดสอบประจำปี ของเด็กพิการโดยรวมและเป็น รายบุคคล 3. ระดับความพึงพอใจของเด็กและผู้ ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
6. การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา (ต่อ)	5. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษ และกำหนดบทบาทหน้าที่ภารกิจ และมอบหมายความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละฝ่าย	1. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมประจำโรงเรียน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ แนวทางการดำเนินงานผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการ 3. ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
7. การประสานความร่วมมือ พัฒนาองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง สามารถส่งเสริมศักยภาพ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิคนพิการมีส่วนร่วมกิจกรรมร่วมพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนร่วม	1. สร้างระบบการกำกับ ประสานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนร่วม	1. มีข้อมูลขององค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. มีศูนย์ประสานงานการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม
	2. สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร	1. มีข้อมูลองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ 2. มีรายงานการประสานความร่วมมือของสถานศึกษาประจำภาคเรียน / ประจำปี
	3. ส่งเสริมศักยภาพให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการเรียนร่วมและดูแลช่วยเหลือเด็ก	1. มีรูปแบบกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือเด็กของชุมชนและที่บ้าน 2. มีสรุปรายงานการส่งเสริมศักยภาพโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน
8. การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน ใช้ระบบกลไกการนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ใช้รูปแบบการนิเทศภายในและการนิเทศภายนอกสร้างบรรยากาศ	1. จัดระบบกลไกการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	1. มีแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามประเมินผลประจำปี 2. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลจากหน่วยงานทุกระดับทุกภาคส่วน 3. มีเครื่องมือที่ใช้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

ตารางที่ 17 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
8. การนิเทศติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงงาน (ต่อ) พอใจและมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน	2. ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานทั้งการนิเทศภายในโดยผู้บริหารเป็นผู้นิเทศ และการนิเทศระหว่างครูด้วยกันและการนิเทศภายนอกโดยบุคลากรอื่น	1. มีแผนงานโครงการนิเทศติดตามและประเมินผลของหน่วยงานและสถานศึกษาแต่ละแห่ง 2. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลภายในสถานศึกษา 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการนิเทศติดตามประเมินผล สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและสร้างขวัญกำลังใจ	1. มีการกำหนดรูปแบบวิธีการการนิเทศติดตามประเมินผลที่ชัดเจน 2. มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามประเมินผลเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. ส่งเสริมสนับสนุนการนำข้อมูลจากการนิเทศติดตามประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	มีข้อมูลสารสนเทศจากการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน

2.3.5 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดด้านเครื่องมือ

มุ่งมั่นในการจัดระบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเรียนร่วม สามารถทำหน้าที่ กำหนดและกำกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณได้อย่างบูรณาการ มุ่งการรวมพลังจากทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดอัตราค่าจ้างและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร มุ่งส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเพื่อให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>1. นโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ</p> <p>กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจระดับหน่วยงานและสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และมีระบบการตรวจสอบ ประเมินผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้จริง</p>	<p>1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ สอดคล้องกับแผนงานนโยบายของรัฐ หน่วยงานต้นสังกัด บริบทของ สถานศึกษาและยึดประโยชน์ของเด็ก เป็นสำคัญ</p>	<p>1. มีนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจในการจัดการศึกษาเรียนร่วมของสถานศึกษาที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ</p> <p>2. มีผู้รับผิดชอบโครงการที่ชัดเจน</p> <p>3. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย</p>
	<p>2. เร่งรัดให้สถานศึกษากำหนด แผนงานโครงการการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน</p>	<p>1. มีแผนงานโครงการการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2. มีสรุปรายงานผลการประชุมของคณะกรรมการดำเนินงาน</p>
	<p>3. ผลักดันให้สถานศึกษานำนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและ กลยุทธ์สู่การปฏิบัติจริง</p>	<p>1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย</p> <p>2. มีสรุปรายงานผลการดำเนินงาน</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย</p>
	<p>4. จัดการประเมินผลการนำนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจสู่การปฏิบัติในรอบปี</p>	<p>1. มีแผนการปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมประจำปี</p> <p>2. มีรายงานผลการประเมินแผนปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมประจำปี</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย</p>
<p>2. ระบบการบริหารจัดการ</p> <p>การบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการปฏิบัติ ใช้ข้อมูลสารสนเทศและจัดลำดับความสำคัญ</p>	<p>1. ส่งเสริมสถานศึกษาให้บริหารจัดการเรียนร่วมตามวิสัยทัศน์และพันธกิจสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ที่คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ</p>	<p>1. มีแนวทางการดำเนินงานโดยใช้การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย</p> <p>2. มีการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง</p>

ตารางที่ 18 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
2. ระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)	2. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการศึกษาเรียนร่วมประจำโรงเรียน แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ กำกับติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษามีผู้บริหารทำงานเชิงรุกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตรงกับความสามารถและความถนัด	1. มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. ร้อยละของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. สถานศึกษาจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ใช้ในวางแผนกลยุทธ์ การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและผลักดันให้นำสู่การปฏิบัติจริง	1. มีแผนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. มีข้อมูลสารสนเทศขององค์กรและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
3. กฎหมาย ข้อกำหนดระเบียบ ประกาศ การกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านงบประมาณและการเงิน อัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสู่การปฏิบัติจริง	1. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย นโยบายและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ	มีเอกสารหลักฐานทางกฎหมาย นโยบาย และความเคลื่อนไหวที่เผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
	2. ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการเงิน และอัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทางการศึกษาพิเศษและแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	1. มีกฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับด้านงบประมาณและการเงิน อัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครู บุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 2. มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย
	3. ส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงานและสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ กระทรวง หรือ ประกาศที่กำหนดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	1. มีแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานและสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ 2. มีแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานและสถานศึกษา 3. มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

ตารางที่ 18 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>4. งบประมาณ</p> <p>มีแผนงานงบประมาณด้านการจัดการเรียนร่วมอย่างบูรณาการ มีการจัดสรรงบประมาณตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เด็กพิการได้รับสิทธิและโอกาสตามกฎหมายกำหนด และใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่าประหยัดและถูกต้องเหมาะสม</p>	<p>1. ส่งเสริมและผลักดันการจัดสรรและการใช้งบประมาณเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด</p>	<p>1. ร้อยละงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น</p> <p>2. ระดับปัญหาความต้องการในเรื่องเงินอุดหนุนรายหัวของสถานศึกษา</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการ พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณ</p>	<p>1. มีคณะกรรมการการบริหารงบประมาณประจำปีจากทุกภาคส่วน</p> <p>2. มีหนังสือเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพิจารณาวางแผนงานค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำปี</p> <p>3. มีแผนงานโครงการดำเนินงานประจำปี</p> <p>4. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ</p>
	<p>3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับความต้องการและเพียงพอ</p>	<p>ร้อยละงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้น</p>
	<p>4. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก</p>	<p>1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น</p> <p>2. รายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี</p> <p>3. ระดับความพึงพอใจของเด็กที่รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง</p>
	<p>5. สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่า ประหยัดและถูกต้องเหมาะสม</p>	<p>ร้อยละของสถานศึกษาที่ใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คุ่มค่า ประหยัดและถูกต้องเหมาะสม ตรวจสอบได้</p>

ตารางที่ 18 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
<p>5. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เด็กพิการสามารถเลือกรูปแบบการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและบริการสาธารณะและอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้</p>	<p>1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการประกันโอกาสทางการศึกษาด้านการขอรับบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงตามสิทธิอย่างเท่าเทียม</p>	<p>1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น 2. มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี</p>
	<p>2. ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามความต้องการจำเป็นของเด็กที่กำหนดไว้ใน IEP</p>	<p>1. ร้อยละของเด็กที่ได้รับคู่มือการศึกษาประจำปีเพิ่มขึ้น 2. มีรายงานผลการรับบริการของเด็กประจำปี</p>
	<p>3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ หนังสือ แบบเรียน ตำราและอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา</p>	<p>1. ร้อยละของครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ หนังสือแบบเรียน ตำราและอื่น ๆ ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์ของสถานศึกษา</p>
<p>6. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีการเผยแพร่ผลงาน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p>	<p>1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดหาและใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอย่างเพียงพอที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้</p>	<p>1. ร้อยละของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา</p>
	<p>2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) อย่างหลากหลาย ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้</p>	<p>1. ร้อยละของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ของสถานศึกษา</p>

ตารางที่ 18 เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ (ต่อ)

เป้าหมาย	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
6. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	3. ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการค้นหา วิจัย ค้นคว้า พัฒนา ผลงาน หลากหลาย ตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน	1. ร้อยละของเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการค้นหา วิจัย ค้นคว้า พัฒนา ผลงาน ที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2. มีทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา
	4. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงาน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1. มีรายการสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่ผ่านการคัดเลือกและเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ 2. มีประกาศผลการประกวดสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่ได้รับรางวัลประจำปี 3. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้อง
7. ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ การจัดทีมงานการจัดการเรียนร่วมจากบุคลากร นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานทุกฝ่ายทุกระดับ มีแผนงานกลยุทธ์เชิงบูรณาการ ครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วมได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย	1. ส่งเสริมการประสานความร่วมมือการทำงานของครูการศึกษาพิเศษกับเครือข่าย นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ครูสอนเสริม ครูผู้ช่วยสอนและครูชั้นเรียนร่วม	1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของภาคีเครือข่าย
	2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้การทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานสหวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงาน
	3. ส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์เชิงบูรณาการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกระดับ	1. มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของทีมงานนักวิชาชีพจัดการเรียนร่วมแบบบูรณาการ 2. มีปฏิทินปฏิบัติงานของทีมงานนักวิชาชีพ
	4. ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการของครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนการศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ให้ได้รับสวัสดิการเงินค่าตอบแทนตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย	1. ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ได้รับเงิน พ.ค.ศ. และค่าตอบแทนอื่นตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดเพิ่มขึ้น 2. ระดับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research) ซึ่งมีกระบวนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น จากประชากรที่เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน การศึกษาพิเศษ ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ในสังกัดหน่วยงานที่จัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) และหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน รวมประชากรทั้งสิ้น 4,279 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie R.V. and Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) จากประชากรในแต่ละหน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับเท่ากับ .978 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธี ส่งแบบสอบถามแบบไป-กลับทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 1-10 มีนาคม 2552 ได้แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์กลับคืน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.07 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคามของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ จำนวน 2 ครั้ง ดำเนินการเมื่อวันที่ 28, 29 พฤษภาคม 2552 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหาร

สถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ศึกษานิเทศก์และกรรมการสถานศึกษา ครั้งละ 14 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน

1.3 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) ผู้วิจัยได้กำหนดสถานศึกษาเป้าหมายเป็นสถานศึกษาด้านแบบการจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างบนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่มีเด็กพิการเรียนร่วมมากกว่าหรือตั้งแต่สองประเภทความพิการขึ้นไป มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น และมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการเด็กโดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1-12 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและประชาชนในละแวกที่สถานศึกษาตั้งอยู่และศึกษาเอกสารของสถานศึกษาได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์สอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณามาตรฐานสถานศึกษาจัดการศึกษาเรียนร่วมต้นแบบ 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ สังกัดองค์กรหรือหน่วยงานเอกชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในเดือนมีนาคม 2552 และเดือนมกราคม 2553 โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสังเกตและจดบันทึก (observation and field note) การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) เป็นหัวข้อสนทนากว้าง ๆ แบบปลายเปิด เพื่อใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ กรรมการสถานศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครอง พร้อมบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยแถบบันทึกเสียง หลังจากนั้นได้ถอดเทปแล้วสรุปประเด็นตามแนวคำถามเพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการศึกษาบริบทจากการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) จากการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) และจากการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) สถานศึกษาด้านแบบ ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 3 วิธี ดังนี้

2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) ผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นผู้ทรงวุฒิทางวิชาการและทางปฏิบัติการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยคณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารการศึกษา ผู้สนับสนุน และผู้ปฏิบัติการสอน รวม 7 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (นำเสนอร่างที่ 1)

2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (operational seminar) มีจุดประสงค์เพื่อร่วมกันตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น จากขั้นตอนที่ 1 โดยคำนึงถึงเกณฑ์ความเหมาะสม ความสอดคล้อง มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ และเป็นที่ยอมรับ โดยใช้ข้อมูลสรุปจากผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ประกอบการพิจารณา ผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยกลุ่มบุคลากรภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูการศึกษาพิเศษ กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ และกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา รวม 31 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (นำเสนอร่างที่ 2)

2.3 การประชาพิจารณ์ (public hearing of stakeholders) มีจุดประสงค์เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ที่ผ่านการตรวจสอบจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในข้อ 2.2 โดยคำนึงถึงเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ เป็นไปได้ และการยอมรับ ซึ่งมีการใช้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 ประกอบการพิจารณา ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการศึกษาพิเศษ กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครอง และกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรการศึกษาพิเศษระดับปริญญาโท รวม 92 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น (นำเสนอร่างที่ 3)

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียนด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

3.2 พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. สร้างโอกาสให้เด็กพิการ ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม
3. ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
4. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ
5. สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
6. พัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน
7. พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย
8. ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ
9. สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

3.3 จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมโดยรวม มี 1 เป้าหมาย 14 กลยุทธ์ 34 ตัวชี้วัด
- 2) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านนักเรียน มี 2 เป้าหมาย 8 กลยุทธ์ 19 ตัวชี้วัด แยกเป็น
 - (1) เด็กพิการ มี 1 เป้าหมาย 5 กลยุทธ์ 13 ตัวชี้วัด

(2) เด็กพิการ มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

3) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านสภาพแวดล้อม มี 2 เป้าหมาย 11 กลยุทธ์ 27 ตัวชี้วัด แยกเป็น

(1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 11 ตัวชี้วัด

(2) สภาพแวดล้อมทางบุคคล มี 1 เป้าหมาย 7 กลยุทธ์ 16 ตัวชี้วัด

4) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มี 8 เป้าหมาย 34 กลยุทธ์ 89 ตัวชี้วัด แยกเป็น

(1) การบริหารจัดการหลักสูตร มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

(2) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 11 ตัวชี้วัด

(3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน มี 1 เป้าหมาย 6 กลยุทธ์ 16 ตัวชี้วัด

(4) การจัดตารางเรียน มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 9 ตัวชี้วัด

(5) การประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กและการรับเด็กเข้าเรียน มี 1 เป้าหมาย 6 กลยุทธ์ 18 ตัวชี้วัด

(6) การตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา มี 1 เป้าหมาย 5 กลยุทธ์ 13 ตัวชี้วัด

(7) การประสานความร่วมมือ มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

(8) การนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงงาน มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 10 ตัวชี้วัด

5) จำนวนเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านเครื่องมือ มี 7 เป้าหมาย 27 กลยุทธ์ 62 ตัวชี้วัด แยกเป็น

(1) นโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 11 ตัวชี้วัด

(2) ระบบบริหารจัดการ มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 8 ตัวชี้วัด

(3) กฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

(4) งบประมาณ มี 1 เป้าหมาย 5 กลยุทธ์ 11 ตัวชี้วัด

(5) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มี 1 เป้าหมาย 3 กลยุทธ์ 6 ตัวชี้วัด

(6) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 9 ตัวชี้วัด

(7) ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญ มี 1 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์ 11 ตัวชี้วัด

รวมทั้งสิ้น 20 เป้าหมาย 94 กลยุทธ์ 231 ตัวชี้วัด

3.4 แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ

1. การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ไม่ใช่สูตรสำเร็จ แต่เป็นทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นแนวทาง เป็นกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลได้จริง การนำไปปฏิบัติควรมุ่งเน้นการสร้างและหลอมแนวทางให้เป็นวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในขั้นตอนการดำเนินงานควรจัดองค์ประกอบให้ครอบคลุมครบถ้วนและต้องกำหนดปัจจัยที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างไร บนบรรยากาศแห่งความมีอิสระ การปฏิบัติใช้ทางเลือกที่หลากหลายภายใต้มีความเป็นเอกภาพ

2. การจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มีความสำคัญที่จะเป็นแนวทางเป็นตัวขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการที่มีทิศทางที่ชัดเจน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เกิดความเข้มแข็งของสถานศึกษา เน้นการส่งเสริมการบริหารจัดการให้ เป็นไปด้วยความอิสระ ควรมีการจัดระบบอัตรากำลังทางด้านบุคลากร มีการควบคุมทิศทาง การจัดการวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งการสรรหาและควบคุมงบประมาณอย่างคล่องตัว และคงความเป็นเอกลักษณ์และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดที่กำหนดตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นแนวทางที่พัฒนาไว้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบอย่างครบถ้วน ส่วนการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมนั้น สถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องสภาพบริบทและความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยจะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบที่เป็นจุดอ่อนหรือจุดด้อย และส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่น

4. กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ควรใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ (integrate management) ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการเรียนร่วม จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนและเกิดผลดีอย่างเต็มที่ทุกองค์ประกอบ และตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนร่วม กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการไม่จำเป็นต้องดำเนินการเฉพาะภายในองค์การหรือหน่วยงานเดียวกันเท่านั้น ควรบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์การหรือหน่วยงาน เพื่อบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการเรียนร่วม

5. ระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิผลนั้น จะเกิดขึ้นและสามารถขับเคลื่อนไปได้ต้องอาศัยผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องแสดงบทบาทอย่างสูงในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นที่ปรึกษาและการเป็นผู้อำนวยความสะดวก กอปรกับจะต้องเป็นผู้นำที่ต้องพัฒนาทีมงานที่เข้มแข็ง ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการ

บริหารจัดการเรียนร่วมได้ จึงต้องเริ่มต้นที่การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง จึงจะทำให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินการต่อไปได้

6. การจัดการเรียนร่วมที่ยึดตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มาใช้ ต้องดำเนินการแบบการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมควรได้รับการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทั้งหลักการบริหารจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) และใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และมีการกำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

7. มีการระดมทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ จัดหาแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีการวางแผนร่วมกันแบบกระจายความรับผิดชอบให้มีอิสระ เพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพ ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาความรู้ความคิด การใช้เทคโนโลยี การร่วมมือของชุมชน การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมความโดดเด่นและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างรวดเร็ว

8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีภาวะผู้นำสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรและใช้การประกันคุณภาพในการบริหารจัดการเรียนร่วม

9. การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เพื่อสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งระบบครอบคลุมทุกองค์ประกอบและตัวแปรสำคัญ สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังทุกด้านตลอดจนสามารถตรวจสอบได้ถึงการบรรลุผลทุกมิติของการดำเนินงาน

10. การจัดการศึกษาเรียนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเป็นสำคัญ สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ลักษณะและระดับความพิการของเด็กและหรือประเภทความพิการใด ควรจัดการเรียนร่วมในรูปแบบใด ภาษาที่ใช้ “เด็กพิการ” อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติจริงได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น อาจใช้ “เด็กพิการหรือมีข้อบกพร่อง” หรือ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หรือ “เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ” เป็นต้น ทั้งนี้ ได้รับคำยืนยันจากคำกล่าวตอนหนึ่งในกระบวนการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้เข้าร่วมประชุม ที่กล่าวว่า “ภาษาที่ใช้อ้อมไปอ้อมมาไม่เกิดประโยชน์ พูดตรง พูดชัดเจน แก้ปัญหาให้ตรง ให้ชัดเจนดีกว่าอ้อมไปอ้อมมาหุ แต่ไม่ get ควรใช้เด็กพิการเพราะทุกคนเข้าใจและยอมรับได้” (ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์, 8 กรกฎาคม 2553)

11. การจัดการเรียนร่วมที่ให้เกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้เกิดขึ้นในทุกด้าน ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยเฉพาะ

ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมและด้านเครื่องมือจะต้องมีความพร้อมก่อนแล้ว จึงจะทำให้ด้านกิจกรรม การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

12. การติดตามกำกับ ควรมีการตรวจสอบภายในและติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ตามตัวชี้วัดเป็นระยะ ๆ และสะท้อนความคิดหลังการดำเนินงาน (after action review) การประชุมสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนของกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วม และเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่สนับสนุนทุกระดับใช้เป็นแนวทางพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

13. เพื่อการบริหารจัดการเรียนร่วมให้มีเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมระดับจังหวัด โดยจัดตั้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นศูนย์ประสานงานและบริการ

14. การสร้างความเข้าใจและยอมรับร่วมกันในการจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก โดยหน่วยงานองค์กร สถานศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่เข้าใจอย่างแพร่หลาย ทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยี และทางอินเทอร์เน็ต

15. ควรผลักดันให้มีหลักสูตรการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูและผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้พื้นฐาน เป็นหลักสูตรวิชาพื้นฐานตั้งแต่ระดับปริญญาตรี รวมทั้งสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีส่วนช่วยเหลือพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่และท้องถิ่น เพื่อให้มีการนำไปใช้ในสถานศึกษาทุกระดับ และควรพัฒนาศักยภาพครูการศึกษาพิเศษและทีมงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา และจัดสรรอัตราครูการศึกษาพิเศษเฉลี่ยต่อเด็กพิการเรียนร่วมให้เพียงพอ

3.5 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นจากการวิจัย

1. การจัดประชาพิจารณ์ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดีและเป็นประโยชน์มากอย่างน้อย ผู้ปฏิบัติได้มีส่วนร่วมและเห็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพสู่การประกันคุณภาพภายนอก สมศ.

2. เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด แต่ละรายการมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม แต่ยังเป็นห่วงโอกาสความเป็นไปได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณและบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ เนื่องจากสถานศึกษาประสบกับปัญหาเหล่านี้มานาน

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นการวิจัยที่ดีมาก ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้การพัฒนาคุณภาพเด็กพิการมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่ในระดับปฏิบัติคือสถานศึกษาต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และต้องมีใจรักเด็กพิการให้ความสำคัญกับเด็ก

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยนี้ อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ถ้าสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวในการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นก็จะทำให้ผู้บริหาร ครู สามารถจัดและให้บริการด้านการศึกษาสนองต่อผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของเด็กและผู้ปกครอง

5. การนำข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ควรกำหนดกรอบแนวทางดำเนินงานให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถดำเนินงานได้ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่และแต่ละสังกัด เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา

6. เนื่องจากครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนสอนแบบเรียนร่วมและมีภาระงานในหน้าที่รับผิดชอบมาก จึงเห็นควรจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพิเศษ กระบวนการเรียนการสอน หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล การเรียนของเด็กพิการโดยตรง สนับสนุน คอมพิวเตอร์ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนสำเร็จรูป วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตลอดจนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ

7. ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของเด็ก มีระบบการส่งต่อเข้าเรียนของเด็กทุกประเภทความพิการให้สามารถเข้าเรียนได้ในทุกระดับการศึกษา

8. ควรสร้างระบบความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา มีความพร้อมด้านบุคลากร และทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณ (เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน) ตามเกณฑ์กำหนดให้แก่สถานศึกษาโดยตรงและเพียงพอ

9. ควรส่งเสริมระบบการดำเนินงานแบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยให้ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในระดับมาก พร้อมจัดให้มีคู่มือสำหรับเครือข่ายและพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย

4. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็น 1) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และ 2) ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

4.1 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (triangulation) ในการศึกษาบริบทในชั้นตอนแรก

2) หลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลระดับฐานราก (grounded or grass root) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) ที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ และ 3) หลักการกำหนดนโยบายตามลักษณะของนโยบายที่ดี คือ (1) มีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยส่วนรวมมากที่สุด (2) ได้มาจากการกลั่นกรองถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ และ (3) ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ที่มีความสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน (4) มีเป้าหมาย แนวทางและกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (5) มีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานและเนื้อหานั้นควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ด้วยดี ที่คำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และ (6) เป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจได้ตรงกัน ตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก)

ยึดหลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกวางข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่ง ตามหลักการสามเส้า (triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในเวลาเดียวกันในขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาบริบทในขั้นตอนแรกนั้น ได้ดำเนินการวิจัย 3 วิธีการ เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้ร่วม คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) และการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) สถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสามวิธีการนี้ ทำให้มั่นใจได้ว่า ทำให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาที่เป็นไปอย่างครอบคลุม มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ตลอดจนจะเป็นที่ยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย

ยึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) ตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก) ที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนแรกมาใช้ประกอบการพิจารณา เสมือนเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลและท่าทีการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปด้วยในตัว ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายไปด้วย จากเกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีตามหลักการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และกระบวนการวิจัยยังได้อาศัยแนวคิดรูปแบบการกำหนดนโยบายตามทัศนะของ Razik & Swanson (2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2553ก) และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก) ที่กำหนดไว้ในหลายรูปแบบ คือ รูปแบบกลุ่ม (group model) ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการหาจุดร่วมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอมหรือการเจรจาต่อรอง รูปแบบระบบ (system model) ยึดแนวคิดว่ำนโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (output)

ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (input) ของปัญหา ความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์กรหรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (process) ของโครงสร้างองค์การหรือสังคมที่จะกำหนดเป็นนโยบายออกมา รูปแบบกระบวนการ (process model) ยึดแนวคิดว่าการกำหนดนโยบายเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนต่าง ๆ เป็นกระบวนการ ดังนี้ คือ มีขั้นตอนการกำหนดปัญหา ความต้องการหรือข้อเรียกร้อง มีขั้นตอนการเสนอแนะทางเลือกนโยบายหลากหลายทางเลือก มีขั้นตอนการเลือกนโยบายที่ดีที่สุดหรือที่เหมาะสม มีขั้นตอนการนำเอานโยบายไปปฏิบัติและมีขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย และรูปแบบมีเหตุผล (rational model) ที่คำนึงถึงผลตอบแทน (gain) ที่จะได้รับมากกว่าค่าใช้จ่าย (cost) ซึ่งการที่จะกำหนดนโยบายตามรูปแบบนี้ออกมาได้ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการ เช่น รู้ว่าองค์การหรือสังคมต้องการอะไร มีน้ำหนักมากน้อยกว่ากันอย่างไร รู้ทางเลือกนโยบายทุกทางที่มีอยู่ สามารถคาดการณ์ผลของทางเลือกนโยบายแต่ละทางได้ถูกต้อง สามารถคำนวณอัตราส่วนระหว่างผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับแต่ละทางเลือก และสามารถเลือกนโยบายที่ให้ประสิทธิภาพสูงสุด การยึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลในระดับฐานราก (grounded or grass root) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับในขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งจะเห็นได้จากผู้วิจัยได้จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้บริหาร การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 31 คน และจัดประชาพิจารณ์ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจัดการประชาพิจารณ์ โดยผู้เข้าร่วม ประชาพิจารณ์ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาโท ตามหลักสูตรการสอนและการศึกษาพิเศษ และศึกษานิเทศก์ จำนวน 92 คน เพื่อร่วมกันตรวจสอบและพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ ซึ่งกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังกล่าว ถือได้ว่าอาศัยหลักการมีส่วนร่วมและการพัฒนาจากบุคคลระดับฐานรากที่สอดคล้องหลักการบริหารจัดการต่าง ๆ เช่น หลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ (system theory) การบริหารงานแบบเน้นวัตถุประสงค์ (management by objectives: MBO) หลักการบริหารโดยรวม (total quality management: TQM) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based management: SBM) หลักธรรมาภิบาล (good governance) หลักการบริหารแบบ CEO (chief executive office) หลักการบริหารแบบร่วมมือ (collaborative management) หลักการบริหารแบบบูรณาการ (integrated management) หลักการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม

(shared decision making) หลักการจัดการแบบล่างสู่บน (bottom-up approach) หลักการจัดการความรู้ (knowledge management: KM) ซึ่งส่งเสริมการนำความรู้ที่ซ่อนตัว (tacit knowledge) ในระดับปฏิบัติออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ หลักการให้มีความอำนาจหรือกระจายอำนาจ (empowered/decentralized approach) ซึ่งหลักการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหลักการที่จะก่อให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ที่จะนำเอาสิ่งที่ร่วมกันกำหนดนั้นไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลได้ดีกว่า

ยึดหลักการกำหนดนโยบายตามลักษณะของนโยบายที่ดี ตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) คือ (1) นโยบายที่ดีจะต้องมีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชน โดยส่วนรวมมากที่สุด (2) นโยบายที่ดีควรได้มาจากการกลั่นกรองถึงความสำคัญของปัญหาหรือ ความต้องการ (3) นโยบายที่ดีควรจะครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ในแต่ละด้านนั้นควรมีความสอดคล้องกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ควรขัดแย้งกัน (4) นโยบายที่ดีควรประกอบด้วยเป้าหมาย แนวทางและกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (5) นโยบายที่ดีนอกจากจะมีเนื้อหา เป็นหลักในการทำงานแล้ว เนื้อหาดังกล่าวควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ด้วยดี และควรคำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และ (6) นโยบายที่ดีจะเป็นข้อความที่ชัดเจนถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจได้ตรงกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดว่าคุณลักษณะที่ดีที่เหมาะสมของนโยบายในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง อาจถือเอาทัศนะของคุณคนหนึ่งที่ตั้ง เพราะนโยบายสามารถมองได้จากหลายแง่มุม แง่มุมหนึ่งอาจเป็นที่ยอมรับของคุณคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่ยอมรับของอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของนโยบายอีกประการหนึ่ง คือ การถือเสียงข้างมากหรือเป็นทัศนะของกลุ่มคนส่วนใหญ่โดยอนุโลม ที่อาจมี คนอีกกลุ่มหนึ่งหรือจำนวนน้อยโจมตีคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์ไปตามทัศนะหรือตามเหตุผลของคุณคนกลุ่มนั้น ดังจะเห็นได้จากผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 และการประชาพิจารณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสองครั้งมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ ในส่วนที่มีความคิดเห็นอื่นนั้น เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นที่เป็นห่วงเป็นใยเป็นเพียงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในบางประเด็นเท่านั้น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและก่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเท่านั้น

ซึ่งเป็นหลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ของผลลัพธ์การวิจัย ซึ่งจะก่อให้เกิดความมีพันธะผูกพันต่อการนำข้อเสนอเชิงนโยบายเกิดผลสำเร็จ ในการนำไปปฏิบัติ โดยได้รับคำยืนยันจากคำกล่าวตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้เข้าร่วมประชุม ที่กล่าวว่า “ดิฉันรู้สึกยินดีมากที่ได้มาร่วมงานในครั้งนี้ เห็นว่าร่างข้อเสนอ เชิงนโยบาย...ฉบับนี้ ถ้าจัดทำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อ

โรงเรียน สามารถนำไปเป็นแนวในการดำเนินงานเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะเกิดภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ครู ผู้บริหาร สามารถให้การจัดการบริหารด้านการศึกษา ตอบสนองต่อผู้รับบริการที่พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้ปกครอง และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ที่มีจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนและผู้ปกครองต่างต้องตระหนักร่วมกันว่า จะต้องเตรียมอะไร ทำอะไร เพื่อนักเรียนเรียนร่วม และให้โอกาสให้ความสำคัญกับนักเรียนเรียนร่วม ให้เขาได้รับสิทธิ์เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ อย่างแท้จริง อันจะทำให้นักเรียนเรียนร่วมได้รับการพัฒนาศักยภาพ ของตนเองอย่างเต็มที่ทุกด้าน” (ผู้เข้าร่วมสัมมนา, 25 มิถุนายน 2553) และที่กล่าวว่า “ผมมีความรู้สึกสบายใจมากที่มีส่วนร่วมในการผลักดันสิ่งดีงามต่อมนุษย์ด้วยกัน...การจัดประชาพิจารณ์ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดีและเป็นประโยชน์มาก อย่างน้อยผู้ปฏิบัติได้มีส่วนร่วม และเห็นแนวทางในการพัฒนา การจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพ สู่การประกันคุณภาพภายนอกจาก สมศ.” (ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์, 8 กรกฎาคม 2553)

ดังนั้น จากกระบวนการวิจัยที่ยึดหลักการสำคัญสามประการดังกล่าวข้างต้น เป็นกระบวนการที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ที่เป็นผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอที่ดี มีความสอดคล้องเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ กับบริบทของจังหวัดขอนแก่น

4.2 ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ในองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท ที่เชื่อมั่นได้มีความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ กับบริบทของจังหวัดขอนแก่น ดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายมาอภิปรายผล 4 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ด้านวิสัยทัศน์

จากผลการวิจัยในส่วนที่เป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) เนื่องจากกำหนดขึ้นด้วยหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย (decision makers) และกลุ่มผู้อิทธิพล (influencers) ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน รับฟังข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันและความร่วมมือดำเนินงานพัฒนาภายใต้บริบท ปัจจัยเอื้อและข้อจำกัด โดยสถานศึกษาและท้องถิ่นนั่นเอง การสับเปลี่ยนผู้บริหารและบุคลากรสามารถกระทำได้ หากบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยความตระหนักรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีเจตคติเชิงบวกต่อการพัฒนางาน มีองค์ความรู้และสามารถทำงานได้ มีความพยายามร่วมกันในการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเวทีสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เด็กพิการสามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกันในสังคมปกติได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคหรือความแตกต่าง ดังวิสัยทัศน์ที่กล่าวว่า “ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดชั้นนำ

การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม ในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการ และทักษะการทำงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้” นั้น ถือเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ดีที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมตามหลักการสิทธิมนุษยชนนานาชาติ เช่น ปี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ที่ระบุอย่างชัดเจนว่า การศึกษาถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และในปี พ.ศ. 2545 กำหนดสาระสำคัญของกรอบแนวทางในการจัดการศึกษา ที่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนหรือ 4-A ซึ่งทุกประเทศควรยึดเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา คือ 1) โอกาสในการเข้ารับการศึกษา 2) การเข้าถึงบริการทางการศึกษา 3) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับผู้เรียน และ 4) คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ (Tamasevski, 2004) และ UNESCO (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่เน้นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเป็นแบบเรียนรวม (inclusive school) ยึดหลักการพื้นฐานว่าเด็กทุกคนควรเรียนด้วยกันโดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคหรือความแตกต่างที่อาจมี และสอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย เช่น สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครอง คนพิการมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งกำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐด้านการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา อาชีพ การยอมรับและมีส่วนร่วมในสังคม การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและเทคโนโลยีและด้านอื่น ๆ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2550) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ เป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554 กำหนดกรอบทิศทางแนวทางในการดำเนินงานด้านคนพิการ ให้ภาคีภาครัฐและองค์กรเอกชนด้านคนพิการใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และพันธกิจ ส่ววิสัยทัศน์ของแผนที่กำหนดไว้ว่า คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตเต็มตามศักยภาพ มีส่วนในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค ด้วยการปฏิรูประบบ

บริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550) แนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พ.ศ. 2546-2555 ได้กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนวิธีการที่จำเป็นต้องใช้จัดการศึกษาพิเศษไว้ว่า ต้องใช้วิธีการจัดที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของแต่ละบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

วิสัยทัศน์จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิสัยทัศน์ที่ครอบคลุมภารกิจ (mission statement) และวัตถุประสงค์ (objective) กำหนดความคาดหวังที่องค์กรต้องการจะทำและจะเป็นในอนาคตไว้สูงในระดับที่ท้าทายที่เน้นการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดที่มุ่งหวังให้จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดชั้นนำในการจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพมาตรฐาน แสดงถึงสภาพที่พึงปรารถนาหรือที่เป็นไปได้ในอนาคตที่ส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดแข็ง ที่จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการครอบคลุมทุกประเภทความพิการ ทั้งการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ และรูปแบบการจัดการเรียนร่วม มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมหลายแห่ง รวมทั้งพร้อมในด้านบุคลากร มีนักวิชาชีพสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ร่วมดูแลช่วยเหลือครอบคลุมทุกด้าน และเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาเรียนร่วม ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย สกลนคร กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม รวมทั้งมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาพิเศษในระดับบัณฑิตศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งจะมีโอกาสเป็นไปได้สูง หากได้นำผลจากการวิจัยสู่การปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ดำเนินงานโดยใช้โครงสร้างซีท และการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน สถานศึกษาต้องเน้นการกระจายอำนาจและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทหลัก โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการบริหารและปฏิบัติงานอย่างจริงจังจริงจังใจ ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งในการดำเนินงาน ในเมื่อข้อเสนอเชิงนโยบายเกิดจากกระบวนการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) แล้ว โอกาสความเป็นไปได้ของการนำข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น จะต้องปฏิบัติตามนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy action: PPA) และจะต้องมีการประเมินผลนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy evaluation: PPE) ด้วยเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาจากทฤษฎีการบริหารจัดการก็เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพแบบก้าวกระโดดด้วยวิธี Six Sigma ที่เน้นการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุด การกำหนดวิสัยทัศน์ถือเป็นขั้นตอนการจัดทำแผนระดับยุทธศาสตร์หรือระดับกลยุทธ์ (Strategic plan) เป็นแผนระยะยาวอาจประมาณ 3-5 ปี (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553ข) หรือหากพิจารณาจากทฤษฎีการจูงใจเชิงเนื้อหา (content models) ก็เป็นการกำหนดความคาดหวังที่สอดคล้องกับความต้องการ

ความสำเร็จ (need for achievement) ตามทฤษฎีของ McClelland เป็นความต้องการที่บรรลุผลสำเร็จในงานที่มีความท้าทายและการบรรลุมาตรฐานของงานที่ทำได้อย่างดีเยี่ยม (excellent) สอดคล้องกับปัจจัยจูงใจ (motivational factors) ตามทฤษฎีของ Herzberg ในส่วนที่เป็นความสำเร็จการได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้า และความรับผิดชอบ สอดคล้องกับความต้องการความสำเร็จ (self actualization) ตามทฤษฎีของ Maslow ซึ่งเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานที่ท้าทายความริเริ่มสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จในงาน และหากพิจารณาจากทฤษฎีแรงจูงใจเชิงกระบวนการ (process models) ก็เป็นการกำหนดความคาดหวังที่สอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดจุดหมาย (goal setting theory) ของ Locke & Latham ที่เสนอแนวคิดว่าการกำหนดจุดหมายเพื่อบอกทิศทางการทำงานที่ท้าทายเป็นการจูงใจให้มีการปฏิบัติงานที่สำคัญประการหนึ่ง (Bartol et al, 1998 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์ 2548ก) หากพิจารณาจากทฤษฎีภาวะผู้นำ เห็นได้ว่าการกำหนดความคาดหวังที่ท้าทายนั้น สอดคล้องกับภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (transformation leadership) ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่จูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานเกินความคาดหวังปกติ มุ่งการบรรลุความต้องการในระดับสูงเช่นความสำเร็จของงานมากกว่าความต้องการในระดับต่ำเช่นความปลอดภัยหรือความมั่นคง เป็นภาวะผู้นำที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ (change oriented) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ (strategic leadership) ที่คำนึงถึงการคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์การในระยะยาว และการพัฒนากลยุทธ์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น (Seyfarth, 1996; Walker & Dimmock, 2002; Wallace & Poulson, 2003) และสอดคล้องกับแนวคิดตามรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วม ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วมในด้านที่เป็นจุดอ่อนและส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดแข็งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

4.2.2 ด้านพันธกิจ

จากผลการวิจัยในส่วนที่เป็นพันธกิจ ถือว่าเป็นพันธกิจที่ดี คำนึงถึงลูกค้าที่ชัดเจน ซึ่งครอบคลุมเด็กพิการมุ่งเน้นความทั่วถึง ความเสมอภาคความเท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษา (equitable access) ตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและแนวทาง การจัดการศึกษาตามหลักการสิทธิมนุษยชน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา และถือว่าเป็นเงื่อนไขในการประกันการเข้าถึงสิทธิในทุกด้าน ทั้งการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สอดคล้องกับทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2548ก) ที่กล่าวว่าพันธกิจเป็นข้อความที่แสดงถึงหน้าที่ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป็นข้อความที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เห็นได้จากพันธกิจซึ่งกำหนดได้ 9 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหาร จัดการศึกษาเรียนร่วมให้ทั่วถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการพัฒนาทักษะ

พื้นฐานที่จำเป็นเต็มตามศักยภาพทุกด้าน 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพ 5) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการ และระบบการคัดกรอง ข้อมูลสารสนเทศในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 6) พัฒนาครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะในการทำงานการจัดการศึกษาเรียนร่วม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน 7) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ และ 9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐานสำหรับ 4 ประเภทความพิการ ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดอุดมการณ์ไว้ว่า มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยผู้มีความพิการให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีหลักการสำคัญที่ยึดหลักความสอดคล้องกับอุดมการณ์ 5 หลักการ คือ 1) หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย 3) หลักการแห่งความเสมอภาค 4) หลักการมีส่วนร่วม และ 5) หลักการแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานการศึกษาพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนร่วม 5 ด้าน คือ 1) โอกาสในการเข้ารับการศึกษา 2) การเข้าถึงการศึกษา 3) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของสถานศึกษา 4) ความร่วมมือของชุมชนและเครือข่าย และ 5) คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ ตามกฎหมายการศึกษาไทยที่แสดงเจตนารมณ์ไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม นับเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางและระบบการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษาในทิศทางเดียวกัน คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยเป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมุ่งให้โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กพิการทุกคน ตามกลยุทธ์การดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ที่สถานศึกษาใช้กระบวนการดำเนินงาน บนเงื่อนไขคือ 1) ให้เด็กพิการทุกคนมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดการศึกษาต้องไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม 3) เด็กพิการต้องมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 4) พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม 5) การทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinary team) และ 6) การจัดการศึกษาต้องจัดในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (the least restrictive environment) นอกจากนั้น พันธกิจยังมีความสอดคล้องกับสภาพ

ความเป็นจริงจากบริบทการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ผ่านกระบวนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผ่านการยืนยันให้การยอมรับจากการประชาพิจารณ์ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม (participatory) หลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) โดยใช้เกณฑ์ความเหมาะสม (propriety) ความสอดคล้อง (congruity) ความมีประโยชน์ (utility) และความเป็นไปได้ (feasibility) ตามแนวคิดของ Guskey (2000) ใช้เกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบาย ศักยภาพขององค์กร และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ตามแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553ก)

4.2.3 ด้านเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด

จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดในแต่ละด้าน คือ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ ซึ่งด้านเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดย่อย ในแต่ละด้านแสดงให้เห็นถึงความชัดเจน มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำไปใช้และเป็นที่ยอมรับจากการประชาพิจารณ์ นอกจากนี้พบว่าตัวชี้วัดแต่ละตัวสามารถตรวจสอบติดตามประเมินผลได้ เป็นตัวชี้วัดที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายและเป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นอย่างดี จากข้อเสนอเชิงนโยบายในครั้งนี้ ได้นำเสนอความสำเร็จของเป้าหมายและกลยุทธ์แต่ละข้อในลักษณะการแสดงเชิงปริมาณและคุณลักษณะของสภาพที่ต้องการศึกษาใน 5 ลักษณะคือ 1) มีการวางแผน เช่น สถานศึกษามีเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาและเกณฑ์มาตรฐานประกันคุณภาพ 2) มีโครงการที่เกี่ยวข้อง เช่น มีโครงการ / กิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้กับครูการศึกษาพิเศษ 3) มีการประเมินโครงการหรือกิจกรรม เช่น มีการติดตามการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของเด็ก 4) มีการนำผลการประเมินไปใช้ เช่น มีการรายงานผล การประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเด็ก และ 5) การมีส่วนร่วมในแผนงานโครงการหรือกิจกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น มีโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ทำให้สถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนและการพัฒนาการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นให้มีความชัดเจนมากขึ้น ดังที่ Johnstone (1981, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541) กล่าวว่าตัวบ่งชี้ที่ดีต้องมีลักษณะ 5 ประการคือ 1) ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้างๆ 2) ตัวบ่งชี้เป็นตัวประกอบ (composite variable) หรือองค์ประกอบ (factor) 3) ค่าของตัวบ่งชี้ (indicator value) แสดงถึงปริมาณ (quantity) 4) ค่าของตัวบ่งชี้แสดงถึงสารสนเทศ จุดเวลา (time point) หรือช่วงเวลา (time period) 5) ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กิ่งพร ทองใบ (2547) ที่กล่าวว่าเป้าหมายมีลักษณะที่สำคัญ คือ 1) แสดงให้เห็นจุดยืนทางเลือกขององค์กร 2) แสดงให้เห็นกรอบและ

แนวทางที่ต้องการบรรลุ 3) แสดงให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันขององค์การ วิโรจน์ สารัตนะ (2548) กล่าวว่าจุดหมายหรือเป้าหมายหมายถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้บรรลุผล บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ (2547) กล่าวว่าเป้าหมายเป็นการกำหนดจุดยืนขององค์การ สามารถสร้างมาตรฐานในการประเมินผล การปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารควรใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจให้สอดคล้องกับนโยบายและเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ในการกำหนดเป้าหมายต้องมี การวางแผน ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและมุ่งไปสู่ภารกิจและวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และสอดคล้องกับ อุดุลย์ จาตุรงค์กุล (2547) กล่าวว่าไว้ว่าการเลือกกลยุทธ์เป็นกระบวนการทางเลือกต่าง ๆ ที่เกิดจากผลการวิเคราะห์ SWOT

ดังนั้น เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดที่กำหนดในข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้ จึงสามารถบ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการที่มีความชัดเจนอย่างเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษา และสามารถเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการประกันคุณภาพภายในและภายนอกได้เป็นอย่างดี แต่การนำไปใช้ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมในแต่ละหน่วยงาน ควรมีการกำหนดหมวดหมู่หรือจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้คะแนนเป็นตัวกำหนดและ/หรือจำแนกลำดับความสำคัญของตัวชี้วัด เพื่อใช้กำหนดวิธีประเมินคุณภาพของการบริหารการจัดการเรียนร่วม ดังนั้น หากพิจารณาเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดจะสะท้อนสภาพการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพเต็มประสิทธิภาพ (full quality capacity) และจะช่วยสะท้อนให้เห็นเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังที่ พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2543) กล่าวว่า การประเมินตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพควรมีการนำข้อมูลจากการประเมินความสำคัญไปสร้างกราฟ เพื่อหาความสำคัญของภาพส่วนรวมเกี่ยวกับคุณภาพและวิเคราะห์ตีความคุณภาพและระดับความสำคัญตลอดจนการบันทึกข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่ายก็จะสะท้อนให้เห็นภาพรวมขององค์การได้เป็นอย่างดี และหากมีการพิจารณาเฉพาะเป้าหมายพร้อมทั้งแสดงถึงเป้าหมายคุณภาพที่ต้องเร่งรัดปรับปรุงจะทำให้เกิดการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องในการบริหารจัดการต่อไป อนึ่ง การนำนโยบายการบริหารจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษานอกจากตัวชี้วัดที่แสดงถึงผลผลิตโดยตรงและประสิทธิผลจากการตรวจสอบการบริหารโดยรวม (management development audit) ด้วย

จากลักษณะของข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าวทั้ง 4 ประเด็น อาจสรุปได้ว่าผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นในครั้งนี้ ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความเหมาะสม สอดคล้อง มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับกับบริบทของจังหวัดขอนแก่น มีคุณค่าต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมในระดับสถานศึกษาของแต่ละสังกัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับจังหวัด

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะใน 3 กรณี คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบาย มีจุดมุ่งหมายหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจนโยบาย (decision makers) สู่การนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นข้อเสนอแนะจึงมุ่งให้ข้อเสนอแนะต่อจังหวัด ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและต่อสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยไปใช้ (use) หรือประยุกต์ใช้ (apply) ดังนี้

5.1.1 ด้านวิสัยทัศน์ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ร่วมที่ครอบคลุมภารกิจและวัตถุประสงค์ เป็นวิสัยทัศน์ในระดับทำทหายของจังหวัด ที่เป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับทุกแห่ง จึงควรมีกำหนดวิสัยทัศน์ระดับหน่วยงาน มีการประสานความร่วมมือเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเอกภาพ นำไปสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.1.2 ด้านพันธกิจที่ได้จากการวิจัยทั้ง 9 ด้าน ซึ่งถือเป็นพันธกิจร่วมของจังหวัด การนำไปปฏิบัตินั้น หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำไปปรับใช้เป็นกรอบการบริหารจัดการเรียนร่วมให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมเป็นไปอย่างถูกต้องทางและมุ่งสู่ผลสำเร็จในวิสัยทัศน์ร่วมต่อไป

5.1.3 ด้านกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยถือได้ว่าเป็นแนวทางหรือเครื่องมือสู่การปฏิบัติที่สำคัญ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จึงต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคามและกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ครอบคลุมทุกองค์ประกอบตามกรอบโครงสร้างชีวิต โดยจะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบที่เป็นจุดอ่อนหรือจุดด้อยและส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่น เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงาน โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จากการวิจัย ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยรวม มุ่งเป้าหมายการจัดการเรียนร่วมตามหลักการสิทธิมนุษยชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักรู้ เข้าใจ และยอมรับใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการ สร้างระบบภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีการวิเคราะห์ตนเอง มีการวางแผนร่วม มีแนวทางทำงานที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีการบริหารที่มอบหมายคณะบุคคลผ่านการวิเคราะห์ระบบที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กพิการและท้องถิ่น และมีการนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับใช้

2) ด้านนักเรียน มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาระบบการคัดกรองการฟื้นฟูสมรรถภาพ การเตรียมความพร้อมของเด็กพิการทุกด้านก่อนส่งเข้าสู่ระบบการศึกษา

ทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กตั้งแต่เกิดหรือแรกพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย เน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการด้วยความเต็มใจ

3) ด้านสภาพแวดล้อม มุ่งเป้าหมายในการสร้างความพร้อมของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด จัดบรรยากาศภายในห้องเรียน/ห้องการศึกษาพิเศษให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก มีเจตคติที่ดี เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบด้วยความเต็มใจ

4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเป้าหมายมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะเด็กพิการโดยองค์รวม ทั้งทักษะด้านการคิดและวิชาการ ทักษะทางสังคม และการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการทำงานอาชีพและทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างอิสระและมีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก

5) ด้านเครื่องมือ มุ่งเป้าหมายให้มีการจัดระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการที่มีประสิทธิภาพ มีหน่วยประสาน กำกับ ส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม มีเครือข่ายการทำงานรวมพลังจากทุกภาคส่วน มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีครูการศึกษาพิเศษตามเกณฑ์ มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และมีการเผยแพร่ผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6) ด้านงบประมาณ มุ่งเป้าหมายมีการระดมทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ และมีแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

7) ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มุ่งเป้าหมายพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ โดยมีแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการ มีกรอบอัตรากำลังและความพร้อมของครูการศึกษาพิเศษ มีการจัดสัดส่วนครูผู้สอนต่อเด็กพิการในอัตราเฉลี่ย 1 ต่อ 6

8) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการเรียนร่วมทั้งระบบ มุ่งเป้าหมายมีการตรวจสอบ ประเมินตนเองตามตัวชี้วัด วิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อย เร่งปรับปรุงแก้ไขปรับปรุงในด้านที่เป็นจุดอ่อน และส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่น แม้นโยบายกำหนดไว้อย่างดีแล้ว ยังจำเป็นต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังทุกด้าน

9) ด้านการเสริมปัจจัยเพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา มุ่งเป้าหมายมีการพิจารณาจัดปัจจัยเสริมหรือส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของ

สถานศึกษาที่มีผลการประเมินในระดับที่จำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสม มีความพร้อมยิ่งขึ้นทุกด้าน

10) ด้านการทำงานโดยความร่วมมือระบบเครือข่าย มุ่งเป้าหมายที่เน้นการทำงานร่วมกันการระหว่างบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มูลนิธิและนักวิชาชีพหลายสาขาอาชีพ เพื่อให้เด็กพิการได้รับประโยชน์สูงสุด

5.1.4 ควรจัดให้มีระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือ แก้ไขและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

5.2 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับจังหวัด

1) แม้ว่าข้อเท็จจริงประการหนึ่งของการวิจัยเชิงนโยบาย เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่มีความซับซ้อน ไขว่จะแก้ไขได้โดยง่ายผลจากการวิจัยจึงไม่ใช่ยาครอบจักรวาลที่จะรักษาได้ทุกโรคในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผลการวิจัยนี้เป็นผลจากการดำเนินงานวิจัยที่อิงหลักการทางวิชาการที่น่าเชื่อถือได้ เน้นหลักการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ (integrated management) จังหวัดจึงควรนำผลการวิจัยไปสู่การประชุมสัมมนาเพื่อให้มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย ทั้งในกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย (decision makers) กลุ่มผู้มีอิทธิพล (influencers) กับการจัดการเรียนร่วมในจังหวัด เพื่อหาข้อสรุปในผลการวิจัยที่เชื่อว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาหรือช่วยพัฒนาด้านการจัดการเรียนร่วมในภาพรวมของจังหวัด และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาระดับจังหวัด

2) ในการจัดการเรียนร่วมที่ยึดตามกรอบโครงสร้างซีทีไอไม่ใช่สูตรสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานระดับจังหวัดควรเน้นหลักการมีส่วนร่วม (participation) จากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา องค์กรที่ดูแลเด็กพิการ หน่วยงานทางการแพทย์ หน่วยงานทางการศึกษา และบุคลากรที่ให้บริการอื่น ๆ รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินงานโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาเด็กพิการในชุมชน

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา

1) ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในภาพรวมทั้งจังหวัด การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะต้องตระหนักถึงบริบทและสภาพความเป็นจริงของตนเองด้วย โดยอาจจะนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปสู่การประชุมสัมมนาในโอกาสต่าง ๆ ในหน่วยงานของตน เพื่อเลือกใช้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรคำนึงถึง

การบรรลุผลในวิสัยทัศน์และพันธกิจ ซึ่งถือเป็น “วิสัยทัศน์และพันธกิจร่วม” ของจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย แต่หลากหลายในทางปฏิบัติ

2) สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ประเมินตนเอง (self assessment) ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่สำคัญหรือประเด็นที่เป็นปัญหาหรือทุกประเด็น เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยและจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ และนำแผนสู่การปฏิบัติ ขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งระบบครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ในการปรับปรุงประสิทธิภาพในด้านที่เป็นจุดอ่อน และส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ที่นับเป็นจุดแข็งในการดำเนินงานและทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ควรวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยหน่วยงานต้นสังกัดและ/หรือสถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรจัดทำวิจัยเชิงนโยบายของตนเอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับหน่วยงานหรือระดับสถานศึกษา ที่จะนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยการวิจัยนั้นควรใช้กระบวนการระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR)

5.3.2 ควรวิจัยเพื่อศึกษาผลการนำข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้สู่การปฏิบัติทั้งในระดับจังหวัด ระดับหน่วยงานต้นสังกัดหรือระดับสถานศึกษา ที่แสดงให้เห็นถึงหลักการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติจริง ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมินผล (evaluative research)

5.3.3 ควรวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นที่เห็นว่าสำคัญหรือที่เป็นปัญหาจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อระยะเวลาผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น ในระยะ 1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR)

5.3.4 ควรวิจัยเพื่อทำนายหรือกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนร่วมในทศวรรษหน้า ตลอดจนกลยุทธ์ที่จะทำให้บรรลุผลในสภาพที่พึงประสงค์นั้น ในลักษณะเป็นการวิจัยเชิงอนาคต (futuristic research) ที่เน้นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (expert) แล้วนำผลการวิจัยนั้นมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ ที่เกิดจากบุคคลในระดับปฏิบัติหรือระดับฐานราก (grounded or grass root)

5.3.5 ควรวิจัยมาตรฐานการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วม เพื่อเป็นการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัดและหรือสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545ก). **แผนปฏิบัติการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน ปีการศึกษา 2545-2547**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2545ข). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2546ก). **คู่มือบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2546ข). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแห่งส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2551). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน สำหรับ 4 ประเภทความพิการเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. (เอกสารอึดสำเนา).**
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- กล้า ทองขาว. (2548). **การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติแนวคิดทฤษฎีและแนวการดำเนินงาน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กาญจนา พงษ์ใหม่. (2541). **การนำนโยบายสาธารณสุขแห่งชาติไปปฏิบัติของโรงพยาบาลชุมชนและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิ่งพร ทองใบ. (2547). **กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2548). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- กุลธน ธนาพงศธร. (2540). **การศึกษารัฐศาสตร์แนวทงนโยบายสาธารณะ**. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนิษฐา เทวินทรภักดี. (2539). **การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ : ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- คณิ่ง สายแก้ว. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัด**

- สุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2550). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ศิริบุญ. (2539). **อมตะนิทานที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นที่ยุติมากที่สุดในโลก นิทานอีสป 1**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- จรัส ทองชัยภูมิ. (2531). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จังหวัดขอนแก่น. **บริบทจังหวัดขอนแก่น**. แก๊ซล่าสุดเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2551. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2551, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>_____ . **ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น**. ค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.khonkaenpoc.com/khonkaen/home.php/>
- จิตติมา อิมอุดม. (2543). **การประเมินโครงการการเรียนรู้ร่วมของเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติ : กรณีศึกษา โรงเรียนพญาไทและโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬารกรณ์ มาเสถียรวงศ์. (2549). **นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคต เพื่อเด็กและเยาวชนไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ. (2540). **เศรษฐศาสตร์การวิเคราะห์โครงการ Economics of Project Analysis**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ เกษมาริช. (2546). **วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมสำหรับการสร้างองค์การยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2550). **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิล มาตราเสียม. (2545). **การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2550). **เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตนา แคมมณี. (2547). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน.
กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- ธงชัย สันติวงษ์. (2538). องค์การทฤษฎีและการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรพัฒน์ พิเชษฐวงศ์. (2546). ประสิทธิภาพการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารงานที่ในระดับสูง
รุ่นที่ 19 ประจำปี พ.ศ. 2545 ของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. ปรินญาณิพนธ์
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2543). ความสัมพันธ์ของกรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และเทคนิคการ
เก็บข้อมูลจากปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 26 (กรกฎาคม - ธันวาคม), 25-30.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2541). สถิติการศึกษาและแนวโน้ม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บงอร ต้นปาน. (2535). การเรียนร่วมของเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.
- เบญจา ชลธารันนท์. (2545). การตรวจสอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. เล่มที่ 1 ชุดเอกสาร
ทางวิชาการสำหรับพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2546). คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท. กรุงเทพฯ: เพทาย
การพิมพ์.
- บุญเกียรติ ชีวะตระกูล. (2549). การจัดการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับ CEO. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชู โสดา. (2543). การวางแผนและการบริหารโครงการ Planning and Project Management.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏ
จันทรเกษม.
- บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ. (2547). การวัดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: วีเจพริ้นติ้ง.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ:
เนติกุลการพิมพ์.
- _____. (2545). นโยบายและการวางแผนหลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:
เนติกุลการพิมพ์.
- ประภาพร เคิกศิริ. (2542). ปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประเวศ วะสี. (2547). กระบวนการนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารธารณสุข
แห่งชาติ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการฟังและการพูด. เอกสารประกอบการ
สอนวิชาศึกษาพิเศษ 521. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2539). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
จำไทยเพรส.
- _____. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
ที. เอ. อาร์ตพริ้นติ้ง.
- _____. (2542ก). การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ:
จำไทยเพรส.
- _____. (2542ข). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
จำไทยเพรส.
- _____. (2542ค). การเรียนร่วมระหว่างเด็กทั่วไปกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.
กรุงเทพฯ: จำไทยเพรส.
- ผดุง อารยะวิญญู และ วาสนา เลิศศิลป์. (2551). การเรียนรวม Inclusion. กรุงเทพฯ: เจ.เอ็น.ที.
พงศ์เทพ สุธีรวิฑู. (2548). นโยบายสาธารณะสุขเพื่อสุขภาพ. [ม.ป.ท.]: สถาบันระบบ
สาธารณสุข.
- พวงรัตน์ เกสรแพทย์. (2543). การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สุวีรียาสาส์น.
- มาริสสา ภูเพ็ชร. (2524). นโยบายสังคม : ทฤษฎีและแนวคิด. นครปฐม: [ม.ป.พ.].
(เอกสารอัดสำเนา).
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บัค พอยท์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชันย์ บุญธิมา. (2542). ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไป
ปฏิบัติ กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
ดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เรืองวิทย์ เกษมสุวรรณ. (2550). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

- วรเดช จันทรศร. (2532). การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ: การสำรวจวรรณกรรม. รายงานเสนอต่อคณะกรรมการการส่งเสริมงานวิจัย. [ม.ป.ท.]: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2551). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. (An Integrated Theory of Public Policy Implementation). พิมพ์และปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วันชัย มีชาติ. (2549). การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2542). การบริหารแผนเชิงกลยุทธ์ในหน่วยงานภาครัฐบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาครัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2547). อธิบายศัพท์การบริหารจัดการสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- _____. (2543). กระบวนการนโยบายทางการศึกษาจากการเมืองสู่ระบบราชการ: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- _____. (2545ก). โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- _____. (2545ข). วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมกระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- _____. (2546). การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- _____. (2548ก). นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy and Policy Research). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2548ข). “นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย”. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 32 – 42.
- _____. (2548ค). ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- _____. (2548ง). โรงเรียน: การบริหารสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- _____. (2550). การวิจัยเชิงนโยบาย. เอกสารประกอบการศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2553ก). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา. ขอนแก่น. คลังน่านวิทยา.

- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2553ข). ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็น
ผู้บริหารที่มีประสิทธิผล. ปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- วิโรจน์ สารรัตนะ และประยุทธ์ ชูสอน. (2548). “นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย”. วารสาร
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 32-42.
- วารี ธีระจิตร. (2544). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียา นิยมธรรม. (2531). เอกสารการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางในการจัดการประถมศึกษา
สำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ. โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษา
สำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- ศรียา นิยมธรรม และคณะ. (2546). การศึกษาพิเศษ. โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ:
พัฒนาศึกษา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2540). การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา(ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ:
พัฒนาศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. [ม.ป.ป.]. องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ:
ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. (2539). องค์การและการจัดองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
อักษรวิวัฒน์.
- ศิริวิมล ใจงาม. (2547). การนำเสนอนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษ
ในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2550). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น. (2548). เอกสารประกอบการอบรม
บุคลากรโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2548. ขอนแก่น:
คลังนานาวิทยา.
- _____. (2549). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบมีส่วนร่วมจังหวัดขอนแก่น
ปี พ.ศ. 2549-2551. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2550). ระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียน
ร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทและการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการของ
โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
(เอกสารอัดสำเนา).

- สมพร หวานเสรีจ. (2544). การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม: **Inclusive Education**.
อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2548). **ความรู้เพื่อชีวิต: สาระสำคัญเพื่อการปฏิบัติ ฉบับภาษาไทย (ปรับปรุงครั้งที่ 3 พ.ศ. 2548)**.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สันติ ฤาไชย. (2548). การบริหารจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้กรอบ
โครงสร้างซีท (SEAT) ในจังหวัดขอนแก่น. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน: การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวรรณ เค้ายาย. (2540). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา**.
ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2543). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ดิยาวัว. (2546). **การบริหารกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2539). **ทศวรรษการจัดการเรียนร่วม**.
กรุงเทพฯ: รำไทยเพลส.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2550). **การประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำ
จัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
(เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2551). **แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
ประจำปี 2551**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541ก). **ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัด
การศึกษาพิเศษ เล่ม 2 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ: ครูสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2541ข). **ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ เล่ม 3 การจัดการ
เรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541ค). **รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7**.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2543ก). **แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
(เอกสารอัดสำเนา).

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543ข). รายงานผลการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2542 – 2543 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2543ค). มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543. การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 1. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- _____. (2544). การประเมินความก้าวหน้านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545ก). PBB การวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- _____. (2545ข). แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545–2559). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2545ค). ถามตอบปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2545ง). การเรียนรวม : แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- _____. (2545จ). รายงานการวิจัยการทดลองนำร่อง : การพัฒนาโรงเรียนเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). 2 ทศวรรษของการพัฒนาการศึกษาพิเศษ : ประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบัน สู่การพัฒนาในอนาคต (พ.ศ. 2529–2555). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำนโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2550). นโยบาย สพฐ. ปี 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ก). เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2551. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2551, จาก <http://evaluation.obec.go.th/>
- _____. (2551ข). มาตรฐานการศึกษาพิเศษขั้นพื้นฐาน สำหรับ 4 ประเภทความพิการ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2552). รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). กรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559): ฉบับสรุป**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. [ม.ป.ป.]. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรีนติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. (2534). **พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2549). **คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: พรีเมี่ยม เอ็กซ์ เพรส.
- _____. (2550). **ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. ค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.nep.go.th/>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2550). **รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก (เด็กพิการแรกเกิด - 5 ปี) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา / ประจำจังหวัด**. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- _____. (2551ก). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ข). **ข้อมูลสารสนเทศ ปี' 50 ณ 10 มิถุนายน 2550 และข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณภาพนักเรียน ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนการศึกษาพิเศษ 43 โรงเรียน**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2550). **คู่มือมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติการจดทะเบียนคนพิการ**. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2547). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอดดูเคชั่น.
- อภิสิทธิ์ เดชะกำภู. (2544). **ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อัญชลี สารรัตน์. (2550). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแอลดี (Learning Disabilities).
ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- อุบล เล่นวารี. (2542). การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม. กรุงเทพฯ:
รำไทยเพรส.
- _____. (2548). ผลการให้การปรึกษาต่อการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนเรียนร่วมและต่อ
ความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุชา นิลประพันธ์. (2548). รูปแบบการพัฒนาสุขภาพคนพิการชนบทจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศาสตร์บัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Aderson, Janes E. (1975). **Public Policy-Making**. New York: Praeger Publishers.
- Barlosky, Martin & Lawton, Stephen. (1994). **Developing Quality Schools: A Handbook**.
Ontario: Inkwell Graphics.
- Berman, P. (1978). The study of macro-and micro-implementation. **Public Policy**,
26(2).
- Buacaglia, Leo F. and Williams, Eddie H. (eds) (1979). **Human Advocacy and PL 94-
142: The Educator's Roles**. New Jersey: Charles B. Slack, Inc.
- Caldwell, B.J., & Spinks, J.M. (1990). **The self-Managing School**. London: Taylor &
Francis (printers).
- Campbell, J.P. (1977). **On the Nature of Organizational Effectiveness**. In P.S.
Goodman and J.M. Pennings (Eds.), New Perspectives on Organizational
Effectiveness (pp. 13-55). San Francisco: Jossey-Bass.
- Cheng, Y.C. (1996). The theory and characteristics of school-based management.
International journal of education management, 7(6), 6-17.
- Chrispeels, J& Ann, H. (1990). **A study of Factor Contributing to Achieving and
Sustaining School Effective in Elementary School**. DAI 51/07A.
- D.A. Mazmanian and P.A. Sabatier. (1983). Policy implementation. In Stuart S. Nagel,
ed., **Encyclopedia of policy studies**. New York: Marcell Dekker.
- D. Harris. (1987). **Justifying State Welfare**. Oxford: Blackwell.
- David , Fred R. (2000). **Strategic management Concept and Case**. 8th edition. [n.p]:
Prentice Hall.
- Daft. (2003). **Management**. Mason, Ohio: Thomson / South-Western.
- Downson, S. (1996). **Analysing Organization**. Basingstoke Hamshire: Macmillan Press.

- Dye, Thomas R. (1981). **Understanding Public Policy**. 4th edition. New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Fidler, B. & Bowles, G. (1991). **Effective Local Management of Schools: A Strategic Approach**. London: Ipswich Book.
- Gaertner, G. & Ramnarayan, S. (1983). **Organizational effectiveness: an alternative perspective**. Academy of Management Review.
- Goodman, P.S., and Pennings, J.M. (1977). **Toward a Workable Framework**, In P.S. Goodman and J.M. Pennings (Eds.), *New Perspectives on Organizational Effectiveness* (pp. 147–84). San Francisco: Jossey-Bass.
- Greenwood, William T. (1965). **Management and Organizational Behavior: An Interdisciplinary Approach**. Ohio: South Western Publishing Co.
- Guskey, T.R. (2000). **Evaluation professional development**. California: A Sage Publication Company.
- Haimann, Thro. and Scott, William G. (1974). **Management in the Modern Organization**. 2nd edition. Boston Mass: Houghton Mifflin Co.
- Hrinco, M.E. (1992). **The concept of organizational effectiveness**. Doctoral dissertation, Development of Educational Administration Graduate School, University of Toronto.
- Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2001). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2005). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. 7th ed. New York: McGraw-Hill.
- Jamson, Bruce S. (1994). **Social Policy: From Theory to Policy Practice**. 2nd edition. Ed. Belmont, California: Wadsworth, Inc.
- Kanjanawasee, S. (1989). **Alternative Strategies for Policy Analysis : An Assessment of School Effects on Student's Cognitive and Affective Mathematics Outcomes in Lower Secondary School in Thailand**. Doctoral Dissertation in Education, University of California, Los Angeles.
- Kliewer, Chris. (2007). **Inclusion-Philosophy of Inclusive Education**. Retrieved 15 October 2007, from <http://www.uni.edu/coe/inclusion/philosophyphilosophy.html>
- _____. (2007). **Inclusion-teaching Strategies**. Retrieved 15 October 2007, from http://www.uni.edu/coe/inclusion_strategies/inclusive-classroom.html

- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, **30**(5), 607–610.
- Lasswell, Harold., and Abraham Kaplan. (1970). **Power and Society**. New Haven: Yale University Press.
- L. Doyal, Len and I. Gough. (1991). **A Theory of Human Need**. London : Macmillan.
- Lemlech, J, K. (1994). **Curriculum and Instructional Method for the Elementary and Middle School**. New York: Mcmillan.
- Lock, P. & Crawford, J. (2000). The application of diagnostic model and Surveys in organizational development. **Journal of Management Psychology**, **15**(2).
- Majchrzak, M. (1984). **Methods for policy research: Applied social research methods series vol. 3**. Newbury park: Sage.
- Merrill, M. Oaks. (2003). **Policy Research for Educational Leader. Paper for A Two-Week Intensive Workshop For The Second Cohort of Doctoral Students in Educational Administration**. Faculty of Education.,Khon Kaen University Thailand.
- Milbrey W. Mclaughlin. (1975). **Evaluation and Reform: The Elementary and Secondary Education Act of 1965/Tittle I**. Cambridge Mass.: Ballinger.
- Mott. P.E. (1972). **The Characteristics of Effective Organizations**. New York: Harper & Row.
- Myers, Kate. (1996). **School Improvement in Practice**. London: The Falmer Press.
- Patt, D. (1994). **Curriculum Planning: A handbook for Professionals**. Florida: Home wood, III: Irwin – Dorsey.
- Owens,R.G.(2001). **Organizational Behavior in Education: Instructional Leadership and School Reform**. 7th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Pollack, S. & Chrispeels, J.H. & Watson, D. (1987). **A description of Factors and Implementation Strategies Used by Schools in Becoming Effective for all Student**. Paper present at the annual meeting of American Educational Research Association, Washington, D.C.
- Randall B Ripley and Grace A. Franklin. (1982). **Bureaucracy and Policy Implementation**. Illinois: The Dorsey Press. ch.J.
- Robbins, S.P. & Coulter, M. (1996). **Management**. 5th edition. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Sakes, Norma S. (1987 February). “Correlates of Teachers Attitudes toward Mainstreaming”. **Dissertation Abstracts International**, **47**(8).

- Shepherd, C.M. (1991). **A study of the relationship between decision - making, professional zone of acceptance, job satisfaction and organizational effectiveness in a sample of New Jersey elementary teachers.** Doctoral Dissertation, Department of Educational Administration, School of Education, Seton Hall University.
- Sergiovanni, Thomas J. (2001). **Leadership: What's in it for Schools.** London: Routledge Falmer.
- Steers R.M. (1977). **Organization Effectiveness: A Behavioral View.** Santa Monica, Calif: Good year Publishing.
- Stephen P. Robbins. (1990). **Organization Theory: structure designs and applications.** 3rd edition. Englewood Cliffs New Jersey: Prentice - Hall.
- Tamasevski, K. (2004). **Manual on rights-based education: Global human rights requirement made simple.** Bangkok: UNESCO.
- Terry, George R. (1977). **Principle of Management.** 7th ed. Homewood, III: Richard D. Irwin.
- UNESSCO. (2005). **Guideline for Inclusion: Ensuring Access to Education for All.** Paris, Printed in the Workshop of UNESSCO.
- Walter Williams et al., (1982). **Studying Implementation: Methodological and Administrative Issues.** Chatham, N.J.: Chatham House Publishers.
- Wheelen, Thomas L. & Hunger, J.David. (2000). **Strategic Management and Business Policy.** 7th Edition. Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company.
- Woods ,D., & Orlik ,S. (1994). **School Review and Inspection.** London: Biddles Ltd.Guildford and King's Lynn.
- World Health Organization. (1993). **Global Strategy for Health For All By The Year 2000.** [n.p.]: Geneva (Health for All) Series No. 6.
- Yuchtman, E., and Seachore, S.E. (1967). A System Resource Approach to Organizational Effectiveness. **American Sociological Review**, 32, 891-903.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รศ. ดร. รัชนิกร ทองสุขดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผศ. ดร. ศิริวิมล ใจงาม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. ดร. สุวพัชร ช่างพินิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. นายณะรงค์ ชาวเพชร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี
5. นางศิริบงอร เศรษฐบุปผา รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด
6. นางนันทนา นามตระการศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมาย

รายนามผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการ SWOT analysis
เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและสิ่งคุกคามในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมจังหวัดขอนแก่น

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552 เวลา 09.30-16.30 น.
ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....

1.	นายปัญญา ประเสริฐ	ผู้บริหาร โรงเรียน
2.	ว่าที่ รต.บุญชิต บุญมีทา	ผู้บริหาร โรงเรียน
3.	นางสุจิตรา ดวงจิตร	ผู้บริหาร โรงเรียน
4.	นางสาวสวาสดี เขตอนันต์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
5.	นางเครือวัลย์ พนมหิรัญ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
6.	นางกมลรัตน์ ศรีวิเศษ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
7.	นางมาลินี ไชยบัง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
8.	นางนิดาวัลย์ กาบผล	ผู้ปกครอง
9.	นายจตุพร เสนามนตรี	ผู้ปกครอง
10.	นางสถิตย์ นามารุง	ผู้ปกครอง
11.	นางธิรากร มณีรัตน์	ผู้ปกครอง
12.	นายวิฑูร ปาปะสิม	กรรมการสถานศึกษา
13.	นายพิทักษ์ จันทร์เทศ	ศึกษานิเทศก์
14.	นายประยูร เถาว์พัน	ศึกษานิเทศก์

รายนามผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการ SWOT analysis
เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและสิ่งคุกคาม ในการจัดการศึกษาเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น
เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 เวลา 09.30-16.30 น.
ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....

1.	นายไสว บุคคิจัน	ผู้บริหาร โรงเรียน
2.	นายสุรชน หล้าบ้านโพน	ผู้บริหาร โรงเรียน
3.	นางกัลยา ปรีชากุล	ผู้บริหาร โรงเรียน
4.	นางวิไลวรรณ มนุศิศิลป์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
5.	นางจงดี คำเชียง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
6.	นางสมหมาย พลศิศิลป์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
7.	นางสาวบัวเรียน แก้วนิสสัย	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
8.	นางบุปผา ทัศนขนิษฐากุล	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
9.	นายเด่นพงษ์ โพธิ์สีหราช	กรรมการสถานศึกษา
10.	นายบุญมา ทิพรัักษ์	กรรมการสถานศึกษา
11.	นายเสบียง บุพพวรรณศิริ	กรรมการสถานศึกษา
12.	นายธีรฉัตร กิณบุญ	ศึกษานิเทศก์
13.	นายจรูญ คำมูลมาตย์	ศึกษานิเทศก์
14.	นายเล็ก สาสิมมา	ศึกษานิเทศก์

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม
จังหวัดขอนแก่น
เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 เวลา 09.30-12.00 น.
ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....

1. รศ.ดร.อัญชลี สารรัตน์ะ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ดร.อาคม อึ้งพวง	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยอดีตติค มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. ดร.สมพร หวานเสรีจ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
4. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย	ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1
5. ดร.วิชัย กันหาชน	ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2
6. นางสาวสวาท อรรถมานะ	ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9
จังหวัดขอนแก่น
7. นางฉวีวรรณ โยकिन	ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนบ้านท่าสำราญ

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รายนามผู้ร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
เพื่อพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัด
ขอนแก่น
เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....

1. นายสุวัฒน์ชัย แสนราช ผู้บริหารการศึกษา
2. นายณรงค์ศักดิ์ มัทธนนอกภิกรม ผู้บริหารการศึกษา
3. นายชัยมงคล ศรีอารยตระกูล ผู้บริหารการศึกษา
4. นายธีระศักดิ์ บึงมุ่ม ผู้บริหารการศึกษา
5. ดร.ศิริชัย วงศ์พัฒน์ ผู้บริหารการศึกษา
6. นายชนาวุฒิ ก้อนใจจิตร ผู้บริหารการศึกษา
7. นางสาวนันทา รุ่งเนียม ผู้บริหารการศึกษา
8. นายกฤษดา มังคะตา ผู้บริหารสถานศึกษา
9. นายดาวศ พลสงคราม ผู้บริหารสถานศึกษา
10. นายทวีศักดิ์ สุดจริง ผู้บริหารสถานศึกษา
11. นายชัยณรงค์ ไชยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา
12. นายสุด็จ สาหล้า ผู้บริหารสถานศึกษา
13. นางสาวศศิลาเป็ เส็งยมศรี ผู้บริหารสถานศึกษา
14. นางทรงศรี ดังตระกูลไพศาล ผู้บริหารสถานศึกษา
15. นางสาวนิรบาล หลักหาญ ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
16. นางอัจฉนา กาญจนะ ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
17. นางฉวี หอมทอง ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
18. นางสาวภาวดี รือหาร ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
19. นางนฤมล สาหล้า ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
20. นางบุปผา ทักษณนิษฐา ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
21. นางสาวอรนิช สุขณะล้ำ ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
22. นายฉัตรวุธ เนตรชาวีรัตน์ ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
23. นายอุดม ฉิมหลวง ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
24. นางละคร นาพยับ ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
25. นายคชชุกรณ์ สิงห์ฉลาด ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
26. นางบรรณัญติ สาหล้า ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
27. นางอุไรวรรณ สิงหะ ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา

28.	นายพิทักษ์ จันทรเทศ	ศึกษานิเทศก์
29.	นายประยูร เถาว์พัน	ศึกษานิเทศก์
30.	นายธีรฉัตร กิณบุญ	ศึกษานิเทศก์
31.	ดร.พิมพฤทธิ์ เทียงภักดี	ศึกษานิเทศก์

ภาคผนวก จ
รายนามผู้ร่วมประชาพิจารณ์

รายนามผู้ร่วมประชาพิจารณ์
ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น
เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 เวลา 09.30-12.00 น.
ณ ห้องศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น

.....

1.	นายสมนึก อายะศรี	ผู้บริหารสถานศึกษา
2.	นายวิสุทธิ์ กองจันทร์ดี	ผู้บริหารสถานศึกษา
3.	นายพิฑูรย์ พาบัว	ผู้บริหารสถานศึกษา
4.	นายเกษม โสกา	ผู้บริหารสถานศึกษา
5.	นายนพดล ชาลีคาร	ผู้บริหารสถานศึกษา
6.	นายศราวุธ ฐีปัญญา	ผู้บริหารสถานศึกษา
7.	นายสมพิศ วรรณพงษ์	ผู้บริหารสถานศึกษา
8.	นางสุมล หวลหอม	ผู้บริหารสถานศึกษา
9.	นายทวี วรรณศรี	ผู้บริหารสถานศึกษา
10.	นายสวัสดิ์ มะลาหอม	ผู้บริหารสถานศึกษา
11.	นายสมพงษ์ อัสสาภัย	ผู้บริหารสถานศึกษา
12.	นายทวีศักดิ์ สุดจริง	ผู้บริหารสถานศึกษา
13.	นายสุริยา ปัททาพงษ์	ผู้บริหารสถานศึกษา

14.	นายไสว บุคดีจัน	ผู้บริหารสถานศึกษา
15.	นายศุภศักดิ์ เนื่องภักดี	ผู้บริหารสถานศึกษา
16.	นายสะอาด อาน ลุนพรหม	ผู้บริหารสถานศึกษา
17.	นายสุรชน หล้าบ้าน โพน	ผู้บริหารสถานศึกษา
18.	นายสุรราชร์ ปัญญาว่อง	ผู้บริหารสถานศึกษา
19.	นายปิยพงศกร ระดามาตย์	ผู้บริหารสถานศึกษา
20.	นายประหยัด นาคสุวรรณ	ผู้บริหารสถานศึกษา
21.	นายชูเกียรติ เหลืองอุบล	ผู้บริหารสถานศึกษา
22.	นางมูริตา ชิตาทร	ผู้บริหารสถานศึกษา
23.	นายวิชิน หมั่นศรีจุม	ผู้บริหารสถานศึกษา
24.	นายบุญธรรม โบราณมูล	ผู้บริหารสถานศึกษา
25.	นายประสิทธิ์ บุญมา	ผู้บริหารสถานศึกษา
26.	นางสาวพร้อมรัตน์ สกุลมีฤทธิ์	ผู้บริหารสถานศึกษา
27.	นางสาวพุทธรักษ์ จินดาโรจน์	ผู้บริหารสถานศึกษา
28.	นายพงษ์ชัย บุญคง	ผู้บริหารสถานศึกษา
29.	นางสุดสวาสดี สุชาติพงศ์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
30.	นางทัศนภรณ์ แสงศรีเรือง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
31.	นางพรรณทิวา ทำจัน	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
32.	นางสุมาลา วงษาหาร	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
33.	นางกมลรัตน์ ศรีวิเศษ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
34.	นางสาวจันทร์เพ็ญ โสมนัส	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
35.	นางอุบล พินชะ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
36.	นางสาวทัศนีย์ พรหมสาศิลป์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
37.	นางเพ็ญรัตน์ เทพดีเหล็ก	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
38.	นางชวนพิศ ฝั้นฉิม	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
39.	นายศัสตราวุธ มอไทสง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
40.	นางฉวี หอมทอง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
41.	นางสมบัติ ก้านสุวรรณ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
42.	นางจงดี้ คำเชียง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
43.	นางสาวมณีนรัตน์ เวียงวิเศษ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ

44.	นางกัลยา ปรีชากุล	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
45.	นางสมหมาย พลศิลป์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
46.	นางศิริพร แก้วศรีหา	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
47.	นางอมรรัตน์ คำศิริ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
48.	นางจินตนา อภิรมยานนท์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
49.	นางสาวจันทิมา ทอดสนิท	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
50.	นางสมบุรณ์ พรหมจารย์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
51.	นางราตรี แก้วงามศรี	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
52.	นางสาวศุภพาพิศย์ เปรมยวงศา	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
53.	นางเสาวคนธ์ หันตุลา	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
54.	นางสาวสุวณี เรียนชาติ	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
55.	นางสุพรรณิ ศรีโนนยาง	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
56.	นางวราภรณ์ นุแปงถา	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
57.	นางสาวสุดสายใจ ชาญณรงค์	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ
58.	นางสาวสุทาวัลย์ มิ่งเพิ่มพูล	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
59.	นายไพจิต วงศ์หนองแล้ง	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
60.	นางสาวเนตรนภา เชื้อสาวะถี	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
61.	นางนงนุช เคนคำภา	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
62.	นางฉวีฉวีญา จำปาทุม	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
63.	นายสถิต น้อยคนึง	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
64.	นายคำผล รุ่งวงษ์	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
65.	นางวาสนา หงษ์แก้ว	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
66.	นายบุญถม พรหมแสน	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
67.	นางสาวลัดดา เพิ่มชีวาวัน	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
68.	นายหนึ่งฤทัย คำผาย	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
69.	นายอุบล บางป่า	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
70.	นางอาภา เห่งานี้	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
71.	นายเด่นพงษ์ โพธิ์สีหราช	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
72.	นายกำชัย ชำนาญไพร	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
73.	นายบุญมา ทิพรักษ์	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา

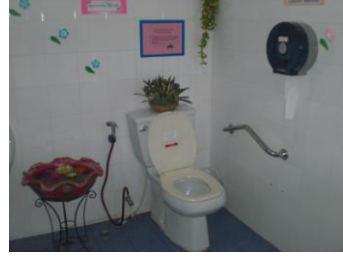
74.	นางศิรินทรา เหล่าชัย	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
75.	นางเสนีย์ อุ่นทอง	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
76.	นายลำดวน อินพินิจ	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
77.	ร.ต.อาลัย ยอดแก้ว	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
78.	นายของอาจ วีรภัทรสกุล	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
79.	นางเทียม ชรรมรัตน์	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
80.	นายสิทธิชัย แทนจันทา	ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา
81.	นางอภาภัทร ชาญนวงศ์	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
82.	นายศราวุธ อักษร	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
83.	นางสาวคัทริยา คลังคงเค็ง	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
84.	นางสาววิษุพันธ์ เชื้อเจริญ	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
85.	นางสาวสุกัญญา ภาวะ โศตร	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
86.	นายศราวุธ บุตรสาธรรม	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
87.	นางอรุณฉวี เสมอไว้	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
88.	นางสาววันวิสาข์ ปานชะเอ	นักศึกษาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ
	จัทักษ์ จันทรเทศ	ศึกษานิเทศก์
	ระยूर เถาว์พัน	ศึกษานิเทศก์
	เรณัฏฐ์ กิณบุญ	ศึกษานิเทศก์
	มพฤทธิ์ เทียงภักดี	ศึกษานิเทศก์

ภาคผนวก ฉ
ภาพการจัดกิจกรรมการวิจัย

ภาพที่ 15 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion)

เมื่อวันที่ 28, 29 พฤษภาคม 2552

ภาพที่ 16 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร

ภาพที่ 17 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านท่าสำราญ

ภาพที่ 18 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์

ภาพที่ 19 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553

ภาพที่ 20 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553

ภาพที่ 21 การประชาพิจารณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553

ภาคผนวก ช
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมในจังหวัดขอนแก่น

.....

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของท่าน ของรายการประเมินในแต่ละด้าน และทุกรายการ/กิจกรรมครบทุกข้อ

2. แบบสอบถามสภาพและแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น”

3. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ปัญหการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ และแนวทางการแก้ปัญหของการจัดการศึกษาเรียนร่วม ในจังหวัดขอนแก่น สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/ อาจารย์ ผู้ปกครอง และศึกษานิเทศก์

4. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม ภายใต้กรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น

การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งต่อผลการวิจัย จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการจัดการศึกษาเรียนร่วมในรอบปีการศึกษา 2551 ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน และเมื่อท่านตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ขอความกรุณาพับ ใส่ซองจดหมายที่ได้เตรียมมาพร้อมนี้ แล้วส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ภายในวันที่ 10 มีนาคม 2552

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว)

นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. สถานภาพผู้ตอบ

- ผู้บริหารสถานศึกษา
 ครู / อาจารย์
 ผู้ปกครอง
 ศิษยานุศิษย์หรือผู้รับผิดชอบ

3. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม.....ปี

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก

5. หน่วยงานที่สังกัด

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น
 เขต 1
 เขต 2
 เขต 3
 เขต 4
 เขต 5
 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
 เทศบาลนครขอนแก่น
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

6. โรงเรียนของท่านหรือที่ท่านกำกับดูแลจัดการศึกษาในรูปแบบใด

- ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และการศึกษาเรียนร่วม
 ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาเรียนร่วม

ระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาเรียนร่วม

อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของท่าน ในรายการ/กิจกรรมการประเมินในแต่ละข้อและครบทุกข้อ

2. ลักษณะของแบบสอบถามนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึงสภาพการปฏิบัติ / มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึงสภาพการปฏิบัติ / มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึงสภาพการปฏิบัติ / มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึงสภาพการปฏิบัติ / มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึงสภาพการปฏิบัติ / มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านนักเรียน (S)					
1.1 เด็กพิการ					
1. โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมและหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการได้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นก่อนเข้าเรียน
2. โรงเรียนส่งเสริมเพื่อให้เด็กพิการมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. โรงเรียนส่งเสริมให้เด็กพิการมีทักษะพื้นฐานที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้เด็กพิการมีพัฒนาการทางด้านสังคมและสติปัญญา
1.2 เด็กทั่วไป					
6. โรงเรียนมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความพิการ					

ให้เด็กทั่วไปได้เข้าใจและรู้ถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างทั่วถึง.....
7. โรงเรียนส่งเสริมให้เด็กทั่วไปมีทักษะการดูแลช่วยเหลือ เพื่อนที่พิการได้ตามความสมัครใจ

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.2 เด็กทั่วไป (ต่อ)					
8. โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กทั่วไปเข้าใจและ ยอมรับเพื่อนที่พิการได้ดีขึ้น เช่น จัดกิจกรรมจำลอง สถานการณ์บทบาทสมมติการเป็นคนพิการเพื่อเข้าใจถึง ความคับข้องใจความไม่สะดวกและความลำบากของคน พิการ
9. โรงเรียนจัดกิจกรรมการพาเด็กทั่วไปไปทัศนศึกษาสถานที่ ดูแลคนพิการ.....
2. ด้านสภาพแวดล้อม (E)					
2.1 ทางกายภาพ					
10. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกภายในบริเวณ อาคารสถานที่ได้เหมาะสมเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความ อบอุ่น ปลอดภัย
.....
11. โรงเรียนปรับสภาพแวดล้อมโดยพิจารณาถึงสภาพความ พิการของเด็กแต่ละประเภท และที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น เด็กที่มีสายตาเลือนราง ควรมีโปกะไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้ นั่งแถวหน้าสุด เป็นต้น.....
12. โรงเรียนกำหนดเขตบริการสำหรับเด็กพิการทุกประเภท อย่างครอบคลุมและทั่วถึง.....
13. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีข้อจำกัดน้อย ที่สุดเพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
2.2 ทางบุคคล					
14. ผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อ การศึกษาเรียนรู้ร่วม
15. โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม...
16. โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ร่วมประจำ โรงเรียนเพื่อกำหนดนโยบายความรับผิดชอบการศึกษา เรียนรู้ร่วม.....
17. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเพื่อพัฒนา ศักยภาพเพิ่มทักษะขีดความสามารถในการทำงานให้แก่

ครูการศึกษาพิเศษ
18. โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษา เรียนร่วม.....

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2 ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)					
19. โรงเรียนให้ความช่วยเหลือ ขยายช่อง ชมเชย และส่งเสริม ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครู บุคลากร ด้านการศึกษาร่วม.....
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A)					
3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร					
20. โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรสำหรับใช้กับเด็กพิการ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก
21. โรงเรียนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรเฉพาะความพิการ แต่ละประเภท เช่น หลักสูตรสำหรับบุคคลที่บกพร่องทาง สติปัญญาหลักสูตรสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางร่างกาย หรือสุขภาพเป็นต้น
22. โรงเรียนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อใช้สอน ทักษะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิการเฉพาะด้าน เช่น ทักษะการ ทำความสะอาดกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะสังคม ทักษะการอ่านเขียน อักษรเบรลล์ และภาษามือ เป็นต้น
3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอน เฉพาะบุคคล (IIP)					
23. โรงเรียนจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และครบทุกคน
24. โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนและเน้นการนำ IEP ไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอน
25. โรงเรียนมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล (IEP) เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก					

อย่างต่อเนื้อง
26. โรงเรียนจัดทำ IIP สำหรับเด็กพิการเป็นเฉพาะบุคคล ได้ครบทุกคน ที่สอดคล้องกับแผน IEP
27. โรงเรียนมีการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ตาม IEP และ IIP เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....
28. โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็กตาม สภาพจริง สอดคล้องตาม IEP และ IIP
29. โรงเรียนจัดทำแผน IEP โดยคณะกรรมการที่มีผู้ปกครอง และนักวิชาชีพอื่นมีส่วนร่วม

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.3 เทคนิคการสอน และการจัดกิจกรรมการสอนนอก ห้องเรียน					
30. โรงเรียนจัดกิจกรรมให้บริการทางการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการ จำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล โดยใช้เทคนิควิธีการที่ หลากหลาย.....
31. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่สำหรับ เด็กพิการเป็นการเฉพาะ.....
32. โรงเรียนส่งเสริมการนำนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ตาม IEP และ IIP
33. โรงเรียนจัดให้เด็กพิการเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไปได้ ตามความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น สนามเด็กเล่น ห้องสมุด เป็นต้น
34. โรงเรียนมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการศึกษาเรียนร่วม โดยใช้กระบวนการวิจัย
3.4 การรายงานความก้าวหน้าของเด็กพิการ					
35. โรงเรียนจัดทำรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนที่ สรุปจาก IEP และ IIP อย่างต่อเนื้องในรูปแบบที่หลากหลาย

36. โรงเรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมิน การเรียนของเด็กพิการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ...
37. โรงเรียนให้ครูผู้สอนวัดประเมินผลและตัดสินผล การเรียนของเด็กพิการทุกคน พร้อมทั้งให้รายละเอียด ที่เกี่ยวกับพัฒนาการในด้านต่าง ๆ
38. โรงเรียนจัดกิจกรรมแก้ไขจุดด้อยและเสริมจุดเด่นให้แก่เด็ก พิการและรายงานผลด้วยวิธีที่เหมาะสม
3.5 ประกันคุณภาพ และการตรวจสอบทางการศึกษา					
39. โรงเรียนวางระบบและแนวทางดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในการศึกษาเรียนร่วมไว้อย่างชัดเจน เช่น มีการ กำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ เป็นการเฉพาะ.....

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.5 ประกันคุณภาพ และการตรวจสอบทางการศึกษา (ต่อ)					
40. โรงเรียนกำหนดมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างเป็นระบบเชื่อถือได้และนำ ผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นระยะ ๆ.....
41. โรงเรียนจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาเรียน ร่วมภายใน โรงเรียนประจำปีและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ.....
42. โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการที่เรียนอยู่ใน โรงเรียนได้รับการประเมินผลในโอกาสต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียม เช่น การทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) การประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ พัฒนาผู้เรียนระดับท้องถิ่น (LAS) เป็นต้น
3.6 การรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน					
43. โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครให้คน พิการมีโอกาสเข้าเรียนได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียม
44. โรงเรียนกำหนดแนวทางหรือมาตรการการรับเด็กพิการ เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปอย่างชัดเจน
45. โรงเรียนไม่ปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติสำหรับเด็กพิการ

ได้เข้าเรียนร่วมใน โรงเรียน
46. โรงเรียนรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้ ตามความต้องการของเด็กอย่างเสมอภาคเท่าเทียม
3.7 การจัดการเวลาให้บริการสอนเสริม					
47. โรงเรียนจัดบริการการสอนเสริมแก่เด็กพิการได้สอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กทุกรายบุคคล
48. โรงเรียนจัดให้ครูการศึกษาพิเศษสอนเสริมประสานการ ทำงานร่วมกันกับครูทั่วไปที่มีเด็กเรียนร่วมอยู่ทุกชั้นเรียน เพื่อจัดเวลาการสอนเสริมให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการของเด็ก
49. โรงเรียนจัดให้ครูการศึกษาพิเศษสอนเสริมและครูทั่วไป ช่วยให้เด็กพิการสามารถเดินทาง จากชั้นเรียนปกติกับ ห้องสอนเสริม ได้ด้วยตนเอง
3.8 การประสานความร่วมมือ					
50. โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับ ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.8 การประสานความร่วมมือ (ต่อ)					
51. โรงเรียนประสานงานและส่งเสริมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาเรียนร่วมให้สอดคล้อง กับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
52. โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนร่วม
3.9 การนิเทศติดตามและประเมินผลปรับปรุงงาน					
53. โรงเรียนกำหนดรูปแบบและดำเนินการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนร่วมเพื่อให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
54. โรงเรียนนิเทศ กำกับติดตามเพื่อให้เด็กพิการได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมาย กำหนด
55. โรงเรียนนิเทศติดตามการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม					

ภายในอย่างต่อเนื่อง
56. โรงเรียนใช้ผลจากการนิเทศกำกับติดตามการปฏิบัติงานไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
4. ด้านเครื่องมือ (Tools: T)					
4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ					
57. โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกเพื่อระบุจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และสิ่งคุกคามมาปรับปรุงในการจัดการศึกษาเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
58. โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่บอกทิศทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันอย่างชัดเจน
59. โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล
60. โรงเรียนมีการกระตุ้นให้บุคลากรทุกฝ่ายดำเนินการตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง
4.2 งบประมาณ					
61. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

รายการ/กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.2 งบประมาณ (ต่อ)					
62. โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและการจัดหารายได้เพื่อใช้สำหรับการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน
63. โรงเรียนจัดทำระบบบัญชีและการตรวจสอบเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
64. โรงเรียนส่งเสริมและใช้งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ.....
4.3 ระบบการบริหารจัดการ					
65. โรงเรียนจัดทำข้อมูลหรือทำเนียบและแหล่งบริการ

การศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ปกครองทราบ..
66. โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เรียนร่วมภายใน โรงเรียนที่ถูกต้องครบถ้วนเป็น ปัจจุบันและสะดวกต่อการใช้งาน
67. โรงเรียนมีระบบการรับเด็ก การคัดแยก การส่งต่อ และ หรือจัดเข้าเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น พิเศษของเด็ก
4.4 สื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความ ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา					
68. โรงเรียนส่งเสริมการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการศึกษาเรียนร่วมและคนพิการทั่วไป
69. โรงเรียนส่งเสริมการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับการจั ดการศึกษาเรียนร่วมและคนพิการทั่วไป.....
70. โรงเรียนจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยให้เด็ก พิการหรือที่มีความบกพร่องใช้บริการในการดำรงชีวิตให้ มีประสิทธิภาพตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล..
71. โรงเรียนมีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองทราบและขอรับ บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การขอรับคู่มือการศึกษา สำหรับเด็กพิการ.....
72. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการเป็น ผู้ให้บริการตามกฎหมาย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาทางการศึกษาแบบเรียนร่วมในแต่ละด้านดังนี้

3.1 ด้านนักเรียน (Students: S)

.....

..... **3.2 ด้านสภาพแวดล้อม
(Environment: E)**

.....
..... 3.3 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้
สอน (Activities: A)
.....
..... 3.1 ด้านเครื่องมือ (Tools: T)
.....
.....

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในโรงเรียน
ต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “ข้อเสนอเชิง
นโยบายเพื่อควมามีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น” ในองค์ประกอบตามกรอบ
โครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรม การ
เรียนการสอน และด้านเครื่องมือ โดยจะศึกษาแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมและเป็นรายด้านการนำแผนกล
ยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลแผนกลยุทธ์ ในประเด็นต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ ชาย หญิง

อายุ ปี

ตำแหน่ง

วุฒิการศึกษา สาขา / วิชา

ประสบการณ์ในการบริหารงาน ปี ประสบการณ์การสอน ปี

สำหรับผู้บริหาร บุคลากรในองค์กรทั้งสิ้น คน

ครู / ครูพี่เลี้ยง จำนวน คน

พี่เลี้ยง จำนวน คน

อื่น ๆ โปรดระบุ..... จำนวน คน

สำหรับครูผู้สอน สอนในระดับชั้น

สำหรับกรรมการสถานศึกษา อาชีพ

สำหรับผู้ปกครอง อาชีพ บุตรหลานของท่านมีความบกพร่อง

ประเภท กำลังเรียนอยู่ชั้น

วันเดือนปีที่ให้สัมภาษณ์ เวลา น. ถึงเวลา น.

สถานที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนต้นแบบ

1. ชื่อโรงเรียน

2. สังกัด

สถานที่ตั้งของโรงเรียน

อำเภอ / เขต จังหวัด

3. ระดับชั้นที่เปิดทำการสอน

4. จำนวนนักเรียนเรียนร่วม คน จำนวนห้องเรียนเรียนร่วม คน
5. จำนวนครูและครูพี่เลี้ยงที่สอนนักเรียนเรียนร่วม คน พี่เลี้ยง คน
6. ข้อมูลด้านเกียรติภูมิ / ผลงาน / โครงการดีเด่นของโรงเรียนทางการศึกษาเรียน

ร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม

1. แผนกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยภาพรวม
 - 1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมีอะไรบ้าง
 - 1.1.1 วิสัยทัศน์

.....

.....

1.1.2 พันธกิจ

.....

.....

.....

1.1.3 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์

.....

.....

.....

1.2 โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์โดยใครและ ใช้วิธีการหรือรูปแบบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. แผนกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ

2.1 จุดมุ่งหมายและนโยบายของงานด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ มีอะไรบ้าง

2.1.1 ด้านนักเรียน

1) จุดหมาย

.....
.....

2) นโยบาย

.....
.....
.....

2.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม

1) จุดหมาย

.....
.....

2) นโยบาย

.....
.....

2.1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

1) จุดหมาย

.....
.....

2) นโยบาย

.....
.....

2.1.4 ด้านเครื่องมือ

1) จุดหมาย

.....
.....

2) นโยบาย

.....
.....

2.2 โรงเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบายของการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วม ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ โดยใครและใช้วิธีการหรือรูปแบบอย่างไร

.....
.....

3. การนำแผนกลยุทธ์การปฏิบัติ

3.1 โรงเรียนจัดระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างไรในการนำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยภาพรวมสู่การปฏิบัติ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (ที่ยังไม่ได้ทำ)

3.1.1 ระบบการบริหารจัดการในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

.....
.....

3.1.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

3.1.3 การแก้ไขปัญหา

.....
.....

3.1.4 สิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....

3.2 โรงเรียนจัดระบบการบริหารจัดการอย่างไร ในการนำแผนกลยุทธ์ ด้านนักเรียนสู่การปฏิบัติ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

3.2.1 ระบบการบริหารจัดการในการนำแผนกลยุทธ์ด้านนักเรียนสู่การปฏิบัติ

.....

.....

3.2.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

3.2.3 การแก้ปัญหา

.....

.....

3.2.4 สิ่งที่คุณคิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....

.....

3.3 โรงเรียนจัดระบบการบริหารจัดการอย่างไร ในการนำแผนกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อมสู่การปฏิบัติ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คุณคิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (ที่ยังไม่ได้ทำ)

3.3.1 ระบบการบริหารจัดการในการนำแผนกลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม สู่การปฏิบัติ

.....

.....

3.3.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

3.3.3 การแก้ปัญหา

.....

.....

3.3.4 สิ่งที่คุณคิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....

.....

3.4 โรงเรียนจัดระบบการบริหารจัดการอย่างไร ในการนำแผนกลยุทธ์ ด้าน
กิจกรรมการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือ
ตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

3.4.1 ระบบการบริหารจัดการในการนำแผนกลยุทธ์ด้านกิจกรรมการเรียน
การสอนสู่การปฏิบัติ

.....
.....

3.4.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

3.4.3 การแก้ปัญหา

.....
.....

3.4.4 สิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....
.....

3.5 โรงเรียนจัดระบบการบริหารจัดการอย่างไร ในการนำแผนกลยุทธ์ ด้าน
เครื่องมือสู่การปฏิบัติ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำอะไร
อีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

3.5.1 ระบบการบริหารจัดการในการนำแผนกลยุทธ์ด้านเครื่องมือสู่การปฏิบัติ

.....
.....

3.5.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

3.5.3 การแก้ปัญหา

.....
.....

3.5.4 สิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลแผนกลยุทธ์

4.1 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยภาพรวมอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

4.1.1 ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยภาพรวม

.....
.....
.....

4.1.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

4.1.3 การแก้ปัญหา

.....
.....

4.1.4 สิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....

4.2 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้านนักเรียนอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

4.2.1 ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้านนักเรียน

.....

.....

4.2.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....

4.2.3 การแก้ปัญหา

.....

4.2.4 สิ่งที่เกิดขึ้นหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....

4.3 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อมอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่เกิดขึ้นหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

4.3.1 ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อม

.....

4.3.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....

4.3.3 การแก้ปัญหา

.....

4.3.4 สิ่งที่เกิดขึ้นหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....

4.4 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่เกิดขึ้นหรือตั้งใจจะทำอะไรอีกบ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

4.4.1 ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้าน
กิจกรรมการเรียนการสอน

.....
.....

4.4.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

4.4.3 การแก้ปัญหา

.....
.....

4.4.4 สิ่งที่คิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....

4.5 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้าน
เครื่องมืออย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร และมีสิ่งที่คุณคิดหรือตั้งใจจะทำอะไรอีก
บ้าง (แต่ยังไม่ได้ทำ)

4.5.1 ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำแผนกลยุทธ์ ด้าน
เครื่องมือ

.....
.....

4.5.2 ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

4.5.3 การแก้ปัญหา

.....
.....

4.5.4 สิ่งที่คุณคิดหรือตั้งใจจะทำ (ที่ยังไม่ได้ทำ)

.....
.....

5. อื่น ๆ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากขึ้น ควร
มีข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างไร ทั้งโดยภาพรวมและในการบริหารงานแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะโดยภาพรวม

.....
.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารงานด้านนักเรียน

.....
.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารด้านสภาพแวดล้อม

.....
.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

.....
.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารด้านเครื่องมือ

.....
.....

ด้วยความขอบพระคุณอย่างสูงที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

Try - Out

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
stu111	277.80	1382.833	.603	.978
stu112	277.40	1398.167	.644	.978
stu113	277.36	1414.407	.372	.978
stu114	277.40	1406.083	.602	.978
stu115	277.36	1405.157	.601	.978
stu126	277.44	1390.507	.660	.977
stu127	277.88	1391.443	.668	.977
stu128	277.96	1392.790	.548	.978
stu129	278.40	1391.667	.506	.978
env2110	277.40	1396.583	.588	.978
env2111	278.20	1403.667	.357	.978
env2112	278.24	1401.857	.368	.978
env2113	278.00	1391.000	.547	.978
env2214	277.36	1416.323	.481	.978
env2215	277.32	1394.060	.742	.977
env2216	277.36	1392.073	.648	.977
env2217	277.24	1401.523	.632	.978
env2218	277.64	1400.240	.555	.978
env2219	277.68	1402.477	.637	.978
act3120	277.96	1389.790	.564	.978
act3121	278.12	1394.193	.486	.978
act3122	278.28	1374.960	.598	.978
act3223	277.32	1396.893	.689	.977
act3224	277.24	1395.273	.695	.977
act3225	277.36	1377.657	.755	.977
act3226	277.64	1387.657	.620	.978

act3227	277.64	1390.573	.674	.977
act3228	277.64	1392.490	.734	.977
act3229	277.52	1380.843	.697	.977
act3330	277.64	1387.323	.771	.977
act3331	278.00	1370.333	.818	.977
act3332	277.68	1393.393	.697	.977
act3333	277.64	1389.323	.531	.978
act3334	277.96	1390.707	.576	.978
act3435	277.88	1388.527	.715	.977
act3436	277.84	1386.973	.707	.977

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
act3437	277.80	1396.500	.696	.977
act3438	277.60	1384.000	.754	.977
act3539	277.88	1401.027	.463	.978
act3540	277.92	1406.077	.432	.978
act3541	277.88	1401.110	.589	.978
act3542	277.16	1391.807	.803	.977
act3643	277.32	1385.143	.706	.977
act3644	277.32	1381.393	.726	.977
act3645	277.16	1410.557	.548	.978
act3646	277.20	1409.333	.473	.978
act3747	277.40	1390.000	.693	.977
act3748	277.48	1393.510	.628	.978
act3749	277.56	1398.173	.552	.978
act3850	277.64	1396.157	.796	.977
act3851	277.60	1391.000	.787	.977
act3852	277.40	1399.167	.681	.977
act3953	277.68	1403.143	.570	.978
act3954	277.84	1397.223	.622	.978
act3955	277.72	1392.377	.750	.977
act3956	277.72	1397.293	.614	.978
too4157	277.60	1386.583	.757	.977
too4158	277.68	1399.143	.645	.978
too4159	277.48	1396.260	.667	.977
too4160	277.52	1383.927	.800	.977
too4261	277.68	1398.560	.656	.977
too4262	277.96	1388.707	.663	.977
too4263	277.84	1398.807	.641	.978
too4264	277.60	1397.833	.720	.977
too4365	277.96	1406.790	.567	.978
too4366	277.76	1405.690	.590	.978
too4367	277.68	1396.893	.750	.977
too4468	277.68	1393.893	.608	.978

too4469	277.56	1405.923	.585	.978
too4470	277.64	1410.990	.484	.978
too4471	277.68	1409.810	.447	.978
too4472	277.36	1413.823	.383	.978

	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
	.978	.979	72

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
STU111	31.0345	18.9631	.4288	.7997
STU112	30.7931	19.3842	.6264	.7718
STU113	30.7241	22.5640	.1733	.8195
STU114	30.7931	19.8842	.6498	.7729
STU115	30.7931	20.3842	.5596	.7820
STU126	30.8621	19.2660	.5223	.7828
STU127	31.1034	19.6675	.5015	.7856
STU128	31.2759	18.7069	.5402	.7805
STU129	31.7931	17.7414	.5856	.7743

Reliability Coefficients

N of Cases = 29.0 N of Items = 9
Alpha = .8053

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ENV2110	35.0000	25.4286	.5850	.8330
ENV2111	35.7586	23.6182	.5915	.8342
ENV2112	35.7931	23.9557	.5602	.8377
ENV2113	35.5172	23.1872	.7153	.8192
ENV2214	34.8966	28.0961	.4773	.8436

ENV2215	34.8966	25.9532	.6433	.8297
ENV2216	34.8966	26.1675	.5256	.8382
ENV2217	34.7931	26.5271	.5730	.8352
ENV2218	35.1724	25.2192	.6709	.8260
ENV2219	35.2069	29.0985	.2323	.8587

Reliability Coefficients

N of Cases = 29.0 N of Items = 10

Alpha = .8500

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ACT3120	141.5000	443.2222	.3940	.9622
ACT3121	141.7143	444.2116	.3526	.9626
ACT3122	141.7857	435.6561	.4458	.9625
ACT3223	140.9643	438.7024	.7311	.9601
ACT3224	140.9286	438.9577	.6646	.9604
ACT3225	140.9643	427.1468	.8201	.9594
ACT3226	141.2857	435.5450	.6103	.9607
ACT3227	141.2143	437.7302	.6679	.9604
ACT3228	141.3214	439.1151	.6998	.9603
ACT3229	141.0714	431.4762	.7117	.9601
ACT3330	141.2143	437.4339	.7176	.9601
ACT3331	141.6071	427.7288	.7731	.9597
ACT3332	141.2857	435.1746	.7098	.9601
ACT3333	141.3214	435.0410	.5337	.9614
ACT3334	141.5000	439.7407	.5128	.9613
ACT3435	141.5000	434.1852	.7121	.9601
ACT3436	141.4286	434.5503	.7170	.9601
ACT3437	141.4286	436.6243	.7362	.9600
ACT3438	141.2857	431.9894	.7619	.9598
ACT3539	141.5357	438.6283	.5603	.9610
ACT3540	141.5714	446.1058	.4286	.9616
ACT3541	141.4643	436.7765	.6817	.9603
ACT3542	140.7857	435.8783	.8261	.9597
ACT3643	141.0000	432.2963	.6993	.9601
ACT3644	141.0357	430.4061	.7009	.9601
ACT3645	140.7500	446.6389	.6150	.9609
ACT3646	140.7857	449.7302	.4010	.9617
ACT3747	141.1071	434.3214	.6802	.9603
ACT3748	141.2143	433.5079	.6324	.9606
ACT3749	141.1071	440.3214	.5779	.9608
ACT3850	141.2500	440.1944	.7632	.9601
ACT3851	141.1429	441.0899	.6463	.9605
ACT3852	141.0357	440.7765	.6950	.9604

ACT3953	141.2857	443.9153	.5599	.9609
ACT3954	141.4643	439.2950	.6095	.9607
ACT3955	141.3214	436.8188	.7743	.9599
ACT3956	141.2500	443.7500	.5091	.9612

Reliability Coefficients

N of Cases = 28.0 N of Items = 37

Alpha = .9616

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
TOO4157	58.8148	59.5413	.7668	.9272
TOO4158	58.8889	61.3333	.7184	.9286
TOO4159	58.7407	61.9687	.6595	.9301
TOO4160	58.7037	58.3704	.8490	.9247
TOO4261	58.8889	60.7179	.7762	.9271
TOO4262	59.1852	59.7721	.6974	.9293
TOO4263	59.0370	61.1909	.7085	.9288
TOO4264	58.8889	61.7949	.7376	.9283
TOO4365	59.1481	64.4387	.4749	.9343
TOO4366	58.9630	62.8063	.6510	.9303
TOO4367	58.9259	63.2251	.6327	.9308
TOO4468	58.8889	59.4872	.7292	.9283
TOO4469	58.8148	63.6952	.6061	.9314
TOO4470	58.8519	63.8234	.5624	.9323
TOO4471	58.8889	63.4872	.5210	.9334
TOO4472	58.5926	64.1738	.4846	.9342

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0 N of Items = 16

Alpha = .9341

Survey Study

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases	
1. STU111	3.5839	.9343	322.0	
2. STU112	3.8540	.7857	322.0	
3. STU113	3.6646	.7770	322.0	
4. STU114	3.3106	.6626	322.0	
5. STU115	3.3292	.6723	322.0	
6. STU126	3.6770	.7702	322.0	
7. STU127	3.2484	.6929	322.0	
8. STU128	3.2671	.8070	322.0	
9. STU129	2.9006	.8945	322.0	
		N of		
Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	30.8354	16.5180	4.0642	9

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases	
1. ENV2110	3.8438	.8232	320.0	
2. ENV2111	3.1875	.7401	320.0	
3. ENV2112	3.4375	.8936	320.0	
4. ENV2113	3.5063	.8601	320.0	
5. ENV2214	3.8531	.8748	320.0	
6. ENV2215	3.1938	.7385	320.0	
7. ENV2216	3.8063	.8075	320.0	
8. ENV2217	3.7031	.8206	320.0	
9. ENV2218	3.1406	.8010	320.0	
10. ENV2219	3.1719	.7949	320.0	
		N of		
Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	34.8438	21.1730	4.6014	10

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases	
1.	ACT3120	3.5637	.8018	314.0
2.	ACT3121	3.0096	.7604	314.0
3.	ACT3122	3.0191	.7911	314.0
4.	ACT3223	3.7803	.8304	314.0
5.	ACT3224	3.7357	.8442	314.0
6.	ACT3225	3.0541	.7752	314.0
7.	ACT3226	3.1051	.7272	314.0
8.	ACT3227	3.6242	.8528	314.0
9.	ACT3228	3.6401	.8352	314.0
10.	ACT3229	3.7006	.8188	314.0
11.	ACT3330	3.7261	.7882	314.0
12.	ACT3331	3.5191	.8617	314.0
13.	ACT3332	3.1401	.6965	314.0
14.	ACT3333	3.8185	.8204	314.0
15.	ACT3334	3.5987	.7697	314.0
16.	ACT3435	3.1783	.7370	314.0
17.	ACT3436	3.6242	.8415	314.0
18.	ACT3437	3.6561	.7890	314.0
19.	ACT3438	3.6688	.7823	314.0
20.	ACT3539	3.1656	.8061	314.0
21.	ACT3540	3.5573	.8181	314.0
22.	ACT3541	3.5541	.8489	314.0
23.	ACT3542	3.7293	.8268	314.0
24.	ACT3643	3.6911	.9027	314.0
25.	ACT3644	3.6943	.8510	314.0
26.	ACT3645	3.8981	.7968	314.0
27.	ACT3646	3.8471	.8281	314.0
28.	ACT3747	3.6847	.7868	314.0
29.	ACT3748	3.1720	.7298	314.0
30.	ACT3749	3.2771	.8439	314.0
31.	ACT3850	3.7803	.7011	314.0
32.	ACT3851	3.3312	.7904	314.0
33.	ACT3852	3.5892	.7994	314.0
34.	ACT3953	3.5605	.8100	314.0
35.	ACT3954	3.6401	.7548	314.0
36.	ACT3955	3.5764	.8047	314.0

37. ACT3956 3.1306 .7231 314.0

Statistics for	Mean	N of Variance	Std Dev	Variables
SCALE	130.0414	284.1612	16.8571	37

Reliability

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

-

	Mean	Std Dev	Cases	
1. TOO4157	3.1379	.8125	319.0	
2. TOO4158	3.5799	.8462	319.0	
3. TOO4159	3.6740	.7932	319.0	
4. TOO4160	3.7022	.7580	319.0	
5. TOO4261	3.2257	.7684	319.0	
6. TOO4262	3.5204	.8423	319.0	
7. TOO4263	3.1379	.7809	319.0	
8. TOO4264	3.6708	.7900	319.0	
9. TOO4365	3.6050	.8014	319.0	
10. TOO4366	3.5235	.7639	319.0	
11. TOO4367	3.2069	.7696	319.0	
12. TOO4468	3.6865	.7824	319.0	
13. TOO4469	3.6270	.7863	319.0	
14. TOO4470	3.2978	.7621	319.0	
15. TOO4471	3.6897	.7695	319.0	
16. TOO4472	3.5455	.8451	319.0	

Statistics for	Mean	N of Variance	Std Dev	Variables
SCALE	55.8307	51.2228	7.1570	16

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases	
1. SUMSTU	3.4190	.4599	301.0	
2. SUMENV	3.4847	.4667	301.0	
3. SUMACT	3.5108	.4619	301.0	
4. SUMTOO	3.4819	.4493	301.0	

Statistics for	Mean	N of Variance	Std Dev	Variables
SCALE	13.8964	2.6456	1.6265	4

ประวัติผู้เขียน

นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว เกิดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2502 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 บ้านหนองบัว ตำบลบึงนาเรียง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อ พ.ศ. 2526 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. 2536 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่ 5 รหัสประจำตัว 497050083-3 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1